

รายงานการติดตามการปฏิบัติงานตามระบบงาน โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

ส่วนติดตามและประเมินผล สำนักนโยบายและมาตรฐาน
สิงหาคม 2550

รายงานการติดตามประเมินผล

เรื่อง

การปฏิบัติงานตามระบบงาน โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

ส่วนติดตามและประเมินผล สำนักนโยบายและมาตรฐาน

สิงหาคม 2550

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

(ก)

สารบัญตาราง

(ง)

สารบัญแผนภาพ

(ง)

บทที่ 1 บทนำ

- ความสำคัญของปัญหา.....	1-1
- วัตถุประสงค์ของการประเมิน.....	1-2
- ขอบเขตการศึกษา.....	1-2
- เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	1-4
- การวิเคราะห์ข้อมูล	1-4
- การจัดทำรายงาน	1-4
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1-5
- คำย่อ / นิยามศัพท์	1-5

บทที่ 2 แนวคิด ระบบงาน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2-1
- แนวคิดการทำบัญชีครัวเรือน	2-4
- ระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย	2-6
- สมุดบัญชีที่ใช้ในโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย	2-10
- ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2-11

บทที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

1. ด้านระบบงานและแบบรายงาน	3-1
2. ด้านรูปแบบสมุดบัญชี	3-12
3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย	3-21
4. ด้านการบริหารจัดการ	3-25
5. ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	3-27

ส่วนที่ 2 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

1. ด้านข้อมูลส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	3-31
2. ด้านแบบรายงาน	3-33
3. ด้านสมุดบัญชี	3-38
4. ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาสาสมัคร	3-42

บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

- บทสรุป	4-1
- ข้อเสนอแนะ	4-15

เอกสารประกอบ 1 สรุปผลการเสนอปรับปรุง/เพิ่มเติมและเหตุผลประกอบ

สำหรับแบบรายงานต่างๆ	01-1
สรุปแบบบันทึกต่างๆ ที่เสนอยกเลิก/ปรับปรุง และตัวอย่าง	01-11
สำหรับแบบรายงานต่างๆ	

เอกสารประกอบ 2 สรุปผลการเสนอปรับปรุง/เพิ่มเติมจากเดิม

สำหรับ สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน

เอกสารประกอบ 3 สรุปผลการเสนอปรับปรุง/เพิ่มเติมและเหตุผลประกอบ

สำหรับ สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

เอกสารประกอบ 4 สรุปผลการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี จำนวน 5 คน

ใน 26 จังหวัด

ภาคผนวก

ร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	ภ-1
แบบลงทะเบียนสถานบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (แบบ ล.1)	ภ-3
แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (แบบ ล.2)	ภ-4
แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ (แบบ ล.3)	ภ-5
แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	ภ-6
หลักสูตร ความรู้และความเข้าใจ (แบบ ล.4)	
แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี (แบบ ป.1)	ภ-7
แบบสรุปการประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชีตามแบบ ป.1	ภ-8
แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	ภ-9
หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ	

แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ (แบบ ล.6)	ภ-10
แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน (แบบ ป.2)	ภ-11
แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บันทึกสมุดคิดกำไร-ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ (แบบ ป.3)	ภ-12
แบบประเมินผลการฝึกอบรม อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี จากการประกอบอาชีพ (แบบ ป.4)	ภ-13
แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี (แบบ ต.1)	ภ-14
แบบติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคลของอาสาสมัครฯ (แบบ ต.2)	ภ-18
สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน	ภ-19
สมุดบัญชีคิดกำไร-ขาดทุน	ภ-34
โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย	ภ-46
ตัวอย่างการบันทึกบัญชีของหน่วยงานอื่น	ภ-59

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลที่ต้องดำเนินการ ปี 2550 ของสำนักงานเป้าหมาย จำนวน 26 จังหวัด.....	3-21
ตารางที่ 2	แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเป้าหมายปี 2549 - 2550 / จำนวนที่มีตามทะเบียนและจำนวนที่ช่วยสอน / ติดตาม ณ มิถุนายน 2550.....	3-23
ตารางที่ 3	ร้อยละและจำนวนของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเป้าหมาย จำนวน 51 คน.....	3-32

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2-3
-------------	-----------------------------	-----

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของประเทศไทยที่มีมาช้านาน คือ ความยากจนของเกษตรกรไทย ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการมีหนี้สิน โดยเฉพาะการกู้เงินนอกระบบ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงห่วงใยในความยากจน และทรงมีพระประสงค์ให้ปวงพสกนิกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยทรงเห็นประโยชน์ของการจัดทำบัญชีรับจ่ายของครัวเรือน ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรรู้จักการใช้จ่ายเงิน ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีว่า

“.....ทุกคนต้องรู้ดีเกี่ยวกับการทำบัญชีรับจ่ายให้ดี ก็ต้องรู้เศรษฐกิจบัญชีมากขึ้น แต่ถ้าเราคำนวณดูแล้ว รายได้มันมากเรารวย เศรษฐกิจดี แต่ว่าเราจ่ายมากก็จน เศรษฐกิจก็ไม่ดี อันนี้แต่ละคนจะต้องไปคิด.....(9 พฤษภาคม 2529 ณ ศาลาดุสิดาลัย)

“...ชาวบ้านทำการเพาะปลูก เมื่อมีผลแล้ว เขาบริโภคเองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งก็ขาย เพื่อให้มีรายได้ แล้วก็เมื่อมีรายได้แล้วก็ไปซื้อของที่ใช้จำเป็น และสิ่งที่จะมาเกื้อกูลอาชีพของตัวเอง อย่างนี้ไม่ค่อยมีการศึกษากัน เมื่อผลดีอะไรแล้วก็จำหน่ายไป ก็มีรายได้ ก็ต้องทำบัญชี ชาวบ้านทำบัญชีบางทีไม่ค่อยถูก...” (26 สิงหาคม 2531 ณ ศาลาดุสิดาลัย)

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้น้อมรับ โดยมีพันธกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร ซึ่งกรมฯ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณเพื่อรองรับพันธกิจนี้หลายโครงการ ที่สำคัญคือ โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำบัญชีสู่สังคมไทย โดยการเสริมสร้างความรู้ด้านบัญชีให้แก่เกษตรกร สถาบันการศึกษา และบุคคลทั่วไปมีการจัดบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดูว่า รายรับที่ได้มานั้นคุ้มกับรายจ่ายที่ใช้ไปหรือไม่ มีรายจ่ายใดที่ไม่จำเป็น ไม่สมเหตุสมผล และควรจะควบคุมให้ลดน้อยลง หรือเลิกจ่าย เพื่อให้เกิดความพอดีระหว่างรายรับและรายจ่าย ทำให้ตนเองและบุคคลในครัวเรือนมีเงินออมเป็นภูมิคุ้มกัน มีความอยู่ดี กินดี และทำให้เศรษฐกิจฐานรากมีความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 โครงการดังกล่าว มีระยะเวลาการดำเนินงาน 5 ปี ตั้งแต่ปี 2548 - 2552 มีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5.6 ล้านคน (ครัวเรือนละ 1 คน) การดำเนินการที่ผ่านมา ตั้งแต่ ปี 2548 – 2550 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้มีการสอนให้กลุ่มเป้าหมาย “รู้และเข้าใจ” จำนวน 3.03 ล้านคน และ “ฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน” จำนวน 1.25 ล้านคน รวมถึงการสร้างอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ตำบลละ 1 คน/ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2549

จนถึงปัจจุบัน มีอาสาสมัครฯ ทั้งสิ้น จำนวน 14,822 คน จาก 7,411 ตำบล เพื่อช่วยสอนบัญชี รับ-จ่าย ในครัวเรือน , การกีดต้นทุน - กำไรจากการประกอบอาชีพ และติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมาย ที่ผ่านการอบรมหรือได้รับการสอนบัญชีมาแล้ว เพื่อให้มีการบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและมีวินัยในการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยสำนัก พัฒนาการบัญชีเกษตรกร ได้กำหนดระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ตั้งแต่ปี 2548 และได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบงานตามสภาวการณ์ รวมถึงสมุดบันทึกบัญชีต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาคำถามที่ผู้ปฏิบัติงานได้สอบถามผู้รับผิดชอบโครงการฯ มาทาง Webboard ของกรมฯ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการจากผู้ปฏิบัติงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังมีปัญหา ในทางปฏิบัติหลายด้าน ดังนั้น ส่วนติดตามและประเมินผล จึงได้มีการกำหนดแผนการติดตาม ประเมินผล เรื่อง การปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปี 2550 เพื่อศึกษาสภาพข้อเท็จจริงปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น /ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานและนำ ข้อมูลเสนอผู้บริหารตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการปรับปรุง หรือพัฒนาระบบงานดังกล่าวให้ สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การประเมิน

1. เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์และ อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบ / แนวทางการปฏิบัติงานตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชี แก่เกษตรกรไทย อันจะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะจาก ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีตามโครงการเสริมสร้าง ภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ : จังหวัดในพื้นที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 - 10 รวม 26 จังหวัด โดยเลือกจากจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ภาค (สตท.) และจังหวัดที่มี กลุ่มเป้าหมายแตกต่างกัน อย่างน้อย สตท. ละ 1-5 จังหวัด ดังนี้

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และชัยนาท
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 2 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จันทบุรี และสมุทรปราการ
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 3 จำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี และศรีสะเกษ
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 5 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย และนครพนม
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 6 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก สุโขทัย และแพร่
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 7 จำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และลำปาง
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 8 จำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 9 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสงขลา พัทลุง และ ตรัง
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 10 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ราชบุรี และสมุทรสงคราม

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา/เอกสาร : ศึกษาจากเอกสารหรืองานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการฯ

- คู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 เรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร ชุมชนและเกษตรกร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
- สมุดบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ
- รายงานวิจัย เรื่อง แรงจูงใจของครูบัญชีอาสาในการถ่ายทอดความรู้การจัดทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร ปี 2546
- รายงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประจำปี 2548 เกี่ยวกับโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

- ผลงานวิชาการของกรมฯ เกี่ยวกับโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

3.3 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย : ศึกษาจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการฯ และผู้รับผิดชอบโปรแกรมระบบงานเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

- สัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ , ผู้สอบบัญชี และผู้รับผิดชอบโครงการฯ ประมาณ 160 ราย
- สัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี จังหวัดละ 1 – 4 คน จำนวนทั้งสิ้น 51 ราย

3.4 ขอบเขตด้านเวลา : ปฏิบัติงานภาคสนามตั้งแต่วันที่ 18 เมษายน – 29 มิถุนายน 2550 รวม 40 วัน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำรายงาน จำนวน 30 วัน รวมเวลาที่ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 70 วัน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์ การปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย รวมทั้งด้านอื่นที่จำเป็น ได้แก่

4.1 ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยมีประเด็นคำถามที่สำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านระบบงานและแบบรายงาน , ด้านรูปแบบสมุดบัญชี , ด้านกลุ่มเป้าหมาย , ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัญหาทั่วไปและข้อเสนอแนะ

4.2 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี โดยมีประเด็นคำถามที่สำคัญ คือ ข้อมูลส่วนบุคคล , การปฏิบัติงานตามระบบงานและแบบการรายงาน (ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการติดตาม) , รูปแบบสมุดบัญชี , ความภาคภูมิใจในการเป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี , ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน , ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุป เปรียบเทียบ สำหรับสถิติวิเคราะห์ที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ , ค่าเฉลี่ย และฐานนิยม

6. การจัดทำรายงาน

ใช้วิธีการเขียนรายงานโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และพรรณนาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยมีทีมปฏิบัติงานจากข้าราชการและพนักงานราชการ ของส่วนติดตามและประเมินผล จำนวน 7 ราย ดังนี้

1. นางสาวอรุณี	วงศ์ราชน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8ว (หัวหน้าส่วนติดตามและประเมินผล)
2. นางรพีพร	กลิ่นเนียม	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7ว
3. นางสาวจรัสศรี	แก้วเกาะสะบ้า	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6ว
4. นายรุ่งโรจน์	รอดสิน	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5
5. นางสาวสลักจิตร์	โอพารกิจกุลชัย	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4
6. นายบัณฑิต	บุตรดี	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4
7. นางสาวธิราวรรณ	อุบุญญ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้ทราบข้อมูลการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย สมุดบัญชีต่างๆ และข้อมูลด้านอื่นที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน
2. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ทราบปัญหาอุปสรรคและข้อคิดเห็น /ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานและสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาระบบงานดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. คำย่อ / นิยามศัพท์

กรมฯ	หมายถึง	กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
สตท.	หมายถึง	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ 1 – 10
สตส.	หมายถึง	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระดับจังหวัด
สำนักงานเป้าหมาย	หมายถึง	สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ (สตส.) ที่ออกติดตามภาคสนาม จำนวน 26 จังหวัด

โครงการฯ / โครงการเสริมสร้างฯ หมายถึง โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี / อาสาสมัครฯ / ครัวบัญชี หมายถึง บุคคลที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ได้สอนให้มีความรู้ด้านบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน และการคิดต้นทุน - กำไรจากการประกอบอาชีพ และได้พิจารณาว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ด้านบัญชีดังกล่าวให้กับคนในชุมชน หมู่บ้านของตน โดยสำนักงานฯ ได้มีการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เพื่อเป็นกลไกสำคัญของกรมฯ ในการสอนบัญชี รับ – จ่าย ในครัวเรือน / บัญชีต้นทุน - กำไรจากการประกอบอาชีพ และติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการอบรม หรือได้รับการสอนบัญชีมาแล้ว เพื่อให้มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง

ระบบงาน หมายถึง แนวทาง / วิธีการปฏิบัติงานตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร (ส่วนส่งเสริมการบัญชีเกษตรกร) กำหนดให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ / อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีจัดทำ

แบบรายงาน หมายถึง แบบรายงานต่างๆ ที่สำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร (ส่วนส่งเสริมการบัญชีเกษตรกร) กำหนดให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ / อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีจัดทำ ตามกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ

โปรแกรมฯ หมายถึง โปรแกรมระบบฐานข้อมูลโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

บทที่ 2

แนวคิด ระบบงาน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวคิด ระบบงาน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาการปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปี 2550 มีดังนี้

1. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดการทำบัญชีครัวเรือน
3. ระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
4. สมุดบัญชีที่ใช้ในโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

① แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัส

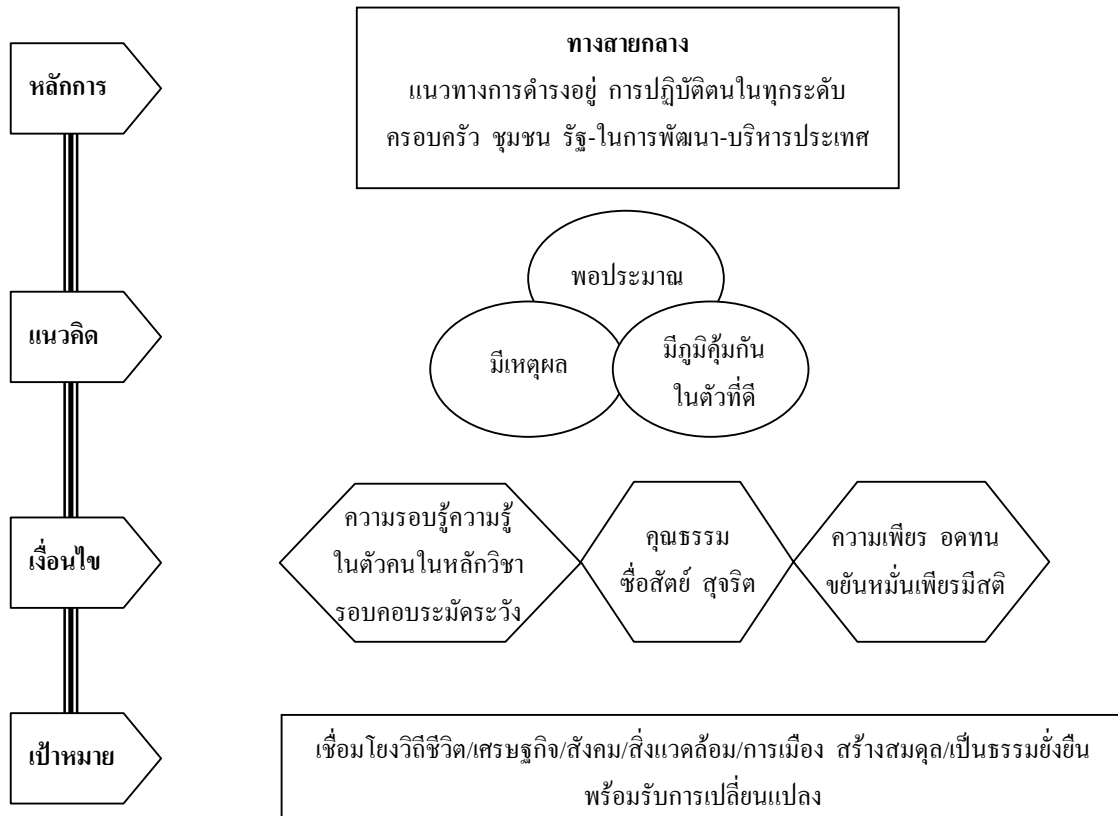
...“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

“ความพอเพียง” หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและ ภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคน ในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความ รอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ...(พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์รัชกาลที่ 9 พระราชทานแนวปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง ” แก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542)

การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ยึดความประหยัด คัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ชอบเป็นหลักสำคัญ...”
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมาย ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่ายืนได้ด้วยตนเอง...”
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดีลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ยังมีบุคคลจำนวนมากมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาทว่า “...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น...”

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 , 2550: หน้า 34

② แนวคิดการทำบัญชีครัวเรือน

แนวคิดในการทำบัญชีครัวเรือนที่นำเสนอในบทนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายของนักวิชาการที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การด้านบัญชี ดังนี้

สุภาภย์ อินทองคง (2549, การศึกษา คือ การพัฒนาชีวิต : กรณีการออม เศรษฐกิจพอเพียงและการทำบัญชีครัวเรือน)

...การทำบัญชี คือ การจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเงินไขปัจจัยในการดำรงชีวิตของเรา ในครอบครัวของเรา ชุมชนของเรา และประเทศของเรา ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกจะเป็นตัวบ่งชี้อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของชีวิตเรา เราสามารถนำข้อมูลอดีตมาบอกปัจจุบันและอนาคตของเราได้ ข้อมูลที่ได้ที่บันทึกไว้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิตและกิจกรรมต่างๆในชีวิต ในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศของเรา

...บัญชีครัวเรือน มิได้หมายถึง การทำบัญชีหรือบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันเท่านั้น แต่อาจหมายถึงการบันทึกข้อมูลด้านอื่นๆ ในชีวิต ในครอบครัว ของเราได้ด้วย เช่น บัญชีทรัพย์สิน พันธุ์พืช พันธุ์ไม้ ในบ้านเรา ในชุมชนเรา บัญชีความรู้ ความคิดของเรา บัญชีผู้ทรงคุณ ผู้รู้ในชุมชนเรา บัญชีเด็กเยาวชนของเรา บัญชีภูมิปัญญาด้านต่างๆ ของเรา หมายความว่า สิ่งหรือเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตของเรา เราจดบันทึกได้ทุกอย่าง ...ถ้าเราทำได้ ผลดีจะเกิดขึ้นกับตัวเรา ครอบครัวเรา ชุมชนเรา ประเทศเราได้มากแค่ไหน ตัวเรา ครอบครัวเรา ชุมชนเรา...ประเทศเรา ก็จะเป็นคนเรียนรู้ ครอบครัวเรียนรู้ ชุมชนเรียนรู้ และประเทศเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นที่มาของปัญญา ปัญญาเป็นที่มาของความเจริญทั้งกาย สังคม ใจ และจิตวิญญาณของมนุษย์ จะเห็นว่า การทำบัญชี หรือการจดบันทึกนี้สำคัญยิ่งใหญ่นานาไหน บุคคลสำคัญ เช่น ท่านพุทธทาส ในหลวง สมเด็จพระเทพฯ ล้วนเป็นนักบันทึกทั้งสิ้น การบันทึก คือ การเขียน เมื่อมีการเขียนก็มีการคิด เมื่อมีการคิดก็ก่อปัญญา เมื่อเกิดปัญญาเราก็มองเห็นเหตุเห็นผล เมื่อเห็นเหตุเห็นผล เราก็จะคิดจะทำให้ถูกต้องตามเหตุตามผล เมื่อทำ พูด คิด ได้ถูกต้องถูกผล นั่นคือ ทางเจริญของเรา การทำบัญชีครัวเรือนในด้านเศรษฐกิจ หรือการบันทึกรายรับรายจ่ายที่ทางราชการพยายามส่งเสริมให้เราได้ทำกันนั้น เป็นเรื่องการบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวัน ประจำเดือนว่าเรามีรายรับจากอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีรายจ่ายอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และปี เพื่อจะได้เห็นภาพรวมว่า เรารับเท่าใด จ่ายเท่าใด เหลือเท่าใด หรือเกิน คือ จ่ายเกินรับเท่าใด รายการใดจ่ายน้อยจ่ายมาก จำเป็นน้อย จำเป็นมาก จำเป็นน้อยอาจลดลง จ่ายเฉพาะที่จำเป็นมาก เช่น ซื้อกับข้าว ซื้อยา ซื้อเสื้อผ้า ซ่อมแซมบ้าน การศึกษา เป็นต้น เท่าใด ซื้อบุหรี่ยี่ห้อเหล้า เข้าบาร์ บ้าห่วย เป็นต้น จำนวนเท่าใด เมื่อนำมาบวกลบคูณหารกันแล้วขาดดุลเกินดุลไปเท่าใด เมื่อเห็นตัวเลข เราก็อาจคิดว่าไอ้สิ่งไม่จำเป็นนั้นมันก็จ่ายเยอะ ลดมันได้ไหม เลิกมันได้ไหม ยังไม่ลดไม่เลิกมันจะเกิดอะไรกับเรา กับครอบครัวเรา กับประเทศเรา ถ้าคิดได้ ก็เท่ากับว่า รู้จักความเป็นคน ได้พัฒนาตนเองให้เป็นคนมีเหตุมีผล เป็นคนรู้จักพอประมาณ เป็นคนรักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน และรักประเทศชาติมากขึ้น จึงเห็นได้ว่า การทำบัญชีครัวเรือน ในเรื่องรายรับรายจ่ายก็ดี เรื่องอื่นๆ ก็ดี ก็คือวิธีแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง...

เรื่องชัย บุญญานันต์ (พฤษภาคม 2550 , กระเจก...ไม่สามารถทำให้เราสวยได้)

“...ส่องกระเจก...ไม่สามารถทำให้คุณสวยได้ ส่องแล้ว คุณต้องหิวผม เขียนคิวให้ balance คุณก็จะสวย ก็จะหล่อ ทำบัญชีแล้วไม่สามารถทำให้คุณหายจนได้ ทำแล้ว...คุณต้องปรับพฤติกรรม การใช้จ่าย balance รายได้รายจ่ายให้สมดุลในการดำรงชีวิต ประเด็นเป้าหมายงานกรมตรวจบัญชี สหกรณ์ในวันนี้ไม่ใช่เน้นเพียงปริมาณ เราต้องเน้นคุณภาพ รู้วิธีสื่อสารให้เยาวชน คริวเรือน ชุมชน และองค์กรทุกระดับใช้ประโยชน์จากบัญชีที่บันทึก

เรื่องชัย บุญญานันต์ (พฤษภาคม 2550 , การทำบัญชี เหมือนการรับศีล)

“...การทำบัญชี เหมือนการรับศีล ถ้ารับศีลและไม่ปฏิบัติธรรมก็ไม่ถึงสวรรค์ แต่ถ้าปฏิบัติธรรม ก็จะได้รับประโยชน์ เหมือนการทำบัญชี ต้องปฏิบัติหลังการทำบัญชี ทำไปแล้วต้องนำมาวิเคราะห์ ดูว่า อะไรควรจ่าย อะไรไม่ควรจ่าย ก็จะได้รับประโยชน์จากการทำบัญชี”

เรื่องชัย บุญญานันต์ (มิถุนายน 2550 , รายการเจาะเรื่องเมืองไทย)

“...Coaching ไม่ใช่คำแนะนำที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียว...แต่ผู้รับต้องเห็นประโยชน์...และปฏิบัติได้...”

“...ไม่มีเศรษฐกิจที่รวยๆ รายใด ไม่ทำบัญชี ยิ่งรวยยิ่งต้องทำบัญชี เพราะบัญชีช่วยซึ่งบุคลากรกิจ... หลายคน ...จนอยู่ทุกวันนี้ เพราะไม่มีบัญชีซึ่งบุคลากรชีวิต ถามว่าทำบัญชีแล้ว แก้นได้จริงหรือ ตอบว่า ทำแล้วไม่เปลี่ยนพฤติกรรม ก็ไม่มีทางหายจน จนรวย...จึงไม่เกี่ยวกับอาชีพ แต่เกี่ยวกับพฤติกรรมของคน มากกว่า...”

เรื่องชัย บุญญานันต์ (กรกฎาคม 2550 , ทำบัญชีเพื่อวิถีพอเพียง)

...“ คนเราจะจนเพราะรายจ่าย ไม่ใช่เพราะรายได้ ทุกวันนี้ที่คนจนเพราะจ่ายไม่เป็น บัญชีเป็น ประตุสู่เศรษฐกิจพอเพียง คนที่จะไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้ ต้องรู้จักตนเองก่อนโดยการทำบัญชี ปัจจุบันคนไทยใช้จ่ายน้อยลงเพราะว่ามีสติมากขึ้น ทุกวันนี้ถ้าคนไทยงดใช้โทรศัพท์มือถือ หรือเลิกกินเหล้า 1 วันเราสามารถสร้างสะพานได้ 1 สะพาน ถ้าอยากจะปรับปรุงชีวิตของเรา เราต้องทำเอง คนอื่นจะช่วยให้ เรารวยหรือจนไม่ได้ อยู่ที่ตัวของเราเอง การทำบัญชีจะทำให้เรารู้ตัวเอง ทำบัญชีไม่หายจนหลังจากทำ บัญชีแล้วนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์จะหายจน แต่ถ้าทำแล้ววางไว้เฉยๆ ก็ไม่หายจน สิ่งที่ทำให้เราจนได้ เกิดจากรายจ่าย จะรวยได้ต้องขยันทำมาหากิน วิธีรู้ตัวเองดีที่สุดคือระบบบัญชีเป็นประตุสู่เศรษฐกิจ พอเพียง ทำให้เรารู้ว่าเราอยู่ตรงไหน ” ...

③ ระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 กลุ่มเป้าหมายรายบุคคล

เป็นบุคคลที่ได้รับการอบรม / การสอนตามหลักสูตรที่กรมฯ กำหนด ได้แก่

(1) หลักสูตร “รู้และเข้าใจ” เพื่อให้ผู้ผ่านการอบรม / การสอน มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี กำหนดเป้าหมาย 5 ปี จำนวน 5.6 ล้านครัวเรือน (คน) โดยในปี 2548 - 2550 มีเป้าหมายปีละ 1 ล้านครัวเรือน , ปี 2551 จำนวน 1.2 ล้านครัวเรือน และปี 2552 จำนวน 1.4 ล้านครัวเรือน

(2) หลักสูตร “ฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน / การคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ” เพื่อให้สามารถบันทึกบัญชีได้

สำหรับ ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดให้ดำเนินการอบรม / การสอนบัญชี คือ

ปี 2548 กำหนดบุคคลเป้าหมายเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร, กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไป

ปี 2549 และ ปี 2550 กำหนดบุคคลเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- (1) สถาบันเกษตรกร / สหกรณ์ / กลุ่มอาชีพเกษตรกร
- (2) สถาบันการศึกษา / นักเรียนประถม / นักเรียนมัธยม / นักศึกษา
- (3) บุคคลทั่วไป หรือกลุ่มอาชีพที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ

1.2 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

เป็นบุคคลที่ผ่านการอบรมหลักสูตร “รู้และเข้าใจ” และ หลักสูตร “ฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน / การคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ” ซึ่งสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้คัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน และการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ให้กับกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล โดยกรมฯ ได้ขอความร่วมมือให้อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี หรือที่เรียกกันว่า “ครูบัญชี” ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกรมฯ ในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ และจังหวัด และสร้างเครือข่ายการสอนบัญชีครัวเรือน ซึ่งกรมฯ ได้กำหนดให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สร้างอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีประจำตำบล ซึ่งมีทั้งสิ้นทั่วประเทศ จำนวน 7,411 ตำบล โดยดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครฯ ปีละ 1 คนในแต่ละตำบล ดังนี้

ปี 2549 จำนวน 7,411 คน ปี 2550 จำนวน 14,822 คน

ปี 2551 จำนวน 22,233 คน ปี 2552 จำนวน 29,644 คน

สำหรับ ประเภทอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ที่กรมฯ กำหนด มี 3 ประเภท คือ

- (1) ครัวบัญชีอาสาเดิมตามโครงการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ ซึ่งเป็นผู้ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้สอนให้มีความรู้ด้านการทำบัญชีฟาร์ม 1 และบัญชีฟาร์ม 2 และขอความร่วมมือให้เป็นเครือข่ายเพื่อช่วยถ่ายทอดความรู้ด้านการทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร
- (2) เกษตรกรรายบุคคลที่ผ่านการเรียนรู้บัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน และ การคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ
- (3) บุคคลทั่วไปที่มีความรู้ด้านบัญชี

2. โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร ได้จัดทำหนังสือกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ กษ 0405/ว 401 วันที่ 4 เมษายน 2550 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ซึ่งเป็นการจัดสรรงบประมาณ ปี 2550 เพิ่มเติมให้ สดท. และ สดส. ในโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ดังนี้

1. จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการชักชวนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเดิม (ปี 2549) ตำบลละ 1 คน จำนวน 7,411 คน ๆ ละ 140 บาท

2. การฝึกอบรม / สัมมนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีทั้งหมดทุกจังหวัด สำหรับกลุ่มเป้าหมาย ปีงบประมาณ 2549 และ 2550 (ตำบลละ 2 คน) จำนวน $7,411 \times 2$ คน ๆ ละ 550 บาท โดยให้ดำเนินการ 3 ครั้ง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน การสร้างเครือข่าย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน การสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงานสนับสนุนให้มีการสื่อสารของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และการสร้างชมรมอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีของแต่ละจังหวัด เพื่อส่งเสริมโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. การสัมมนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีในระดับภาค (รวม 380 คน) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระดับภาค โดยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ดำเนินการคัดสรรอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเข้าร่วมสัมมนาประมาณ จังหวัดละ 5 คน โดยมีการให้ความรู้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะการปฏิบัติงาน ซึ่งได้จัดสรรงบประมาณการดำเนินการในอัตราคนละ 1,800 บาท

จากระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทยที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้ในคู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 เรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร ชุมชนและเกษตรกร ประกอบกับหนังสือกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 0405 / ว 401 วันที่ 4 เมษายน 2550 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี สามารถนำมาสรุปในภาพรวมเป็น 2 ด้าน คือ ระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย และระบบงานอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ปี 2550 ตามแผนภูมิที่ปรากฏในหน้าถัดไป

ระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปีงบประมาณ 2550

ขั้นตอน / กิจกรรม	วิธีการทำงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	แบบรายงาน
1. การคัดสรรกลไก ความร่วมมือ	- กำหนดแผน/ประชุมชี้แจง - เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ - คัดเลือกและขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร ด้านบัญชี เพื่อเป็นวิทยากรสอน / ติดตามผล - ประสานกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลแต่ละกลไก	{ - สดส. - สดส./ อาสาสมัคร	ต.ค.– ธ.ค.49	- ล. 2 บันทึกข้อตกลง / ล. 1(สดส.ทำ)
2. การเสริมสร้างภูมิปัญญา ทางบัญชี	- จัดอบรมบุคลากรเพื่อบันทึกข้อมูล - อบรมหลักสูตร “รู้และเข้าใจ ” - อบรมหลักสูตร “ฝึกปฏิบัติรับ-จ่าย ” - หลักสูตร “ฝึกปฏิบัติต้นทุนประกอบอาชีพ ”	{ - สดส. - สดส./ อาสาสมัคร	พ.ย 49 – ก.ย.50	ล.3/ล.4/ ป.1 ล. 5 , ป.2 ล. 6 , ป. 3
3. การเสริมสร้างภูมิปัญญา ทางบัญชีต่อเนื่อง	- เสริมทักษะการบันทึกรับ-จ่าย/ ต้นทุนอาชีพ ทั้งอาสาสมัคร ฯ และ เป้าหมายรายบุคคล - รณรงค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	- สดส./ อาสาสมัคร	ต.ค 49 – ก.ย.50	-----
4. การติดตาม ประเมินผลโครงการ (การบันทึกโปรแกรม)	- ติดตามผลการดำเนินงานเป็นรายกลไก - ระดับจังหวัด - ระดับภาค - ระดับกรมฯ	- สดส. - สดท. - สพป. / สนม.	ม.ค 50 – ก.ย.50	Key แผน –ผล { - ดูรายงาน - ผ่านทาง - Intranet

ระบบงานอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี : โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีฯ ปีงบประมาณ 2550

ขั้นตอน / กิจกรรม	วิธีการทำงาน	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลา	แบบรายงาน
1. การคัดสรรอาสาสมัคร เกษตรด้านบัญชี	- คัดเลือกและขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร ด้านบัญชี เพื่อเป็นวิทยากร / ติดตามผล เป็นรายหมู่บ้าน / ตำบล / อำเภอ / จังหวัด	- สตส.	ต.ค.— ธ.ค.49	- แบบ ล. 2 (ทะเบียนประวัติ อาสาสมัครฯ)
2. การอบรม / ซักซ้อม อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ปี 2549 - 2550	- อบรมหลักสูตร “รู้และเข้าใจ “ - อบรมหลักสูตร “ฝึกปฏิบัติรับ-จ่าย “ - หลักสูตร “ฝึกปฏิบัติต้นทุนประกอบอาชีพ “	- สตส.	พ.ย 49 – ก.ย.50	- แบบ ป. 4
3. การเสวนาอาสาสมัคร เกษตรด้านบัญชี (จัดเสวนา , ศึกษาดูงาน มอบโล่ดีเด่นระดับ จังหวัด / ภาค / ประเทศ)	- คัดเลือกอาสาสมัครฯเข้าเสวนาและมอบ รางวัลเชิดชูเกียรติ * ระดับจังหวัด(สัมมนาอาสาฯปี 49 -50 :3 ครั้ง) * ระดับภาค (สัมมนาอาสาฯ จังหวัดละ 5 คน) * ระดับประเทศ	- สตส - สตท. - กรมฯ	ต.ค 49 – เม.ย.50 } ม.ค 50 – เม.ย.50 พ.ค. 50	
4. ติดตามประเมินผล อาสาสมัครเกษตร ด้านบัญชี	- ประเมินผลการฝึกอบรมอาสาสมัครฯ - ติดตามผลการดำเนินงานของอาสาสมัครฯ * ครั้งที่ 1 / ครั้งที่ 2 - ติดตามการทำบัญชีของเป้าหมายรายบุคคล * ครั้งที่ 1 / ครั้งที่ 2	- สตส. - สตส. - สตส. / อาสาสมัครฯ	ธ.ค 49 – ก.ย.50 } ครั้งที่ 1 ธ.ค-พ.ค 50 } ครั้งที่ 2 เม.ย- ก.ย50	- แบบ ป. 4 - แบบ ต. 2 - แบบ ต. 1

④ สมุดบัญชีที่ใช้ในโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

สมุดบันทึกบัญชี ต้นกล้าเศรษฐกิจพอเพียง

ชุด ตามรอยพ่อ ด้วยบัญชี และ ชุด ขวนน่องลงบัญชี

สำหรับกลุ่มเป้าหมายจากสถาบันการศึกษา ที่เป็นเยาวชน
เช่น เด็กนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ

สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ บันทึกรายรับรายจ่ายรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน รายไตรมาส รายครึ่งปี รายปี และรายปี
ข้อมูลต่างๆ ของผู้บันทึกบัญชี (1.ข้อมูลส่วนบุคคล
2. ข้อมูลการถือครองที่ดิน และ 3. ข้อมูลการประกอบอาชีพ),
รูปแบบ / คำอธิบาย และตัวอย่างการบันทึกบัญชีรับ – จ่าย
ในครัวเรือน และหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานตรวจบัญชี
สหกรณ์ทั่วประเทศ

สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

มีเนื้อหาที่สำคัญ คือ รูปแบบ / คำอธิบายและ
ตัวอย่างการ คิดกำไร – ขาดทุนในการประกอบอาชีพต่างๆ
(ทำนา / ทำสวนยาง / ทำไร่ข้าวโพด / ทำสวนผัก / เลี้ยงโคนม /
เลี้ยงไก่ / เลี้ยงปลา / ทำฟาร์มเห็ด) การรู้จักวางแผนประกอบ
อาชีพ และหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

⑤ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549 , บัญชีครัวเรือน เปลี่ยนชีวิต) ได้สนับสนุนงบประมาณในการทำโครงการวิจัยการจัดการองค์ความรู้ชุมชน ด้านการจัดการหนี้สินเชิงบูรณาการ โดยให้มีการทดลองใช้บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้การเรียนรู้ตัวคน ประเด็นสำคัญ คือ ใช้บัญชีครัวเรือนให้เป็น ไม่ใช่เพียงแค่ตัวเลข แต่สะท้อนถึงพฤติกรรมดำเนินชีวิต และหลักคิดเบื้องหลังการดำรงอยู่ของชุมชน ตลอดจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ดีกว่า โดยการตัดสินใจของชุมชนเอง ข้อความของบุคคลดังต่อไปนี้ เป็นส่วนหนึ่งของบทความในหนังสือ บัญชีครัวเรือน เปลี่ยนชีวิต

บุญหลง ปิงไฟ หรือ ลุงโม่ (2549 , ชายผู้เสพติดบัญชีครัวเรือน : น. 78)

“ ...ที่มันมาแบบนี้ได้ ไม่เป็นหนี้คนอื่น และมีเงินออมมากขึ้น จากที่ไม่เคยมีเงินเก็บมาเลยเกือบตลอดชีวิตก็เพราะต้องมาปลูกผัก ต้องมาเลี้ยงปลา ต้องกินผักที่ไม่เคยกิน ผมว่ามันเป็นเพราะการได้ทำบัญชีครัวเรือน ... เพราะบัญชีครัวเรือนมันทำให้เราเป็นคนที่มีความรู้มากขึ้น ทำให้เรารู้จักตัวเอง เป็นคนไม่ใช้จ่ายเกินตัว ส่วนจะรวยนี้ไม่คิดอยากจะรวย เอาเฉพาะแค่พอเพียง ไม่เป็นหนี้ ก็น่าจะมีพอ ” ... จนถึงวันนี้ก็รู้แล้วว่า บัญชีเล่มเดียวมันจะทำให้เราเลิกเป็นหนี้ได้อย่างไร

อัมพร อินตานันท์ (2549 , ชีวิตใหม่ ครอบครัวใหม่ : น. 32)

“ ... เดิมไม่คิดจะจด ตอนนี้อยากจดเพราะอยากรู้จักตนเอง ก็จดแบบที่เคยเรียนมาตอนแรก จดรายรับ – รายจ่ายไว้ในสมุดเล่มเล็กก่อน แล้วค่อยเอาไปลงในบัญชีใหญ่...

อินทอง เป็นพวก (2549 , คนเคยรวย : น. 64 - 65)

“ ...ทำแรกๆ ก็ยากนิดหน่อย แต่พอบันทึกบ่อยๆ มันก็ทำได้ เพราะทีมีวิจัยจะมีสมุดบันทึกมาให้ ในนั้นจะบอกหมวดค่าใช้จ่ายไว้ให้ เราแค่ใส่ตัวเลขลงไปในนั้น... ได้เงินค่าอะไร จ่ายอะไรก็เขียนไปตามนั้น แต่ยากตรงที่เห็นตัวเลขว่าค่าใช้จ่ายมันสูง เห็นตัวเลขแล้วมันเครียด แต่ก็ต้องพยายามลดมันลงให้ได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารเสียมากกว่า...

...จากคำบอกเล่าของป้าทอง สิ่งที่ซ่อนอยู่ในความ “ ง่าย ” แต่เป็นเรื่อง “ ยาก ” ก็คือ การ “ ทำอย่างไร ” ให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย ซึ่งสำหรับป้าทองไม่ยาก เพราะอาศัยความขยันและความมุ่งมั่นเป็นทุนเดิม... บัญชีครัวเรือน ไม่ทำให้ป้าทองกลับมาเป็นคนขยันเหมือนเดิมเท่านั้น หากตัวเลขบนหน้ากระดาษทำให้ป้ารู้จักวิเคราะห์การรับจ่ายในแต่ละครั้งมากขึ้น เมื่อประหยัดได้ก็เริ่มมีเงินเก็บและก็เริ่มทยอยใช้หนี้จนหมด

นายสมัย แก้วสุศรี (2549 , บ้านอุดมพัฒนา อ. เมือง จ. ลำพูน)

“ ...เมื่อก่อนเราอาจจะคิดว่า การทำบัญชีครัวเรือนมันต้องทำด้วยกันหมดทั้งชุมชน แต่จริงๆ แล้ว การทำบัญชีครัวเรือน อาจจะเริ่มจากคนไม่กี่ครัวเรือนก็ได้ เปรียบเสมือนว่ากลุ่มคนเริ่มต้นเหล่านี้เป็น หัวเครื่องจักรรถไฟ เป็นขบวนแรกในการทำงาน ซึ่งในอนาคตมันอาจจะเกิดขบวนรถไฟต่อไปได้ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีครัวเรือน จะเกิดกับครอบครัวที่ได้ลงมือทำด้วยตนเอง สิ่งที่เราเห็นได้ชัดคือ การที่คนรู้จักคิด และจดบันทึกอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีสติในการที่จะจ่าย และที่สำคัญคือ ทำให้คนรู้จักตนเอง นำไปสู่คำว่า ความเพียงพอในชีวิต ”

ดร.ปริญญ์ พิบูลย์สรารุช (2549 , การสัมมนาวิชาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ) เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กล่าวในการสัมมนาความตอนหนึ่งว่า

“ ... บัญชีครัวเรือนไม่ได้ทำให้คนกรุงรู้จักเศรษฐกิจพอเพียง กรุงเทพมหานครกำลังหลงทาง เข้าใจผิดว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือน 1 ล้านครอบครัว คือการทำให้คนกรุงเทพฯ มีชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ทั้งๆที่การทำบัญชีจะทำให้เรารู้เพียงแค่รายรับ – รายจ่ายเท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วต้องรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ และออมเงินสำรองไว้ด้วย ไม่ปล่อยให้เป็นหนี้บัตรเครดิตจากการบริโภคนิยม ซึ่งจากการสำรวจ พบว่า คนเมืองหลวงกำลังมีปัญหาหนี้สิน ถูกติดตามหนี้ บางคนต้องออกจากงาน ล้มละลาย เพราะไม่มีเงินไปใช้หนี้ ทั้งนี้ เพราะไม่รู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

สิงห์ทอง ชินวรรังสี (2548 , บทสรุปผู้บริหาร ผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประจำปี 2548. น.85) พบว่า

... การติดตามการเรียนรู้รายบุคคล จากการสอบถามและตรวจสอบบัญชีรายรับ – รายจ่าย ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 105 คน ปรากฏว่าเกษตรกรจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายรายบุคคลโดยสม่ำเสมอ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86 ไม่สม่ำเสมอ 41 คน คิดเป็นร้อยละ 39.05 และไม่ได้ทำเลย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 38.09

สิงห์ทอง ชินวรรังสี (2546 , บทสรุปผู้บริหาร) ได้มีการศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจของครัวบัญชีอาสาในการถ่ายทอดความรู้การจัดทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร และพบว่า

...จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Chi - Square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจของครัวบัญชีอาสาในการถ่ายทอดความรู้การจัดทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร ได้แก่ เพศ , การมีส่วนร่วมในชุมชน , ประสบการณ์การจัดทำบัญชี , ความรู้ด้านการทำบัญชีฟาร์ม , เวลาว่างในการถ่ายทอดความรู้ , ความสะดวกในการเดินทาง สื่อการสอนที่ได้รับ และความสนใจในการเข้าอบรมครัวบัญชี

สำหรับ อายุ การศึกษา อาชีพ ฐานะทางการเงิน และรายได้ค่าวิทยากร ไม่มีความสัมพันธ์กับ แรงจูงใจในการถ่ายทอดความรู้ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงของครูบัญชีอาสา ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.3 ยังมีปัญหาในการ ถ่ายทอดความรู้ด้านการบัญชีแก่เกษตรกร ปัญหาที่พบ คือ การประสานงานกับหน่วยงานที่จัดอบรม เกษตรกร , ความพร้อมของเกษตรกร , วัสดุอุปกรณ์หรือสื่อการสอน , ช่วงเวลาในการสอน จำนวนผู้เข้า รับการอบรม , การเดินทาง , สถานที่จัดอบรม กรณีที่ครูบัญชีอาสามีปัญหา ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.8 จะสอบถามไปยังเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ หรือมีการสอบถามวิทยากรที่เป็นครูบัญชี อาสาด้วยกันเอง หรือสอบถามไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ครูบัญชีได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นวิทยากรได้นั้น อันดับแรก ต้องทำความเข้าใจกับบัญชีฟาร์มให้ชัดเจน มีการจัดทำบัญชีฟาร์มของตนอย่างต่อเนื่อง และมีการเตรียมเนื้อหาที่ใช้ประกอบการสอนบัญชีฟาร์ม

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี และบุคลากรของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 160 ราย จาก 26 สำนักงาน รวมถึง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี จำนวน 51 ราย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการ เสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปี 2550 ระหว่างวันที่ 18 เมษายน - 29 มิถุนายน 2550 รวม 40 วัน สามารถสรุปข้อมูล โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ดังนี้

ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สรุปผลเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านระบบงานและแบบรายงาน
2. ด้านรูปแบบสมุดบัญชี
3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย
4. ด้านการบริหารจัดการ
5. ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

① ด้านระบบงานและแบบรายงาน

เป็นการศึกษาการปฏิบัติงานของสำนักงานฯ ตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปี 2550 ซึ่งประกอบด้วยกรอบแนวคิด รายละเอียดการดำเนินงาน และรูปแบบการรายงานต่างๆ ทั้งด้านทะเบียนประวัติของผู้เข้าร่วมการอบรม (แบบ ล.3) , แบบลงทะเบียนผู้เข้าร่วมการอบรม (แบบ ล.4 - แบบ ล.6) , แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี / การฝึกอบรมปฏิบัติ (แบบ ป.1 - แบบ ป.3) , แบบประเมินผลการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (แบบ ป.4) , แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี (แบบ ต.1) และแบบติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคลของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (แบบ ต.2) ซึ่งสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ได้มีการปฏิบัติงานตามระบบงานที่กรมฯ กำหนด

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงจะมีปัญหา หรืออุปสรรคที่ทำให้สำนักงานฯ ไม่อาจปฏิบัติงานได้ตามระบบงานที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยเฉพาะในส่วนของแบบรายงานต่างๆ ซึ่งส่วนติดตามและประเมินผลได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ สำหรับแบบรายงานต่างๆ ดังนี้

สรุปผลการเสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม
และเหตุผลประกอบการนำเสนอ

สำหรับ

แบบรายงานต่าง ๆ

**สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
สำหรับ แบบรายงานต่างๆ**

รายการ/แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
1. ร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ว่าด้วยการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับ “ บัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนและสมุดคิดกำไร – ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ ” (หน้า ก -1,ก -2)	● ปัจจุบันสำนักงานฯ ไม่มีการทำบันทึกข้อตกลงกับสหกรณ์แล้ว (จะทำกับสหกรณ์ภาคการเกษตรเฉพาะปี 2548 ซึ่งเป็นปีแรกที่กรมฯ เริ่มดำเนินโครงการเท่านั้น) ● สหกรณ์มีความรู้สึกละเลยว่าเป็นการผูกมัดที่ต้องปฏิบัติ	● ควรยกเลิกแบบการทำบันทึกข้อตกลงฉบับนี้ เพราะในทางปฏิบัติ สำนักงานฯ จะทำเป็นหนังสือขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียนต่างๆ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนราชการอื่นๆ ซึ่งที่ผ่านมา ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
2. แบบ ล.1 แบบลงทะเบียนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างฯ (หน้า ก – 3)	● ปัจจุบันสำนักงานฯ ไม่ได้ทำแล้ว เพราะแบบ ล.1 จะใช้คู่กับบันทึกข้อตกลงและไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ เนื่องจากสำนักงานฯ มีข้อมูลสหกรณ์ และผู้ที่ติดต่อได้เป็นปัจจุบันอยู่แล้ว ประกอบกับกรมฯ ได้ขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังประเภทอื่นๆ	● ควรยกเลิก แบบ ล.1 เพราะไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์แล้ว
3. แบบ ล. 2 แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (หน้า ก – 4)	สำนักงานฯ ใช้เป็นฐานข้อมูลของอาสาสมัครฯ แต่มีปัญหาในการกรอกแบบดังนี้ ● ข้อ 1 : ประวัติ - ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน (ข้อ 1.5) ไม่ควรจะถามอีก เพราะมีคำถามเกี่ยวกับที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้อยู่แล้ว ซึ่งจำเป็นและนำมาใช้จริง ๆ เวลาติดต่ออาสาสมัครฯ - มีการกรอกข้อมูลไม่ครบ ไม่ถูกต้อง เพราะไม่ทราบ โดยเฉพาะข้อ 1.6 – 1.8 - อาสาสมัครฯ ต้องลงทะเบียนประวัติของตน ตามแบบล.3 อยู่แล้ว ซึ่งถ้าได้รับเลือกเป็นอาสาสมัครก็ต้องมากรอกข้อมูลตามแบบ ล. 2 ด้วย ซึ่งเป็นการซ้ำซ้อน	● ควรมีการปรับปรุงแบบ ข้อ 1 โดยตัดข้อมูลที่ไม่นำมาใช้ประโยชน์ หรือข้อมูลที่อาสาสมัครฯ ไม่ตอบ / ไม่แน่ใจ (ข้อ 1.5 – 1.8) ควรถามเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น และเพิ่มเติมในส่วนของอาชีพ

รายการ/แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง/ ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
3. แบบ ล. 2 แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตร ด้านบัญชี : ต่อ(หน้า ๓-4)	● ข้อ 2 : คุณลักษณะของอาสาสมัครฯ - มีความสับสน / ไม่ชัดเจนระหว่างคำตอบ “ เกษตรกรในโครงการเสริมสร้าง ” กับ “ เกษตรกรทั่วไป / บุคคลทั่วไป ” - ไม่จำเป็นต้องถามว่าเป็นอาสาสมัครฯ ประเภทใด เพราะความสำคัญอยู่ที่ว่าอาสาสมัครฯเต็มใจทำงานให้สำนักงานฯก็พอแล้ว ● ข้อ 3 : ประวัติการทำงาน - คำถามเป็นประวัติการทำงาน แต่คำตอบเป็นอาชีพหลัก และคำตอบข้อ 2 ที่ให้เลือกคือ กรรมการสหกรณ์ / กลุ่ม ไม่น่าจะเป็นอาชีพหลัก ● ข้อ 4 : ประวัติการอบรม - ข้อมูลไม่ถูกต้อง เพราะส่วนใหญ่อาสาสมัครฯ จำไม่ได้ว่าเคยอบรมหลักสูตรบัญชีอย่างง่าย / บัญชีฟาร์ม 1 / บัญชีฟาร์ม 2 ของกรมฯ หรือไม่ และกรณีอบรมจากหน่วยงานอื่น ก็ไม่ได้ระบุว่าด้านบัญชี ดังนั้นถามไปก็นำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ ● ข้อ 5 : การประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ - คำตอบเป็นการระบายได้ต่อปีของการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ซึ่งผู้ตอบไม่อยากจะตอบ เพราะกังวลเรื่องภาษี (เนื่องจากการถามเลขบัตรประจำตัวประชาชน) และไม่อยากให้ใครทราบจึงตอบเลี้ยวๆ ไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้องและบางรายก็ไม่ตอบ	● ควรยกเลิก เพื่อไม่ให้อาสาสมัครฯ มีคำถามว่าแตกต่างกันอย่างไร และบางคนก็จำไม่ได้ ว่าเป็นครูบัญชีเดิมหรือไม่ (ตามโครงการพักรับชื้อหน้า) เพราะหลังจากที่เป็นตั้งแต่ปี 2545 กรมฯก็ไม่ได้ติดต่ออีก ● ควรยกเลิก โดยนำไปถามเพิ่มในข้อ 1 ว่าอาสาสมัครมีอาชีพอะไร จะเหมาะสมกว่า เพราะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ● ควรยกเลิกข้อนี้ โดย นำไปถามเพิ่มในข้อ 1 ว่าอาสาสมัครเคยได้รับการติดต่อจากหน่วยงานอื่นให้สอน หรือ แนะนำการทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนจะเป็นประโยชน์มากกว่า ● ควรยกเลิก เนื่องจากข้อมูลที่ได้มาเมื่อไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้องก็นำมาวิเคราะห์ หรือใช้ประโยชน์ได้ไม่ตรงจุด และผู้ให้ข้อมูลก็ไม่ต้องมีความกังวล ซึ่งอาจจะมีผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
4. แบบ ล. 3 แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ(หน้า ก-5)	● ส่วนใหญ่ถ้าเป็นเกษตรกร สำนักงานฯ หรืออาสาสมัครฯจะเป็นผู้กรอกข้อมูลให้ เพราะเกษตรกรไม่ถนัดเขียน ตัวอักษรเล็กมาก และมีข้อมูลที่ต้องกรอกเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละข้อต้องใช้เวลาในการซักถามข้อมูล และได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ฐานข้อมูลไม่ถูกต้องไม่สมบูรณ์ ● กลุ่มเป้าหมายมีความแตกต่างกัน ซึ่งบางกลุ่มไม่สามารถกรอกข้อมูลได้ เช่น นักเรียน / บุคคลในโรงงาน / ผู้มีเงินเดือนประจำ นอกจากนี้มีการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาเพิ่มเติมในแต่ละข้อ ดังนี้ ● ข้อ 1 : ประวัติ - ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน (ข้อ 1.5)ไม่ควรจะถามอีก เพราะมีคำถามเกี่ยวกับที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้อยู่แล้ว ซึ่งจำเป็นและนำมาใช้จริงๆ เวลาติดต่อผู้ผ่านการอบรม/ การสอน - มีการกรอกข้อมูลไม่ครบ ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะไม่ทราบ โดยเฉพาะข้อ 1.6 – 1.9 ● ข้อ 2 : การเป็นสมาชิกองค์กร - ข้อ 2.1 ถามการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และสถาบันเกษตรกร แต่คำตอบไม่ชัดเจน เพราะมีการให้เดิมชื่อเฉพาะสหกรณ์ การเกษตรและ กลุ่มเกษตรกร แต่สหกรณ์ ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตฯ ไม่ต้องเติมรายชื่อ นอกจากนี้ยังมีคำตอบให้เลือกเป็น “ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน ” ซึ่งไม่เกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์/ กลุ่มฯ	● ควรเปลี่ยนชื่อแบบ ล. 3 จากแบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ เป็น “ แบบทะเบียนประวัติผู้เข้าร่วมโครงการ ” ● ควรมีการสอบถามเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น เพื่อความรวดเร็ว ความสะดวก คล่องตัวในการทำงาน และไม่เป็นการระก้ออาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และเครือข่ายอาสาสมัครที่เป็นกลไกสำคัญของกรมฯ ในการสอนบัญชีครัวเรือน เนื่องจากบางคนเห็นแบบก็ไม่อยากทำ เพราะเห็นว่ายุ่งยาก และไม่คุ้มค่ากับเวลาที่จะทำงานให้ ● ควรมีการปรับปรุงแบบ ข้อ 1 โดย - ตัดข้อมูลที่ไม่นำมาใช้ประโยชน์ หรืออาสาสมัครฯ ไม่ตอบ / ไม่แน่ใจ (ข้อ 1.5 – 1.9) ควรถามเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น และเพิ่มเติมในส่วนของอาชีพ ● ควรยกเลิกข้อนี้ โดยนำไปถามเพิ่มในข้อ 1 ว่าผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกสหกรณ์ /กลุ่มเกษตรกร หรือไม่

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
4. แบบ ล. 3 แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ : ต่อ (หน้า ๓ – 5)	• ข้อ 3 : จำนวนสมาชิกในครัวเรือน • ข้อ 4 : การถือครองที่ดินของผู้เข้าร่วมโครงการ • ข้อ 5 : พื้นที่การเกษตร - ข้อ 3 – 5 เป็นข้อมูลที่ต้องใช้เวลาในการซักถามข้อมูล และได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ฐานข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน และมีหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีข้อมูลที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน การเก็บข้อมูลในส่วนนี้ จึงได้ประโยชน์ไม่คุ้มกับเวลาที่ใช้ • ข้อ 6 : การประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ - กลุ่มเป้าหมายมีความแตกต่างกัน ซึ่งบางกลุ่มไม่สามารถกรอกข้อมูลได้ และคำตอบเป็นการระบุรายได้ต่อปีของการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ซึ่งผู้ตอบไม่ยอมตอบ เพราะกังวลเรื่องภาษี (เนื่องจากมีการถามเลขบัตรประจำตัวประชาชน) และไม่ยอมให้ใครทราบจึงตอบเลียงๆ ไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้องและบางรายก็ไม่ตอบ • ข้อความท้ายหน้าเป็นข้อความที่มีลักษณะเหมือนสัญญา “ ทั้งนี้ข้าพเจ้าทราบดีว่าเอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารขึ้นความจำนง ซึ่งเมื่อยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการแล้ว อาจได้รับสิทธิประโยชน์จากการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี ” “ ข้าพเจ้าได้อ่านหรือเข้าใจข้อความข้างต้นแล้ว ขอยืนยันว่าเป็นข้อมูลถูกต้องครบถ้วน จึงลงลายมือชื่อขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ ” ข้อความดังกล่าวทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการฯ อ่านแล้วไม่สบายใจ และรู้สึกกังวลใจ เพราะกลัวว่าจะมีผลกระทบต่อการให้ข้อมูล	• ควรยกเลิกข้อ 3-5 เนื่องจากเป็นข้อมูลที่เป็นภาระกับผู้ตอบ / ผู้ช่วยกรอกข้อมูล • ควรยกเลิก ข้อ 6 เนื่องจากข้อมูลที่ได้มา ไม่ ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ก็นำมาวิเคราะห์ หรือใช้ประโยชน์ได้ไม่ตรงจุด และผู้ให้ข้อมูลก็ไม่ต้องมีความกังวล ซึ่งอาจจะส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการ ๓ มากขึ้น • ควรยกเลิกข้อความในส่วนท้าย ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่อ่านไม่สบายใจและรู้สึกกังวลใจ เพราะกลัวว่าจะมีผลกระทบต่อการให้ข้อมูล

รายการ/แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
5. แบบ ล. 4 แบบ ลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตรความรู้และเข้าใจ(หน้า ๓-6) 6. แบบ ล. 5 แบบ ลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ (หน้า ๓ – 9) 7. แบบ ล. 6 แบบ ลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตร ฝึกอบรมปฏิบัติ (หน้า ๓ – 10)	● แบบ ล. 4 / แบบ ล. 5 และ แบบ ล. 6 - จะมีการบันทึกข้อมูลเหมือนกัน - ต่างกันตรงหลักสูตรที่ไม่เหมือนกัน - ในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่แล้วสำนักงานจะให้ผู้เข้าร่วมอบรมลงลายมือชื่อลงทะเบียนใน ล. 3 และ ล. 4 พร้อมกัน และถ้าผู้เข้าร่วมโครงการประสงค์จะฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนต่อ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน และถ้ามีการฝึกปฏิบัติคิดกำไร ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพอีกด้วย ซึ่งเท่ากับ ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเซ็นชื่อถึง 4 ครั้ง โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมการอบรมไม่ถนัดลงลายมือชื่อ เพราะเขียนหนังสือไม่ถนัด ● ส่วนใหญ่จะไม่ได้สอนการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ :หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ เพราะค่อนข้างจะใช้เวลาที่สำคัญคือ การจะใช้สมุดคิดกำไร - ขาดทุน ให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเข้าใจได้ดี ต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับจ่ายได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะมีการสอนกันในช่วงเวลาที่มีการติดตามการจัดทำบัญชีของผู้ผ่านการอบรม	● ควรมีการรวบรวมแบบ ล. 4 - ล. 6 ไว้ในแผ่นเดียวกัน โดยแยกแต่ละหลักสูตรไว้ แต่สมาชิกมีการลงลายมือชื่อครั้งเดียวเพื่อการประหยัดเวลา สะดวก รวดเร็ว และไม่เป็นภาระกับผู้เข้าร่วมการอบรม

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
8. แบบ ป. 1 แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี : หลักสูตรรู้และเข้าใจ (หน้า ๓ – 7) 9. แบบ ป. 2 แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บัญชีรับ-จ่าย ในครัวเรือน : หลักสูตรฝึกปฏิบัติ (หน้า ๓ – 11) 10. แบบ ป. 3 แบบประเมินผลการฝึกอบรมบันทึกสมุดคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ (หน้า ๓ – 12)	● โดยหลักของแบบประเมินผลไม่ควรมีการถามชื่อ – นามสกุล ของผู้กรอกข้อมูล แต่แบบ ป. 1 , แบบ ป. 2 และ แบบ ป. 3 มีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชน ซึ่งทำให้ผู้เก็บข้อมูลทราบว่าเป็นแบบของใคร ทำให้มีผล กระทบต่อการตอบข้อมูล หรือไม่มีการตอบแบบ ● แบบ ป. 1 / แบบ ป. 2 และ แบบ ป. 3 ในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่ สำนักงานฯ ดำเนินการ ดังนี้ - จัดทำเองโดยสอบถามผู้เข้าร่วมการอบรม พร้อมกันว่าใครมีความเห็นอย่างไรตามข้อคำถาม และใช้นับมือซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมทั้งหมดก็จะเห็นด้วยในทางบวกทุกข้อ - จัดทำเองโดยไม่ได้สอบถามผู้เข้าร่วมการอบรม ด้วยการใช้หลักว่า เมื่อสอนแล้วผู้เข้าร่วมอบรม ก็จะต้องได้รับความรู้ และมีความสนใจเรียนรู้บัญชีต่อ - แบบประเมินนี้ ถ้าไม่ได้จัดในลักษณะของการอบรม ก็ไม่จำเป็นต้องทำ แต่ในทางปฏิบัติจำเป็นต้องทำตามแบบทั้งหมด เนื่องจากโปรแกรมระบบฐานข้อมูลโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาฯ จะมีการตรวจสอบข้อมูล การบันทึกแบบ ป. 1 คู่กับ ล. 4 และแบบ ป. 2 คู่กับ ล. 5 - รายงานที่ได้จากการประเมินผู้รับผิดชอบโครงการฯ ไม่ได้จัดทำเสนอหัวหน้าสำนักงานฯ เนื่องจากไม่ได้มีการนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการทำงาน - สำหรับแบบ ป. 3 มีการถามเกี่ยวกับเรื่องรายได้หลักและรายได้เสริม ซึ่งถ้าจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ได้ประโยชน์ ควรถามให้ครอบคลุมมากกว่านี้ เพราะแบบเก็บข้อมูลต่างๆ ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องรายได้ ซึ่งจะได้คำตอบไม่ถูกต้องดังที่เคยกล่าวแล้ว	● แบบประเมินผลไม่ควรมีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชน ของผู้เข้าร่วมอบรม ● ควรมีการรวบรวมแบบ ป. 1 - ป. 3 ไว้ในแผ่นเดียวกัน โดยแยกแต่ละหลักสูตรไว้ ให้สอดคล้องกับการรวมแบบ ล. 4 - ล. 6 เพื่อการประหยัดเวลา สะดวกรวดเร็ว

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
11. แบบ ป.4 แบบประเมินผลการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (หน้า ๑ – 13)	● โดยหลักของแบบประเมินผลไม่ควรมีการถามชื่อ – นามสกุล ของผู้กรอกข้อมูล แต่แบบ ป.4 มีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชน ซึ่งทำให้ผู้เก็บข้อมูลทราบว่าเป็นแบบของใคร ทำให้มีผลกระทบต่อการตอบ ข้อมูลหรือไม่มีการตอบแบบ ● คำถามข้อ 2.1 มีการถามความสามารถของอาสาสมัครฯ ในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพพร้อมกัน ซึ่งอาสาสมัครบางคนมีความรู้ความเข้าใจทั้ง 2 เรื่อง ไม่เหมือนกัน ทำให้ยากต่อการตอบ ● คำถามข้อ 3 (หากมีหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือให้ท่านไปเผยแพร่ความรู้ / ติดตามด้านบัญชี ท่านสามารถให้ความร่วมมือได้หรือไม่) เป็นคำถามที่ถามถึงหน่วยงานอื่น ซึ่งยากแก่การตอบ เพราะผู้ตอบไม่แน่ใจว่าเป็นการสอนแทนสำนักงาน ฯ หรือว่าสอนให้หน่วยงานอื่นที่ดำเนินกิจกรรมนี้เหมือนสำนักงาน ฯ ● สำนักงานฯ จะทำตามแบบ ป.4 ที่กรมฯ กำหนดให้ทำ แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากแบบ	● แบบประเมินผลไม่ควรมีถามเลขประจำตัวบัตรประชาชน ของผู้เข้าร่วมอบรม ● คำถามข้อ 2.1 ควรมีการแยกถามความสามารถของอาสาสมัคร ในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพออกจากกัน เพราะมีความยาก - ง่ายไม่เหมือนกัน ● ควรตัดแบบสอบถามข้อ 3 ออก

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
12. แบบ ต. 1 แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ 2550 (หน้า ๑ – 14 ถึง ๑ - 17)	● แบบการติดตามมีทั้งครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อยู่ในชุดเดียวกัน ในทางปฏิบัติเมื่อครูบัญชีนำแบบการติดตามครั้งที่ 1 มาส่ง สำนักงานฯ จะมีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ดังนี้ - ถ่ายเอกสาร แบบ ต. 1 ของการติดตามครั้งที่ 1 และให้ อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีกลับไป เพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2 ต่อไป - เก็บแบบ ต. 1 ครั้งที่ 1 ไว้ที่สำนักงานฯ เมื่ออาสาสมัครฯ จะติดตามครั้งที่ 2 ก็จะได้รับแบบ ต. 1 คืนกลับไป - ให้อาสาสมัครฯ ใช้กระดาษสำเนา (Copy) ในขณะที่ยกรอกข้อมูลการติดตามครั้งที่ 1 โดยสำนักงานฯ จะเก็บตัวจริง แบบ ต. 1 ไว้ และคืนสำเนาให้กับอาสาสมัครฯ เพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2 ต่อไป ● การติดตามครั้งที่ 1 ข้อ 1 ไม่มีคำถามเหมือนคำถามครั้งที่ 2 ข้อ 1 ที่ถามว่า “สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม และมีคำตอบว่า ติดต่อได้ / ติดต่อไม่ได้ ในทางปฏิบัติมีหลายคนและหลายครั้งที่อาสาสมัครฯ ไปตาม แล้วไม่พบผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งต้องตามให้พบถึงได้รับคำตอบแทน 20 บาท / คน ซึ่งไม่คุ้มกับค่าพาหนะที่ต้องตามหลายครั้ง ● คำถามในการติดตามครั้งที่ 2 มีแต่คำถามเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้การบันทึกบัญชีและการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ แต่ไม่มีคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการบันทึกบัญชี / ความถูกต้อง หรือความสม่ำเสมอ	● ควรมีการแยกแบบการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ออกจากกัน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และไม่ต้องกังวลกับการเก็บรักษาแบบเพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2 ● ควรมีคำถามเกี่ยวกับ “สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม และมีคำตอบว่า ติดต่อได้ / ติดต่อไม่ได้” เหมือนคำถามในครั้งที่ 2 และศึกษาแนวทางในการจ่ายค่าตอบแทนให้กับอาสาสมัครฯ ในกรณีไปตามผู้เข้ารับการอบรมแล้วไม่พบ เพื่อไม่เพิ่มภาระค่าพาหนะให้กับครูบัญชีทั้งไม่ทำให้ครูบัญชีต้องเสียเวลาในการติดตามแต่ไม่สามารถเบิกค่าตอบแทนได้ ● ควรมีคำถามเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อดูความสามารถ / ความต่อเนื่องในการบันทึกบัญชีของผู้เข้ารับการอบรม โดยเฉพาะถ้าการติดตามครั้งที่ 1 ไม่พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีการจัดทำบัญชี จะได้ทราบว่าครั้งที่ 2 ทำได้หรือไม่

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
12. แบบ ต. 1 แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ 2550 : ต่อ (หน้า ๑ – 14 ถึง ๑ - 17)	● แบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลข รวมรายรับ (รายรับประกอบอาชีพและรายรับอื่นๆ), รวมรายจ่าย (รายจ่ายประกอบอาชีพและรายจ่ายครัวเรือน), และช่องรายรับสูงกว่ารายจ่าย / รายจ่ายสูงกว่ารายรับ ในแต่ละเดือน มีปัญหามากในทางปฏิบัติ เนื่องจาก - ยุ่งยากมาก ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนาน - ผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมให้ดูสมุดของตนอย่างละเอียด (ส่วนใหญ่ครัวบัญชีต้องบวกตัวเลขให้เอง) - ข้อมูลที่บันทึกไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ผู้เข้ารับการอบรมบางราย จะบันทึกข้อมูลเมื่อมีคนมาติดตาม ซึ่งถ้ามองในแง่ของการนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะไม่มีประโยชน์อะไร ทั้งในมุมมองของผู้จัดบันทึก/ สำนักงานฯ และกรมฯ - แผนการติดตามการจัดทำบัญชีของสำนักงานฯ มี 2 ครั้ง ซึ่งอยู่ในช่วงตั้งแต่ เดือนเมษายน - กันยายน การเก็บข้อมูลตัวเลขการรับ – จ่าย จากการติดตามจึงไม่ครบปี ซึ่งถ้าอยู่ในช่วงที่รายได้ยังไม่เกิด ทำให้การเก็บตัวเลขมีแต่รายจ่าย และอาจส่งผลต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล	● การถามคำถามในครั้งที่ 1 และ 2 อาจเป็นคำถามในเชิงการเปรียบเทียบการดีขึ้นของการบันทึกบัญชี (เช่น ความถี่ในการบันทึก) หรือการนำบัญชีมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น และควรมีการปรับให้สอดคล้องกับทุกกลุ่มเป้าหมายที่กรมฯ ได้ขยายเป้าหมายให้ มีใช้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรอย่างเดียว ● ควรมีการยกเลิกแบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน

รายการ/ แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
12. แบบ ต. 1 แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ 2550 : ต่อ (หน้า ๑ – 14 ถึง ๑ - 17)	● ไม่ควรถามคำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน (การเข้าถึงแหล่งทุนหลังจากการบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน) เพราะผู้ถูกติดตามบางรายไม่อยากจะบอกถึงแหล่งที่กู้และจำนวนเงินที่กู้ยืม ข้อมูลในส่วนนี้จึงไม่ค่อยมีคนตอบ	● ควรมีการยกเลิกคำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน ”
13. แบบ ต. 2 แบบติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคลของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (หน้า ๑ – 18)	● สำนักงานฯ เกือบทั้งหมดยังไม่ทราบว่าต้องมีการติดตามการถ่ายทอดการสอนบัญชีของอาสาสมัครฯ ขณะกำลังสอน และไม่ได้ทำแบบ ต. 2 ● การถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่จะทำในช่วงที่ผู้เข้ารับการอบรมสะดวก ไม่มีเวลาที่แน่นอน อาจเป็นตอนเย็น หรือวันเสาร์ – อาทิตย์ หากสำนักงานฯ ต้องมีการติดตามครูปี ละ 2 ครั้ง จะกำหนดช่วงเวลาตรงกับการสอนของครูยากและไม่สะดวก ● คำถามในแบบ ต. 2 ไม่ชัดเจนว่าทำตอนอาสาสมัครฯ กำลังสอน หรือหลังการสอนแล้ว เช่น - คำถามข้อ 1. (การเตรียมอุปกรณ์การสอน / การวางแผนถ่ายทอดการเรียนรู้) และข้อ 2 (ความสามารถในการถ่ายทอดการเรียนรู้) ใช้ถามขณะครูสอนได้ - คำถามข้อ 3. (ความบ่อยครั้งในการเข้าไปแนะนำการจัดทำบัญชี) และข้อ 4 (การอำนวยความสะดวกของอาสาสมัครฯ ในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง) ไม่ชัดเจนว่าเป็นการถามขณะครูสอนได้หรือไม่	● หากกรมฯ มีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ควรมีการปรับปรุงคำถามตามแบบ ต. 2 ให้เหมาะสมและชัดเจน สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้ ● หากกรมฯ ไม่ได้นำข้อมูลตามแบบ ต. 2 มาใช้ (เพราะไม่มีการบันทึกผ่านโปรแกรม) ก็ควรยกเลิกแบบ ต. 2 เพราะในการปฏิบัติงานจริง สำนักงานฯ จะมีวิธีการในการคัดเลือกอาสาสมัครให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและลักษณะของกลุ่มเป้าหมายอยู่แล้ว

② ด้านรูปแบบสมุดบัญชี

สมุดบัญชีที่ได้นำมาศึกษาและสอบถาม มีจำนวน 2 เล่ม คือ

1. สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน สำนักงานฯ จะใช้สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนในการสอนประกอบหลักสูตร “ฝึกปฏิบัติได้” (กรมฯกำหนดเป็นตัวชี้วัดคำรับรองการปฏิบัติราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปี 2550 และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพของผลผลิตที่ 4 : เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ ตามเอกสารงบประมาณ ปี 2550 โดยกำหนดค่าเป้าหมายว่า “ เกษตรกรมีขีดความสามารถในการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ร้อยละ 40 ”)

2. สมุดคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะสอนสมุดคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพให้กับอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เพื่อนำไปสอนให้กับกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการอบรมในช่วงที่มีการติดตามการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน เนื่องจากเป็นสมุดที่ใช้บันทึกต่อยอดจากการบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทั้งบุคลากรของสำนักงานฯ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี พบว่า มีการสอนการคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพน้อยมาก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ติดตามจะบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ไม่ต่อเนื่อง/ ไม่ครบถ้วน / ไม่ครบรอบฤดูกาล

จุดเด่นของสมุดบัญชีทั้ง 2 เล่ม

1. สีสันปก สวยงาม สะดุดตา น่าสนใจ
2. พระบรมฉายาลักษณ์
3. ตัวอย่างการจัดทำบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน / การคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ
4. รูปแบบการบันทึกบัญชี (การกระจายช่องรายจ่ายในครัวเรือน)
5. หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อสำนักงานฯ

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงจะมีปัญหา หรือข้อสังเกตจากการใช้สมุดบัญชีดังกล่าวในการสอนบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนติดตามและประเมินผล ได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับสมุดบัญชีทั้ง 2 เล่ม ดังนี้

**สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
สำหรับ สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน**

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
1. ปกหน้า (หน้า ก - 19)	- ผู้ผ่านการอบรม หรืออาสาสมัครฯ มักจะเขียนชื่อ - นามสกุล และหมู่บ้านของตนไว้ปกหน้า - ตรากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ มีขนาดเล็ก ทำให้เห็นชื่อกรมฯ ไม่เด่นชัด ประกอบกับมีหน่วยงานต่างกระทรวงฯ / หน่วยงานอื่นๆ ใช้การทำบัญชีครัวเรือน เป็นตัวชี้วัดผลงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน ซึ่งผู้จัดบันทึกหลายคนเข้าใจว่าสมุดบัญชีเป็นของหน่วยงานอื่น	- ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ ของเจ้าของสมุดด้านล่างขวามือของเล่ม - ตรากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ หรือถ้าจะมีขนาดเท่าเดิมก็ควรมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรากฏอยู่ที่ปกหน้า (ปัจจุบันมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์อยู่ปกหลังคู่กับตรากรมฯ) ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วความเด่นจะอยู่ที่ปกหน้า และเพื่อเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์และเจ้าของแนวคิดเรื่องการทำบัญชีครัวเรือนมาตั้งแต่แรก
2. บันทึกรูปแบบบัญชีสร้างวิถีสู่นาคค 8 ชั้น (หน้า ก - 21)	- บันไดขั้นที่ 1 สมัครใจเข้าร่วมโครงการ : ลงทะเบียนเพื่อขอรับการอบรม - การปฏิบัติงานจริง จะมีการชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายมาอบรม / เรียนรู้มากกว่าการขอรับการอบรมเอง - บันไดขั้นที่ 2 ต้องเข้าอบรม : ตั้งใจเรียนรู้การทำบัญชี - การใช้คำว่า “ต้อง” เหมือนเป็นการบังคับ - บันไดขั้นที่ 6 : รู้ต้นทุนกำไร : ลงทุนทำอะไร ขายได้เท่าไร ในสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนจะเน้นการบันทึกบัญชีทั้งรายรับจากการประกอบอาชีพ / รายได้อื่น , รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ / รายจ่ายอื่น และรายจ่ายในครัวเรือน และมีแต่ช่องรวมรายรับ / รวมรายจ่าย แต่การจะรู้ต้นทุน - กำไร ตามบันไดขั้นที่ 6 จะทราบชัดเจนได้ในสมุดบัญชีต้นทุน-กำไร จากการประกอบอาชีพ (ในสมุดบัญชีรับ-จ่าย จะใช้คำว่า “รายรับสูงกว่ารายจ่าย”	- ควรมีการปรับถ้อยคำจาก การลงทะเบียนเพื่อ<u>ขอ</u>รับการอบรม เปลี่ยนเป็น<u>เข้า</u>รับการอบรม - ควรมีการปรับถ้อยคำจาก “<u>ต้อง</u>เข้าอบรม” เป็น “<u>รับ</u>การอบรม” - ควรมีการปรับถ้อยคำ โดยเพิ่มคำอธิบายให้ชัดเจน เพราะเขียนอธิบายข้อความในบันไดขั้นนี้ ไว้เพียงลงทุนทำอะไร ขายเท่าไร ควรเขียนเพิ่มในลักษณะที่ว่า ลงทุนทำอะไร ขายได้แล้ว มีกำไรเท่าไร ให้สอดคล้องกัน หากมีการใช้คำว่าต้นทุนกำไร ก็ควรปรับข้อความในสมุดบัญชีรับ – จ่าย ให้สอดคล้องกันด้วย

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
2. บันไดภูมิปัญญาทางบัญชีสร้างวิถีสู่นาคต 8 ขั้น : ต่อ (หน้า ๓ -21)	● บันไดขั้นที่ 7 รู้หนี้สิน : วางแผนชำระหนี้ให้ทันตามกำหนด การจดบันทึกบัญชีไม่ได้มีวัตถุประสงค์ว่าเมื่อรู้ต้นทุนกำไร ตามบันไดขั้นที่ 6 (รู้ต้นทุนกำไร) จะรู้หนี้สินอย่างเดียว อาจทำให้มีการปรับเปลี่ยนอาชีพ / ทำอาชีพใหม่ หรือขยายอาชีพเดิม ● บันไดขั้นที่ 8 รู้จักประหยัด : ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การจดบัญชีและรู้จักการวิเคราะห์ข้อมูลจากบัญชี อาจทำให้ทราบว่ารายรับที่ได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งอาจจะเป็นการปรับเปลี่ยนอาชีพหรือวางแผนสร้างรายรับให้มากขึ้น (บางครั้งผู้จดก็ประหยัดค่าใช้จ่ายอยู่แล้ว แต่รายรับน้อย)	● ควรมีการปรับถ้อยคำ เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรม บางคนไม่มีหนี้สิน อาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าการจดบัญชีทำให้รู้หนี้สินและวางแผนชำระหนี้ให้ทันตามกำหนดเท่านั้น มากกว่าการรู้ว่าควรจะแก้ไขปัญหาหรือใช้ประโยชน์อย่างไรจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี อาจปรับเป็น “รู้วิเคราะห์” หรือ “รู้เหตุผล ” ● ไม่ควรเน้นเฉพาะการลดค่าใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยอย่างเดียว เพราะการมีชีวิตที่ดีขึ้นควรขึ้นอยู่กับความสมดุลของรายรับและรายจ่าย ควรปรับเปลี่ยนถ้อยคำเป็น “รู้ทิศทางชีวิต ” หรือคำอื่นๆ ซึ่งสื่อความหมายมากกว่าการรู้จักประหยัดอย่างเดียว
3. หน้าข้อมูลต่างๆ (ส่วนบุคคล / การถือครองที่ดิน / การประกอบอาชีพ/ฐานะการเงิน) (หน้า ๓ – 22,๓ -23)	● จากการตรวจสอบการจดข้อมูลในหน้าดังกล่าว ผู้ผ่านการอบรม เกือบทั้งหมดจะเขียนแต่ ชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ปัจจุบันเท่านั้น ● การมีข้อมูลเลขประจำตัวประชาชน (13 หลัก) ทำให้สมาชิกมีความกังวล เพราะเป็นข้อมูลที่เปิดเผยกับบุคคลทั่วไปที่มาขอข้อมูลบัญชี	● ควรตัดข้อมูลส่วนบุคคล / การถือครองที่ดิน และการประกอบอาชีพออก เพราะเป็นข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าจะมี ก็มีเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น คือ ชื่อ – นามสกุล , วัน เดือน ปีเกิด , การศึกษา , ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ , อาชีพ และการเป็นสมาชิก / หรือตำแหน่งในชุมชน
4. หน้าทำอย่างไร (หน้า ๓ – 24,๓ -25)	● มีหมายเหตุด้านล่าง หน้าขวา ว่า หมายเหตุ ใช้สำหรับผู้เก็บข้อมูล ช่องรายรับประกอบอาชีพ * 1.รายได้ด้านพืช 2.รายได้ด้านปศุสัตว์ 3.รายได้ด้านประมง ช่องรายรับอื่นๆ * เก็บข้อมูลเฉพาะ 4. รายได้จาก การรับจ้าง หมายเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความสับสนและมีการเข้าใจว่า ช่องรายรับอื่นๆ จดเฉพาะรายได้จากการรับจ้าง	● ควรตัดช่อง หมายเหตุด้านล่างออก และควรชี้แจงหรือซักซ้อมกับผู้เก็บข้อมูลเป็นการเฉพาะจะเหมาะสมกว่า

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ												
5. หน้าตัวอย่าง (หน้า ก – 26 ถึง ก – 29)	- สมาชิกหรือกลุ่มตัวอย่าง จะดูตัวอย่างเวลาจดหรือไม่เข้าใจ แต่เนื่องจากตัวอักษรเล็กและมีการให้ตัวอย่างที่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง (เช่น ตัวอย่างวันที่ 27 - 31 ค.ค 48) ทำให้ใช้เนื้อที่มาก และตัวเล็ก - ตัวอย่างที่ให้จะไม่สอดคล้องกับวิธีการสอนจริง กล่าวคือ ผู้สอนจะสอนให้บันทึกรายการที่เกิดขึ้น 1 วัน ใน 1 บรรทัด - เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่ถนัดเขียนหนังสือ (โดยจะถนัดเขียนตัวเลขมากกว่า) แต่ต้องลงบัญชีในช่องรายการโดยเขียนตัวหนังสือ และถ้ารายการนั้นๆเป็นรายจ่ายในครัวเรือนที่มีช่องแยกจ่ายอยู่แล้ว ผู้จดต้องเขียนตัวเลขซ้ำในช่องรายจ่ายอีก เช่น ค่าอาหาร,ให้ลูกใช้ เป็นต้น ซึ่งเห็นว่าเป็นการลงรายการซ้ำซ้อน เสียเวลา ในทางปฏิบัติผู้จดจึงไม่เขียนตัวหนังสือในช่องรายการอีก ซึ่งไม่สอดคล้องกับตัวอย่าง	- ควรปรับตัวอย่างให้อยู่ในช่วงหน้าคู่ของสมุดบัญชี ทำให้สามารถขยายตัวอักษร – ตัวเลข ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีการอธิบายตัวอย่างไว้ท้ายตัวอย่าง - ควรมีการกำหนดโจทย์ตัวอย่างครั้งเดียว และอธิบายวิธีการบันทึกบัญชีตามตัวอย่างในคราวเดียว (ตัวอย่างเดิมมี 3 ครั้ง) โดยใช้หน้าคู่ เช่นเดียวกับหน้าที่ให้จดบันทึก - ควรทำตัวอย่างให้สอดคล้องกับวิธีการสอนหรือการปฏิบัติจริง คือ ลงทุกรายการใน 1 วัน และ 1 บรรทัด - ในตัวอย่าง ช่อง “รายการ” ถ้ามีรายการใช้จ่ายซ้ำ กับช่องที่แยกให้แล้ว เช่น ค่าอาหาร ก็ไม่ต้องเขียนค่าอาหารในช่อง “รายการอีก” ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาด้วย												
6. หน้าที่บันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน (หน้า ก – 30,ก – 31)	- สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือนปัจจุบันมี 14 หน้า ๆ ละ 21 บรรทัด ดังนั้นการจดบัญชี 1 เดือน อย่างน้อยต้องใช้ 2 หน้า (จดทุกรายการรับ – จ่ายใน 1 วัน) แต่ถ้ามีการจดย่อยรายละ 1 บรรทัด ตามตัวอย่างที่ให้ในเล่ม การจดบัญชี 1 เดือน จะใช้หลายหน้า ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่อยากจะจด - การเพิ่มช่อง “ยอดคงเหลือประจำวัน ” และ “ยอดคงเหลือประจำเดือน ” ทำให้ทราบว่าแต่ละวัน / แต่ละเดือน ผู้จดมีรายได้ / รายจ่ายเท่าไร และเหลืออยู่เท่าไร - สมุดจะมีช่องรายจ่าย “ชำระหนี้คืน เงินกู้ ” ดังนั้นควรมีช่อง “รายรับจากการกู้เงินด้วย” เพื่อผู้จดบันทึกจะได้ทราบว่าตนเองมีความสามารถในการชำระหนี้คืนได้เพียงใด และคงเหลือเท่าใด	- ควรปรับให้มี 31 บรรทัด เพื่อความสะดวกสำหรับผู้จดบัญชี ซึ่งจะดูง่ายถ้าเป็นหน้าละเดือน โดยยังคงระยะห่างของบรรทัดไว้ ซึ่งถ้าขนาดเล่มเดิมไม่พอก็ควรขยายรูปเล่มเป็นขนาด A4 - ควรตัดข้อความด้านล่างของหน้านี้ คือ รวมรายรับ.....บาท รวมรายจ่าย.....บาท ☐ รายรับสูงกว่ารายจ่าย.....บาท ☐ รายจ่ายสูงกว่ารายรับ.....บาท โดย เพิ่มช่อง “ยอดคงเหลือ ” ในแต่ละวัน และ รวมรายเดือน - ควรมีช่อง “รับเงินกู้” อีก 1 ช่อง ในช่อง “รายรับอื่นๆ ” คือ <table><tr><th colspan="4">รายรับ</th></tr><tr><th>ประกอบอาชีพ</th><th>รายรับจากเงินกู้</th><th>รายรับอื่นๆ</th><th>รวมรายรับ</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	รายรับ				ประกอบอาชีพ	รายรับจากเงินกู้	รายรับอื่นๆ	รวมรายรับ				
รายรับ														
ประกอบอาชีพ	รายรับจากเงินกู้	รายรับอื่นๆ	รวมรายรับ											

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
6. หน้าที่บันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน : ต่อ (หน้า ๓ – 30, ๓ – 31)	- ผู้ผ่านการอบรมและอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีมีความเห็นว่า ช่องค่านู้งหน้จะไม่ค่อยได้ใช้ เพราะนานๆ ครั้ง ถึงจะซื้อเครื่องนุ้งหน้ ในขณะนี ร่ายจ่ายในครัวเรือนที่จำเป็นต้องมีทุกเดือน คือ “ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า, ค่าโทรศัพท์, ค่าน้ำมัน/ ค่าพาหนะ ” จะไม่มีในช่องร่ายจ่ายครัวเรือนที่กรมฯ ทำแบบไว้ให้ และผู้จดต้องใส่ในช่องเบ็ดเตล็ดแทน - ช่อง “เบ็ดเตล็ด” มีขนาดเล็กเกินไป ผู้จดบันทึกที่มีร่ายจ่ายเบ็ดเตล็ดหลายรายการ และต้องการจดยการย่อยๆ ประกอบว่าจ่ายเป็นค่าอะไรบ้าง จะจดบันทึกไม่เพียงพอ - ช่องต่างๆ ในการบันทึกมีหลายช่อง หากมีแถบสีตรงหัวเรื่อง จะทำให้่ายต่อการจดจำ จะ ชัดเจน สวยงาม และสังเกตดูได้ง่าย	- ร่ายจ่ายในครัวเรือน ช่อง “ค่านู้งหน้” ควรรวมกับ ช่อง “ค่าของใช้” และควรเพิ่มช่อง ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า หรือ ค่าโทรศัพท์ / ค่าน้ำมัน หรือ ค่าพาหนะ - ควรเพิ่มช่องว่าง 2 - 3 ช่อง ในร่ายจ่ายครัวเรือน เพื่อให้ผู้จดบันทึกสามารถประเภทร่ายจ่ายประจำของตนเอง - ควรขยายช่องเบ็ดเตล็ดให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้จดบันทึกสามารถจดยการจ่ายๆ ประกอบร่ายจ่ายเบ็ดเตล็ดได้สะดวกยิ่งขึ้น - ควรใส่แถบสีสำหรับช่อง “รายรับ” และ “ร่ายจ่าย”
7. หน้าที่บันทึกช่วยจำ	บางครั้งผู้จดบันทึกบัญชีหลายๆ วัน รวมกัน โดยจะจดยการย่อยๆ ในบันทึกช่วยจำ	ควรเพิ่มหน้าบันทึกช่วยจำเพิ่มขึ้น
8. หน้าที่โทรศัพท์ (หน้า ๓ – 32)	สดท. 10 ไม่มีเบอร์โทรศัพท์ (สดท. 1-9 มีเบอร์โทรศัพท์แล้ว)	เพิ่มเบอร์โทรศัพท์ของ สดท.10
9 อื่นๆ	- เวลาสอนหรืออธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจตามสมุดบัญชี ผู้สอนจะไม่สะดวกในบอกว่าหน้าที่เท่าใดเพราะไม่มีเลขหน้าในสมุด - ผู้จดบันทึกไม่ทราบความเคลื่อนไหวในแต่ละเดือน รวมถึงยอดคงเหลือ ซึ่งถ้ามีสรุปยอดดังกล่าว จะมีประโยชน์ต่อการวางแผนการหาเงิน หรือใช้เงิน.ในเดือนถัดไป	- ควรใส่เลขหน้าในสมุดบัญชี - ควรเพิ่มสรุปยอดบัญชีรายรับ – ร่ายจ่ายประจำเดือน และยอดคงเหลือในแต่ละเดือน (ตัวอย่างหน้าถัดไป)

เสนอปรับปรุงเพิ่ม

สรุปยอดบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน

เดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ.....

เดือน	รายรับ				รายจ่าย				คงเหลือ	
	รายรับ ประกอบ บอชีพ	รายรับ จาก เงินกู้	รายรับ อื่นๆ	รวม รายรับ ทั้งสิ้น	รายจ่าย ประกอบ บอชีพ	ชำระ หนี้ เงินกู้	รายจ่าย ครัวเรือ นอื่นๆ	รวม รายจ่าย ทั้งสิ้น	รายรับ สูงกว่า รายจ่าย	รายจ่าย สูงกว่า รายรับ
มกราคม										
กุมภาพันธ์										
มีนาคม										
เมษายน										
พฤษภาคม										
มิถุนายน										
กรกฎาคม										
สิงหาคม										
กันยายน										
ตุลาคม										
พฤศจิกายน										
ธันวาคม										
รวม										

**สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ
สำหรับ สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ**

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง/ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
1. ปกหน้า (หน้า ๓ – 34)	- ผู้ผ่านการอบรม หรืออาสาสมัครฯมักจะเขียนชื่อ - นามสกุล และหมู่บ้านของตนไว้ปกหน้า - ตารางตรวจบัญชีสหกรณ์ มีขนาดเล็ก ทำให้เห็นชื่อกรมฯ ไม่เด่นชัด ประกอบกับมีหน่วยงานต่างกระทรวงฯ / หน่วยงานอื่นๆ ใช้การทำบัญชีครัวเรือน เป็นตัวชี้วัดผลงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน ซึ่งผู้จดบันทึกหลายคนเข้าใจว่าสมุดบัญชีเป็นของหน่วยงานอื่น	- ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ ของเจ้าของสมุดด้านล่างขวามือของเล่ม - ตารางตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ หรือถ้าจะมีขนาดเท่าเดิมก็ควรมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรากฏอยู่ที่ปกหน้า (ปัจจุบันมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์อยู่ปกหลังคู่กับตารางมา) ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว ความเด่นจะอยู่ที่ปกหน้า และเพื่อเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์และเจ้าของแนวคิดเรื่องการทำบัญชีครัวเรือนมาตั้งแต่แรก
2. หน้าแรกด้านใน (คู่กับหน้าพระบรมฉายาลักษณ์) (หน้า ๓ – 36)	หน้านี้เป็นคำอธิบายวิธีการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากขึ้น และต้องทำความเข้าใจ ดังนั้นหน้านี้จึงควรเป็นหน้าที่ผู้จดบันทึก ดูแล้วไม่เครียด	ควรจะแสดงเป็นขั้นบันไดหรือ Flowchart ของการคิดกำไร-ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ เหมือนกับที่จัดทำในสมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน เพื่อให้ผู้จดได้ทราบอย่างชัดเจนในเบื้องต้นว่า ว่าขั้นตอนการทำต้องเริ่มจากอะไร และทำให้ทราบอะไร (เช่น ข้อมูลเป็นการต่อยอดจากสมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน เฉพาะรายรับ และรายจ่าย จากการประกอบอาชีพ เท่านั้น)
3. หน้า “ต้นทุน” (หน้า - 37)	คำอธิบาย การคิดค่าแรงงานตนเอง บอกว่า กรณีที่เกษตรกรทำหลายอาชีพในคราวเดียวกัน ให้แบ่งคิดค่าแรงเป็นต้นทุนตามสัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ แต่ไม่มีตัวอย่างการคิดเฉลี่ยค่าแรงตามสัดส่วน เพราะในความเป็นจริงเกษตรกรจะประกอบอาชีพหลายอย่าง	ควรมีตัวอย่างการคิดเฉลี่ยค่าแรงตามสัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ เพื่อเกษตรกร จะได้เกิดความเข้าใจชัดเจนและเมื่อจะทำก็สามารถนำมาดูและปฏิบัติตามได้

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
4. หน้า “ ตัวอย่าง การคิดกำไร – ขาดทุนจากอาชีพเลี้ยงปลา ” (หน้า ๓ – 38)	● เกษตรกรจะประกอบอาชีพหลายอย่าง แต่ตัวอย่างที่ให้ เป็นตัวอย่างเฉพาะอาชีพเลี้ยงปลาอย่างเดียวเมื่อผู้จัดบันทึกต้องนำข้อมูลจากบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือน มาคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ โดยแยกอาชีพต่างๆ จะเกิดความสับสนและไม่เข้าใจ กรณีที่มีค่าใช้จ่ายที่ต้องนำมาเฉลี่ยให้แต่ละอาชีพ เช่น ค่าแรงงานตนเอง , รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อการผลิต และปัจจัยการผลิตเฉลี่ย	● ควรยกตัวอย่างเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลายอย่าง และวิธีการคิดเฉลี่ยตามสัดส่วนของค่าแรงงาน รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อการผลิต และ ปัจจัยการผลิตเฉลี่ยในแต่ละอาชีพ (กรณีต้องใช้ร่วมกันหลายอาชีพ) เพื่อเกษตรกรจะได้มีความเข้าใจชัดเจน และสามารถนำมาดูและปฏิบัติตามตัวอย่างได้
5. หน้า “รู้จักวางแผนประกอบอาชีพ” (หน้า ๓ – 39)	● ในตารางแผนการลงทุนประกอบอาชีพ ช่องที่ 3 -5 ไม่สอดคล้องกับคำอธิบายในหน้าเดียวกัน ข้อ 3-5 คือ - ช่องที่ 3 ในแผนเขียนว่า “ รายรับประกอบอาชีพ ” แต่ในคำอธิบายแผน ข้อ 3 เขียนว่า “ ประมาณการรายได้ ” - ช่องที่ 4 ในแผนเขียนว่า “ รายจ่ายประกอบอาชีพ ” แต่ในคำอธิบายแผน ข้อ 4 เขียนว่า “ ประมาณการต้นทุน ” - ช่องที่ 5 ในแผนเขียนว่า “ กำไร-ขาดทุน ” แต่ในคำอธิบายแผนข้อ 5 เขียนว่า “ ประมาณการผลตอบแทน ”	● ควรมีแบบการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพในแต่ละเดือนด้วย เพื่อให้ผู้บันทึกสามารถเปรียบเทียบแผนการลงทุนประกอบอาชีพ และเป็นการเตรียมการล่วงหน้า ทั้งในส่วนที่เป็นต้นทุนและรายได้ในแต่ละเดือน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเงินทุนขาดแคลนตามคำอธิบายในหน้าเดียวกัน ข้อ 4
6. หน้า “ผลการลงทุนประกอบอาชีพ” (หน้า ๓ – 40)	● ผลการลงทุนประกอบอาชีพ ไม่มีการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพในแต่ละเดือน เช่นเดียวกับแผนการลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งผู้จัดบันทึกไม่สามารถเปรียบเทียบแผน - ผลการลงทุนประกอบอาชีพ ทั้งในส่วนที่เป็นรายได้ – ต้นทุน ในแต่ละเดือน เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ / ปรับปรุงแก้ไขในแต่ละเดือน	● ควรปรับปรุงผลการลงทุนประกอบอาชีพ ให้มีแบบการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพในแต่ละเดือนด้วย เช่นเดียวกับที่นำเสนอไว้แล้วในข้อ 5

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
7. ตัวอย่างแต่ละอาชีพ (หน้า ๓ -41 ถึง ๓ - 44)	- ผู้บันทึกมีอาชีพที่หลากหลาย และบางรายไม่ตรงกับอาชีพตัวอย่างที่กรมฯ จัดทำให้หลายๆ อาชีพ โดยในสมุดบัญชีจะมีหน้าอาชีพที่ว่างเพียง 2 หน้า ซึ่งไม่เพียงพอกับบางรายในทางปฏิบัติผู้จดบันทึกต้องขีด – ลบ-ฆ่าข้อความในอาชีพตัวอย่างที่ยกให้ และได้อาชีพของตน ซึ่งไม่สะดวก และเกิดความผิดพลาดได้ง่าย - รายได้และค่าใช้จ่ายรอบฤดูกาลมีเพียงครั้งเดียว แต่บางอาชีพ จะมีรายรับ-รายจ่ายหลายครั้ง ในรอบฤดูกาล เช่น อาชีพ ทำนา	- ควรมีหน้าของอาชีพ.....(ไม่ต้องระบุอาชีพ) ให้มากขึ้น เพราะเดิมมี 2 หน้า ทั้งนี้เพื่อให้ผู้จดบันทึก สามารถใส่อาชีพต่างๆ ที่ตนทำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาขีด – ลบ-ฆ่า ข้อความในอาชีพตัวอย่างที่ยกให้ - ควรมีการปรับรูปแบบให้เหมาะสมตามแต่ละอาชีพ
8. หน้าโทรศัพท์	ไม่มีเบอร์โทรศัพท์ สำหรับติดต่อสำนักงานฯ กรณีจำเป็นต้องปรึกษาหารือหรือขอความช่วยเหลือ	ควรเพิ่มหน้าโทรศัพท์ของสำนักงานตรวจบัญชีเช่นเดียวกับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน
9. อื่น ๆ	เวลาสอนหรืออธิบายให้ผู้เข้ารับอบรมเข้าใจตามสมุดบัญชี ผู้สอนจะไม่สะดวกในบอกว่าหน้าที่เท่าใด เพราะไม่มีเลขหน้าในสมุด	ควรใส่เลขหน้าในสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

③ ด้านกลุ่มเป้าหมาย

3.1 การจัดสรรกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล

ตารางที่ 1

แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องดำเนินการ ปี 2550

จำนวน 26 จังหวัด

สตท. / สตส.	กลุ่มเป้าหมาย (คน) ปี 2550		กลุ่มเป้าหมาย (คน) ปี 2550		
	หลักสูตรรู้และเข้าใจ	หลักสูตรปฏิบัติได้ 40 %ของรู้และเข้าใจ	สตท. / สตส.	หลักสูตรรู้และเข้าใจ	หลักสูตรปฏิบัติได้ 40 %ของรู้และเข้าใจ
สตท. 1			สตท. 6		
พระนครศรีอยุธยา	8,180	3,272	พิษณุโลก	15,950	6,380
ลพบุรี	10,500	4,200	สุโขทัย	15,055	6,022
สุพรรณบุรี	9,925	3,970	แพร่	14,280	5,712
อุทัยธานี	3,550	1,420	สตท. 7		
ชัยนาท	6,570	2,628	เชียงใหม่	35,480	14,192
สตท. 2			ลำปาง	17,280	6,912
ชลบุรี	3,710	1,484	สตท. 8		
จันทบุรี	8,520	3,408	นครศรีธรรมราช	24,330	9,732
สมุทรปราการ	290	116	สตท. 9		
สตท. 3			สงขลา	12,610	5,044
นครราชสีมา	51,140	20,456	พัทลุง	13,450	5,380
สตท. 4			ตรัง	8,730	3,492
อุบลราชธานี	41,720	16,688	สตท. 10		
ศรีสะเกษ	28,590	11,436	กรุงเทพมหานคร	3,180	1,272
สตท. 5			ราชบุรี	7,420	2,968
อุดรธานี	24,480	9,792	สมุทรสงคราม	1,310	524
หนองคาย	17,800	7,120			
นครพนม	12,260	4,904			

ที่มา : คู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร ชุมชนและเกษตรกร หน้า 194 - 197

เนื่องจากโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย เริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี 2548 มีกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น จำนวน 5.6 ล้านครัวเรือน ซึ่งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้จัดสรร กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวให้กับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ต่างๆ โดยมีฐานคิดมาจากจำนวนสมาชิก ของสหกรณ์ภาคการเกษตรที่ตรวจสอบบัญชีได้ ปี 2547 ของแต่ละจังหวัด และนำมาเฉลี่ยตามระยะเวลา ดำเนินการ 5 ปี ซึ่งที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2548 – 2550 มีเป้าหมายที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น ปีละ 1,000,000 คน

ในการปฏิบัติงานจริง พบว่า สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จำนวนมากจะประสบปัญหาในการหา กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร เนื่องจากสมาชิกที่มีตัวตนอยู่จริงในสหกรณ์ภาค เกษตรที่นำมาเป็นฐานคิดนั้น มีจำนวนน้อยกว่าเป้าหมายที่กรมฯกำหนดมาให้ เนื่องจากสมาชิกซ้ำซ้อน กับสหกรณ์ประเภทอื่น , มีการอพยพไปทำงานจังหวัดอื่นและต่างประเทศ , อยู่ในพื้นที่ที่ติดต่อยาก / อันตราย , ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งกรมฯได้มีการขยายประเภทกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปี 2549 โดย เพิ่มสถาบันการศึกษา และบุคคลทั่วไป แต่ยังคงกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องดำเนินการปี 2550 ของ แต่ละจังหวัด เท่ากันกับจำนวนกลุ่มเป้าหมายก่อนการขยายประเภทกลุ่มเป้าหมาย

จากการติดตามผลการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการฯ ของสำนักงาน ตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่สามารถปฏิบัติได้ในปี 2550 จะมีกลุ่มที่เป็นนักเรียนและบุคคล ทั่วไปมากพอควร เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร ส่วนใหญ่จะได้รับการอบรม / การสอนบัญชีมาแล้วในปี 2548 – 2549 ซึ่งจะเริ่มหาเกษตรกรได้ยากขึ้นในปีต่อไป และจากการสอบถาม กลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานฯ คาดการณ์ว่าจะดำเนินการในปี 2551 – 2552 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนใน โรงเรียน ต่างๆ ถึงปีละประมาณ 50 - 80 % ขึ้นไปของกลุ่มเป้าหมาย ในปี 2551 และ ปี 2552 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป (ประมาณ 30 %) และส่วนราชการ / บุคคลทั่วไป (ประมาณ 20 %)

ข้อเสนอแนะด้านการจัดสรรกลุ่มเป้าหมายของกรมฯ ปี 2551 - 2552

(1) ควรจัดสรรกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับประเภทของกลุ่มเป้าหมายที่กรมฯ ได้ขยายเพิ่ม เพื่อแบ่งเบาภาระของสำนักงานฯ ที่มีเป้าหมายมาก โดยกรมฯ ควรสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่ อยู่ในสถาบันการศึกษา (โรงเรียนต่างๆ) ของแต่ละจังหวัด และนำมาเฉลี่ยเพื่อจัดสรรกลุ่มเป้าหมายใหม่ เพื่อให้สำนักงานฯ บางแห่งไม่ต้องรับภาระมากเกินไป ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรควรให้สำนักงานฯ ได้สำรวจสมาชิกที่ มีตัวตนอยู่ในพื้นที่จริงๆ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการหากกลุ่มเป้าหมาย

(3) ควรจัดสรรกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์เฉลี่ยตามจำนวนข้าราชการที่มีอยู่จริงและปริมาณงาน ที่ต้องรับผิดชอบ หรือใช้เกณฑ์จำนวนครัวเรือนในพื้นที่ / จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (อายุ 18 ปี ขึ้นไป)

3.2 การจัดสรรกลุ่มเป้าหมายอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

ตารางที่ 2

แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ปี 2549 - 2550 / จำนวนที่มีอยู่จริง

และจำนวนที่ช่วยสอน/ติดตาม ณ มิถุนายน

สตท. / สตส.	ตำบล / เป้าหมายอาสาสมัคร		จำนวนอาสาสมัครฯ ณ มิ.ย 50 / จำนวนที่ช่วยสอน / ติดตาม				
	จำนวน ตำบล	จำนวนเป้าหมาย อาสาสมัครเกษตร ปี 2549 - 2550	จำนวนอาสาสมัครฯ ที่มีตามทะเบียน ณ มิ.ย 50	อาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอน		อาสาสมัครฯ ที่ช่วยติดตาม	
				จำนวน	% ของ ที่มีจริง	จำนวน	% ของ ที่มีจริง
สตท. 1							
พระนครศรีอยุธยา	209	418	498	9	1.8	112	22.5
ลพบุรี	125	250	279	20	7.2	30	10.7
สุพรรณบุรี	110	220	309	48	15.5	48	15.5
อุทัยธานี	70	140	140	-	-	-	-
ชัยนาท	53	106	111	33	29.7	25	22.5
สตท. 2							
ชลบุรี	89	178	262	21	8.0	37	14.1
จันทบุรี	76	152	141	58	41.1	105	74.5
สมุทรปราการ	43	86	86	4	4.6	3	3.5
สตท. 3							
นครราชสีมา	288	576	1,531	894	58.4	828	54.1
สตท. 4							
อุบลราชธานี	219	438	644	430	66.8	177	41.2
ศรีสะเกษ	206	412	416	136	32.7	136	32.7
สตท. 5							
อุดรธานี	156	312	245	100	40.8	80	32.6
หนองคาย	114	228	175	117	66.8	20	11.4
นครพนม	98	196	196	78	39.8	145	74.0

สตท. / สตส.	ตำบล / เป้าหมายอาสาสมัคร		จำนวนอาสาสมัครฯ ณ มิ.ย 50 / จำนวนที่ช่วยสอน / ติดตาม				
	จำนวน ตำบล	จำนวนเป้าหมาย อาสาสมัครเกษตร ปี 2549 - 2550	จำนวนอาสาสมัครฯ ที่มีตามทะเบียน ณ มิ.ย 50	อาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอน		อาสาสมัครฯ ที่ช่วยติดตาม	
				จำนวน	% ของ ที่มีจริง	จำนวน	% ของ ที่มีจริง
สตท. 6							
พิษณุโลก	93	186	215	138	64.2	100	46.5
สุโขทัย	86	172	225	104	46.2	18	17.3
แพร่	78	156	156	56	-	56	-
สตท. 7							
เชียงใหม่	205	410	322	40	12.4	60	18.6
ลำปาง	100	200	200	11	5.5	78	39
สตท. 8							
นครศรีธรรมราช	169	338	342	153	44.7	153	44.7
สตท. 9							
สงขลา	127	254	314	40	12.7	62	19.7
พัทลุง	65	130	146	64	43.8	98	67.1
ตรัง	87	174	98	12	-	5	-
สตท. 10							
กรุงเทพมหานคร	168	336	336	112	33.3	47	14.0
ราชบุรี	104	208	208	8	3.8	14	6.7
สมุทรสงคราม	36	72	54	28	51.8	54	100.0
รวม 26 จังหวัด	3,174	6,348	7,649	2,714	35.5	2,491	32.6

- ที่มา : 1. คู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร ชุมชน
และเกษตรกร หน้า 198 - 201
2. หนังสือกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 0405/ ว 401 วันที่ 4 เมษายน 2550 เรื่อง แนวทาง
การปฏิบัติงานสำหรับโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (รายละเอียด 1)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประมาณ ร้อยละ 76.9 ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เป้าหมาย (20 สำนักงานฯ) มีจำนวนอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีสูงกว่าหรือเท่ากับเป้าหมายที่กรมฯ กำหนดไว้ปี 2549 – 2550 แต่เมื่อพิจารณาอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สอนบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนแล้ว พบว่ามีเพียงร้อยละ 35.5 ของจำนวนอาสาสมัครฯ ที่มีตามทะเบียน ในขณะที่มีอาสาสมัครฯ ที่ช่วยติดตามผลการจัดทำบัญชีของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม / การสอนบัญชี ร้อยละ 32.6 ของจำนวนอาสาสมัครฯ ที่มีอยู่จริง ซึ่งมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับการสอนบัญชี ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัครฯ ไม่ค่อยมีเวลาที่แน่นอน เพราะต้องประกอบอาชีพของตนเองด้วย และยังมีหน่วยงานอื่นๆ อีกหลายหน่วยงาน ขอความร่วมมือให้ช่วยดำเนินกิจกรรมต่างๆ (อาสาสมัครฯ ที่เป็นเกษตรกร มักจะมีตำแหน่งในชุมชน หรือในสังคมใกล้เคียง) การสอนบัญชีหรือการติดตามผลการจัดทำบัญชีส่วนใหญ่จึงเป็นการเดินทางไปสอนที่บ้านของกลุ่มเป้าหมาย

④ ด้านการบริหารจัดการ

4.1 การมอบหมายงาน

(1) การสอนบัญชีแก่กลุ่มเป้าหมาย

ในการมอบหมายงานตามโครงการเสริมสร้างฯ ในส่วนของการสอนหลักสูตร “รู้และเข้าใจ ” และหลักสูตร “ฝึกปฏิบัติได้ ” ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะมีการมอบหมายงานให้ข้าราชการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีผู้ช่วยเป็นพนักงานราชการ / เจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ โดยทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องการประสานงาน การติดตามงานการบันทึกข้อมูลการรายงานผลต่างๆ รวมทั้งงานด้านเอกสาร และมอบหมายให้สายสอบบัญชีรับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายที่กรมฯ กำหนดให้ ซึ่งส่วนใหญ่จะแบ่งจำนวนกลุ่มเป้าหมายให้แต่ละสายเท่าๆ กัน ในสังกัดพื้นที่ที่เข้าตรวจสอบบัญชี (ใช้บุคลากรประมาณ 2 - 3 คน ในการสอนต่อครั้ง) และหากสายสอบบัญชีใดมีปัญหาไม่สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามที่ได้แบ่งงานไว้ ผู้รับผิดชอบหลักก็จะช่วยดำเนินการให้ นอกจากนี้จะมีอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีช่วยสอนด้วย แต่เนื่องจากไม่สามารถจัดเป็นลักษณะของการอบรมได้ เพราะผู้เข้าร่วมอบรมจะมีเวลาว่างไม่ตรงกัน ในทางปฏิบัติอาสาสมัครฯ จึงช่วยสอนให้เป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อยๆ ซึ่งตามระเบียบของกรมบัญชีกลางจะไม่สามารถเบิกค่าตอบแทนการสอนให้อาสาสมัครฯ ได้ โดยสำนักงานฯ จะจ่ายค่าตอบแทนให้อาสาสมัครฯ ในคราวที่มีการติดตามการจัดทำบัญชีเท่านั้น

(2) การติดตามผลการจัดทำบัญชี

ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะมอบให้อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเป็นผู้ที่ติดตามการจัดทำบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือนแก่ผู้เข้ารับการอบรม

สำหรับสำนักงานฯ ที่ไม่ได้ให้ข้าราชการรับผิดชอบในโครงการเสริมสร้างฯ มีจำนวน 2 สำนักงาน คือ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ตรัง ซึ่งได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการดำเนินการรับผิดชอบทุกด้านและมีนักศึกษาฝึกงานเป็นผู้ช่วย โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สำหรับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท ได้มีการมอบหมายงานให้พนักงานราชการเป็นผู้รับผิดชอบทั้งโครงการฯ และมีอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเป็นผู้ช่วยสอนและติดตามผลการจัดทำบัญชี โดยมีหัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงาน

4.2 การบริหารงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับตามโครงการฯ ส่วนใหญ่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เว้นแต่งบประมาณบางรายการที่ไม่สามารถเบิกได้ เช่น ค่าพาหนะ / ค่าโทรศัพท์ของครูในการเดินทาง งบอำนวยการในการจัดทำเอกสารการติดตาม ค่าเบี้ยเลี้ยงและพาหนะอื่นๆ (กรณีสำนักงานต้องสอนเอง / ติดตามเอง) นอกจากนี้ควรเพิ่มงบประมาณในการศึกษาดูงานของอาสาสมัคร / เกษตรกรที่ตั้งใจทำบัญชี , งบประมาณการจ้างเหมาบริการ

หากพิจารณาด้านการใช้งบประมาณแล้ว พบว่าสำนักงานฯ จะใช้งบประมาณในการสอน หรือติดตามผลการจัดทำบัญชีต่ำกว่างบประมาณที่ได้รับ เนื่องจากสำนักงานฯ ไม่สามารถสอนในลักษณะของการจัดอบรมได้ หรือกรณีที่อาสาสมัครฯ ไม่สะดวกในการติดตามผลการจัดทำบัญชี บุคลากรของสำนักงานฯ ก็จะต้องไปสอนหรือติดตามผลเอง ซึ่งจะเป็นการเบี่ยงงบประมาณในส่วน ค่าเบี้ยเลี้ยงแทน

4.3 การจ้างเหมาบริการ

ส่วนใหญ่สำนักงานฯ เป้าหมาย ร้อยละ 60 (16 สำนักงาน) จะจ้างเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการสำหรับการปฏิบัติงานตามโครงการเสริมสร้างฯ จำนวน 1 คน รองลงมา ร้อยละ 35 (9 สำนักงาน) มีการจ้างเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ จำนวน 2 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่จ้างเหมาบริการส่วนใหญ่สามารถทำงานได้ดี เนื่องจากเคยทำงานกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์มาก่อน จะมีปัญหาอยู่บ้างที่เจ้าหน้าที่จ้างเหมา มีการลาออกเนื่องจากได้งานใหม่

4.4 ยานพาหนะ / อุปกรณ์การสอน

ในการดำเนินงานตามโครงการฯ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เกือบทั้งหมด (25 สำนักงาน) ใช้รถยนต์ของสำนักงานฯ ซึ่งถึงแม้จะมีรถอย่างจำกัดแต่ก็สามารถจัดช่วงเวลาการใช้รถยนต์ได้อย่างเหมาะสม มีเพียงสำนักงานเดียวที่มีการจ้างเหมารถยนต์ในการปฏิบัติงาน คือ สำนักงานตรวจบัญชี

สหกรณ์ชัยนาท สำหรับอุปกรณ์ในการสอนบัญชี ส่วนใหญ่สำนักงานฯจะมีการจัดทำสื่อการสอนเอง (เนื่องจากแผ่นพลิกของกรมฯ ที่แจกจะมีขนาดเล็ก) โดยทำเป็นไวท์บอร์ด , Flipchart , Powerpoint , แจกโจทย์และ ฝึกให้ทำในสมุดบัญชี และจะมีเทคนิคการสอนด้วยการเล่าประสบการณ์จริงในการทำบัญชี สร้างสิ่งจูงใจด้วยการแจกของรางวัลให้กับผู้ที่ทำบัญชีได้ดี รวดเร็ว ถูกต้อง และให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นและเล่าประสบการณ์ของตนเองบ้าง

⑤ ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

5.1 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

5.1.1 ด้านระบบงาน / วิธีปฏิบัติงาน

- การจัดส่งเอกสาร / คู่มือระบบงานเข้ามา และควรมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานทราบและเข้าใจ
- ไม่สามารถหาครูบัญชีได้ทุกตำบล ตามระบบงาน (ตำบลละ 1 คน ต่อปี)
- การดูรายงาน จะดูได้เป็นรายจังหวัด อำเภอ ตำบลเท่านั้น และมีการปะปนกันทั้งสมาชิกสหกรณ์ / เกษตรกรทั่วไป / หน่วยงานราชการต่างๆ ซึ่งต้องใช้เวลาในการดูข้อมูลเวลาจะติดตามผล
- การกำหนดเกณฑ์คัดเลือกครูดีเด่น ไม่เหมาะสมในเรื่องการประกอบอาชีพ ที่กำหนดว่าต้องเป็นเกษตรกร ซึ่งปัจจุบัน กรมฯ ขยายกลุ่มเป้าหมายแล้ว ก็ควรกำหนดคุณสมบัติของครูดีเด่นให้มีได้หลายอาชีพด้วย
- กรมฯ จัดสรรงบประมาณตามโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ปี 2550 สำหรับการชักชวนอาสาสมัครเดิม ปี 2549 ตำบลละ 1 คน (ตามหนังสือกรมฯ ที่ กษ 0405 /ว401 ลวท. 4 เมษายน 2550 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานสำหรับโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี) แต่ในทางปฏิบัติมีครูบัญชีเดิมของปี 2548 ซึ่งไม่อยู่ในเป้าหมายที่กรมฯ กำหนดมาให้ ทำให้สำนักงานฯ ลำบากใจและกังวลกับความรู้สึกของครูบัญชีเดิม ปี 2548 ที่ไม่อยู่ในเป้าหมายการชักชวน สำหรับการสัมมนาระดับภาคซึ่งให้จังหวัดส่งอาสาสมัครฯ เข้าสัมมนา จังหวัดละ 5 คน ไม่มีความเหมาะสม เพราะแต่ละจังหวัดมีจำนวนอาสาสมัครฯ ไม่เท่ากัน รวมถึงจำนวนอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนหรือช่วยติดตามผลการจัดทำบัญชีในแต่ละจังหวัดก็ไม่เท่ากัน

5.1.2 ด้านการบริหารจัดการ

- การสอนบัญชีโดยจัดเป็นลักษณะการอบรม จะมีปัญหาจากการที่สมาชิกไม่มาตามที่ได้นัดหมายไว้ล่วงหน้า ทำให้สำนักงานฯ ต้องรับภาระด้านอาหาร / เครื่องดื่ม
- กลุ่มเป้าหมายซ้ำซ้อน ทำให้หากกลุ่มเป้าหมายยาก
- วิธีการเบิกจ่ายเงินให้กับอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีไม่ชัดเจน มีการปฏิบัติงานไม่เหมือนกันในแต่ละสำนักงาน ดังนี้

(1) กรณีอาสาสมัครฯมีการสอนบัญชีที่ชุมชนของตน ซึ่งอาจเป็นช่วงเวลาเช้า – เย็น ก่อนเพื่อนบ้านจะไปประกอบอาชีพ ซึ่งอาจสอนได้ครั้งละ 5 – 10 คน จะไม่เข้าข่ายการจัดอบรม ซึ่งสำนักงานจะเบิกค่าวิทยากรให้ครูไม่ได้ เท่ากับอาสาสมัครฯ ต้องสอนฟรีโดยไม่ได้รับผลตอบแทน

(2) กรณีอาสาสมัครฯติดตามไปที่บ้านสมาชิกและไม่พบ บางสำนักงานฯจะให้มีการเบิกจ่ายโดยให้มีลายเซ็นของคนที่ครัวเรือนรับรอง เพราะอาสาสมัครฯต้องเสียเวลาและค่าน้ำมันในการติดตาม แต่บางสำนักงานฯ จะไม่ให้มีการเบิกจ่าย เพราะเกรงจะผิดระเบียบ

5.1.3 ด้านอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีส่วนใหญ่เป็นผู้มีตำแหน่งในชุมชน / หมู่บ้าน / ตำบล ซึ่งมีหลายหน่วยงาน ทั้งส่วนราชการ / รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ขอความร่วมมือให้ช่วยทำงานให้ ทำให้ครูมีเวลาที่จะช่วยสอนบัญชี หรือติดตามผู้เข้ารับการอบรมได้ในจำนวนจำกัด ซึ่งสำนักงานฯก็ต้องบริหารงานด้วยการให้บุคลากรในสำนักงานฯ ช่วยกันสอนและติดตามผลการจัดทำบัญชี ทั้งข้าราชการ พนักงานราชการ เจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ

5.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

กลุ่มเป้าหมายที่รับการสัมภาษณ์ ได้ให้คำแนะนำ / ข้อเสนอแนะอื่นๆ ดังนี้

5.2.1 ด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการเสริมสร้างฯ

(1) ควรกำหนดระบบงาน และวิธีปฏิบัติงานให้ชัดเจน ง่ายต่อการอ่าน และไม่ควรแยกเป็นแต่ละส่วนๆ ในโครงการเดียวกัน (ตามคู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร ชุมชนและเกษตรกร สำหรับโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย จะอยู่ในหน้า 43 – 53 , 90 – 97 และ 193 – 204) ควรรวมเนื้อหาทั้งหมดแต่ละโครงการไว้ในที่เดียวกัน

(2) สร้างแรงจูงใจให้อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล ทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน โดยเฉพาะการกำหนดค่าตอบแทนในส่วนของค่าพาหนะในการประสานงาน / การสอน และการติดตาม เพราะปัจจุบันมีอาสาสมัคร ฯ จำนวนมากที่ทำงานให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ด้วยใจ ด้วยความรู้รักที่ดียิ่ง ที่สำนักงานฯ ให้เกียรติ และให้ความเป็นกันเองกับอาสาสมัคร ฯ

(3) กรมฯ โดยสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกรรมควรมีการสำรวจจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานฯ สามารถปฏิบัติได้ เพราะกรมฯ ได้ขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นแล้วตั้งแต่ ปี 2549 – 2550 จึงควรมีการจัดสรรกลุ่มเป้าหมาย ปี 2551 – 2552 ให้เหมาะสม โดยพิจารณาปัจจัยอื่นประกอบด้วย เช่น พื้นที่ / สภาพแวดล้อม , จำนวนอาสาสมัครที่พร้อมช่วยสำนักงานฯ สอนและติดตามผลการจัดทำบัญชี , จำนวนปริมาณงานสอบบัญชีและบุคลากรของสำนักงานฯ ที่มีอยู่จริง เพื่อสำนักงานฯ จะได้ทำงานที่เน้นคุณภาพ มากกว่าการเน้นปริมาณ

(4) เน้นการสร้างเครือข่ายในชุมชน / หมู่บ้าน และสอนเทคนิคการเป็นวิทยากร และการสร้างแรงจูงใจ

(5) มุ่งสร้างกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน เพื่อนำบัญชีครัวเรือนมาทำให้กับตนเอง และครัวเรือนของตนได้ โดยสร้างความเข้าใจกับสมาชิกในครัวเรือนให้เห็นความสำคัญของการทำบัญชี และทดลองทำบัญชีครัวเรือนละ 1 เดือน

(6) มีการประสานงาน / ให้ความเอาใจใส่อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับกรมฯ / ภาค และระดับจังหวัด โดยเฉพาะการติดตามผลการจัดทำบัญชีเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการกับหน่วยงาน / บุคคลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชุมชน เช่น อบต. นายอำเภอ / กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

5.2.2 ด้านอื่นๆ

(1) คู่มือการปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาฯ ปี 2551 ควรเขียนให้เข้าใจอย่างง่าย ๆ และรวมเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ ไว้ในที่เดียวกัน โดยไม่ต้องแยกเป็นช่วงๆ เหมือนคู่มือปฏิบัติงาน ปี 2550 (แยกกรอบแนวคิด / แนวทางปฏิบัติที่สำคัญ / รายละเอียดคำชี้แจงเพิ่มเติม และภาคผนวก) ซึ่งดูยาก

(2) กรมฯ ควรมีการประชุมซักซ้อมและชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบระบบงาน และแนวทางการปฏิบัติงานตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทยอย่างชัดเจน

(3) การกำหนดตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ (Outcome) เกี่ยวกับโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ควรมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน ใกล้เคียงความเป็นจริง เพื่อไม่ให้สำนักงานฯ ต้องกังวลหรือเครียด มิใช่กำหนดมาแล้วและมาให้สำนักงานฯ ทำ เช่น การทำบัญชีต่อเนื่องของเกษตรกร

(4) ในการสัมมนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีในระดับภาค ซึ่งกรมฯ กำหนดให้คัดสรรอาสาสมัครฯ เข้าร่วมสัมมนาประมาณ จังหวัดละ 5 คน กรมฯ ควรกำหนดจำนวนอาสาสมัครฯ ที่เข้าสัมมนาโดยคำนึงถึงจำนวนอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนหรือติดตามผลการจัดทำบัญชีในแต่ละจังหวัด และเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้เข้าร่วมสัมมนาในระดับภาคตามสัดส่วนของอาสาสมัครฯ ที่ทำงานให้แก่ละสำนักงานฯ เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ และความรู้สึที่ดีแก่อาสาสมัครฯ

(5) กรมฯ ควรมีการซักซ้อม หรือให้คำแนะนำแก่สำนักงานฯ เกี่ยวกับวิธีการเบิกจ่ายงบประมาณ กรณีกลุ่มเป้าหมายที่อาสาสมัครฯ สอน มีจำนวนน้อย ซึ่งไม่สามารถจัดในรูปแบบการอบรมได้ และทำให้เบิกค่าวิทยากรไม่ได้ (ทำให้อาสาสมัครฯ สอนฟรี)

(6) กรมฯ ควรสนับสนุนงบประมาณในส่วนของจำนวนเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ หรือพนักงานราชการให้มากขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบหลักและดำเนินการตามโครงการฯ ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอบบัญชี

(7) กรมฯ ควรสนับสนุนงบประมาณในส่วนของจำนวนเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ หรือพนักงานราชการให้มากขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบหลักและดำเนินการตามโครงการฯ ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอบบัญชี

อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

จากการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี จำนวน 51 คน จาก 26 จังหวัด โดยเน้นเรื่องการสอนและการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน / การติดตามผลการจัดทำบัญชีของเกษตรกรผู้ได้รับการสอนตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย รวมถึงแบบการรายงานต่างๆ ที่ต้องจัดทำประกอบการสอนและการติดตามผล สมุดบัญชี การรับ – จ่าย ในครัวเรือน / สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ และปัญหาอุปสรรค / ข้อเสนอแนะต่างๆ ซึ่งผลการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สรุปเป็นด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านข้อมูลส่วนบุคคล ของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี
2. ด้านแบบรายงาน
3. ด้านสมุดบัญชี
4. ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาสาสมัคร

1. ด้านข้อมูลส่วนบุคคล ของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ตารางที่ 3)

1.1 เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.8

1.2 อายุ ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 36 – 45 ปี ร้อยละ 52.9 (อายุเฉลี่ย 44 ปี , น้อยที่สุด = 23 ปี และมากที่สุด 72 ปี)

1.3 การศึกษา ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ม. 3 – ม. 6)

ร้อยละ 37.3 รองลงมาระดับเป็น ปวช./ปวส. ร้อยละ 23.5

1.4 อาชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกร ร้อยละ 56.90 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง / ค้าขาย ร้อยละ 17.7

1.5 ตำแหน่งในชุมชน ส่วนใหญ่มีตำแหน่งในชุมชนที่ตนอยู่ ร้อยละ 70.6 โดยส่วนใหญ่เป็นมากกว่า 1 ตำแหน่ง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน / ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, ประธาน / กรรมการกองทุนหมู่บ้าน , อสม. , ประธาน / กรรมการสหกรณ์ ประธาน / กรรมการกลุ่มแม่บ้านสตรี เป็นต้น

1.6 การมีส่วนร่วมกับสังคม ส่วนใหญ่อาสาสมัครฯ จะมีส่วนร่วมทั้งสังคม ในระดับหมู่บ้าน ชุมชน และ ตำบลที่ตนอยู่ จะมีอาสาสมัครบางรายมีส่วนร่วมทั้งสังคมในระดับ อำเภอ และ จังหวัด ซึ่งช่วยให้การสร้างความเข้าใจอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีขยายพื้นที่และเป้าหมายได้มากขึ้น

ตารางที่ 3

ร้อยละและจำนวนของอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชีเป้าหมาย จำนวน 51 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล	ร้อยละ (จำนวน)
เพศ	
ชาย	39.2 (20)
หญิง	60.8 (51)
กลุ่มอายุ	
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 35 ปี	13.7 (7)
36 – 45 ปี	52.9 (27)
46 – 55 ปี	21.6 (11)
56 ปี ขึ้นไป	17.6 (6)
อายุเฉลี่ย = 44 ปี อายุน้อยที่สุด = 23 ปี (หญิง) อายุมากที่สุด = 72 ปี (ชาย)	
ระดับการศึกษา	
ประถมศึกษาปีที่ 4	9.8 (5)
มัธยมศึกษา (ม. 3 – ม. 6)	37.3 (19)
ปวช. / ปวส.	23.5 (12)
ปริญญาตรี	21.6(11)
ไม่ระบุ	7.8(4)
อาชีพ	
เกษตรกร	56.9 (29)
รับจ้าง / ค้าขาย	17.7 (9)
เจ้าหน้าที่สหกรณ์	11.7 (6)
รับราชการ	5.9 (3)
แม่บ้าน	5.9 (3)
นักศึกษา	1.9 (1)
ตำแหน่งในชุมชน	
มี	70.6 (36)
ไม่มี	29.4 (15)

2. ด้านแบบรายงาน (ประกอบการสอน / การติดตามผล)

2.1 แบบรายงานการสอน

แบบรายงานการสอนที่อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีต้องจัดทำ และส่งให้กับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ มี ดังนี้

แบบ ล.3 : แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ

แบบ ล.4 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอบรม บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน
หลักสูตร ความรู้และความเข้าใจ

แบบ ล.5 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน
หลักสูตร “ ฝึกอบรมปฏิบัติ ”

แบบ ล.6 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตร “ ฝึกอบรมปฏิบัติ ”

จากการสัมภาษณ์แบบรายงานประกอบการสอน พบว่า อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเกือบทั้งหมด มีความเห็นว่าการสอนบัญชีไม่เป็นภาระกับตน และยินดีที่จะช่วยกรมฯ แต่ที่เป็นภาระกับอาสาสมัครมากที่สุด คือ การจัดทำเอกสารตามแบบ ล.3 , ล.4 , ล.5 และ ล.6 ซึ่งมีความยุ่งยากในการกรอกมาก ผู้กรอกจะกรอกด้วยความเกรงใจ เพราะทำให้เสียเวลามาก (บางครั้งใช้เวลากรอกข้อมูล และเซ็นชื่อรับสมุดบัญชี มากกว่า 1 ชั่วโมง แต่ใช้เวลาสอนเพียง 15 นาที)

อนึ่ง หากพิจารณาความเห็นของอาสาสมัครที่มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน , ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานหรือกรรมการสหกรณ์ / กองทุนหมู่บ้าน / กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มสตรีออมทรัพย์ต่างๆ จะค่อนข้างทราบข้อมูลต่างๆ ของผู้ที่เข้ารับการสอน หรืออบรม ตามแบบรายงานของกรมฯ เนื่องจากในการทำงานตามตำแหน่งที่มีในชุมชน จะมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับการอบรม หรือใช้ข้อมูล จปฐ. ซึ่งจะช่วยในการกรอกข้อมูลต่างๆ ได้รวดเร็ว และใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น

สำหรับข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ในแต่ละแบบรายงานที่กล่าวแล้วข้างต้น สามารถสรุปข้อมูลได้ดังตารางข้างล่าง ต่อไปนี้

แบบรายงานที่กำหนด	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. แบบ ล. 3 แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ (หน้า ก-5)	● ส่วนใหญ่ถ้าเป็นเกษตรกรที่ไม่ถนัดเขียนอาสาสมัครจะเป็นผู้กรอกข้อมูลให้เพราะตัวอักษรในแบบเล็กมาก และมีข้อมูลที่กรอกเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละข้อต้องใช้เวลาในการซักถามข้อมูล และได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง (กรอกด้วยความเกรงใจ) เช่น จำนวนสมาชิกในครัวเรือน , การถือครองที่ดินของผู้เข้าร่วมโครงการ , พื้นที่การเกษตร และรายได้ต่อปีจากการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ซึ่งผู้ตอบไม่อยากจะตอบ และไม่อยากจะเปิดเผยข้อมูล เพราะกังวลว่าจะกระทบเรื่องภาษี เช่น เกษตรกรมีอาชีพทำสวนยาง แต่ตอบว่ามีอาชีพทำนา เพราะภาษีเกี่ยวกับสวนยางจะเสียภาษีมาก ● ข้อความท้ายหน้าเป็นข้อความที่มีลักษณะเหมือนสัญญา “ทั้งนี้ข้าพเจ้าทราบดีว่าเอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารขึ้นความจำนง ซึ่งเมื่อขึ้นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการแล้ว อาจได้รับสิทธิประโยชน์จากการดำเนินมาตรการต่างๆ ของภาครัฐแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี ” “ ข้าพเจ้าได้อ่านหรือเข้าใจข้อความข้างต้นแล้ว ขอยืนยันว่าเป็นข้อมูลถูกต้องครบถ้วน จึงลงลายมือชื่อขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ ” ข้อความดังกล่าวซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่อ่านไม่สบายใจและรู้สึกกังวลใจ เพราะกลัวว่าจะมีผลกระทบต่อการให้ข้อมูล	● ควรมีการสอบถามผู้รับการสอนเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น เพื่อความรวดเร็ว ความสะดวก คล่องตัวในการทำงาน ● ไม่ควรมีข้อความนี้ เพราะมีข้อความว่า ขอยืนยันว่าเป็นข้อมูลถูกต้องครบถ้วน จึงลงลายมือชื่อขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ ” ผู้ที่ได้อ่านข้อความนี้ ส่วนใหญ่จะไม่สมัครเข้าอบรม เพราะกลัวมีผลกระทบกับตนเอง

แบบรายงานที่กำหนด	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
2. แบบ ล. 4 แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตรความรู้และเข้าใจ (หน้า ๓ - 6) 3. แบบ ล. 5 แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ (หน้า ๓-9) 4. แบบ ล. 6 แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตร ฝึกอบรมปฏิบัติ (หน้า ๓-10)	● แบบ ล. 4 / แบบ ล. 5 และ แบบ ล. 6 จะมีการบันทึกข้อมูลที่เหมือนกัน ต่างกันตรงหลักสูตรที่ไม่เหมือนกัน และถ้าผู้เข้าร่วมโครงการประสงค์จะฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนต่อ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน และถ้ามีการฝึกปฏิบัติคิดกำไร ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ อีกด้วย ซึ่งเท่ากับ ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเซ็นชื่อ ถึง 4 ครั้ง โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมการอบรมไม่ถนัดลงลายมือชื่อ เพราะเขียนหนังสือไม่ถนัด ● ส่วนใหญ่จะไม่ได้สอนการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ :หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ เพราะค่อนข้างจะใช้เวลา ที่สำคัญคือ การจะใช้สมุดคิดกำไร - ขาดทุนให้ผู้เข้าร่วมการอบรมเข้าใจได้ดี ต้องมีการจดบันทึกบัญชีรับจ่ายได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าจะสอนก็จะทำในช่วงเวลาที่มีการติดตามการจัดทำบัญชีของผู้ผ่านการอบรม	● ควรมีการรวบรวมแบบ ล. 4 - ล. 6 ไว้ในแผ่นเดียวกัน โดยแยกแต่ละหลักสูตรไว้ แต่สมาชิกมีการลงลายมือชื่อครั้งเดียว เพื่อการประหยัดเวลา สะดวก รวดเร็วและไม่เป็นภาระกับผู้เข้าร่วมการอบรม

2.2 แบบรายงานการติดตามผลการจัดทำบัญชี

แบบรายงานการติดตามผลการจัดทำบัญชีที่อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีต้องจัดทำ และส่งให้กับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ คือ แบบ ต.1 : แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีของผู้ที่ผ่านการอบรม หรือ การสอนบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน ซึ่งกรมฯ กำหนดให้มีการติดตาม จำนวน 2 ครั้ง โดยส่วนใหญ่จะติดตามในช่วงเดือน เมษายน - กันยายน ของทุกปี ซึ่งจะมีวิธีการติดตามผลโดยการไปที่บ้านของผู้ผ่านการอบรม , เวลาการประชุมตามหมู่บ้าน / สหกรณ์ และ หน่วยงานอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นเหมือนกันว่าแบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี (แบบ ต.1) บางส่วนของแบบมีความยุ่งยากในการเก็บข้อมูลและเป็นอุปสรรคต่อการติดตาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ได้ดังนี้

ข้อกำหนด ตาม แบบ ต. 1	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
1. กำหนดจำนวนครั้ง ในการติดตาม จำนวน 2 ครั้ง (หน้า ๓ – 14)	● แบบติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อยู่ในชุดเดียวกัน ทำให้ต้องเสียเวลาในการไปรับแบบจากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อนำมาติดตามในครั้งที่ 2 หรือบางครั้ง สำนักงานฯ จะถ่ายเอกสารให้อาสาสมัครฯ เก็บไว้เพื่อติดตามในครั้งที่ 2 ซึ่งอาสาสมัครต้องนำมาเก็บไว้ และเสี่ยงต่อการสูญหาย / เสียหาย เพราะระยะเวลาการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ห่างกัน 2 - 3 เดือน ● การติดตามครั้งที่ 1 ข้อ 1 ไม่มีคำถามเหมือนคำถามครั้งที่ 2 ข้อ 1 ที่ถามว่า “สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม” และมีคำตอบว่า ติดต่อได้ / ติดต่อไม่ได้ ในทางปฏิบัติมีหลายคนและหลายครั้งที่อาสาสมัครฯ ไปตาม แล้วไม่พบผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งต้องตามให้พบถึงได้รับคำตอบแทน 20 บาท / คน ซึ่งไม่คุ้มกับค่าพาหนะที่ต้องตามหลายครั้ง	● ควรมีการติดตามเพียงปีละ 1 ครั้ง เนื่องจากอาสาสมัครฯ จะไม่ค่อยมีเวลา ● กรณีกรมฯ ยังกำหนดให้มีการติดตาม จำนวน 2 ครั้ง ควรมีการแยกแบบการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ออกจากกัน เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และไม่ต้องกังวลกับการเก็บรักษาแบบ เพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2 ● ควรมีคำถามเกี่ยวกับ “สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม” และมีคำตอบว่า ติดต่อได้ / ติดต่อไม่ได้ เหมือนคำถามในครั้งที่ 2 และหากเป็นไปได้ ก็ควรให้อาสาสมัครฯ สามารถเบิกค่าตอบแทนได้ ในกรณีที่ไปตามผู้เข้ารับการอบรมแล้วไม่พบตัว ทั้งนี้อาจให้บุคคลในบ้านเซ็นชื่อรับรองให้ว่ามีการไปติดตามจริง เพื่อไม่ให้อาสาสมัครฯ ต้องรับภาระค่าพาหนะมากเกินไป

ข้อกำหนด ตาม แบบ ต. 1	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
2. การระบุชื่อ - สกุล และเลขบัตรประจำตัวประชาชนของอาสาสมัครฯ <u>ทุกฉบับที่มีการติดตาม</u> (หน้า ก - 14) 3. แบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลข (หน้า ก - 16)	● แบบ ต.1 ส่วนแรก กำหนดให้อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ต้องเขียนชื่อ - นามสกุลและเลขบัตรประจำตัวประชาชนของตนเองทุกฉบับที่มีการติดตามผู้ผ่านการอบรม / การสอนรายบุคคล ซึ่งเสียเวลาและอาจเกิดข้อผิดพลาดในการบันทึกเลข 13 หลัก ได้ง่าย ● แบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขรวมรายรับ (รายรับประกอบอาชีพและรายรับอื่นๆ) , รวมรายจ่าย (รายจ่ายประกอบอาชีพและรายจ่ายครัวเรือน) , และช่องรายรับสูงกว่ารายจ่าย / รายจ่ายสูงกว่ารายรับ ในแต่ละเดือน มีปัญหามากในทางปฏิบัติ เนื่องจาก - ยุ่งยากมาก ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนาน - ผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมให้ดูสมุดของตนอย่างละเอียด (ส่วนใหญ่ครูบัญชีต้องบอกตัวเลขให้เอง) - ข้อมูลที่บันทึกไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ผู้เข้ารับการอบรมบางราย จะบันทึกข้อมูลเมื่อมีอาสาสมัครเข้า	● กรณีที่อาสาสมัครฯ มีเป้าหมายที่ต้องติดตามมาก ควรอำนวยความสะดวกให้อาสาสมัคร โดยไม่ต้องกรอกชื่อ - นามสกุล และเลขบัตรประจำตัวประชาชนทุกฉบับ ซึ่งกรมฯ อาจให้ทำเป็นใบสรุปรายชื่อผู้ติดตามทั้งหมด และใส่ชื่อ - นามสกุล และเลขบัตรประจำตัวประชาชนของอาสาสมัครฯ ไว้ในแผ่นสรุปแผ่นหน้าเพียงแผ่นเดียว เพื่อเป็นการประหยัดเวลา และไม่เกิดข้อผิดพลาด ● ควรมีการยกเลิกแบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน ● การติดตามควรเป็นการติดตามว่า ผู้ผ่านการอบรม / การสอนมีการทำบัญชีหรือไม่ และไม่ทำเนื่องจากอะไร เพื่อกรมฯ จะได้กำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรทำและวิเคราะห์ตัวเลขจากบัญชีได้

ข้อกำหนด ตาม แบบ ต. 1	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
4. ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน (หน้า ก – 17)	● ไม่ควรถามคำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน (การเข้าถึงแหล่งทุนหลังจากการบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ” เพราะผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมเปิดเผยถึงแหล่งที่กู้และจำนวนเงินที่กู้ยืม ข้อมูลในส่วนนี้จึงไม่ค่อยมีคนตอบ	● ควรมีการยกเลิกคำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน”
5. ค่าตอบแทนการติดตาม	● ในการปฏิบัติงานจริง อาสาสมัครมีภาระค่าใช้จ่ายทั้งค่าโทรศัพท์ ค่าพาหนะ (ส่วนใหญ่จะ ไปติดตามที่บ้านในช่วงเช้า – เย็น)ในการติดต่อผู้ผ่านการอบรม / การสอน รวมถึงสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งไม่คุ้มกับตอบแทนที่ได้รับจากการติดตาม หัวละ 20 บาท	● หากเป็นไปได้ ขอให้กรมฯ พิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนในการติดตามผลให้อาสาสมัคร เพราะอาสาสมัครบางรายสอนสอนก็ไม่ได้ค่าสอน เพราะไม่ได้จัดในลักษณะของการอบรม ซึ่งสามารถเบิกเป็นค่าวิทยากรได้

3. ด้านรูปแบบสมุดบัญชี

สมุดบัญชีที่ได้นำมาสอบถามความเห็นกับอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี มีจำนวน 2 เล่ม คือ

- สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน
- สมุดคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

จากการสอบถามถึงจุดเด่น หรือส่วนดี และส่วนที่ควนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับความต้องการใช้ของเกษตรกร พบว่า **สมุดบัญชีทั้ง 2 เล่ม มีจุดเด่น ดังนี้**

1. พระบรมฉายาลักษณ์
2. สีสันสวยงาม สะดุดตา น่าสนใจ(ควรคงปกสีเขียวไว้เพราะจำได้แล้วว่าเป็นของกรมฯ)
3. มีตัวอย่างการจัดทำบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน / การบันทึกต้นทุนประกอบอาชีพต่างๆ
4. รูปแบบการบันทึกบัญชี (การกระจายช่องรายจ่ายในครัวเรือน)
5. ขนาด / รูปเล่มเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงจะมีปัญหา หรือข้อสังเกตจากการใช้สมุดบัญชีดังกล่าวในการสอนบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลในส่วนของคุณข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี ดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ
สำหรับ สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
1. ปกหน้า (หน้า ก -19)	ผู้ผ่านการอบรม หรืออาสาสมัครฯมักจะเขียนชื่อ - นามสกุล และหมู่บ้านของตนไว้ปกหน้า	ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ของเจ้าของสมุดด้านล่างขวามือของเล่ม
2. หน้าข้อมูลต่างๆ (ส่วนบุคคล / การถือครองที่ดิน / การประกอบอาชีพ/ ฐานะการเงิน) (หน้า ก – 22,ก-23)	- จากการตรวจสอบการกรอกข้อมูลในหน้าดังกล่าว ทั้งผู้ผ่านการอบรม และอาสาสมัครฯจะไม่ค่อยกรอกข้อมูล เพราะมีข้อมูลบางอย่างที่ไม่อยากเปิดเผย (แบบเดียวกับ ล. 3) เกือบทั้งหมดเขียนแต่ ชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ปัจจุบันเท่านั้น - การให้กรอกเลขประจำตัวประชาชน (13 หลัก) ในสมุดบัญชี ทำให้สมาชิกมีความกังวล เพราะเป็นข้อมูลที่บุคคลทั่วไปที่มาขอดูสมุดบัญชีจะทราบได้	ควรตัดข้อมูลส่วนบุคคล / การถือครองที่ดิน และการประกอบอาชีพออก เพราะเป็นข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าจะมีก็เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น คือ ชื่อ – สกุล , วัน เดือน ปีเกิด , การศึกษา , ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และอาชีพ
3. หน้าตัวอย่าง (หน้า ก – 26 ถึง ก-29)	- ผู้ผ่านการอบรม/ สอนจะดูตัวอย่างเวลาจดหรือไม่เข้าใจ แต่เนื่องจากตัวอักษรเล็กมาก (คนสูงอายุมองไม่ค่อยเห็น) และมีการให้ตัวอย่างที่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง (เช่น ตัวอย่างวันที่ 27 -31 ค.ค 48) ทำให้ใช้เนื้อที่มากบางครั้งดูแล้วงง - ตัวอย่างที่ให้จะไม่สอดคล้องกับวิธีการสอนจริง กล่าวคือ อาสาสมัครฯจะสอนให้บันทึกรายการที่เกิดขึ้น 1 วัน ใน 1 บรรทัด	- ควรปรับตัวอย่างให้อยู่ในช่วงหน้าคู่ของสมุดบัญชี ทำให้สามารถขยายตัวอักษร – ตัวเลข ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีการอธิบายตัวอย่างไว้ท้ายตัวอย่าง - ควรมีการกำหนดโจทย์ตัวอย่างตัวอย่างครั้งเดียว และอธิบายวิธีการบันทึกบัญชีตามตัวอย่างในคราวเดียว (ตัวอย่างเดิมมี 3 ครั้ง) โดยใช้หน้าคู่เช่นเดียวกับหน้าที่ให้จดบันทึก - ควรทำตัวอย่างให้สอดคล้องกับวิธีการสอนหรือการปฏิบัติจริง คือ ลงทุกรายการใน 1 วัน และ 1 บรรทัด

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
3. หน้าตัวอย่าง : ต่อ (หน้า ๓ – 26 ถึง ๓-29)	• เกษตรกรส่วนใหญ่ จะถนัดเขียนตัวเลขมากกว่าตัวหนังสือ แต่ต้องลงบัญชีในช่องรายการโดยเขียนตัวหนังสือ และถ้ารายการนั้นๆเป็นรายจ่ายในครัวเรือนที่มีช่องแยกจ่ายอยู่แล้ว ผู้จัดต้องเขียนตัวเลขซ้ำในช่องจ่ายอีก เช่น ค่าอาหาร , ให้ลูกใช้ เป็นต้น ซึ่งเห็นว่าเป็นการลงรายการซ้ำซ้อน เสียเวลา ในทางปฏิบัติผู้จัดจึงไม่เขียนตัวหนังสือในช่องรายการอีก ซึ่งไม่สอดคล้องกับตัวอย่าง	• ในตัวอย่าง ช่อง “รายการ” ถ้ามีรายการใช้จ่ายซ้ำ กับช่องที่แยกให้แล้ว เช่น ค่าอาหาร ก็ไม่ต้องเขียนค่าอาหารในช่อง “รายการอีก” ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาด้วย
4. หน้าที่บ้านทึกรายการรับ – จ่ายในครัวเรือน (หน้า ๓ – 30,๓-31)	• สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือนปัจจุบันมี 14 หน้า ๆ ละ 21 บรรทัด ดังนั้นการจดบัญชี 1 เดือน อย่างน้อยต้องใช้ 2 หน้า (จดทุกรายการรับ – จ่ายใน 1 วัน) แต่ถ้ามีการจดย่อยรายละ 1 บรรทัด ตามตัวอย่างที่ให้ในเล่ม การจดบัญชี 1 เดือน จะใช้หลายหน้า ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่อยากจด • ในสมุดไม่มีช่อง “ยอดคงเหลือประจำวัน ” และ “ยอดคงเหลือประจำเดือน ” มีแต่ข้อความด้านล่างของหน้านี้ คือ รวมรายรับ.....บาท รวมรายจ่าย.....บาท ☐ รายรับสูงกว่ารายจ่าย.....บาท ☐ รายจ่ายสูงกว่ารายรับ.....บาท ผู้จัดบันทึกจะไม่ค่อยได้รวมยอดดังกล่าว • รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ ช่อง “ซื้อสินทรัพย์ถาวร ” เป็นคำที่ยาก เกษตรกรไม่ค่อยเข้าใจ	• ควรปรับให้มี 31 บรรทัด เพื่อความสะดวกสำหรับผู้จดบัญชี ซึ่งจะง่ายถ้าเป็นหน้าละเดือน โดยยังคงระยะห่างของบรรทัดไว้ ซึ่งถ้าขนาดเล่มเดิมไม่พอก็ควรขยายรูปเล่มเป็นขนาด A4 • ควรตัดข้อความด้านล่างของหน้า และเพิ่มช่อง “ยอดคงเหลือ ” ในแต่วัน และ รวมรายเดือน ซึ่งจะช่วยให้ผู้จดสามารถดูได้ง่ายว่าแต่ละวัน / แต่ละเดือน คนมีรายได้ / รายจ่ายเท่าไร และเหลืออยู่เท่าไร • ควรใช้คำที่สื่อง่ายกว่านี้

แบบที่กำหนดเดิม	ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค	ข้อเสนอแนะต่างๆ
4. หน้าที่บันทึก รายการรับ – จ่าย ในครัวเรือน : ต่อ (หน้า ๓ – 30,๓-31)	- ผู้ผ่านการอบรมและอาสาสมัครฯ เห็นว่า ช่องค่านุ่งห่มจะไม่ค่อยได้ใช้ เพราะไม่ค่อยได้ซื้อเครื่องนุ่งห่ม สำหรับรายจ่ายที่จำเป็นต้องมีทุกเดือน คือ “ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า, ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมัน/ ค่าพาหนะ ” จะไม่มีในช่องรายจ่ายครัวเรือนที่กรมฯ ทำแบบไว้ให้ และผู้จดต้องใส่ในช่องเบ็ดเตล็ดแทน - ช่อง “ เบ็ดเตล็ด ” มีขนาดเล็กเกินไป ผู้จดบันทึกที่มีรายจ่ายเบ็ดเตล็ดหลายรายการ และต้องการจดย่อยๆ ประกอบว่าจ่ายเป็นค่าอะไรบ้าง จะจดบันทึกไม่เพียงพอ	- รายจ่ายในครัวเรือน ช่อง “ค่านุ่งห่ม” ควรรวมกับ ช่อง “ ค่าของใช้ ” และควรเพิ่มช่อง ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า หรือ ค่าโทรศัพท์ / ค่าน้ำมัน หรือ ค่าพาหนะ - ควรเพิ่มช่องว่าง 2-3 ช่อง ในรายจ่ายครัวเรือน เพื่อให้ผู้จดบันทึกสามารถประเภทรายจ่ายประจำของตนเอง - ควรขยายช่องเบ็ดเตล็ดให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้จดบันทึกสามารถจดย่อยๆ ประกอบรายจ่ายเบ็ดเตล็ดได้สะดวกยิ่งขึ้น หรือนำช่อง “ รายการ ” (ช่องที่ 2) ไปอยู่ต่อจากช่อง “ เบ็ดเตล็ด ” เพื่อขยายรายการที่จ่ายไปในช่องเบ็ดเตล็ด - ควรใส่เลขหน้าในสมุดบัญชี เพื่อความสะดวกในการสอน
5. อื่นๆ	เวลาสอนหรืออธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจตามสมุดบัญชี ผู้สอนจะไม่สะดวกในบอกว่าหน้าที่เท่าใด เพราะไม่มีเลขหน้าในสมุด	ควรใส่เลขหน้าในสมุดบัญชี เพื่อความสะดวกในการสอน

รูปแบบสมุดคิดต้นทุน - กำไรจากการประกอบอาชีพ

สำหรับความเห็นของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เกี่ยวกับสมุดคิดต้นทุน – กำไรจากการประกอบอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่อาสาสมัครฯ จะมีการสอนให้กับเกษตรกรน้อยมาก เนื่องจากมีขั้นตอนการคิดค่าแรงงานตนเอง / การคิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต และการคิดปัจจัยการผลิตคงเหลือ ซึ่งยากเกินไปสำหรับเกษตรกร ประกอบกับการคิดต้นทุน – กำไรจากการประกอบอาชีพเป็นการสอนต่อยอดจากการบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรยังทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนไม่ครบถ้วน ไม่ต่อเนื่อง / ไม่ครบรอบฤดูกาล ในเบื้องต้นจึงต้องการให้เกษตรกรจดบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนให้ได้ก่อน นอกจากนี้มีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงรูปแบบสมุด

ในส่วนของการใส่ ชื่อ – สกุล และที่อยู่ ในปกหน้า และควรมีหน้าว่างเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถใส่ อาชีพของตนได้ (เดิมมีเพียง 2 หน้า) เพราะอาชีพที่กรมฯ กำหนดเป็นแนวทางไว้ให้ไม่ตรงกับอาชีพตนเอง

4. ด้านความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

4.1 ความคิดเห็นทั่วไป

(1) ความภาคภูมิใจในการเป็น “ครูบัญชี” (อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี)

จากการสอบถามอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ซึ่งปฏิบัติงานในฐานะ “ครูบัญชี” พบว่า สิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจมากที่สุดในการเป็น “ครูบัญชี” สำหรับ 3 อันดับแรก ได้แก่

อันดับที่ 1 ทำให้ชาวบ้านรู้รายรับ – รายจ่าย เกิดการออม / การประหยัด และรู้จักวางแผนการใช้จ่ายเงินได้อย่างเหมาะสม

อันดับที่ 2 ได้ทำประโยชน์ให้หมู่บ้าน / ชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม

อันดับที่ 3 ภูมิใจที่มีคนเรียกว่า “ครู” และมีคนนับถือ

(2) ปัจจัยที่จะทำให้เกษตรกรจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง

จากการสอบถามความเห็นของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง พบว่า อาสาสมัครฯ มีความเห็น 3 อันดับแรก ได้แก่

อันดับที่ 1 มีการประกวดเกษตรกรที่มีการจัดทำบัญชีต่อเนื่อง และให้รางวัล อย่างน้อย 3 รางวัล เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ (ไม่ต้องมีราคาแพงก็ได้) หรือสร้างสิ่งจูงใจอื่นให้เกษตรกรทำบัญชี

อันดับที่ 2 มีการกระตุ้นและติดตาม หรือเยี่ยมเยียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง (ทั้งอาสาสมัครฯ และบุคลากรกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในระดับกรม / ภาค และจังหวัด) เกษตรกรจะรู้สึกว่าได้รับการเอาใจใส่ เพราะเมื่อสอนบัญชีแล้ว ก็ไม่ได้ทอดทิ้ง สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า ต้องให้เกษตรกร “เริ่มจดบัญชี” ให้ได้ เพราะถ้ามีการเริ่มจดแล้ว และมีการติดตามให้ทำอย่างต่อเนื่อง ก็จะค่อยๆ สร้างนิสัยการจดบัญชีให้กับเกษตรกรได้ในระดับหนึ่ง

อันดับที่ 3 บูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ โดยชี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการทำบัญชี ในเชิงรูปธรรม เช่น ใช้สมุดบัญชีของเกษตรกรเป็นหลักฐานในการให้เงินช่วยเหลือเกษตรกร (กรณีน้ำท่วม หรือ เกิดภัยพิบัติอื่นๆ)

4.2 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

(1) ผู้เข้ารับการอบรม / การสอนบัญชี ไม่สนใจ ไม่เห็นว่าการทำบัญชีจะช่วยตนเองให้พ้นจากการมีหนี้สิน หรือมีเงินออมเพิ่มขึ้นได้อย่างไร

(2) มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานอื่นๆ เนื่องจากเห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งบางครั้งอาสาสมัครฯ รู้สึกอึดอัด และลำบากใจ

(3) สื่อการสอนที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทำให้ มีขนาดเล็กไป

4.3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

- (1) การทำบัญชีควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โดยเน้นเยาวชนเป็นหลัก และนำมาจดให้ครัวเรือนหรือของตนเอง
- (2) ต้องให้ระดับผู้นำ (เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ เป็นต้น) มีการทำบัญชีเป็นตัวอย่างแก่คนในชุมชนก่อน
- (3) ควรมีบัตรประจำตัวอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับผู้อื่น
- (4) ควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยแบ่งแยกหน้าที่กัน เช่น ให้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทำหน้าที่สอนบัญชีครัวเรือน พัฒนาชุมชน / อบต. เป็นผู้ติดตามผลการจัดทำบัญชี เพราะปัจจุบันเกษตรกรบางรายต้องทำบัญชีครัวเรือน 3 เล่ม (ธกส. , กตส. และ สปก.)
- (5) สมาชิกที่ต้องการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน / กลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ ให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อประกอบการให้เงินกู้
- (6) กรมฯ ให้การสนับสนุน “สมุดบัญชี” เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ตามความจำเป็นและทันการณ์

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รายงานการปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปี 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีตามระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย นำเสนอรูปแบบหรือแนวทางการปฏิบัติงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ข้อคิดเห็น และ ข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย โดยมีขอบเขตการปฏิบัติงานในพื้นที่ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่ 1-10 รวม 26 จังหวัด และใช้แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ , ผู้สอบบัญชี และผู้รับผิดชอบโครงการฯ ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ประมาณ 160 ราย และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี จังหวัดละ 1-4 คน จำนวน 51 ราย โดยมีเนื้อหาสำคัญที่ติดตามและสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานระบบงานตามคู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 เรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร หุมนวนและเกษตรกร : โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย รูปแบบสมุดบัญชีรับ - จ่าย ในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล ได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : สรุปผลการปฏิบัติงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะ

- 1.1 ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์
- 1.2 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

ส่วนที่ 2 : ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของส่วนติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 1 : สรุปผลการปฏิบัติงาน ปัญหา และข้อเสนอแนะ

1.1 ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สรุปโดยสังเขป 5 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านระบบงานและแบบรายงาน

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ทุกแห่งได้ปฏิบัติงานตามระบบงานและแบบรายงานที่กรมฯ กำหนด แต่ในทางปฏิบัติจะมีปัญหาอุปสรรคที่ทำให้สำนักงานฯ ไม่อาจปฏิบัติงานได้ตามระบบงานและแบบรายงาน ที่กำหนดไว้ได้ทุกประการ โดยเฉพาะในส่วนของแบบรายงานต่างๆ ซึ่งส่วนติดตามและประเมินผลได้สรุปผลการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมแบบรายงาน และเหตุผลประกอบ พร้อมด้วยตัวอย่างแบบรายงานที่นำเสนอ (เอกสารประกอบ 1) ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

(1) **ร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ** ว่าด้วยการเสริมความรู้เกี่ยวกับบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ปัจจุบันสำนักงานฯจะไม่ได้ใช้แบบนี้แล้ว โดยจะให้เป็นหนังสือขอความร่วมมือแทน **เสนอให้ยกเลิกร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ**

(2) **แบบลงทะเบียน ประกอบด้วย**

แบบ ล.1 : แบบลงทะเบียนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปัจจุบันสำนักงานฯจะไม่ได้ทำแบบ ล.1 แล้ว เพราะมีข้อมูลตามแบบอยู่แล้ว **เสนอให้ยกเลิกแบบ ล.1**

แบบ ล.2 : แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี มีคำถามที่อาสาสมัครฯตอบไม่ครบถ้วน เพราะบางข้อจำไม่ได้ (เช่น การอบรมบัญชีฟาร์ม 1 หรือ บัญชีฟาร์ม 2) / ไม่อยากเปิดเผยข้อมูล หรือตอบแบบเลียงๆ ไม่ถูกต้อง (เช่น รายได้ต่อปี) **เสนอให้มีการปรับปรุงแบบ ล.2 โดยเน้นเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็น และ ตำแหน่งในชุมชน**

แบบ ล.3 : ทะเบียนประวัติของผู้เข้าร่วมการอบรม เป็นแบบที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานมากที่สุด เพราะมีคำถามทั้งด้านข้อมูลส่วนบุคคล , การเป็นสมาชิกองค์กร , จำนวนสมาชิกในครัวเรือน , การถือครองที่ดิน , พื้นที่การเกษตร และการประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ (เน้นรายได้ต่อปีในแต่ละอาชีพ) ซึ่งในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ผู้สอน (สำนักงานฯ / อาสาสมัครฯ) จะสอบถามข้อมูลและช่วยกรอกข้อมูลให้ ซึ่งบางข้อผู้เข้าร่วมโครงการไม่ประสงค์จะเปิดเผยข้อมูล จึงตอบเลียงๆ หรือใช้ประมาณการ บางข้อก็ไม่ทราบ / จำไม่ได้ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้นั้นไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ซ้ำยังใช้เวลาในการกรอกข้อมูลทั้งหมดมากกว่าเวลาในการสอน ประกอบกับมีกลุ่มเป้าหมายอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกร ซึ่งจะตอบคำถามได้ไม่ครบ เช่น เด็กนักเรียน ข้าราชการ / พนักงานเอกชน ฯลฯ จึง**เสนอให้มีการปรับปรุงแบบ ล.3 โดยเน้นเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็น / การเป็นสมาชิกสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ความรู้ด้านบัญชี (ใช้เป็นข้อมูลประกอบการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี)**

แบบ ล.4 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอบรม บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน หลักสูตร ความรู้และความเข้าใจ

แบบ ล.5 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ

แบบ ล.6 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ

แบบ ล.4 – ล.6 จะมีการกรอกข้อมูลที่เหมือนกัน ต่างกันตรงหลักสูตรที่ไม่เหมือนกันในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่แล้วสำนักงานฯจะให้ผู้เข้าร่วมอบรมลงลายมือชื่อลงทะเบียนใน ล.3 และ ล.4 พร้อมกัน และถ้าผู้เข้าร่วมโครงการประสงค์จะฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนต่อ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน ในแบบ ล.5 และถ้ามีการฝึกปฏิบัติคิดกำไร - ขาดทุนจากการ

ประกอบอาชีพ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพอีกในแบบ ล.6 ซึ่งเท่ากับ ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเซ็นชื่อ ถึง 4 ครั้ง ซึ่งเป็นภาระกับผู้เข้าร่วมอบรม โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ถนัดลงลายมือชื่อ เพราะเขียนหนังสือไม่ถนัด เพราะต้องใช้เวลานาน จึงเสนอให้มีการปรับปรุงแบบ ล.4 – ล.6 โดยรวบรวมไว้ในแผ่นเดียวกัน และแยกหลักสูตรไว้ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะมีการลงลายมือชื่อครั้งเดียว และใช้เครื่องหมาย “✓” ในช่องหลักสูตรที่ได้รับการอบรม ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลา สะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

(3) แบบประเมินผลการเรียนรู้ / การฝึกอบรมปฏิบัติ

แบบ ป.1 : แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี (หลักสูตรรู้และเข้าใจ)

แบบ ป.2 : แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน (หลักสูตรฝึกปฏิบัติได้ ซึ่งกรมฯ กำหนดเป็นตัวชี้วัดการรับรองการปฏิบัติราชการ ปี 2550 คือ ร้อยละ 40 % ของรู้และเข้าใจมีขีดความสามารถในการทำบัญชี)

แบบ ป.3 : แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ การคิดกำไร- ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

แบบ ป.1 – ป.3 ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะเป็นผู้จัดทำเองโดยสอบถามผู้เข้ารับการอบรมพร้อมกัน ว่าใครมีความเห็นอย่างไรตามข้อคำถาม ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมทั้งหมดก็จะเห็นด้วยกับคำถามทุกข้อ อย่างไรก็ตาม การทำแบบประเมินผลนี้ สำนักงานฯ ไม่ได้นำผลสรุปมาใช้ประโยชน์แต่อย่างใด จึงเสนอให้มีการปรับปรุงแบบ ป.1 – ป.3 ดังนี้

- รวบรวมไว้ในแผ่นเดียวกัน โดยแยกแต่ละหลักสูตรไว้ให้สอดคล้องกับการรวมแบบ ล.4 - ล.6 และในแบบประเมินผล

- ไม่ควรมีการถามชื่อ – นามสกุล และเลขที่บัตรประจำตัวประชาชน
- ถ้าสำนักงาน หรืออาสาสมัครไม่ได้จัดในลักษณะของการจัดอบรม ก็ไม่จำเป็นต้อง

จัดทำแบบประเมินผลการอบรม

แบบ ป 4 : แบบประเมินผลการฝึกอบรม อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เป็นแบบที่มีประโยชน์ต่อการนำมาใช้ ดังนั้น จึงนำเสนอให้มีการปรับปรุงคำถามใน แบบ ป. 4 ให้เหมาะสม ชัดเจน และไม่ควรถามชื่อ - นามสกุล และเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนในแบบประเมินผล เพราะผู้รับแบบประเมินจะทราบว่าใครตอบ

(4) แบบติดตามผล

แบบ ต.1 : แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี เป็นแบบที่มีปัญหาหากประการหนึ่ง ดังนี้

- แบบการติดตามมีทั้งครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อยู่ในชุดเดียวกัน ในทางปฏิบัติต้องมีการคืนแบบครั้งที่ 1 ให้กับอาสาสมัครฯ เพื่อการติดตามผลในครั้งที่ 2 ซึ่งสำนักงานฯ จะมีวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน คือ มีทั้งการทำสำเนาในขณะกรอกข้อมูลการติดตาม / การถ่ายเอกสาร หรือการติดต่อให้

อาสาสมัครฯ มารับแบบ ต.1 เพื่อติดตามผลในครั้งที่ 2 จึงเสนอแนะให้มีการแยกแบบการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ออกจากกัน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และไม่ต้องกังวลกับการเก็บรักษาแบบเพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2

- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มีคำถามเกี่ยวกับสถานะของผู้เข้ารับการติดตามว่าสามารถติดต่อได้หรือไม่ได้ ในทางปฏิบัติมีอาสาสมัครฯ หลายคนที่ไม่พบผู้เข้ารับการอบรมและไม่พบหลายครั้ง ซึ่งต้องตามให้พบ จึงได้รับคำตอบแทน จำนวน 20 บาท / ครั้ง / คน ซึ่งอาสาสมัครฯ ต้องรับภาระค่าพาหนะในการติดตามผล แม้จะไม่พบผู้เข้ารับการอบรมก็ตาม จึงเสนอให้กรมฯ ศึกษาแนวทางในการจ่ายค่าตอบแทนให้กับอาสาสมัครฯ กรณีที่ไม่พบผู้เข้ารับการอบรมแล้ว ไม่พบ เพื่อให้อาสาสมัครฯ มีกำลังใจ และได้รับค่าตอบแทนคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายและเวลา

- แบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน มีปัญหามากในทางปฏิบัติ เนื่องจากต้องช่วยบอกตัวเลข ใช้เวลาเก็บข้อมูลนาน ผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมให้ดูสมุดของตนอย่างละเอียด บางรายจะจดบัญชีเมื่อมีผู้มาติดตาม ข้อมูลที่ได้มาจึงไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ซึ่งถ้ามองในแง่ของการนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์จะให้ประโยชน์น้อยมาก จึงเสนอให้มีการยกเลิกแบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน

- คำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน ” ผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมบอกถึงแหล่งที่กู้และจำนวนเงินที่กู้ยืม จึงไม่ค่อยมีคนตอบ จึงเสนอให้มีการยกเลิกแบบ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน ”

- คำถามในการติดตามครั้งที่ 2 เน้นคำถามการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ หากกรมฯ จะใช้ข้อมูลจากการติดตามผลการจัดทำบัญชี มาใช้ประโยชน์ในเชิงการวิเคราะห์ หรือเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดตัวชี้วัด ก็ควรมีการปรับแบบสอบถามครั้งที่ 2 ในเชิงการเปรียบเทียบหรือการเปลี่ยนแปลงกับครั้งที่ 1 รวมถึงการปรับแบบ ต.1 และ ต. 2 ให้สอดคล้องกับทุกกลุ่มเป้าหมาย มิใช่มุ่งไปกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรอย่างเดียว

- กรมฯ กำหนดจำนวนการติดตามผลการจัดทำบัญชีไว้ทั้งสิ้น ปีละ 2 ครั้ง ซึ่งค่อนข้างจะน้อยมาก หากกรมฯ หวังผลให้กลุ่มเป้าหมายเห็นประโยชน์ของการทำบัญชี และมีการทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ และรู้จักการนำข้อมูลทางบัญชีมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของตนเอง อย่างไรก็ตาม หากสำนักงานฯ ต้องมีการติดตามผลเองโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร (กรณีที่มีอาสาสมัครฯ ที่ช่วยติดตามได้น้อย หรืออยู่ในช่วงเวลาที่ไม่ว่าง / ไม่มีเวลาที่จะติดตาม / ไม่มีอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนได้ในหมู่บ้าน / ชุมชน หรือตำบลนั้นๆ) จะมีปัญหาและใช้เวลามากในการติดตาม ถึง 2 ครั้ง เนื่องจาก ส่วนใหญ่แล้วจะมีการติดตามที่บ้านกลุ่มเป้าหมายในช่วงที่สะดวก เช่น ตอนเช้า – เย็น หลังจากเลิกประกอบอาชีพ การประชุมหมู่บ้าน / ชุมชน ซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทาง ในขณะที่สำนักงานฯ ก็มีงานประจำมาก และอาจติดตามได้ไม่ครบ 2 ครั้ง

แบบ ต.2 : แบบติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคลของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

- ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะไม่ได้ทำแบบ ต. 2 เพราะไม่ทราบชัดเจนว่าต้องมีการติดตามอาสาสมัครฯ ขณะที่มีการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคล เพราะในการปฏิบัติงานจริงอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนได้จะประสานและกำหนดเวลาการสอนเองในช่วงที่ตนเองและกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลสะดวกพร้อมกัน (ไม่มีเวลาที่แน่นอน) จึงนำเสนอกรมฯ ให้พิจารณาว่า จำเป็นต้องนำข้อมูลการติดตามผล ตามแบบ ต. 2 มาใช้หรือไม่

* กรณีไม่มีการนำข้อมูลมาใช้ ก็ควรยกเลิกแบบ ต. 2 เพราะจากการปฏิบัติงานจริง สำนักงานฯ จะมีวิธีการในการคัดเลือกอาสาสมัครฯ ให้เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมายอยู่แล้ว แม้จะไม่ได้มีการติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้ของอาสาสมัครฯ ในขณะสอน แต่ก็มีการประสานงานกับอาสาสมัครฯ อยู่แล้ว

* กรณีที่กรมฯ มีการนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ ควรปรับปรุงคำถามตามแบบ ต. 2 ให้มีความเหมาะสมและชัดเจน เนื่องจากแบบ ต. 2 มีบางคำถามที่ไม่ชัดเจนว่าต้องทำในช่วงเวลาที่อาสาสมัครฯ กำลังสอนหรือหลังการสอนแล้ว และควรนำปัญหาของสำนักงานฯ มาพิจารณาประกอบการด้วย

1.1.2 ด้านรูปแบบสมุดบัญชี

สมุดบัญชีที่ได้นำมาศึกษาและสอบถาม มีจำนวน 2 เล่ม คือ สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน และ สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ซึ่งสมุดบัญชีทั้ง 2 เล่ม นี้มีจุดเด่นที่ควรคงไว้ คือ (1) สีสันปก สวยงาม สะดุดตา น่าสนใจ (2) พระบรมฉายาลักษณ์ (3) ตัวอย่างการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน / การคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ (4) รูปแบบการบันทึกบัญชี (การกระจายช่องรายจ่ายในครัวเรือน) และ (5) หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อสำนักงานฯ

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงจะมีปัญหา หรือข้อสังเกตจากการใช้สมุดบัญชีดังกล่าว ในการสอนบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนติดตามและประเมินผล ได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ (เอกสารประกอบ 2) ดังนี้

(1) สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน สำนักงานฯ จะใช้สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนในการสอนประกอบหลักสูตร “ฝึกปฏิบัติได้ ”

- หน้าปก ควรมีชื่อ-นามสกุล และที่อยู่ของเจ้าของสมุด (จากการดูสมุดของอาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่ จะใส่ชื่อ-นามสกุล และหมู่บ้านของตน ไว้ที่หน้าปก) และตรากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ หรือมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรากฏอยู่ที่ปกหน้าเพราะกลุ่มเป้าหมายบางคนเข้าใจว่าเป็นของหน่วยงานอื่น

- **บันได 8 ขั้น ภูมิปัญญาทางบัญชี สร้างวิถีสู่นาคต** ควรมีการปรับถ้อยคำบางขั้นบันได ให้เหมาะสม

- **ควรตัดหน้าข้อมูลส่วนบุคคล / การถือครองที่ดิน และการประกอบอาชีพออก** เพราะเป็นข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ และกลุ่มเป้าหมายจะไม่เขียนกัน (ควรมีเฉพาะชื่อ – สกุล และที่อยู่ ในปกหน้า) แต่ถ้าจำเป็นต้องมี ก็มีเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น เช่น ชื่อ – นามสกุล , วัน เดือน ปีเกิด , การศึกษา , ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ , อาชีพ และการเป็นสมาชิก / หรือตำแหน่งในชุมชน

- **หน้าตัวอย่าง ตัวอักษรเล็กและมีการให้ตัวอย่างที่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง , ตัวอย่างที่ให้จะไม่สอดคล้องกับวิธีการสอนจริง** กล่าวคือ ผู้สอนจะสอนให้บันทึกรายการที่เกิดขึ้น 1 วัน ใน 1 บรรทัด จึงนำเสนอให้ปรับตัวอย่างให้อยู่ในช่วงหน้าคู่ของสมุดบัญชี และขยายตัวอักษร – ตัวเลข ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น , การกำหนดโจทย์ตัวอย่างครั้งเดียว (ตัวอย่างเดิมมี 3 ครั้ง) , ทำตัวอย่างให้สอดคล้องกับวิธีการสอนหรือการปฏิบัติจริง คือ ลงทุกรายการใน 1 วัน และ 1 บรรทัด และอธิบายวิธีการบันทึกบัญชีตามตัวอย่าง , ในตัวอย่าง ช่อง “รายการ” ถ้ามีรายการใช้จ่ายซ้ำกับช่องที่กรมฯ แยกจ่ายให้แล้ว เช่น ค่าอาหาร ก็ไม่ต้องเขียนค่าอาหารในช่อง “รายการอีก” ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาด้วย

- **หน้าที่บันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน**

* ในสมุดจะมี 14 หน้า ๆ ละ 21 บรรทัด การจดบัญชี 1 เดือน อย่างน้อยต้องใช้ 2 หน้า (จดทุกรายการรับ – จ่ายใน 1 วัน) แต่ถ้ามีการจดย่อยรายละ 1 บรรทัด ตามตัวอย่างที่ให้ในเล่ม การจดบัญชี 1 เดือน จะใช้หลายหน้า ทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่อยากจด จึงควรปรับให้มี 31 บรรทัด เพื่อความสะดวกสำหรับผู้จดบัญชี ซึ่งจะดูง่ายถ้าเป็นหน้าละเดือน โดยยังคงระยะห่างของบรรทัดไว้

* ในสมุดจะมีช่องรายจ่าย “ ชำระคืนเงินกู้ ” จึงควรเพิ่มช่อง “ รับเงินกู้ ” อีก 1 ช่อง ในช่อง “ รายรับอื่นๆ ” เพื่อผู้จดบันทึกจะได้ทราบว่าตนเองมีความสามารถในการชำระหนี้คืนได้เพียงใด และคงเหลือเท่าใด

* การเพิ่มช่อง “ ยอดคงเหลือประจำวัน ” และ “ ยอดคงเหลือประจำเดือน ” ทำให้ทราบว่าแต่ละวัน / แต่ละเดือน ผู้จดมีรายได้ / รายจ่ายเท่าไร และเหลืออยู่เท่าไร จึงนำเสนอให้เพิ่มช่อง “ ยอดคงเหลือ ” ในแต่วัน และ รวบรวมรายเดือน

* เพิ่มช่องรายจ่ายในครัวเรือนที่จำเป็นต้องมีทุกเดือน เช่น “ ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า , ค่าโทรศัพท์ , ค่าน้ำมัน / ค่าพาหนะ ” ซึ่งสมุดเล่มเดิมจะไม่มีในช่องรายจ่ายครัวเรือนที่กรมฯ ทำแบบไว้ให้ และผู้จดต้องใส่ในช่องเบ็ดเตล็ดแทน ซึ่งมีขนาดเล็กเกินไป จึงควรขยายช่อง “ เบ็ดเตล็ด ” ให้กว้างขึ้น และควรใส่เลขหน้าในสมุดบัญชี

(2) สมุดคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ สำนักงานฯ จะสอน สมุดคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพให้กับอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เพื่อนำไปสอนให้กับ กลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการอบรมในช่วงที่มีการติดตามการจัดทำบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน เนื่องจากเป็น สมุดที่ใช้บันทึกต่อยอดจากการบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ทั้ง บุคลากรของสำนักงานฯ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี พบว่า มีการสอนการคิดกำไร - ขาดทุนจาก การประกอบอาชีพน้อยมาก เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ติดตามยังบันทึกบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน ไม่ต่อเนื่อง / ไม่ครบถ้วน / ไม่ครบรอบฤดูกาล

อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานจริงจะมีปัญหา หรือข้อสังเกตจากสมุดคิดกำไร - ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนติดตามและประเมินผล ได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ (เอกสารประกอบ 3) ดังนี้

- หน้าปก ควรมีชื่อ - นามสกุล และที่อยู่ของเจ้าของสมุด (จากการดูสมุดของ อาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่ จะใส่ชื่อ - นามสกุล และหมู่บ้านของตน ไว้ที่หน้าปก) และตรารวมตรวจบัญชี สหกรณ์ ควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ หรือมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรากฏอยู่ที่ปกหน้าเพราะกลุ่มเป้าหมายบางคนเข้าใจว่าเป็นของหน่วยงานอื่น

- หน้าแรกด้านใน ควรจะแสดงเป็นขั้นบันไดหรือ Flowchart ของการคิดกำไร-ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ (เดิมเป็นคำอธิบายวิธีการคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ) เพื่อให้ผู้จด บันทึกได้ทราบอย่างชัดเจนในเบื้องต้นว่า ขั้นตอนการที่ต้องเริ่มจากอะไร และทำแล้วได้อย่างไร

- หน้า “ต้นทุน” ควรมีตัวอย่างการคิดเฉลี่ยค่าแรงตามสัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ เพราะในความเป็นจริงเกษตรกรจะประกอบอาชีพหลายอย่าง

- หน้า “ ตัวอย่างการคิดกำไร - ขาดทุนจากอาชีพเลี้ยงปลา ” ควรมีเพิ่มตัวอย่างเกษตรกร ที่ประกอบอาชีพหลายอย่าง และวิธีการคิดเฉลี่ยตามสัดส่วนของค่าแรงงาน รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อ รอบการผลิต และ ปัจจัยการผลิตคงเหลือในแต่ละอาชีพ

- หน้า “ รู้จักวางแผนประกอบอาชีพ ” ควรมีแบบการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทน การประกอบอาชีพในแต่ละเดือนด้วย เพื่อให้ผู้บันทึกสามารถเปรียบเทียบแผนการลงทุนประกอบอาชีพ และเป็นการเตรียมการล่วงหน้า ทั้งในส่วนที่เป็นต้นทุนและรายได้ในแต่ละเดือน

- หน้า “ ผลการลงทุนประกอบอาชีพ ” ควรมีแบบประมาณการต้นทุนและผลตอบแทน การประกอบอาชีพในแต่ละเดือน เพื่อให้เกษตรกรสามารถเปรียบเทียบแผน - ผลการลงทุนประกอบอาชีพ ทั้งในส่วนที่เป็นรายได้ - ต้นทุนในแต่ละเดือน เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขในแต่ละเดือน

- ตัวอย่างแต่ละอาชีพ ควรมีหน้าของอาชีพที่เว้นว่างไว้ให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้จดบันทึก สามารถใส่อาชีพต่างๆที่ตนทำนอกเหนือจากที่กรมฯ กำหนดให้ได้อย่างสะดวก

- อื่นๆ ควรเพิ่มหน้าโทรศัพท์ของสำนักงานฯ และใส่เลขหน้าในสมุดด้วย

1.1.3 ด้านกลุ่มเป้าหมาย

(1) การจัดสรรกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล

กรมฯ ได้จัดสรรกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลให้กับสำนักงานฯ โดยมีฐานคิดมาจากจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ที่ตรวจสอบบัญชีได้ ปี 2547 ของแต่ละจังหวัด และนำมาเฉลี่ยตามระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ซึ่งทำให้จังหวัดที่มีปริมาณสมาชิกของสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรมาก มีจำนวนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลมากด้วย และจากการปฏิบัติงานพบว่า สำนักงานฯ จำนวนมากจะประสบปัญหาในการหากลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร เนื่องจากสมาชิกที่มีตัวตนอยู่จริงจะมีจำนวนน้อยกว่าเป้าหมายที่กรมฯ กำหนดมาให้ เพราะเป็นสมาชิกซ้ำซ้อนกับสหกรณ์ประเภทอื่น , มีการอพยพไปทำงานจังหวัดอื่นและต่างประเทศ , อยู่ในพื้นที่ที่ติดต่อยาก / อันตรายเป็นปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสาร และถึงแม้ว่ากรมฯ จะได้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2549 โดยเพิ่มสถาบันการศึกษาและบุคคลทั่วไป แต่ก็ยังคงกำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ต้องดำเนินการปี 2550 ของแต่ละจังหวัด เท่ากันกับจำนวนกลุ่มเป้าหมายก่อนการขยายประเภทกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำให้บางสำนักงานฯ ยังคงต้องรับภาระกลุ่มเป้าหมายที่มากเกินไป ดังนั้นจึงนำเสนอให้กรมฯ จัดสรรกลุ่มเป้าหมาย ปี 2551 - 2552 ให้แต่ละจังหวัดอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึง ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่ได้ขยายเพิ่มเติม , จำนวนอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง ทั้งในส่วนของ การสร้างเครือข่ายครู การสอนและการติดตามผล และความสมดุลของจำนวนบุคลากร / ปริมาณงาน ความรับผิดชอบของแต่ละสำนักงานฯ รวมถึงสภาพพื้นที่และลักษณะการประกอบอาชีพนอกพื้นที่

อนึ่ง จากการสอบถามกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานฯ คาดการณ์ว่าจะดำเนินการในปี 2551 - 2552 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ถึงปีละประมาณ 50 - 80 % ขึ้นไปของกลุ่มเป้าหมายในปี 2551 - 2552 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป (ประมาณ 30 %) และส่วนราชการ / บุคคลทั่วไป (ประมาณ 20 %)

(2) จำนวนอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี กรมฯ กำหนดให้สร้างอาสาสมัครฯ ตำบลละ 1 คน / ปี ซึ่งบางตำบลไม่สามารถหาอาสาสมัครฯ ได้ แต่สำนักงานฯ ก็ใช้วิธีการหาอาสาสมัครฯ จากตำบลอื่นๆ เพื่อให้ได้เป้าหมายครบตามจำนวนที่กรมฯ กำหนด แต่ก็ยังมีบางสำนักงานฯ ที่ไม่สามารถหาอาสาสมัครฯ ได้ครบถ้วน เพราะต้องการเน้นคุณภาพด้วย มิใช่มุ่งแต่การสร้างอาสาสมัครฯ ในเชิงปริมาณแต่อย่างเดียว เมื่อพิจารณาอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสำนักงานฯ เป้าหมายสอนบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือนแล้ว พบว่ามีเพียงร้อยละ 35.5 ในขณะที่มีอาสาสมัครฯ ที่ช่วยติดตามผลการจัดทำบัญชีของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม / การสอนบัญชี ร้อยละ 32.6 ของจำนวนอาสาสมัครฯ ที่มีตามทะเบียน

1.1.4 ด้านการบริหารจัดการ

สำหรับการบริหารจัดการของสำนักงานเป้าหมาย สรุปได้ ดังนี้

(1) การมอบหมายงาน ในการสอนบัญชีแก่กลุ่มเป้าหมายรายบุคคล ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะมีการมอบหมายงานให้ข้าราชการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีผู้ช่วยเป็นพนักงานราชการ / เจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ และมอบหมายให้สายสอบบัญชีรับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายที่กรมฯ กำหนดให้ ซึ่งส่วนใหญ่จะแบ่งจำนวนกลุ่มเป้าหมายให้แต่ละสายเท่าๆ กัน นอกจากนี้จะมีอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีช่วยสอนด้วย สำหรับในการติดตามผลการจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่สำนักงานฯ จะมอบให้อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเป็นผู้ติดตามผลการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกร

(2) การบริหารงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับตามโครงการฯ ส่วนใหญ่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เว้นแต่งบประมาณบางรายการที่ไม่สามารถเบิกได้ เช่น ค่าพาหนะ / ค่าโทรศัพท์ของอาสาสมัครฯ ในการเดินทาง นอกจากนี้ควรเพิ่มงบประมาณในการศึกษาดูงานของอาสาสมัครเกษตรกรที่ตั้งใจทำบัญชี และเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ

(3) การจ้างเหมาบริการ สำนักงานฯเป้าหมาย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 จะจ้างเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ สำหรับการปฏิบัติงานตามโครงการเสริมสร้างฯ จำนวน 1 คน รองลงมา ร้อยละ 35 มีการจ้างเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ จำนวน 2 คน

(4) ยานพาหนะ / อุปกรณ์การสอน สำนักงานฯเกือบทั้งหมด (25 สำนักงาน) ใช้รถยนต์ของสำนักงานฯ ซึ่งถึงแม้จะมีรถอย่างจำกัดแต่ก็สามารถจัดช่วงเวลาการใช้รถยนต์ได้อย่างเหมาะสม มีเพียงสำนักงานเดียวที่มีการจ้างเหมารถยนต์ในการปฏิบัติงาน คือ สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท สำหรับอุปกรณ์ในการสอนบัญชี ส่วนใหญ่สำนักงานฯจะมีการจัดทำสื่อการสอนเองให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

1.1.5 ด้านปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

(1) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

☆ ด้านระบบงาน / วิธีปฏิบัติงาน

การจัดส่งเอกสาร / คู่มือระบบงานช้ามาก และควรมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติงานทราบและเข้าใจ , ไม่สามารถหาอาสาสมัครฯได้ครบถ้วนทุกตำบลและจำนวนที่กรมฯ กำหนด , การสัมมนาระดับภาคซึ่งให้จังหวัดส่งอาสาสมัครฯเข้าสัมมนา จังหวัดละ 5 คน ไม่มีความเหมาะสม เพราะแต่ละจังหวัดมีจำนวนอาสาสมัครฯ ไม่เท่ากัน และจำนวนอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนหรือช่วยติดตามผลการจัดทำบัญชีในแต่ละจังหวัดก็ไม่เท่ากัน

☆ ด้านการบริหารจัดการ การสอนบัญชีโดยจัดเป็นลักษณะการอบรม จะมีปัญหาจากการที่สมาชิกไม่มาตามที่ได้นัดหมายไว้ล่วงหน้า ทำให้สำนักงานฯ ต้องรับภาระด้านอาหาร / เครื่องดื่ม , กลุ่มเป้าหมายช้าซ้อน , วิธีการเบิกจ่ายเงินให้กับอาสาสมัครฯ ไม่ชัดเจน มีการปฏิบัติงานไม่เหมือนกันในแต่ละสำนักงาน

★ **ด้านอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี** ส่วนใหญ่เป็นผู้มีตำแหน่งในชุมชน / หมู่บ้าน / ตำบล จึงมีหลายๆ หน่วยงาน ขอความร่วมมือให้ช่วยทำงานให้ ทำให้ครูมีเวลาที่จะช่วยสอนบัญชีหรือติดตามผู้เข้ารับการอบรมได้ในเวลาและจำนวนจำกัด

(2) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

★ **ด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการเสริมสร้างฯ**

- ระบบงาน และวิธีปฏิบัติงานชัดเจน ง่ายต่อการอ่าน , ค่าตอบแทนในส่วน of ค่าพาหนะในการประสานงาน / การสอน และการติดตามของอาสาสมัคร ฯ , สำนักรวบรวมกลุ่มเป้าหมายที่สำนักงานฯ สามารถปฏิบัติได้ เพื่อสำนักงานฯ จะได้ทำงานที่เน้นคุณภาพ มากกว่าการเน้นที่ปริมาณ , มุ่งสร้างกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนเพื่อนำบัญชีครัวเรือนมาทำให้กับตนเองและครัวเรือนของตนเองและมีการประสานงาน / ให้ความสนใจใส่อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี และกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับกรมฯ / ระดับภาค และระดับจังหวัด

- ด้านอื่นๆ กรมฯ ควรมีการ **ประชุมซักซ้อมและชี้แจง**ให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบระบบงาน / แนวทางการปฏิบัติงานตามโครงการอย่างชัดเจน วิธีการเบิกจ่ายงบประมาณ กรณีกลุ่มเป้าหมายที่อาสาสมัครฯสอนมีจำนวนน้อย ซึ่งไม่สามารถจัดในรูปแบบการอบรมได้และทำให้เบิกค่าวิทยากรไม่ได้ ,การกำหนดตัวชี้วัดเชิงผลลัพธ์ (Outcome) เกี่ยวกับโครงการฯ ควรมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน ใกล้เคียงความเป็นจริง เพื่อไม่ให้สำนักงานฯ ต้องกังวล หรือเครียด เช่น การทำบัญชีต่อเนื่องของเกษตรกร หรือการทำบัญชีต้นทุน – กำไรจากการประกอบอาชีพ , ควรกำหนดจำนวนอาสาสมัครฯ ที่เข้าร่วมสัมมนา ระดับภาค (กรมฯ กำหนดจังหวัดละ ประมาณ 5 คน) โดยคำนึงถึงจำนวนอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนหรือติดตามผลการจัดทำบัญชีในแต่ละจังหวัด เพื่อพัฒนาและสร้างขวัญ กำลังใจ และความรู้สึที่ดีแก่อาสาสมัครฯ , สนับสนุนงบประมาณในส่วน of จำนวนเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ หรือพนักงานราชการให้มากขึ้น เพื่อให้รับผิดชอบหลักและดำเนินการตามโครงการฯ ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนบัญชี

1.2 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

จากการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีจำนวน 51 คน จาก 26 จังหวัด โดยเน้นเรื่องการสอนและการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน / การติดตามผลการจัดทำบัญชีของเกษตรกรผู้ได้รับการสอนตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย รวมถึงแบบการรายงานต่างๆ ที่ต้องจัดทำประกอบการสอนและการติดตามผลการจัดทำบัญชีของเกษตรกร สรุปผลเป็นด้าน ดังนี้

1.2.1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคล

1.2.2 ด้านแบบรายงาน

1.2.3 ด้านสมุดบัญชี

1.2.4 ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1.2.1 ด้านข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.8 มีอายุอยู่ระหว่าง 36 – 45 ปี ร้อยละ 52.9 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ม.3 – ม.6) ร้อยละ 37.3 มีอาชีพเป็นเกษตรกร ร้อยละ 56.90 มีตำแหน่งในชุมชนที่ตนอยู่ ร้อยละ 70.6 โดยส่วนใหญ่เป็นมากกว่า 1 ตำแหน่ง

1.2.2 ด้านแบบรายงาน

(1) แบบรายงานการสอน

แบบรายงานการสอนที่อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีต้องจัดทำ และส่งให้กับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้แก่

แบบ ล.3 : แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ

แบบ ล.4 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอบรม บัญชีรับ - จ่าย ในครัวเรือน หลักสูตร ความรู้และความเข้าใจ , แบบ ล.5 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนหลักสูตร “ ฝึกอบรมปฏิบัติ ” และ แบบ ล. 6 : แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตร “ ฝึกอบรมปฏิบัติ ”

จากการสัมภาษณ์แบบรายงานประกอบการสอน พบว่า อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีเกือบทั้งหมด มีความเห็นว่าการสอนบัญชีไม่เป็นภาระกับตน และยินดีที่จะช่วยกรมฯ แต่ที่เป็นภาระกับอาสาสมัครฯ มากที่สุด คือ การจัดทำเอกสารตามแบบ ล.3 - ล.6 โดยมีความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

- แบบ ล.3 : เป็นแบบที่มีปัญหาในการปฏิบัติงานมากที่สุด เพราะมีคำถามทั้งด้านข้อมูลส่วนบุคคล , การเป็นสมาชิกองค์กร , จำนวนสมาชิกในครัวเรือน , การถือครองที่ดิน , พื้นที่การเกษตร และการประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ (เน้นรายได้ต่อปีในแต่ละอาชีพ) ในทางปฏิบัติอาสาสมัครฯจะสอบถามข้อมูลและช่วยกรอกคำตอบให้ ซึ่งบางข้อผู้เข้าร่วมโครงการไม่ประสงค์จะเปิดเผยข้อมูล จึงตอบเลี้ยวๆ หรือใช้ประมาณการ บางข้อก็ไม่ทราบ / จำไม่ได้ จึงทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ข้างยังใช้เวลาในการกรอกข้อมูลทั้งหมดมากกว่าเวลาในการสอน และได้เสนอให้มีการปรับปรุงแบบ ล.3 โดยเน้นเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็น / การเป็นสมาชิกสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร

- แบบ ล.4 – ล.6 จะมีการกรอกข้อมูลที่เหมือนกัน ต่างกันตรงหลักสูตรที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมต้องลงลายมือชื่อลงทะเบียนในแบบ ล. 3 และ ล. 4 พร้อมกัน และถ้าประสงค์จะฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนและการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดดังกล่าว ในแบบ ล. 5 และ แบบ ล.6 ซึ่งเท่ากับผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องลงลายมือชื่อ ถึง 4 ครั้ง ซึ่งเป็นภาระกับผู้เข้าร่วมอบรม โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ถนัดลงลายมือชื่อ เพราะเขียนหนังสือไม่ถนัด ซึ่งต้องใช้เวลาานาน จึงเสนอให้มีการปรับปรุงแบบ ล.4 – ล. 6 โดยรวบรวมไว้ในแผ่นเดียวกัน และแยกหลักสูตรไว้ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะมีการลงลายมือชื่อครั้งเดียว และใช้เครื่องหมาย “ ✓ ” ในช่องหลักสูตรที่ได้รับการอบรม ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลา สะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

(2) แบบรายงานการติดตามผล

แบบรายงานที่อาสาสมัครฯ ใช้ในการติดตามผล คือ แบบ ต.1: แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี ซึ่งมีบางส่วนของแบบที่มีความยุ่งยากในการเก็บข้อมูลและเป็นอุปสรรคต่อการติดตามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง โดยอาสาสมัครฯ มีความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

- แบบ ต.1 ส่วนแรก กำหนดให้อาสาสมัครฯ ต้องเขียนชื่อ – นามสกุลและเลขบัตรประจำตัวประชาชน ของตนเอง ทุกฉบับที่มีการติดตามผู้ผ่านการอบรม / การสอนรายบุคคล ซึ่งต้องใช้เวลา จึงเสนอให้กรมฯ อนุญาตให้อาสาสมัครฯ ทำสรุปรายชื่อผู้ติดตามทั้งหมด และใส่ ชื่อ – นามสกุล และเลขบัตรประจำตัวประชาชนของอาสาสมัครฯ ไว้ในแผ่นสรุปแผ่นหน้าเพียงแผ่นเดียว เพื่อเป็นการประหยัดเวลา

- แบบการติดตามมีทั้งครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อยู่ในชุดเดียวกัน ซึ่งจะต้องมีการรับ – ส่ง แบบ ต.1 ครั้งที่ 1 ระหว่างสำนักงาน กับอาสาสมัครฯ เพื่อนำแบบไปติดตามผลในครั้งที่ 2 จึงเสนอแนะให้มีการแยกแบบการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ออกจากกัน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และไม่ต้องกังวลกับการเก็บรักษาแบบเพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2

- แบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน มีปัญหามากในทางปฏิบัติและใช้เวลาเก็บข้อมูลนาน เนื่องจากอาสาสมัครฯ ต้องช่วยบวคตัวเลข ผู้ถูกติดตามบางรายไม่อยากให้ดูสมุดของตนอย่างละเอียด บางรายจะจดบัญชีเมื่อมีผู้มาติดตาม ข้อมูลที่ได้มาจึงไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง จึงเสนอให้มีการยกเลิกแบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน

- คำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน ” ผู้ถูกติดตามบางรายไม่อยากบอกถึงแหล่งที่กู้และจำนวนเงินที่กู้ยืม จึงไม่ค่อยมีคนตอบ จึงเสนอให้มีการยกเลิกแบบ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน ”

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงาน อาสาสมัครฯ มีการค่าใช้จ่ายทั้งค่าโทรศัพท์ ค่าพาหนะในการติดตามผู้ผ่านการอบรม / การสอน รวมถึงสำนักงานฯ ซึ่งบางครั้งไม่คุ้มกับค่าตอบแทนที่ได้รับจากการติดตาม (หัวละ 20 บาท) ซึ่งหากเป็นไปได้ขอเสนอให้กรมฯ พิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนในการติดตามให้อาสาสมัครฯ ประกอบกับอาสาสมัครฯ บางรายตอนสอนก็ไม่ได้ค่าสอน เพราะไม่ได้จัดในลักษณะของการอบรม จึงไม่สามารถเบิกค่าวิทยากรได้

1.2.3 ด้านสมุดบัญชี

สมุดบัญชีที่ได้นำมาสอบถาม คือ สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ซึ่งอาสาสมัครฯ ให้ความเห็นว่าสมุดบัญชีทั้ง 2 เล่ม มีจุดเด่นที่ควรคงไว้ คือ (1) สีสันปก สวยงาม สะดุดตา น่าสนใจ (2) พระบรมฉายาลักษณ์ (3) ตัวอย่างการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน / การคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ (4) รูปแบบการบันทึกบัญชี (การ

กระจายช่องรายจ่ายในครัวเรือน) และ (5) หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อสำนักงานฯ อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานจริง จะมีปัญหาบางประการ ซึ่งอาสาสมัครฯ มีความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

- หน้าปก ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ของเจ้าของสมุด (จากการดูสมุดของอาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่ จะใส่ชื่อ – นามสกุล และหมู่บ้านของคนไว้ที่หน้าปก)

- ควรตัดหน้าข้อมูลส่วนบุคคล / การถือครองที่ดิน และการประกอบอาชีพออก เพราะเป็นข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ และกลุ่มเป้าหมายจะไม่เขียนกัน (ควรมีเฉพาะชื่อ – สกุล และที่อยู่ในปกหน้า) แต่ถ้าจำเป็นต้องมี ก็มีเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น

- หน้าตัวอย่าง ตัวอักษรเล็กและมีการให้ตัวอย่างที่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง , ตัวอย่างที่ให้จะไม่สอดคล้องกับวิธีการสอนจริง กล่าวคือ ผู้สอนจะสอนให้บันทึกรายการที่เกิดขึ้น 1 วัน ใน 1 บรรทัด จึงนำเสนอให้ปรับตัวอย่างให้มีตัวอักษร – ตัวเลข ขนาดใหญ่ขึ้น , กำหนดโจทย์ตัวอย่างครั้งเดียวและให้สอดคล้องกับวิธีการสอน

- หน้าที่บ้านที่บัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

- * ในสมุดจะมีหน้าละ 21 บรรทัด การจดบัญชี 1 เดือน อย่างน้อยต้องใช้ 2 หน้า (จดทุกรายการรับ – จ่ายใน 1 วัน) ซึ่งดูยาก จึงควรปรับให้ 1 หน้า มี 31 บรรทัด เพื่อความสะดวกสำหรับผู้จดบัญชี ซึ่งจะดูง่ายขึ้น โดยยังคงระยะห่างของบรรทัดไว้

- * ควรเพิ่มช่อง “ ยอดคงเหลือประจำเดือน ” ทำให้ทราบว่าแต่ละเดือน ผู้จดบันทึกมีรายได้ / รายจ่ายเท่าไร และคงเหลืออยู่เท่าไร

- * เพิ่มช่องรายจ่ายในครัวเรือนที่จำเป็นต้องมีทุกเดือน เช่น “ ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า , ค่าโทรศัพท์ , ค่าน้ำมัน / ค่าพาหนะ ” ซึ่งสมุดเล่มเดิมจะไม่มีในช่องรายจ่ายครัวเรือนที่กรมฯ ทำแบบไว้ให้ และผู้จดต้องใส่ในช่องเบ็ดเตล็ดแทน ซึ่งมีขนาดเล็กเกินไป จึงควรขยายช่อง “ เบ็ดเตล็ด ” ให้กว้างขึ้น และควรใส่เลขหน้าในสมุดบัญชี

(2) สมุดคิดต้นทุน - กำไรจากการประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่อาสาสมัครฯ จะมีการสอนให้กับเกษตรกรน้อยมาก ประกอบกับเป็นการสอนต่อยอดจากการบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรยังทำได้ไม่ครบถ้วน ไม่ต่อเนื่อง ในเบื้องต้นจึงต้องการให้เกษตรกรจดบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนให้ได้ก่อน อย่างไรก็ตาม ได้มีการเสนอให้มีการปรับปรุงรูปแบบสมุดในส่วนของการใส่ ชื่อ – สกุล และที่อยู่ในปกหน้า และควรมีหน้าว่างเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถใส่อาชีพของตนได้

1.2.4 ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

(1) ความภาคภูมิใจในการเป็น “ ครัวบัญชี ”

จากการสอบถามอาสาสมัครฯ พบว่า สิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจมากที่สุดในการเป็น “ ครัวบัญชี ” 3 อันดับแรก คือ ทำให้ชาวบ้านรู้รายรับ – รายจ่าย เกิดการออม / การประหยัด และรู้จักวางแผน

แผนการใช้จ่ายเงินได้อย่างเหมาะสม , ได้ทำประโยชน์ให้หมู่บ้าน / ชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม และภูมิใจที่มีคนนับถือ และเรียกว่า “ครู”

(2) ปัจจัยที่จะทำให้เกษตรกรจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง

อาสาสมัครฯ มีความเห็น 3 อันดับแรก คือ ควรมีการประกวดเกษตรกรที่มีการจัดทำบัญชีต่อเนื่อง และให้รางวัลเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ , มีการกระตุ้นและติดตาม หรือเยี่ยมเยียนเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เกษตรกรจะรู้สึกได้รับการเอาใจใส่ **สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่า ต้องให้เกษตรกร “เริ่มจดบัญชี” ให้ได้** และบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ โดยชี้ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการทำบัญชี ในเชิงรูปธรรม

(3) ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ผู้เข้ารับการอบรม / การสอนบัญชี ไม่สนใจ ไม่เห็นว่าการทำบัญชีจะช่วยตนเองให้พ้นจากการมีหนี้สิน หรือมีเงินออมเพิ่มขึ้นได้อย่างไร , มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานอื่นๆ และสื่อการสอนที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทำให้ มีขนาดเล็กไป

(4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การทำบัญชีควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก โดยเน้นเยาวชนเป็นหลัก , ต้องให้ระดับผู้นำมีการทำบัญชีเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร , ควรมีบัตรประจำตัวอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เพื่อสร้างความเชื่อถือให้กับผู้อื่น และควรมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยแบ่งแยกหน้าที่กัน , สมาชิกที่ต้องการกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน / กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ ให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อประกอบการให้เงินกู้ และให้สำนักงานฯ สนับสนุน “สมุดบัญชี” อย่างต่อเนื่องและทันการณ์

ส่วนที่ 2 : ข้อเสนอแนะของส่วนติดตามและประเมินผล

จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และติดตามผลการปฏิบัติงานตามระบบงาน โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ส่วนติดตามและประเมินผล มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
1. การจัดสรรกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลที่กรมฯ กำหนดให้แต่ละจังหวัดรับผิดชอบในแต่ละปีจะเท่ากัน แม้ว่ากรมฯ จะได้มีการขยายประเภทกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น ในปี 2549- 2550 (ฐานคิดการจัดสรรกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลมาจากจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ภาคการเกษตร / กลุ่มเกษตรกรที่ตรวจสอบบัญชีได้ ปี 2547 โดยปี 2548 กรมฯ กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร / สหกรณ์ / กลุ่มอาชีพเกษตรกร แต่ในปี 2549 – 2550 ได้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายรายบุคคล เป็นสถาบันการศึกษา กับ บุคคลทั่วไป หรือกลุ่มอาชีพที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพ) อนึ่ง กลุ่มเป้าหมายรายบุคคลที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร กลุ่มเกษตรกร และเกษตรกรทั่วไป จะมีปัญหาในทางปฏิบัติงาน คือมีตัวบุคคลอยู่จริง น้อยกว่าจำนวนเป้าหมายที่นำมาเป็นฐานคิด เนื่องจากเป็นสมาชิกซ้ำซ้อนกับสหกรณ์ประเภทอื่น, มีการอพยพไปทำงานนอกพื้นที่ทั้งในและต่างประเทศ, อยู่ในพื้นที่ที่ติดต่อยาก / อันตรายเป็น และ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร 2. กลุ่มเป้าหมายรายบุคคลที่สำนักงานฯ (26 จังหวัด) คาดการณ์ว่าจะดำเนินการในปี 2551– 2552 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียนในโรงเรียน ต่างๆ ถึงปีละประมาณ 50 - 80 % ขึ้นไปของกลุ่มเป้าหมายปี 2551 และปี 2552 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรและเกษตรกรทั่วไป (ประมาณ 30 %) และส่วนราชการ / บุคคลทั่วไป(ประมาณ 20 %)	1. กรมฯ ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ปี 2551 - 2552 และจัดสรรให้แต่ละจังหวัดอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึง ★ ประเภทกลุ่มเป้าหมายที่ขยายเพิ่มเติม ปี 2549 – 2550 (สถาบันการศึกษา / บุคคลทั่วไป / กลุ่มอาชีพต่างๆ ★ จำนวนอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (ครูบัญชี) ที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง ทั้งใน ส่วนของการสร้างเครือข่ายครู การสอนและการติดตามผล (สำหรับสำนักงานฯ ที่ยังมีปัญหาด้านการมีอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอน / ติดตามผลในพื้นที่ได้น้อย ด้วยข้อจำกัดต่างๆ ควรประสานงานและแจ้งให้กรมฯ ทราบ เพื่อช่วยกำหนดแนวทางแก้ไข) ★ ความสมดุลของจำนวนบุคลากร/ ปริมาณงานความรับผิดชอบของแต่ละสำนักงานฯ รวมถึงสภาพพื้นที่และลักษณะการประกอบอาชีพนอกพื้นที่ 2. กรมฯ ควรสำรวจจำนวนกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลที่สำนักงานฯ(ทุกแห่ง) คาดการณ์ว่าจะดำเนินการในปี 2551– 2552 และเตรียมเอกสารการบันทึกบัญชีให้เหมาะสมและเพียงพอกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสามารถให้บริการได้อย่างทันการณ์

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
3. สำนักงานเป้าหมายฯ ส่วนใหญ่จะมีการมอบหมายงานเกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงการเสริมสร้างฯ ให้ข้าราชการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลัก และมีการกระจายกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลตามที่กรมฯ กำหนดให้สายสอบบัญชีแต่ละสายรับผิดชอบเท่าๆ กัน ในพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบสอบบัญชี ซึ่งสายสอบบัญชีอาจจะสอนเอง/ให้อาสาสมัครฯช่วยสอน หรือสอนร่วมกัน เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการของโครงการ ฯ ที่กรมฯ กำหนดให้ไม่เพียงพอ (หากใช้งบประมาณของโครงการ ฯ จ้างเหมาเพิ่ม บางสำนักงานฯ จะมีงบประมาณไม่เพียงพอ) 4. คู่มือการปฏิบัติงาน ปี 2550 : การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร ชุมชนและเกษตรกร จะรวมระบบงานทุกโครงการ ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร โดยจะแยกเป็นส่วนๆ (กรอบแนวคิด / แนวทางปฏิบัติที่สำคัญ / รายละเอียดคำชี้แจงเพิ่มเติม และภาคผนวก)โดยแต่ละส่วนจะตามด้วยโครงการแต่ละโครงการ ซึ่งต้องแยกดูเป็นส่วนๆ และใช้เวลาในการค้นหา เช่น ระบบงานโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย จะอยู่ในคู่มือดังกล่าวหน้า 43 – 53 , 90 – 97 และ 193 – 204 อนึ่ง การจัดส่งคู่มือฯให้สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ ปี 2550 ก่อนข้างล่าช้า (ประมาณ เดือน กุมภาพันธ์ 2550) ซึ่งส่วนใหญ่สำนักงานฯ ได้ดำเนินการไปแล้ว โดยเฉพาะโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาฯ จึงไม่นำคู่มือมาศึกษาได้ทั้งหมด เพราะอยู่ในช่วงการเข้าตรวจสอบบัญชีประจำปี	3. สำนักงานฯ ควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบหลักโดยมีผู้ช่วยเป็นเจ้าหน้าที่จ้างเหมาบริการ ปฏิบัติงานแทนผู้สอบบัญชี (ผู้สอบบัญชีช่วยประสานงานกรณีเป็นสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกรที่รับผิดชอบตรวจสอบบัญชี) และควรสร้างแรงจูงใจ / ประสานงาน/ ติดตามให้อาสาสมัครฯ ช่วยสร้างเครือข่าย/ สอนและติดตามผลการจัดทำบัญชีให้มากขึ้น เพื่อแบ่งเบาภาระของสำนักงานฯ โดยกรมฯ สํารวจและพิจารณาจัดสรรงบประมาณในส่วนของการจ้างเหมาเจ้าหน้าที่บริการให้เพียงพอกับความจำเป็นของสำนักงานฯ 4. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรพิจารณา ดังนี้ ★ ควรรวมเนื้อหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (กรอบแนวคิด / แนวทางปฏิบัติที่สำคัญ / รายละเอียดคำชี้แจงเพิ่มเติม และภาคผนวก) ไว้ด้วยกัน โดยไม่ต้องแยกเป็นส่วน ๆ ซึ่งจะสร้างความสะดวก รวดเร็ว ในการศึกษา และทำความเข้าใจ ★ ควรมีการจัดส่งคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับ ปี 2551 ให้ทันก่อนการดำเนินการ หรือควรมีการประชุมซักซ้อมการปฏิบัติงานตามระบบงานต่างๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีเวลาศึกษา และทำความเข้าใจระบบงาน อีกทั้ง มีการติดตามผลการนำระบบงานไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
5. การจ่ายค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเกษตรฯ จะมีความแตกต่างกันในบางสำนักงาน ดังนี้ 5.1 การสอนบัญชี - กรณีจัดในลักษณะของการอบรม (ประมาณ 20 - 30 คน) สำนักงาน ฯ จะเบิกค่าตอบแทนให้อาสาสมัครฯ เป็นค่าวิทยากร ชั่วโมงละ 300 บาท - กรณีอาสาสมัครฯมีการสอนเป็นกลุ่มย่อย ๆ หรือสอนที่บ้านเป็นรายคน บางสำนักงานฯ จะไม่ได้ให้ค่าตอบแทน (เพราะไม่เข้าหลักเกณฑ์การเบิกจ่าย) ซึ่งอาสาสมัครฯ จะสอนฟรี แต่จะได้ค่าตอบแทนตอนติดตาม ในขณะที่บางสำนักงานฯ ช่วยหาค่าตอบแทนให้ 5.2 การติดตามผลการทำบัญชี (กรมบัญชีกลาง) กำหนดให้เบิกค่าติดตามผลได้ คนละ 20 บาท แต่ไม่เกินวันละ 120 บาท) กรณีที่อาสาสมัครฯไปติดตามเกษตรกรรายบุคคลแล้วไม่พบตัว สดส.เป้าหมายมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนี้ ☆ บางสำนักงานฯ จะมีการเบิกจ่ายค่าตอบแทนให้ โดยให้บุคคลในครัวเรือนของเกษตรกรดังกล่าว หรือเพื่อนบ้านลงลายมือชื่อรับรองว่าได้มีการมาติดตามจริง และมีบางครั้งที่ไม่พบตัวเกษตรกร แต่สามารถตรวจสอบบัญชีของเกษตรกรได้ ☆ บางสำนักงานฯไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนให้ เนื่องจากเกรงว่าจะผิดระเบียบ เพราะไม่มีลายมือชื่อเกษตรกรที่ติดตาม ☆ บางสำนักงานฯ มีการจ่ายค่าตอบแทนให้อาสาสมัครฯ โดยออกเงินให้เอง	5.1 กรมฯ ควรซักซ้อม หรือแนะนำแนวทางการเบิกจ่ายค่าตอบแทนการสอนให้กับอาสาสมัครฯ กรณีที่สอนแบบกลุ่มย่อย หรือรายบุคคล เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน อีกทั้งเป็นสร้างแรงจูงใจของอาสาสมัครฯในการทำงาน และคุ้มค่างับเวลาที่ใช้ไปในการสอน 5.2 กรมฯ ควรศึกษา / แนะนำแนวทางการเบิกจ่ายค่าตอบแทนการติดตามผลการจัดทำบัญชีให้กับอาสาสมัครฯ กรณีที่ไปติดตามแล้วไม่พบเกษตรกร โดยนำข้อเท็จจริง เรื่องค่าใช้จ่ายของอาสาสมัครฯ เช่น ค่าน้ำมันรถ มาพิจารณาประกอบด้วย เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกัน และป้องกันไม่ให้เกิดคำถาม หรือ ข้อสงสัยจากอาสาสมัครฯ ถึงการปฏิบัติที่ไม่เหมือนกันของแต่ละสำนักงานฯ (เนื่องจากอาสาสมัครฯ ได้มีโอกาสพบปะและพูดคุยกัน ในการสัมมนา / เสวนา

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
6. อาสาสมัครฯ ที่มีอยู่ตามทะเบียน ปี 2549– 2550 ส่วนใหญ่ จะมีจำนวนตามเป้าหมายที่กรมฯ กำหนด แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะสำนักงานเป้าหมายฯ (26 จังหวัด) แล้วพบว่า มีอาสาสมัครที่ช่วยสอนหลักสูตร “ รู้และเข้าใจ ” และหลักสูตร “ ฝึกปฏิบัติได้ : บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน ” เพียงร้อยละ 35.5 ซึ่งใกล้เคียงกับการติดตามผลการจัดทำบัญชี คือ ร้อยละ 32.6 ของจำนวนอาสาสมัครฯ ที่มีอยู่ตามทะเบียน สาเหตุส่วนหนึ่ง เนื่องจากอาสาสมัครฯ มีเวลาว่างไม่ตรงกับช่วงที่สำนักงานต้องสอนหรือติดตามผล / มีหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือให้ช่วย / ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะค่าน้ำมันรถ ซึ่งทำให้สำนักงานฯ ต้องทำหน้าที่ในการสอนและติดตามเอง	6. เพื่อให้สำนักงานฯ มีอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนและติดตามผล ในปริมาณที่สูงขึ้น อาจดำเนินการ ดังนี้ ★ มุ่งเน้นให้อาสาสมัครฯ สร้างเครือข่ายระดับกลุ่มย่อย (กลุ่มละประมาณ 10 -20 คน) และให้มีผู้แทนกลุ่มย่อยที่มีความตั้งใจ และสามารถช่วยสอน / ติดตามสมาชิกในกลุ่มให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีอาสาสมัครเป็นแกนนำ และนำสมุดบัญชีมาให้อาสาสมัครฯ ดูทุกเดือน เพื่อวิเคราะห์ดูว่าข้อมูลทางบัญชีของเกษตรกร มีรายจ่ายใดที่เพิ่มขึ้น / ลดลง อย่างไร และชี้ให้เห็นแนวทางที่จะปรับปรุง / เปลี่ยนแปลง ให้ดีขึ้น ★ ควรสร้างระบบการให้รางวัลที่สามารถโน้มน้าวให้อาสาสมัครฯ เกิดความท้าทายที่อยากจะทำงานให้ โดยอาจจัดรางวัลทั้งระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศเป็นรางวัลสาขาต่างๆ โดยเฉพาะ ดังนี้ - สาขา การสอน - สาขา การติดตามผล - สาขา การสร้างเครือข่ายย่อย
7. จากการสังเกตปฏิกิริยาของอาสาสมัครฯ ที่ได้สัมภาษณ์ และเกษตรกรที่อาสาสมัครฯ พาไปพบที่บ้าน พบว่าบุคคลดังกล่าว จะมีความรู้สึกดีใจ ภูมิใจที่บุคลากรกรมฯ มาเยี่ยมเยียน โดยเฉพาะจะกล่าวชื่นชมผู้บริหารของกรมฯ (ทั้งระดับ อดส. / รตส. / ผอ. สดท. / หน. สดส.) ที่ให้เกียรติมาพบถึงบ้าน และมีความเป็นกันเอง	7. เพื่อให้อาสาสมัครฯ / กลุ่มเป้าหมายรายบุคคล มีความรู้สึกที่ดี และประทับใจกับความเป็นกันเองของกรมฯ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการทำงานแบบมีส่วนร่วม สำนักงานฯ / ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ควรหาโอกาสเยี่ยมเยียนอาสาสมัครฯ (ทั้งที่ช่วยทำงานให้สำนักงานแล้ว หรือยังไม่ได้ทำงานให้ก็ตาม) และเกษตรกรเป็นระยะๆ ซึ่งอาจทำให้มีอาสาสมัครฯ ทำงานให้กรมฯ เพิ่มมากขึ้น

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
8. จากการติดตามภาคสนามของส่วนติดตามฯ ได้มีโอกาสพบข้าราชการจากหน่วยงานอื่น ซึ่งให้ข้อมูลว่าหน่วยงานมีนโยบายในส่งเสริมให้เกษตรกรทำบัญชีครัวเรือนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำเป็นหมู่บ้านนำร่องในปี 2550 จำนวน 50 หมู่บ้าน และจะขยายผลในปีต่อไป โดยกำหนดตัวชี้วัดว่า “เกษตรกรมีการทำบัญชี” ในหมู่บ้านนำร่อง (75% ขึ้นไป ได้ = 3 คะแนน , 50 % แต่ไม่ถึง 75% ได้ = 2 คะแนน และต่ำกว่า 50 % ได้ = 1 คะแนน) โดยมีการขอความร่วมมือกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในพื้นที่ช่วยสอนบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน แก่เกษตรกรและประสานงานให้ผู้ใหญ่บ้านบันทึกชื่อ-สกุล / เลขบัตรประจำตัวประชาชน (ผู้ใหญ่บ้านนำทะเบียนบัญชีรายชื่อของคนในหมู่บ้านมาด้วย ใครไม่ได้นำมาบัตรมาก็ตรวจสอบได้จากทะเบียนดังกล่าว) / ที่อยู่พร้อมลายมือชื่อเกษตรกร (เห็นชื่อ 1 ครั้ง ในขณะที่แบบรายงานของ กตส. เห็นชื่อ 4 ครั้ง) และให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ติดตามให้เกษตรกรจัดทำบัญชี และรวบรวมสมุดบัญชีรับ - จ่าย ในครัวเรือนของเกษตรกร ส่งให้นายอำเภอทุกเดือน	8. บูรณาการกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลพื้นที่ในหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และอำเภอ โดยขอความร่วมมือ ★ ช่วยติดตามผลการจัดทำบัญชีให้ เพราะทุกหน่วยงานต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ น้อมรับนำแนวพระดำริด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และมีการนำบัญชีครัวเรือนมาเป็นเครื่องมือชี้วัดความพอเพียง ★ ส่งเสริมให้มีการสร้างสังคมบัญชีครัวเรือน โดยมีการประกวดหมู่บ้าน /ชุมชนดีเด่นประจำจังหวัด ที่มีการทำบัญชี / ใช้ข้อมูลทางบัญชีครัวเรือนสร้างคุณค่าให้ชีวิตและพัฒนาเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่สามารถให้ใครมาศึกษาดูงานได้
9. กรมฯ กำหนดจำนวนอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชีในการสัมมนาระดับภาค ประมาณจังหวัดละ 5 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่อาจยังไม่เหมาะสม เนื่องจากจำนวนอาสาสมัครฯ ในแต่ละจังหวัด และจำนวนอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอน / ติดตามผลการจัดทำบัญชีให้แต่ละสำนักงานฯ จะมีมากน้อยต่างกัน	9. กรมฯ ควรกำหนดจำนวนอาสาสมัครฯ ที่เข้าสัมมนาโดยคำนึงถึงจำนวนอาสาสมัครฯ ที่ช่วยสอนหรือติดตามผลการจัดทำบัญชีในแต่ละจังหวัดด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคคลเหล่านั้นได้มีโอกาสเข้าร่วมสัมมนาระดับภาคตามสัดส่วนของอาสาสมัครฯ ที่ทำงานให้แต่ละสำนักงานฯ เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ และความรู้สึกที่ดีแก่อาสาสมัครฯ

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
10. สำนักงานเป้าหมายมีการปฏิบัติงานตามระบบงานโครงการเสริมสร้างฯ แต่จะมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแบบรายงาน โดยเฉพาะ แบบ ล.3 (แบบยื่นความจำนงเข้าร่วมอบรม) ซึ่งมีข้อมูลที่ต้องกรอกมาก ใช้เวลาในการกรอกข้อมูลนาน และแบบ ล.4 – 6 (ลงทะเบียนเพื่อเข้าอบรมหลักสูตรต่างๆ) ซึ่งผู้เข้าอบรมต้องเซ็นชื่อถึง 4 ครั้ง และแบบ ต.1 (แบบติดตามผลการจัดทำบัญชี) ซึ่งมีข้อมูลตัวเลขรายได้ – รายจ่าย ที่อาสาสมัครฯ ต้องเก็บเป็นรายเดือน ซึ่งยุ่งยากและใช้เวลาในการเก็บข้อมูล โดยทั้งสำนักงานฯ และอาสาสมัครฯ ก็มีความเห็นด้วยไปในทางเดียวกันกับแบบต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น แต่อาสาสมัครฯ ได้มีความเห็นเพิ่มเติมใน แบบ ต.1 ส่วนแรก คือมีการกำหนดให้อาสาสมัครฯ ต้องเขียนชื่อ – นามสกุล และเลขบัตรประจำตัวประชาชน ทุกฉบับที่มีการติดตามผู้ผ่านการอบรม / การสอนรายบุคคล ซึ่งต้องใช้เวลามาก กรณีที่มีเป้าหมายที่ต้องติดตามมาก นอกจากนี้ มีแบบรายงานต่างๆ และระบบงานบางประการที่สำนักงานฯ มีความเห็นว่าควรยกเลิก หรือมีการปรับปรุง / เพิ่มเติม ซึ่งส่วนติดตามและประเมินผลได้นำเสนอการปรับปรุง / เพิ่มเติม พร้อมเหตุผลของการขอปรับปรุงไว้แล้ว ตามเอกสารประกอบ 1 11. สำนักงานและอาสาสมัครฯ มีความเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับสมุดบันทึกบัญชีว่า เกษตรกรชื่นชอบพระบรมฉายาลักษณ์ , สีต้นของปกสวยงาม , ตัวอย่างและคำอธิบายประกอบ หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อที่สำนักงาน อย่างไรก็ตาม พบว่ามีปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของสำนักงาน / อาสาสมัครฯ ดังนี้	10. กรมฯ ควรนำข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค ความเห็น/ข้อเสนอแนะต่างๆ และเหตุผลของการขอยกเลิก / ปรับปรุงระบบงานและแบบรายงานของสำนักงานฯ และอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี มาพิจารณาประกอบการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อนึ่ง หากสำนักพัฒนาการบัญชี เกษตรกร มีการปรับปรุง / เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกแบบรายงานใดๆ ควรมีการประสานงานโดยเร็วกับผู้รับผิดชอบในการพัฒนาโปรแกรมฐานข้อมูลโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย เพื่อพัฒนาโปรแกรมการรายงานผลให้สอดคล้องกับแบบรายงาน และควรตรวจสอบฐานข้อมูลที่ไม่ได้มีการนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงาน เพื่อประหยัดเนื้อที่การใช้งานบน Website / การสำรองข้อมูล ซึ่งจะทำให้การใช้งานรวดเร็วขึ้น

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
☆ สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน - ปกหน้า ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ของเจ้าของสมุด (จากการดูสมุดของอาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่จะใส่ชื่อ – นามสกุล และหมู่บ้านของตน ไว้ที่หน้าปก) - หน้าข้อมูลส่วนบุคคล ควรตัดข้อมูลส่วนบุคคล / ข้อมูลการถือครองที่ดิน / ข้อมูลการประกอบอาชีพเนื่องจากเกษตรกรจะไม่ค่อยกรอก (เขียนเพียงแต่ชื่อ – นามสกุล) - หน้าตัวอย่าง ตัวอักษรเล็กมาก ยกตัวอย่างที่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง / ตัวอย่างที่ให้ไม่สอดคล้องกับวิธีการสอน - หน้าบันทึกบัญชี ในสมุดจะมี 14 หน้า ๆ ละ 21 บรรทัด ซึ่งถ้าจดบันทึกทุกวันจนครบเดือน จะต้องจดในหน้าต่อไป ซึ่งไม่สะดวกเพราะดูยาก จึงควรปรับเป็นหน้าละ 31 วัน / ควรกำหนดช่องรายจ่ายในครัวเรือนที่จำเป็นต้องมีทุกเดือน เช่น ค่าน้ำมันรถ / พาหนะ / โทรศัพท์ หรือค่าน้ำค่าไฟ เป็นต้น - อื่นๆ ควรใส่เลขหน้าในเล่ม เพื่อความสะดวกในการสอน และควรมีสรุปยอดรายได้ – รายจ่าย และคงเหลือรายเดือนในรอบ 1 ปี ☆ สมุดคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่สำนักงาน และอาสาสมัครฯ จะไม่ได้สอนการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ในช่วงเวลาเดียวกับที่สอนสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน แต่จะแนะนำให้ทราบรูปแบบ และความสำคัญของการคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ และมีการสอนในช่วงที่มีการติดตามผลการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน แต่ก็พบว่ามีน้อย เนื่องจากเกษตรกรยังบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนไม่สม่ำเสมอ ไม่ครบถ้วน สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะของสำนักงาน / อาสาสมัครฯ มีดังนี้ คือ	☆ กรมฯ ควรนำข้อมูลการปฏิบัติงานจริง / ปัญหาอุปสรรค ความเห็น/ข้อเสนอแนะต่างๆ และเหตุผลของการขอยกเลิก / ปรับปรุงสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนของสำนักงาน และ อาสาสมัครฯ มาพิจารณาประกอบการปรับปรุงให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในการปฏิบัติงานของสำนักงาน / อาสาสมัครฯ เพื่อให้เกิดความสะดวก และตรงตามความต้องการของผู้บันทึกข้อมูล ☆ การคิดกำไร – ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ เป็นการตัดยอดจากการบันทึกบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือน ดังนั้น ในเบื้องต้น กรมฯ ควรเน้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการจัดทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ถูกต้อง ครบถ้วน โดยเฉพาะรายรับ – รายจ่าย ที่เกี่ยวกับต้นทุนประกอบอาชีพ เพื่อนำมาบันทึกต่อในสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
- ปกหน้า ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ของเจ้าของสมุด - หน้าแรกด้านใน ควรจะแสดงเป็นขั้นบันไดหรือ Flowchart ของการคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้จดได้ทราบอย่างชัดเจนในเบื้องต้นว่าขั้นตอนการทำต้องเริ่มจากอะไรและทำให้ทราบอะไร - หน้า “ต้นทุน” ควรมีตัวอย่างการคิดเฉลี่ยค่าแรงตามสัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ - หน้า “ ตัวอย่าง ” ควรยกตัวอย่างเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลายอย่าง และวิธีการคิดเฉลี่ยตามสัดส่วนของค่าแรงงาน รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต และ ปัจจัยการผลิตคงเหลือในแต่ละอาชีพ เพื่อเกษตรกรจะได้เกิดความเข้าใจชัดเจนและเมื่อจะทำก็สามารถนำมาดูและปฏิบัติตามได้ - หน้า “รู้จักวางแผนประกอบอาชีพ” ควรมีแบบการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพในแต่ละเดือนด้วย เพื่อให้ผู้บันทึกสามารถเปรียบเทียบแผนการลงทุนประกอบอาชีพ - หน้า “ตัวอย่างแต่ละอาชีพ ” ควรมีหน้าของอาชีพที่เว้นว่างไว้ให้มากขึ้น (เดิมมีหน้าอาชีพที่ให้เกษตรกรเติมเองเพียง 2 หน้า) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้จดบันทึก สามารถใส่อาชีพต่างๆที่ตนทำนอกเหนือจากที่กรมฯ กำหนดให้อย่างสะดวก - หน้าอื่น ๆ ควรเพิ่มหน้าโทรศัพท์ของสำนักงานตรวจบัญชีเช่นเดียวกับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน และควรใส่เลขหน้าในสมุด เพื่อความสะดวกในการสอน	

ข้อสังเกต	ข้อเสนอแนะ
12. ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการไม่ทำบัญชีหรือไม่เห็นประโยชน์จากการจดบันทึกบัญชี คือ ☆ ไม่มีการนำข้อมูลที่จดมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไข ☆ เบื่อที่จะต้องจด (ไม่ถนัดเขียนหนังสือ / บวก – ลบ ตัวเลขไม่คล่อง) ☆ ไม่มีเป้าหมายว่าจะจดบัญชีไปเพื่ออะไร จึงจดไม่สม่ำเสมอ / ไม่ครบถ้วน และเมื่อไม่จด ก็ลืม นึกไม่ออก ☆ มีหนี้สินมากก็เครียดมากแล้ว ไม่เชื่อว่าจดบัญชีจะช่วยแก้ปัญหาหนี้สินได้ หรือเพิ่มรายได้ / เพิ่มเงินออมได้ ☆ ไม่มีความอดทนพอที่จะรอคอยผลสำเร็จของการจดบัญชี	12. กรมฯ ควรทำแผ่นพับ หรือ Pocket Book ของบุคคลที่จดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน (โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นที่รู้จัก) แล้วมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในเชิงรูปธรรม เช่น เล่าชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ก่อนและหลังจากได้จดบัญชี และช่วงเวลาที่ต้องอดทนรอเพื่อความสำเร็จ โดยอาจทำเป็นเขตพื้นที่ (เนื่องจากแต่ละพื้นที่จะมีวัฒนธรรม / สภาพการดำรงชีวิตที่ต่างต่างกัน เช่น ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคอีสาน) หรืออาจแยกตามประเภทกลุ่มเป้าหมาย เช่น เกษตรกรอาชีพต่างๆ / นักเรียน / นักศึกษา ข้าราชการ / พืชกร / นักร้อง นักแสดง

บรรณานุกรม

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. คู่มือการปฏิบัติงานปี 2550: การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันเกษตรกร

ชุมชนและเกษตรกร. สำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร, ธันวาคม 2549.

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ. 2550.

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. สมุดบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือน. 2550.

ธนาคารกรุงไทย. บัญชีครัวเรือน. จาก Website: <http://www.cb.ktb.co.th/prod/commbank.nsf>

ดร. ปรียานุช พิบูลย์สรารุฒิ. การสัมมนาวิชาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ. จาก

Website: [http://www.manager.co.th / Home/ViewNews.aspx?](http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?) โครงการวิจัยเศรษฐกิจ

พอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2549.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. จดแล้วรวย. จาก Website: <http://www.tsi-thailand.org/>

PublicationMedia/writerich.pdf

เรื่องชัย บุญญานันต์. การบรรยายเรื่อง ทำบัญชีเพื่อวิถีพอเพียง. จาก Website: <http://www.cad.go.th/>

hi_20070720_8.html , 2550.

_____. การบรรยายเรื่อง จนรวย.....ไม่เกี่ยวกับอาชีพ. จาก Website: <http://www.cad.go.th/>

hi_20070713_1.html , 2550.

_____. การบรรยายเรื่อง กระจก...ไม่สามารถทำให้เราสวยได้. จาก Website:

http://www.cad.go.th/hi_20070604.html , 2550.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว. สำนักงานภาค). บัญชีครัวเรือน เปลี่ยนชีวิต.

โครงการวิจัยการจัดการองค์ความรู้ชุมชน ด้านการจัดการหนี้สินเชิงบูรณาการ จังหวัด

ลำปาง. พิมพ์ครั้งที่ 1 : ตุลาคม 2549. หจก. วนิดาการพิมพ์, กทม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 10. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, 2550: หน้า 34.

_____. แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. พฤศจิกายน 2542

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา. รู้จัก รู้จ่าย

รู้รายได้ รู้ประหยัด. จาก Website: <http://www.otep.go.th/news/form02.doc>

สิงห์ทอง ชินวรรังสี. บทสรุปผู้บริหาร : รายงานผลการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการประจำกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ประจำปี 2548, 2548: หน้า 85.

_____. บทสรุปผู้บริหาร : รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจของครูบัญชีอาสาในการ

ถ่ายทอดความรู้การจัดทำบัญชีฟาร์มแก่เกษตรกร, 2546.

สุภาภย์ อินทองคง. การศึกษา คือ การพัฒนาชีวิต : กรณีการออม เศรษฐกิจพอเพียงและการจัดทำบัญชี

ครัวเรือน. เอกสารการบรรยาย ให้กับผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอก

โรงเรียน หาดใหญ่ สงขลา.

สรุปผลการเสนอปรับปรุง / เพิ่มเติม และเหตุผลประกอบ

สำหรับ แบบรายงานต่างๆ

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
1. ร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ว่าด้วยการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับ “ บัญชีรับ –จ่ายในครัวเรือนและสมุดคิดกำไร – ขาดทุน จากการประกอบอาชีพ ” (หน้า ๓ – 1)	• ควรยกเลิกแบบการทำบันทึกข้อตกลง	• ปัจจุบันสำนักงานฯ ไม่มีการทำบันทึกข้อตกลงกับสหกรณ์แล้ว (จะทำกับสหกรณ์ภาคการเกษตรเฉพาะปี 2548 ซึ่งเป็นปีแรกที่กรมฯ เริ่มดำเนินโครงการเท่านั้น) ในทางปฏิบัติสำนักงานฯ จะทำเป็นหนังสือขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี • สหกรณ์มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นการผูกมัดที่ต้องทำตาม
2. แบบ ล.1 แบบลงทะเบียนสถานเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างฯ (หน้า ๓ – 3)	• ควรยกเลิก แบบ ล.1	• ปัจจุบันสำนักงานฯ ไม่ได้ทำแล้ว เพราะแบบ ล.1 จะใช้กับบันทึกข้อตกลงและไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ เนื่องจากสำนักงานฯ มีข้อมูลสหกรณ์และผู้ติดต่อได้เป็นปัจจุบันอยู่แล้วประกอบกับกรมฯ ได้ขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังประเภทอื่นๆ
3. แบบ ล. 2 แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (หน้า ๓ – 4)	• ควรมีการปรับปรุงแบบ ล. 2 ในบางหัวข้อ ดังนี้ • ควรมีการปรับปรุงแบบ ข้อ 1 (ข้อมูลส่วนบุคคล) โดยตัดข้อมูลที่ไม่นำมาใช้ประโยชน์ หรือข้อมูลที่ไม่จำเป็น อาสาสมัครฯ ไม่ตอบ / ไม่แน่ใจ (ข้อ 1.5 – 1.8) ควรถามเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น และเพิ่มเติมในส่วนของอาชีพ	• แบบ ล. 2 สำนักงานฯ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลของอาสาสมัครฯ แต่มีปัญหาในการกรอกแบบบางข้อ จึงควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสม ดังนี้ • ข้อ 1 : ประวัติ - ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน(ข้อ 1.5) ไม่ควรจะถามอีก เพราะมีคำถามเกี่ยวกับที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้อยู่แล้ว ซึ่งจำเป็นและนำมาใช้จริงๆ เวลาติดต่ออาสาสมัครฯ - มีการกรอกข้อมูลไม่ครบ ไม่ถูกต้องเพราะไม่ทราบ โดยเฉพาะข้อ 1.6 – 1.8 - อาสาสมัครฯ ต้องลงทะเบียนประวัติตามแบบ ล.3 อยู่แล้ว ซึ่งถ้าได้รับเลือกเป็นอาสาสมัครก็ต้องมากรอกข้อมูลตามแบบ ล. 2 ด้วย ซึ่งเป็นการซ้ำซ้อน

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
3. แบบ ล. 2 แบบทะเบียน ประวัติอาสาสมัครเกษตร ด้านบัญชี : ต่อ (หน้า ๓ – 4)	ควรรยกเลิก ข้อ 2 : คุณลักษณะของอาสาสมัครฯ ● ควรรยกเลิก ข้อ 3 : ประวัติการทำงาน โดย - นำไปถามเพิ่มในข้อ 1 ว่าอาสาสมัครมีอาชีพอะไร ● ควรรยกเลิก ข้อ 4 : ประวัติการอบรม โดย - นำไปถามเพิ่มในข้อ 1 ว่าอาสาสมัครเคยได้รับการติดต่อจากหน่วยงานอื่นให้สอน หรือแนะนำการทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน ● ควรรยกเลิก ข้อ 5 ; การประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ (หน้า ๐1 – 12 แบบ ล 2 ที่เสนอปรับปรุง)	● เพื่อไม่ให้อาสาสมัครเกิดความ สับสน / ไม่ชัดเจน และมีคำถามว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร ระหว่างคำตอบ “ ครัวบัญชีเกษตรกรอาสาเดิม ” หรือ “ เกษตรกรในโครงการเสริมสร้าง ” หรือ “ เกษตรกรทั่วไป / บุคคลทั่วไป ” เพราะบางคนก็จำไม่ได้ว่าเป็นครัวบัญชีเดิมตามโครงการพักชำระหนี้ฯ หรือไม่ เพราะหลังจากที่เป็นตั้งแต่ปี 2545 กรมฯ ก็ไม่ได้ติดต่ออีก และความสำคัญคงอยู่ที่ว่าอาสาสมัครฯ เติบโตทำงานให้สำนักงานฯ ก็พอแล้ว ● คำถามเป็นประวัติการทำงาน แต่คำตอบเป็นอาชีพหลัก และคำตอบข้อ 2 ที่ให้เลือกคือ กรรมการสหกรณ์ / กลุ่ม ไม่น่าจะเป็นอาชีพหลัก ดังนั้น ถ้าต้องการทราบอาชีพ ก็ควรเพิ่มในข้อมูลส่วนบุคคลจะเหมาะสมกว่า ● ข้อมูลไม่ถูกต้อง เพราะส่วนใหญ่อาสาสมัครจำไม่ได้ว่าเคยอบรมหลักสูตรบัญชีอย่างง่าย / บัญชีฟาร์ม 1 / บัญชีฟาร์ม 2 ของกรมฯ หรือไม่ และกรณีอบรมจากหน่วยงานอื่น ก็ไม่ได้ระบุว่าในด้านบัญชี ดังนั้นถามไปก็นำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ ● คำตอบเป็นการระบายรายได้ต่อปีของการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ซึ่งผู้ตอบไม่อยากจะตอบ เพราะกังวลเรื่องภาษี (เนื่องจากการถามเลขบัตรประจำตัวประชาชน) และไม่อยากให้ใครทราบจึงตอบเลี้งๆ ไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้องและบางรายก็ไม่ตอบ ดังนั้นข้อมูลที่ได้อาจไม่อาจนำมาวิเคราะห์ หรือใช้ประโยชน์ได้ตรงจุด และผู้ให้ข้อมูลก็ไม่ต้องการมีความกังวล ซึ่งอาจจะมีผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
4. แบบ ล. 3 แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ (หน้า ๓-5)	● ควรเปลี่ยนชื่อแบบ ล. 3 จากแบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ เป็น “แบบทะเบียนประวัติผู้เข้าร่วมโครงการ ” ● ควรมีการสอบถามเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น <i>เนื่องจากในการปฏิบัติงานจริง จะมีปัญหาเพิ่มเติมในแต่ละข้อ ดังนี้</i> ● ควรมีการปรับปรุงแบบ ข้อ 1 : ประวัติ โดยตัดข้อมูลที่ไม่นำมาใช้ประโยชน์ หรือ อาสาสมัครฯ ไม่ตอบ / ไม่แน่ใจ (ข้อ 1.5 – 1.9) ควรถามเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น และเพิ่มเติมในส่วนของอาชีพ ● ควรยกเลิกข้อข้อ 2 : การเป็นสมาชิกองค์กร โดยนำไปถามเพิ่มในข้อ 1 ว่าผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร หรือไม่	● ส่วนใหญ่ถ้าเป็นเกษตรกร สำนักงานฯ หรือ อาสาสมัครจะเป็นผู้กรอกข้อมูลให้เพราะเกษตรกรไม่ถนัดเขียน ตัวอักษรเล็กมาก และมีข้อมูลที่ต้องกรอก เป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละข้อต้องใช้เวลาในการซักถามข้อมูล และได้ข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ฐานข้อมูลไม่ถูกต้องไม่สมบูรณ์ และนำวิเคราะห์ หรือใช้ประโยชน์ได้ไม่ตรงจุด ประกอบกับกลุ่มเป้าหมายมีความแตกต่างกัน ซึ่งบางกลุ่มไม่สามารถกรอกข้อมูลได้ครบ เช่น นักเรียน / ผู้มีเงินเดือนประจำ ● เพื่อความรวดเร็ว ความสะดวก คล่องตัวในการทำงาน และไม่เป็นภาระกับอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชีที่เป็นกลไกสำคัญของกรมฯ ในการสอนบัญชีครัวเรือน เพราะบางคนเห็นรายละเอียดมากก็ไม่อยากทำ เพราะเห็นว่ายุ่งยาก ไม่คุ้มค่ากับเวลา และผู้ให้ข้อมูลก็ไม่ต้องมีความกังวล ซึ่งอาจจะส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการ ๑ มากขึ้น ● เนื่องจาก ข้อ 1.5 เป็นการถามที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งไม่ควรจะถามอีก เพราะมีคำถามเกี่ยวกับที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้อยู่แล้ว ซึ่งจำเป็นและนำมาใช้จริงๆ เวลาติดต่อผู้ผ่านการอบรม/การสอน ● ข้อ 1.6 (การขึ้นทะเบียนคนจน) , ข้อ 1.7 (พื้นที่ สปก.) , ข้อ 1.8 (สมาชิกโครงการโคล้านตัว) และข้อ 1.9 (ลูกเสือชาวบ้าน) จะมีการกรอกข้อมูลไม่ครบ ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะผู้เข้ารับการอบรมบางรายไม่ทราบ ● ข้อ 2.1 ถามการเป็นสมาชิกสหกรณ์และสถาบันเกษตรกร แต่คำตอบไม่ชัดเจน เพราะมีการให้เดิมชื่อเฉพาะสหกรณ์ การเกษตรและ กลุ่มเกษตรกร แต่สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตฯ ไม่ต้องเติมรายชื่อ นอกจากนี้ยังมีคำตอบให้เลือกเป็น “ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน “ ซึ่งไม่เกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ / กลุ่มฯ

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
4. แบบ ล. 3 แบบอื่น ความจำนงขอขึ้นทะเบียน เข้าร่วมโครงการ : ต่อ (หน้า ๓ – 5)	● ควรยกเลิกข้อ 3 : จำนวนสมาชิกในครัวเรือน , ข้อ 4 : การถือครองที่ดินของผู้เข้าร่วมโครงการ และ ข้อ 5 : พื้นที่การเกษตร ● ควรยกเลิก ข้อ 6 : การประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ ● ควรยกเลิกข้อ ความในส่วนท้ายหน้า ซึ่งเป็นข้อความที่มีลักษณะเหมือนสัญญา “ ทั้งนี้ข้าพเจ้าทราบดีว่าเอกสารฉบับนี้เป็นเอกสารขึ้นความจำนง ซึ่งเมื่อขึ้นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการแล้ว อาจได้รับสิทธิประโยชน์จากการดำเนินมาตรการต่างๆ ของภาครัฐแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมแล้วแต่กรณี ” “ ข้าพเจ้าได้อ่านหรือเข้าใจข้อความข้างต้นแล้ว ขอยืนยันว่าเป็นข้อมูลถูกต้องครบถ้วน จึงลงลายมือชื่อขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ ” (หน้า ๑1 – 13 แบบ ล 3 ที่เสนอปรับปรุง)	● ข้อ 3 – 5 เป็นข้อมูลที่ต้องใช้เวลา ในการซักถามข้อมูล และได้ข้อมูลที่ไม่ ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ซึ่งทำให้ฐานข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน และมีหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่มีข้อมูลที่ทันสมัย เป็นปัจจุบันการเก็บข้อมูลในส่วนนี้ จึงได้ประโยชน์ไม่คุ้มกับเวลาที่ใช้ ทั้งยังเป็นข้อมูลที่เป็นการละเมิดผู้ตอบ / ผู้ช่วยกรอกข้อมูล ● เนื่องจาก - กลุ่มเป้าหมายมีความแตกต่างกัน ซึ่งบางกลุ่มไม่สามารถกรอกข้อมูลได้ และคำตอบเป็นการระบุรายได้ต่อปีของการประกอบอาชีพด้านต่างๆ ซึ่งผู้ตอบไม่อยากจะตอบ เพราะกังวลเรื่องภาษี (เนื่องจากการถามเลขบัตรประจำตัวประชาชน) และไม่อยากให้ใครทราบจึงตอบเลียงๆ ไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้องและบางรายก็ไม่ตอบ - ข้อมูลที่ได้มาเมื่อไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้องก็นำมาวิเคราะห์ หรือใช้ประโยชน์ได้ไม่ตรงจุดและผู้ใช้ข้อมูลก็ไม่ต้องมีความกังวล ซึ่งอาจจะมีผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการมากขึ้น ● ข้อความดังกล่าวทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการ อ่านแล้วไม่สบายใจ และรู้สึกกังวลใจ เพราะกลัวว่าจะมีผลกระทบต่อการให้ข้อมูล

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
5. แบบ ล. 4 แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตร ความรู้และเข้าใจ (หน้า ๓ – 6) 6. แบบ ล. 5 แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน หลักสูตร ฝึกอบรมปฏิบัติ (หน้า ๓ – 9) 7. แบบ ล. 6 แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตร ฝึกอบรมปฏิบัติ (หน้า ๓ – 10)	● ควรมีการรวบรวมแบบ ล. 4 , แบบ ล. 5 และ แบบ ล. 6 ไว้ในแผ่นเดียวกัน โดยแยกแต่ละหลักสูตรไว้ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรม จะมีการ ลงลายมือชื่อครั้งเดียว และใช้เครื่องหมาย “ ✓ ” ในช่องหลักสูตรที่ได้รับการอบรม (หน้า ๐1 – 14 แบบ ล 4 ที่เสนอปรับปรุง)	● แบบ ล. 4 – ล. 6 จะมีการกรอกข้อมูลเหมือนกัน ต่างกันตรงหลักสูตรที่ไม่เหมือนกัน ในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่แล้วสำนักงานฯ จะให้ผู้เข้าร่วมอบรมลงลายมือชื่อลงทะเบียนในแบบ ล. 3 และ ล. 4 พร้อมกัน และถ้าผู้เข้าร่วมโครงการประสงค์จะฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนต่อ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน ในแบบ ล.5 และถ้ามีการฝึกปฏิบัติคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ก็จะต้องลงลายมือชื่อรับสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพอีกในแบบ ล.6 ซึ่งเท่ากับ ผู้เข้าร่วมโครงการจะต้องเซ็นชื่อ ถึง 4 ครั้ง ซึ่งเป็นภาระกับผู้เข้าร่วมการอบรม โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ถนัดลงลายมือชื่อ เพราะเขียน หนังสือไม่ถนัด อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลา สะดวก รวดเร็ว
8. แบบ ป. 1 แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี: หลักสูตรรู้และเข้าใจ (หน้า ๓ – 7) 9. แบบ ป. 2 แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บัญชีรับ- จ่าย ในครัวเรือน : หลักสูตรฝึกปฏิบัติ (หน้า ๓ – 11) 10. แบบ ป. 3 แบบประเมินผลการฝึกอบรมบันทึกสมุดคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ (หน้า ๓ – 12)	● แบบประเมินผลไม่ควรมีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชนของผู้เข้าร่วมอบรม ● ควรมีการรวบรวมแบบ ป. 1 - ป. 3 ไว้ในแผ่นเดียวกัน โดยแยกแต่ละหลักสูตรไว้ ให้สอดคล้องกับการรวมแบบ ล. 4 - ล. 6 ● แบบประเมินนี้ ถ้าไม่ได้จัดในลักษณะของการอบรม ก็ไม่จำเป็นต้องทำ	● โดยหลักของแบบประเมินผลไม่ควรมีการถามชื่อ – นามสกุล ของผู้กรอกข้อมูล แต่แบบ ป. 1 , แบบ ป. 2 และ แบบ ป. 3 มีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชน ซึ่งทำให้ผู้เก็บข้อมูลทราบว่าเป็นแบบของใคร ทำให้มีผล กระทบต่อการตอบข้อมูลหรือไม่มีการตอบแบบ ● เพื่อเป็นการประหยัดเวลา สะดวก รวดเร็ว เนื่องจาก ในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่ สำนักงานฯ ดำเนินการ ตามแบบ ป. 1 / แบบ ป. 2 และ แบบ ป. 3 ดังนี้ - จัดทำเองโดยสอบถามผู้เข้าร่วมการอบรม พร้อมกันว่า ใครมีความเห็นอย่างไรตามข้อคำถาม และใช้นับมือซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมทั้งหมดก็จะเห็นด้วยในทางบวกทุกข้อ

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
8. แบบ ป. 1 แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี : หลักสูตรรู้และเข้าใจ (หน้า ๓ – 7) 9. แบบ ป. 2 แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บัญชีรับ-จ่าย ในครัวเรือน : หลักสูตรฝึกปฏิบัติ (หน้า ๓ – 11) 10. แบบ ป. 3 แบบประเมินผลการฝึกอบรมบันทึกสมุดคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ (หน้า ๓ – 12) : ต่อ 11. แบบ ป. 4 แบบประเมินผลการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (หน้า ๓ – 13)	(หน้า ๐1 – 15 แบบ ป. 1, ๒, ๓ ที่เสนอปรับปรุง) ● แบบประเมินผลไม่ควรมีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชนของผู้เข้าร่วมอบรม ● คำถามข้อ 2.1 ควรมีการแยกถามความสามารถของอาสาสมัครในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ออกจากกัน	- จัดทำเองโดยไม่ได้สอบถามผู้เข้าร่วมการอบรมด้วยการใช้หลักว่า เมื่อสอนแล้วผู้เข้าร่วมอบรมก็ต้องได้รับความรู้ และมีความสนใจเรียนรู้บัญชีต่อ - รายงานที่ได้จากการประเมินผู้รับผิดชอบโครงการฯ ไม่ได้จัดทำเสนอหัวหน้าสำนักงานฯ เนื่องจากไม่ได้มีการนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการทำงาน - สำหรับแบบ ป. 3 มีการถามเกี่ยวกับเรื่องรายได้หลักและรายได้เสริม ซึ่งถ้าจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้ได้ประโยชน์จริง ควรถามให้ครอบคลุมมากกว่านี้ เพราะแบบเก็บข้อมูลต่างๆ ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องรายได้ ซึ่งจะได้อำตอบไม่ถูกต้องดังที่เคยกล่าวแล้ว ● โดยหลักของแบบประเมินผลไม่ควรมีการถามชื่อ-นามสกุล ของผู้กรอกข้อมูล แต่แบบ ป. 4 มีการถามเลขประจำตัวบัตรประชาชน จึงทำให้ผู้เก็บข้อมูลทราบว่าเป็นแบบของใคร ทำให้มีผลกระทบต่อการตอบข้อมูลหรือไม่มีการตอบแบบ ● คำถามข้อ 2.1 มีการถามความสามารถของอาสาสมัครในการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพพร้อมกัน ซึ่งมีความยาก - ยากไม่เหมือนกัน ซึ่งอาสาสมัครบางคนมีความรู้ความเข้าใจทั้ง 2 เรื่อง ไม่เหมือนกัน ทำให้ยากต่อการตอบ

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
11. แบบ ป.4 แบบประเมินผลการฝึกอบรมอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี : ต่อ (หน้า ๓ -13)	● ควรตัดแบบสอบถามข้อ 3 ออก (หน้า ๑1 – 16 แบบ ป 4 ที่เสนอปรับปรุง)	● สำนักงานฯ จะทำตามแบบ ป.4 ที่กรมฯ กำหนดให้ทำ แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากแบบ เช่น คำถามข้อ 3 (หากมีหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือให้ท่านไปเผยแพร่ความรู้ / ติดตามด้านบัญชี ท่านสามารถให้ความร่วมมือได้หรือไม่) เป็นคำถามที่ถามถึงหน่วยงานอื่น ซึ่งยากแก่การตอบ เพราะผู้ตอบไม่แน่ใจว่าเป็นการสอนแทนสำนักงาน ฯ หรือว่าสอนให้หน่วยงานอื่นที่ดำเนินกิจกรรมนี้เหมือนสำนักงานฯ
12. แบบ ต.1 แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ 2550 (หน้า ๓ -14 ถึง ๓-17)	● ควรมีการแยกแบบการติดตามครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ออกจากกัน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และไม่ต้องกังวลกับการเก็บรักษาแบบ เพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2	● แบบการติดตามมีทั้งครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 อยู่ในชุดเดียวกัน ในทางปฏิบัติเมื่ออาสาสมัครฯ นำแบบการติดตามครั้งที่ 1 มาส่ง สำนักงานฯ จะมีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ดังนี้ - ถ่ายเอกสาร แบบ ต.1 ของการติดตามครั้งที่ 1 และให้อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีกลับไปเพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2 ต่อไป - เก็บแบบ ต.1 ครั้งที่ 1 ไว้ที่สำนักงานฯ เมื่ออาสาสมัครฯ จะติดตามครั้งที่ 2 ก็จะได้รับแบบ ต.1 คืนกลับไป - ให้อาสาสมัครฯ ใช้กระดาษสำเนา (Copy) ในขณะที่กรอกข้อมูลการติดตามครั้งที่ 1 โดยสำนักงานฯ จะเก็บตัวจริง แบบ ต.1 ไว้ และคืนสำเนาให้กับอาสาสมัครฯ เพื่อใช้ในการติดตามครั้งที่ 2 ต่อไป

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
12. แบบ ต. 1 แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ 2550 : ต่อ (หน้า ก-14ถึง ก-17)	● ควรมีคำถามเกี่ยวกับ “สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม และมีคำตอบว่า ติดต่อดี / ติดต่อไม่ได้ เหมือนคำถามในครั้งที่ 2 และ ศึกษาแนวทางในการจ่าย ค่าตอบแทนให้กับอาสาสมัครฯ กรณีที่ไปตามผู้เข้ารับการอบรม แล้ว ไม่พบ ● ควรมีคำถามเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีของผู้เข้ารับการอบรม ในการติดตามครั้งที่ 2 ● การถามคำถามในครั้งที่ 1 และ 2 อาจเป็นคำถามในเชิงการเปรียบเทียบการดีขึ้นของการบันทึกบัญชี (เช่น ความถี่ในการบันทึก) หรือการนำบัญชีมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ● ควรมีการปรับแบบสอบถามให้สอดคล้องกับทุกกลุ่มเป้าหมายที่ กรมฯ ได้ขยายเป้าหมายให้ มี 3 กลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นเกษตรกร อย่างเดียว	● การติดตามครั้งที่ 1 ข้อ 1 ไม่มีคำถามเหมือนคำถามครั้งที่ 2 ข้อ 1 ที่ถามว่า “สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม และมีคำตอบว่า ติดต่อดี / ติดต่อไม่ได้ ในทางปฏิบัติมีหลายคนและหลายครั้งที่อาสาสมัครฯ ไปตาม แล้วไม่พบผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งต้องตามให้พบถึงได้รับค่าตอบแทน 20 บาท / คน ซึ่งไม่คุ้มกับค่าพาหนะที่ต้องตามหลายครั้ง ทั้งยังทำให้อาสาสมัครต้องเสียเวลาในการติดตามแต่ไม่สามารถเบิกค่าตอบแทนได้ ● คำถามในการติดตามครั้งที่ 2 มีแต่คำถามเกี่ยวกับความต้องการเรียนรู้การบันทึกบัญชีและการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ แต่ไม่มีคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการบันทึกบัญชี / ความถูกต้อง หรือความสม่ำเสมอในการบันทึกบัญชี ซึ่งสำนักงานฯ สามารถ นำข้อมูล มาใช้ดูความสามารถ / ความต่อเนื่องในการบันทึกบัญชีของผู้เข้ารับการอบรม โดยเฉพาะถ้าการติดตามครั้งที่ 1 ไม่พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีการจัดทำบัญชี จะได้ทราบว่าครั้งที่ 2 ทำได้หรือไม่ ● เพื่อกรมฯ จะได้ทราบความก้าวหน้า หรือความเปลี่ยนแปลงการบันทึกบัญชีของผู้เข้ารับการอบรม เพื่อจะได้นำข้อมูลมากำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางในการเสริมสร้าง / กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีการจัดทำบัญชีมากขึ้น ● กรมฯ มีการขยายกลุ่มเป้าหมาย ทั้งที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร เกษตรกรทั่วไป สถาบันการศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งมี ลักษณะของรายได้ - รายจ่ายที่แตกต่างกัน จึงควรมีการกำหนดแบบติดตามการบันทึกบัญชีที่เป็นกลางๆ

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
12. แบบ ต. 1 แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชีโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ 2550 : ต่อ (หน้า ๑ –14ถึง ๑-17)	● ควรมีการยกเลิกแบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลขในแต่ละเดือน ● ควรมีการยกเลิกคำถามเกี่ยวกับ “ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน ” ข้อเสนอแนะโดยรวม ● ควรมีการติดตาม อย่างน้อยไตรมาสละ 1 ครั้ง (หน้า ๑1 – 17 แบบ ต 1 ที่เสนอปรับปรุง)	● แบบตารางการเก็บข้อมูลตัวเลข รวมรายรับ (รายรับประกอบอาชีพและรายรับอื่นๆ) , รวมรายจ่าย (รายจ่ายประกอบอาชีพและรายจ่ายครัวเรือน) , และช่องรายรับสูงกว่ารายจ่าย / รายจ่ายสูงกว่ารายรับ ในแต่ละเดือน มีปัญหามากในทางปฏิบัติ เนื่องจาก - ยุ่งยากมาก ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลนาน - ผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมให้ดูสมุดของตนอย่างละเอียด (ส่วนใหญ่บัญชีต้องบวกตัวเลขให้เอง) - ข้อมูลที่บันทึกไม่ครบถ้วน / ไม่ถูกต้อง ผู้เข้ารับการอบรมบางราย จะบันทึกข้อมูลเมื่อมีคนมาติดตาม ซึ่งถ้ามองในแง่ของการนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะไม่มีประโยชน์อะไร ทั้งในมุมมองของผู้จัดบันทึก / สำนักงานฯ และกรมฯ - แผนการติดตามการจัดทำบัญชีของสำนักงานฯ มี 2 ครั้ง ซึ่งอยู่ในช่วงตั้งแต่ เดือนเมษายน - กันยายน การเก็บข้อมูลตัวเลขการรับ – จ่าย จากการติดตามจึงไม่ครบปี ซึ่งถ้าอยู่ในช่วงที่รายได้ยังไม่เกิด ทำให้การเก็บตัวเลขมีแต่รายจ่าย และอาจส่งผลต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ● ไม่ควรถามคำถามเกี่ยวกับ “ ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน (การเข้าถึงแหล่งทุนหลังจากการบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน) เพราะผู้ถูกติดตามบางรายไม่ยอมบอกถึงแหล่งที่กู้และจำนวนเงินที่กู้ยืม ข้อมูลในส่วนนี้จึงไม่ค่อยมีคนตอบ ● เพื่อกระตุ้นและแสดงให้ผู้ผ่านการอบรมเห็นความสำคัญ และความความตั้งใจจริงที่ต้องการให้ผู้ผ่านรับการอบรมมีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่องและไม่ขาดตอน

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
13. แบบ ต. 2 แบบติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคลของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (หน้า ๑-18)	● <u>กรณีเสนอยกเลิกแบบ ต. 2</u> <u>กรณีมีการปรับปรุงแบบ ต. 2</u> ● หากกรมฯ มีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ ควรมีการปรับปรุงคำถามตามแบบ ต. 2 ให้เหมาะสมและชัดเจน สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ได้ ● ควรมีการซักซ้อมชี้แจงให้สำนักงานฯ ได้ทราบ และเข้าใจระบบงานและแบบการรายงาน.	● หากกรมฯ ไม่ได้นำข้อมูลตามแบบ ต. 2 มาใช้ (เพราะไม่มีการบันทึกผ่านโปรแกรม) ก็ควรยกเลิกแบบ ต. 2 เพราะในการปฏิบัติงานจริง สำนักงานฯ จะมีวิธีการในการคัดเลือกอาสาสมัครให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และลักษณะของกลุ่มเป้าหมายอยู่แล้ว แม้จะไม่ได้มีการติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้ของอาสาสมัครฯ ในขณะสอน แต่ก็มีกระบวนการงานและติดตามงานของครูบัญชีอยู่แล้ว ● การถ่ายทอดความรู้ของอาสาสมัครฯ ส่วนใหญ่จะทำในช่วงที่ผู้เข้ารับการอบรมสะดวก ไม่มีเวลาแน่นอน อาจเป็นตอนเย็น หรือวันเสาร์ – อาทิตย์ หากสำนักงานฯ ต้องมีการติดตามครูปี ละ 2 ครั้ง จะกำหนดช่วงเวลาโดยตรงกับการสอนของครูยาก และไม่สะดวก ● คำถามในแบบ ต. 2 ไม่ชัดเจนว่าทำตอนครูบัญชีกำลังสอน หรือหลังการสอนแล้ว เช่น - คำถามข้อ 1. (การเตรียมอุปกรณ์การสอน / การวางแผนถ่ายทอดการเรียนรู้) และข้อ 2 (ความสามารถในการถ่ายทอดการเรียนรู้) ใช้ถามขณะครูสอนได้ - คำถามข้อ 3. (ความบ่อยครั้งในการเข้าไปแนะนำการจัดทำบัญชี) และข้อ 4 (การอำนวยความสะดวกของอาสาสมัครฯในการถ่ายทอดความรู้ในการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง) ไม่ชัดเจนว่าเป็นการถามขณะครูสอนได้หรือไม่ ● ส่วนใหญ่สำนักงานฯ ไม่ได้ทำแบบ ต. 2 เนื่องจากไม่ทราบว่าต้องมีการติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้ของอาสาสมัครฯ

สรุปแบบบันทึกต่าง ๆ ที่เสนอยกเลิก / ปรับปรุง และตัวอย่าง

ลำดับ ที่	ชื่อแบบ	ชื่อแบบย่อ	แนวทางนำเสนอ	
			เสนอยกเลิก	เสนอปรับปรุง
1	ร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ว่าด้วยการเสริมความรู้เกี่ยวกับบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ	-	✓	
2	แบบลงทะเบียนสถานบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย	แบบ ล.1	✓	
3	แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี	แบบ ล.2		✓
4	แบบยื่นความจำนงขอขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ	แบบ ล.3		✓
5	แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอบรม บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน หลักสูตร ความรู้และความเข้าใจ	แบบ ล.4		เสนอปรับปรุง รวมกันไว้ในแบบเดียวกัน
6	แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนหลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ	แบบ ล.5		
7	แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรมสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ	แบบ ล.6		
8	แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี	แบบ ป.1		เสนอปรับปรุง
9	แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	แบบ ป.2		รวมกันไว้ในแบบเดียวกัน เพื่อให้สอดคล้องกับการรวมแบบ ล.4-แบบ ล.6
10	แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บันทึกสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ	แบบ ป.3		
11	แบบประเมินผลการฝึกอบรม อาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี	แบบ ป.4		
12	แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี	แบบ ต.1		✓
13	แบบติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้รายบุคคลของอาสาสมัครเกษตรกรด้านบัญชี	แบบ ต.2		✓
14	แบบสรุปการประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชีความแบบ ป.1	-	✓	

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....จังหวัด.....

- ข้อ 1 ชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....
- ข้อ 2 วันเดือนปีเกิด ____/____/____ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน
- ข้อ 3 ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่า ป.4 ☐ ป.4 - ป.6 ☐ ม.1 – ม.3 ☐ ปวช./ ปวส./ ปวท.
☐ ม. 4 – ม. 6 ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
- ข้อ 4 อาชีพ
- 4.2 ☐ เกษตรกร 4.2 ☐ นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา
- 4.3 ☐ รับราชการ 4.4 ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ / เอกชน
- 4.5 ☐ ค้าขาย / รับจ้างทั่วไป / อื่นๆ
- ข้อ 5 ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต..... จังหวัด..... โทรศัพท์.....
- ข้อ 6 เป็นสมาชิกสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร
- 5.1 ☐ เป็นสมาชิกสหกรณ์.....
☐ เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร.....
- 5.2 ☐ ไม่เป็น
- ข้อ 7 ท่านมีความรู้การทำบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือนหรือไม่
- 6.1 ☐ มี 6.2 ☐ ไม่มี

ลงชื่อ.....เจ้าหน้าที่
(.....)

(ตัวอย่าง)

แบบประเมินผลการเรียนรู้ / การฝึกอบรมปฏิบัติ

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปีงบประมาณ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....จังหวัด.....

โปรดกาเครื่องหมาย “✓” ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

แบบ ป.1 หลักสูตรความรู้และความเข้าใจ

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน)	
	ได้	ไม่ได้
1. ท่านได้รับความรู้การบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน		
2. การบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต		

แบบ ป.2 หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ : บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน)	
	ได้	ไม่ได้
1. หลังจากฝึกปฏิบัติการทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนแล้ว ท่านสามารถจัดทำหรือไม่		
2. ท่านคิดว่าจะจดบันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนของท่านได้หรือไม่		

แบบ ป.3 หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ : สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน)	
	ได้	ไม่ได้
1. หลังจากได้ฝึกปฏิบัติการคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพแล้ว ท่านสามารถจัดทำหรือไม่		
2. ท่านคิดว่าจะจดบันทึกบัญชีกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพได้หรือไม่		

(ตัวอย่าง)

แบบ ป. 4

แบบประเมินผลการฝึกอบรม อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปีงบประมาณ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....จังหวัด.....

โปรดกาเครื่องหมาย “✓” ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ที่ได้รับการอบรม

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น (จำนวน)		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. มีความรู้/ ความเข้าใจ บัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน			
2. มีความรู้/ ความเข้าใจการคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ			
3. มีประโยชน์ที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน / เพื่อการประกอบอาชีพ			
4. มีความมั่นใจในการสอนบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนกับกลุ่มเป้าหมาย			
5. มีความมั่นใจในการสอนการคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพกับกลุ่มเป้าหมาย			
6. ท่านมีเวลาเพียงพอที่จะสอนบัญชีให้กับคนในชุมชน / หมู่บ้านของท่าน			
7. ท่านสามารถทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือนได้อย่างต่อเนื่อง			
8. ท่านยินดีให้ความร่วมมือกับสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ในการสอนบัญชี / ติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมาย			

(ตัวอย่าง)

แบบ ต. 1

แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี

หลักสูตร ฝึกปฏิบัติ การทำบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

ครั้งที่..... วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โปรดกาเครื่องหมาย “✓” ในช่อง ☐ ตามข้อเท็จจริงที่ได้จากการติดตาม

1. การติดตามผู้เข้ารับการอบรม

1.1 ☐ ได้ติดตามแล้ว แต่ไม่พบตัว สาเหตุเนื่องจาก (ไม่ต้องทำข้อ 2 - 3)

1.1.1 ☐ ไม่อยู่บ้าน

1.1.2 ☐ ตาย

1.1.3 ☐ ย้ายถิ่นฐาน

1.1.4 ☐ ติดต่อไม่ได้

1.2 ☐ สามารถติดต่อได้

2. ผู้รับการอบรมได้จดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน หรือไม่

2.1 จดบัญชี ดังนี้

(1) ☐ จดต่อเนื่องทุกวันและทุกรายการ / เกือบทุกรายการ (ตอบข้อ 3)

(2) ☐ จดต่อเนื่องทุกเดือน แต่ไม่ครบทุกรายการ

(2) ☐ จดบ้างแต่ไม่ต่อเนื่องทุกเดือน

(3) ☐ จดเฉพาะช่วงที่มีการติดตามผล

2.2 ไม่ได้จด เนื่องจาก (ไม่ต้องตอบข้อต่อไป)

(1) ☐ ไม่มีเวลา

(2) ☐ ไม่อยากจดเพราะมีรายจ่ายมาก

(3) ☐ ไม่ถนัดเขียน

(4) ☐ ไม่คิดว่าทำแล้วจะลดค่าใช้จ่ายได้

(5) ☐ ไม่เข้าใจยุ่งยาก

(6) ☐ จำไม่ได้ว่ารับ- จ่ายอะไร

3. ผู้รับการอบรมที่มีการจดบัญชีต่อเนื่องทุกวันและทุกรายการ / เกือบทุกรายการ สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการควบคุมรายจ่าย หรือสร้างรายได้ให้แก่ตนเองอย่างไร

3.1 ☐ สามารถลดรายจ่ายลงได้ โดยค่าใช้จ่ายที่ลดได้ คือ

(1) ☐ เหล้า / บุหรี่

(2) ☐ ค่าห่วย

(3) ☐ ค่าแต่งตัว

(4) ☐ ค่าอาหาร

(5) ☐ ค่าท่องเที่ยว

(6) ☐ ค่าใช้จ่ายทั่วไป

3.2 ☐ ปรับเปลี่ยน / เพิ่มอาชีพใหม่ เนื่องจาก

(1) ☐ อาชีพเดิมมีรายได้ไม่คุ้มค่าใช้จ่าย

(2) ☐ ลงทุนทำธุรกิจเพิ่ม เพราะมีเงินออมเหลือ

สรุปผลการเสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม
สำหรับ สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
1. ปกหน้า (หน้า ก - 19)	● ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ ของเจ้าของสมุดด้านล่างขวามือของเล่ม ● ตรากรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ หรือถ้าจะมีขนาดเท่าเดิมก็ควรมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปรากฏอยู่ที่ปกหน้า (ปัจจุบันมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์อยู่ปกหลังคู่กับตรากรมฯ)	● เพื่อให้ทราบว่าสมุดบัญชีเป็นของใคร ในทางปฏิบัติจริงส่วนใหญ่เจ้าของสมุดจะเขียนชื่อ – นามสกุลตนเองไว้หน้าปก ● ตรากรมฯ เป็นสัญลักษณ์ที่บอกให้รู้ว่าเป็นของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ทำเนื่องจากปกหน้าไม่มีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ นอกจากชื่อในตรากรมฯ ซึ่งมีขนาดเล็กมาก ไม่สะดุดตา ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว ความเด่นจะอยู่ที่ปกหน้า ● หน่วยงานต่างกระทรวงฯ/หน่วยงานอื่นๆ ใช้การทำบัญชีครัวเรือน เป็นตัวชี้วัดผลงานตามนโยบายรัฐบาลและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และมีการนำสมุดบัญชีของกรมฯ เป็นผลงานตามตัวชี้วัด (เช่น กระทรวงมหาดไทย โดยกรมพัฒนาชุมชน ซึ่งทำเป็นหมู่บ้านนำร่อง) ดังนั้นจึงควรมีชื่อ “กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์และเจ้าของแนวคิดเรื่องการทำบัญชีครัวเรือนมาตั้งแต่แรก
2. บันไดภูมิปัญญาทางบัญชี สร้างวิถีสู่อนาคต (หน้า ก - 21)	● บันไดขั้นที่ 1 สม่ัครใจเข้าร่วมโครงการ : ลงทะเบียนเพื่อ<u>ขอรับการอบรม</u> เปลี่ยนเป็น <u>เข้ารับการอบรม</u> ● บันไดขั้นที่ 2 ต้องเข้าอบรม : ตั้งใจเรียนรู้การทำบัญชี “<u>ต้อง</u>เข้าอบรม” ให้เปลี่ยนเป็น “<u>เข้า</u>อบรม”	● การปฏิบัติงานจริง จะมีการชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายมาอบรม/เรียนรู้มากกว่าการขอเข้ารับการอบรมเอง ● การใช้คำว่า “ต้อง” เหมือนเป็นการบังคับ

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุงหรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
2. บัญชีบัญชีทางบัญชี สร้างวิธีสู่อานาคต : ต่อ (หน้า ๓ - 21)	● บัญชีชั้นที่ 6 รู้ต้นทุนกำไร : ลงทุนเท่าไร ขายเท่าไร ควรมีการปรับถ้อยคำ โดยเพิ่มคำอธิบายให้ชัดเจน เพราะเขียน อธิบายข้อความในบัญชีชั้นนี้ ไว้เพียงลงทุน เท่าไร ขายเท่าไร ควรเขียนเพิ่มในลักษณะ ที่ว่า ลงทุนเท่าไร ขายได้แล้ว มีกำไรเท่าไร ให้สอดคล้องกัน และ หากมีการใช้คำว่า ต้นทุนกำไร ก็ควรปรับข้อความในสมุดบัญชี รับ – จ่าย ให้สอดคล้องกันด้วย ● บัญชีชั้นที่ 7 รู้หนี้สิน : วางแผนชำระหนี้ ให้ทันตามกำหนด ควรเป็น “รู้วิเคราะห์” หรือ “รู้คิด” หรือ “รู้เหตุผล” ● บัญชีชั้นที่ 8 รู้จักประหยัด : ลดค่าใช้จ่าย ฟุ่มเฟือย ควรปรับเปลี่ยนถ้อยคำเป็น “รู้ ทิศทางชีวิต” หรือคำอื่นๆ ซึ่งสื่อความหมาย มากกว่าการรู้จักประหยัดอย่างเดียว	● ในสมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน จะเน้นการบันทึกบัญชีทั้งรายรับจากการ ประกอบอาชีพ / รายได้อื่น , รายจ่าย จากการประกอบอาชีพ / รายจ่ายอื่น และ รายจ่ายในครัวเรือน และมีแต่ช่องรวม รายรับ / รวมรายจ่าย แต่การจะรู้ต้นทุน - กำไร ตามบัญชีชั้นที่ 6 จะทราบ ชัดเจนได้ในสมุดบัญชีต้นทุน-กำไร จาก การประกอบอาชีพ (ในสมุดบัญชีรับ- จ่าย จะใช้คำว่า “รายรับสูงกว่ารายจ่าย” ● การจดบันทึกบัญชีไม่ได้มี วัตถุประสงค์ว่าเมื่อรู้ต้นทุนกำไร ตาม บัญชีชั้นที่ 6 (รู้ต้นทุนกำไร) จะทำให้รู้ หนี้สินอย่างเดียว เพราะ บางคนไม่มี หนี้สิน อาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าการ จดบัญชีทำให้รู้หนี้สินและวางแผนชำระ หนี้ให้ทันตามกำหนดเท่านั้น มากกว่าการ รู้ว่าควรจะแก้ไขปัญหาหรือใช้ประโยชน์ อย่างไรจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี ซึ่งอาจทำให้มีการปรับเปลี่ยนอาชีพ / ทำอาชีพใหม่ หรือขยายอาชีพเดิม ● ไม่ควรเน้นเฉพาะการลดค่าใช้จ่ายที่ ฟุ่มเฟือย (บางครั้งผู้จัดทำประหยัด ค่าใช้จ่ายอยู่แล้ว แต่รายรับน้อย) เพราะ การมีชีวิตที่ดีขึ้น ควรขึ้นอยู่กับความ สมดุลของรายรับและรายจ่าย นอกจากนี้ การจดบัญชีและรู้จักการวิเคราะห์ข้อมูล จากบัญชี อาจทำให้ทราบว่ารายรับที่ได้ ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งอาจจะเป็น การปรับเปลี่ยนอาชีพ หรือวางแผนสร้าง รายรับให้มากขึ้น

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
3. หน้าข้อมูลต่างๆ (ส่วนบุคคล / การถือครอง ที่ดิน / การประกอบอาชีพ/ ฐานะการเงิน) (หน้า ๓ – 22,๓ -23) 4. หน้าทำอย่างไร (หน้า ๓ – 24,๓- 25)	● ควรตัดข้อมูลส่วนบุคคล / การถือครอง ที่ดิน และการประกอบอาชีพออก เพราะเป็น ข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าจะมี ก็มี เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่จำเป็นเท่านั้น คือ - ชื่อ – นามสกุล - วัน เดือน ปีเกิด - การศึกษา - ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ - อาชีพ - การเป็นสมาชิก / หรือตำแหน่งในชุมชน ● มีหมายเหตุด้านล่าง หน้าขวา ว่า หมายเหตุ ใช้สำหรับผู้เก็บข้อมูล ช่องรายรับประกอบอาชีพ * 1.รายได้ ด้านพืช 2.รายได้ด้านปศุสัตว์ 3.รายได้ ด้านประมง ช่องรายรับอื่นๆ * เก็บข้อมูลเฉพาะ 4. รายได้จากการรับจ้าง ควรตัดช่อง หมายเหตุดังกล่าวออก และควรชี้แจงหรือซักซ้อมกับผู้เก็บข้อมูล เป็นการเฉพาะจะเหมาะสมกว่า	● จากการตรวจสอบการจดข้อมูลใน หน้าดังกล่าว ผู้ผ่านการอบรม เกือบ ทั้งหมดจะเขียนแต่ ชื่อ – นามสกุล และที่ อยู่ปัจจุบันในสมุดของตนเท่านั้น ● เป็นข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่ง จะเป็นฐานข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน ● การมีเลขประจำตัวประชาชน (13 หลัก) ทำให้สมาชิกมีความกังวล เพราะ เป็นข้อมูลที่เปิดเผยกับบุคคลทั่วไปที่มา ขอคูสมุดบัญชี ● หมายเหตุดังกล่าว ทำให้ผู้เข้ารับการ อบรมเกิดความสับสน และมีการ เข้าใจว่า ช่องรายรับอื่นๆ จะจดเฉพาะ รายได้จากการรับจ้างกลุ่มเป้าหมาย
5. หน้าตัวอย่าง (หน้า ๓-26 ถึง ๓-29)	● ควรปรับตัวอย่างให้อยู่ในช่วงหน้าคู่ของ สมุดบัญชี ทำให้สามารถขยายตัวอักษร – ตัวเลข ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และมีการอธิบาย ตัวอย่างไว้ท้ายตัวอย่าง ● ควรมีการกำหนดโจทย์ตัวอย่างตัวอย่าง ครั้งเดียว และอธิบายวิธีการบันทึกบัญชีตาม ตัวอย่างในคราวเดียว (ตัวอย่างเดิมมี 3 ครั้ง) โดยใช้หน้าคู่ เช่นเดียวกับหน้าที่ให้จดบันทึก	● สมาชิกหรือกลุ่มตัวอย่าง จะดูตัวอย่าง เวลาจดหรือไม่เข้าใจ แต่เนื่องจาก ตัวอักษรเล็กและมีการให้ตัวอย่างที่ซ้ำๆ กันหลายครั้ง (เช่น ตัวอย่างวันที่ 27 - 31 ค.ศ 48) ทำให้ใช้เนื้อที่มาก และตัว เล็ก

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม												
6. หน้าที่บันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน (หน้า ก -30,ก-31)	● ควรปรับให้มี 31 บรรทัด เพื่อความสะดวก สำหรับผู้จดบัญชี ซึ่งจะดูง่ายถ้าเป็นหน้าละ เดือน โดยยังคงระยะห่างของบรรทัดไว้ ซึ่ง ถ้าขนาดเล่มเดิมไม่พอก็ควรขยายรูปเล่มเป็น ขนาด A4 ● ควรตัดข้อความด้านล่างของหน้านี้ คือ รวมรายรับ.....บาท รวมรายจ่าย.....บาท ☐ รายรับสูงกว่ารายจ่าย.....บาท ☐ รายจ่ายสูงกว่ารายรับ.....บาท โดย เพิ่มช่อง “ยอดคงเหลือ” ในแต่วัน และ รวมรายเดือน ● ควรมีช่อง “รับเงินกู้” อีก 1 ช่อง ในช่อง “ รายรับอื่นๆ ” คือ<table border="1"><thead><tr><th colspan="4">รายรับ</th></tr><tr><th>ประกอบอาชีพ</th><th>รายรับจากเงินกู้</th><th>รายรับอื่นๆ</th><th>รวมรายรับ</th></tr></thead><tbody><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></tbody></table> ● รายจ่ายในครัวเรือน ช่อง “ค่านุ่งห่ม” ควร รวมกับ ช่อง “ ค่าของใช้ ” ● ควรเพิ่มช่องว่าง 2-3 ช่อง ในรายจ่าย ครัวเรือน เพื่อให้ผู้จดบันทึกสามารถประเภท รายจ่ายประจำของตนเอง ● ควรขยายช่องเบ็ดเตล็ดให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้จดบันทึกสามารถจดย่อยรายการต่างๆ ประกอบรายจ่ายเบ็ดเตล็ดได้สะดวกยิ่งขึ้น	รายรับ				ประกอบอาชีพ	รายรับจากเงินกู้	รายรับอื่นๆ	รวมรายรับ					● สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน ปัจจุบันมี 14 หน้า ๆ ละ 21 บรรทัด ดังนั้นการจดบัญชี 1 เดือน อย่างน้อยต้อง ใช้ 2 หน้า (จดทุกรายการรับ – จ่ายใน 1 วัน) แต่ถ้ามีการจดย่อยรายละ 1 บรรทัด ตามตัวอย่างที่ให้ในเล่ม การจดบัญชี 1 เดือน จะใช้หลายหน้า ทำให้ กลุ่มเป้าหมายไม่อยากจด ● การเพิ่มช่อง“ ยอดคงเหลือประจำวัน ” และ “ ยอดคงเหลือประจำเดือน ” ทำ ให้ทราบในแต่ละวัน / แต่ละเดือน ผู้จดมี รายได้ / รายจ่ายเท่าไร และเหลืออยู่เท่าไร ● สมุดจะมีช่องรายจ่าย “ชำระหนี้คืน เงินกู้ ” ดังนั้นควรมีช่อง “รายรับจากการ กู้เงินด้วย” เพื่อให้ผู้จดบันทึกจะได้ทราบว่า ตนเองมีความสามารถในการชำระหนี้คืน ได้เพียงใด และคงเหลือเท่าใด ● ผู้ผ่านการอบรมและอาสาสมัครเกษตร ด้านบัญชีมีความเห็นว่า ช่องค่านุ่งห่ม จะไม่ค่อยได้ใช้ เพราะนานๆ ครั้ง ถึง จะซื้อเครื่องนุ่งห่ม ในขณะที่ รายจ่าย ในครัวเรือน ที่จำเป็นต้องมีทุกเดือน คือ “ค่าน้ำ / ค่าไฟฟ้า, ค่าโทรศัพท์, ค่าน้ำมัน/ ค่าพาหนะ ” จะไม่มีในช่อง รายจ่ายครัวเรือนที่กรมฯ ทำแบบไว้ให้ และผู้จดต้องใส่ในช่องเบ็ดเตล็ดแทน ● ช่อง “ เบ็ดเตล็ด ” มีขนาดเล็ก เกินไป ผู้จดบันทึกที่มีรายจ่ายเบ็ดเตล็ด หลายรายการ และต้องการจดย่อยรายการ ย่อยๆ ประกอบว่าจ่ายเป็นค่า อะไรบ้าง จะจดบันทึกไม่เพียงพอ
รายรับ														
ประกอบอาชีพ	รายรับจากเงินกู้	รายรับอื่นๆ	รวมรายรับ											

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
6. หน้าที่บันทึกบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน : ต่อ (หน้า ก -30,ก-31)	● ควรใส่แถบสีสำหรับช่อง “รายรับ” และ “รายจ่าย”	● ช่องต่างๆ ในการบันทึกมีหลายช่อง หากมีแถบสีตรงหัวเรื่อง จะทำให้ง่ายต่อการจดจำ ชัดเจน สวยงาม และสังเกตดูได้ง่าย
7. หน้าที่บันทึกช่วยจำ	● ควรเพิ่มหน้าที่บันทึกช่วยจำเพิ่มขึ้น	● บางครั้งผู้จดบันทึกบัญชีหลายๆ วันรวมกัน โดยจะจดรายการย่อยๆ ในบันทึกช่วยจำ
8. หน้าที่โทรศัพท์ (หน้า ก -32)	● เพิ่มเบอร์โทรศัพท์ของ สดท.10	● สดท. 10 ไม่มีเบอร์โทรศัพท์ (สดท. 1-9 มีเบอร์โทรศัพท์แล้ว)
9 อื่นๆ	● เวลาสอนหรืออธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจตามสมุดบัญชี ผู้สอนจะไม่สะดวกในบอกว่าหน้าที่เท่าใด เพราะไม่มีเลขหน้าในเม ● ผู้จดบันทึกไม่ทราบความเคลื่อนไหวในแต่ละเดือน รวมถึงยอดคงเหลือ ซึ่งถ้ามีสรุปยอดดังกล่าว จะมีประโยชน์ต่อการวางแผนการหาเงิน หรือใช้เงิน.ในเดือนถัดไป	● ควรใส่เลขหน้าในสมุดบัญชี ● ควรเพิ่มสรุปยอดบัญชีรายรับ – รายจ่าย ประจำเดือน และยอดคงเหลือในแต่ละเดือน (ตัวอย่างหน้าถัดไป)

**สรุปผลการเสนอปรับปรุง / เพิ่มเติม และเหตุผลประกอบ
สำหรับ สมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ**

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
1. ปกหน้า (หน้า ๓ – 34)	- ควรมีชื่อ – นามสกุล และที่อยู่ ของเจ้าของ สมุดด้านล่างขวามือของเล่ม - ตารางตรวจบัญชีสหกรณ์ ควรมีขนาดใหญ่กว่านี้ หรือถ้าจะมีขนาดเท่าเดิมก็ควรมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ปรากฏอยู่ที่ปกหน้า (ปัจจุบันมีชื่อกรมตรวจบัญชีสหกรณ์อยู่ ปกหลังคู่กับตารางฯ) ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว ความเด่นจะอยู่ที่ปกหน้า และเพื่อเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์และเจ้าของแนวคิดเรื่อง การทำบัญชีครัวเรือนมาตั้งแต่แรก	- ผู้ผ่านการอบรม หรืออาสาสมัครฯมักจะเขียน ชื่อ - นามสกุล และหมู่บ้านของตนไว้ปกหน้า - ตารางตรวจบัญชีสหกรณ์ มีขนาดเล็ก ทำให้เห็นชื่อกรมฯ ไม่เด่นชัด ประกอบกับมี หน่วยงานต่างกระทรวงฯ / หน่วยงานอื่นๆ ใช้ การทำบัญชีครัวเรือน เป็นตัวชี้วัดผลงานตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน ซึ่งผู้จด บันทึกละเลยคนเข้าใจว่าสมุดบัญชีเป็นของ หน่วยงานอื่น
2. หน้าแรกด้านใน (คู่กับหน้าพระบรม ฉายาลักษณ์) (หน้า ๓ – 36)	หน้าแรกด้านในควรจะเป็น ขั้วบันได หรือ Flowchart เพื่อเป็นภาพรวม ของการคิดกำไร-ขาดทุน จากการประกอบ อาชีพ	- ผู้จดบันทึกจะได้ทราบอย่างชัดเจนใน เบื้องต้นว่า ขั้นตอนการคิดกำไร-ขาดทุน จาก การประกอบอาชีพ ต้องเริ่มจากการทำอะไร และทำให้ผู้จดทราบอะไรบ้าง (เช่น ข้อมูลเป็น การต่อยอดจากสมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน เฉพาะรายรับ และรายจ่าย จากการประกอบ อาชีพเท่านั้น) - หน้านี้เป็นหน้าแรกด้านใน จึงควรเป็น หน้าให้ผู้จดบันทึก ดูแล้วไม่เครียด เช่นเดียวกับ สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน
3. หน้า “ต้นทุน” (หน้า - 37)	ควรมีตัวอย่างการคิดเฉลี่ยค่าแรงตาม สัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ	คำอธิบาย การคิดค่าแรงงานตนเอง บอกว่า กรณีที่เกษตรกรทำหลายอาชีพในคราว เดียวกัน ให้แบ่งคิดค่าแรงเป็นต้นทุนตาม สัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ แต่ไม่มีตัวอย่างการคิดเฉลี่ยค่าแรงตามสัดส่วน เพราะในความเป็นจริงเกษตรกรจะประกอบ อาชีพหลายอย่าง การมีตัวอย่างจะทำให้เกิด ความเข้าใจชัดเจน เมื่อจะทำได้สามารถนำมาดู และปฏิบัติตามได้

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
4. หน้า “ ตัวอย่าง การคิดกำไร – ขาดทุนจากอาชีพเลี้ยงปลา ” (หน้า ๓ – 38)	ควรยกตัวอย่างเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลายอย่าง และวิธีการคิดเฉลี่ยตามสัดส่วนของค่าแรงงาน รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต และ ปัจจัยการผลิตคงเหลือในแต่ละอาชีพ (กรณีต้องใช้ร่วมกันหลายอาชีพ)	เกษตรกรจะประกอบอาชีพหลายอย่าง แต่ตัวอย่างที่ให้ เป็นตัวอย่างเฉพาะอาชีพเลี้ยงปลาอย่างเดียวเมื่อผู้จัดบันทึกต้องนำข้อมูลจากบัญชีรับ – จ่าย ในครัวเรือน มาคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ โดยแยกอาชีพต่างๆ จะเกิดความสับสนและไม่เข้าใจ กรณีที่มีค่าใช้จ่ายที่ต้องนำมาเฉลี่ยให้แต่ละอาชีพ เช่น ค่าแรงงานตนเอง , รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต และ ปัจจัยการผลิตคงเหลือ การมีตัวอย่างที่สอดคล้องกับชีวิตจริง จะสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน และสามารถนำมาดูและปฏิบัติตามตัวอย่างได้
5. หน้า “ รู้จักวางแผนประกอบอาชีพ ” (หน้า ๓ – 39)	ควรมีแบบการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพ ในแต่ละเดือนด้วย	- ในตารางแผนการลงทุนประกอบอาชีพ ช่องที่ 3-5 ไม่สอดคล้องกับคำอธิบายในหน้าเดียวกัน ข้อ 3-5 คือ - ช่องที่ 3 ในแผนเขียนว่า “ รายรับประกอบอาชีพ ” แต่ในคำอธิบายแผน ข้อ 3 เขียนว่า “ ประมาณการรายได้ ” - ช่องที่ 4 ในแผนเขียนว่า “ รายจ่ายประกอบอาชีพ ” แต่ในคำอธิบายแผน ข้อ 4 เขียนว่า “ ประมาณการต้นทุน ” - ช่องที่ 5 ในแผนเขียนว่า “ กำไร-ขาดทุน ” แต่ในคำอธิบายแผนข้อ 5 เขียนว่า “ ประมาณการผลตอบแทน ” - เพื่อให้ผู้บันทึกสามารถเปรียบเทียบแผนการลงทุนประกอบอาชีพ และเป็นการเตรียมการล่วงหน้า ทั้งในส่วนที่เป็นต้นทุนและรายได้ในแต่ละเดือน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเงินทุนขาดแคลนตามคำอธิบายในหน้าเดียวกัน ข้อ 4

รูปแบบที่กำหนดเดิม	รูปแบบที่เสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม	เหตุผลประกอบ การเสนอปรับปรุง หรือเพิ่มเติมจากเดิม
6. หน้า “ผลการลงทุน ประกอบอาชีพ” (หน้า ๓ – 40)	● ควรปรับปรุงผลการลงทุนประกอบอาชีพ ให้มีแบบการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพในแต่ละเดือนด้วย เช่นเดียวกับที่นำเสนอไว้แล้วในข้อ 5	● ผลการลงทุนประกอบอาชีพ ไม่มีการประมาณการต้นทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพในแต่ละเดือน เช่นเดียวกับแผนการลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งผู้จัดบันทึกไม่สามารถเปรียบเทียบแผน - ผลการลงทุนประกอบอาชีพ ทั้งในส่วนที่เป็นรายได้ – ต้นทุนในแต่ละเดือน เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ / ปรับปรุงแก้ไขในแต่ละเดือน
7. ตัวอย่างแต่ละอาชีพ (หน้า ๓ -41ถึง ๓ – 44)	● ควรมีหน้าของอาชีพ.....(ไม่ต้องระบุอาชีพ) ให้มากขึ้น เพราะเดิมมี 2 หน้า ทั้งนี้เพื่อให้ผู้จัดบันทึก สามารถใส่อาชีพต่างๆที่ตนทำได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลา ชิด – ลบ-ฆ่า ข้อความในอาชีพ ตัวอย่างที่ยกให้ ● ควรมีการปรับรูปแบบให้เหมาะสมตามแต่ละอาชีพ	● ผู้บันทึกมีอาชีพที่หลากหลาย และบางรายไม่ตรงกับอาชีพตัวอย่างที่กรมฯ จัดทำให้หลายๆอาชีพ โดยในสมุดบัญชีจะมีหน้าอาชีพที่ว่างเพียง 2 หน้า ซึ่งไม่เพียงพอกับบางราย ในทางปฏิบัติผู้จัดบันทึกต้องชิด – ลบ-ฆ่า ข้อความในอาชีพ ตัวอย่างที่ยกให้ และใส่อาชีพของตน ซึ่งไม่สะดวก และเกิดความผิดพลาดได้ง่าย ● รายได้และค่าใช้จ่ายรอบฤดูกาลมีเพียงครั้งเดียว แต่บางอาชีพ จะมีรายรับ-รายจ่ายหลายครั้ง ในรอบฤดูกาล เช่น อาชีพ ทำนา
8. หน้าโทรศัพท์	● ควรเพิ่มหน้าโทรศัพท์ของสำนักงานตรวจบัญชีเช่นเดียวกับสมุดบัญชีรับจ่ายในครัวเรือน	● ไม่มีเบอร์โทรศัพท์ สำหรับติดต่อสำนักงานฯ กรณีจำเป็นต้องปรึกษาหารือหรือขอความช่วยเหลือ
9. อื่น ๆ	● ควรใส่เลขหน้าในสมุดคิดกำไร – ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ	● เวลาสอนหรืออธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจตามสมุดบัญชี ผู้สอนจะไม่สะดวกในบอกว่าหน้าที่เท่าใด เพราะไม่มีเลขหน้าในสมุดบัญชี

รายละเอียดการสัมภาษณ์อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีจำนวน 51 คนใน 26 จังหวัด

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
สตท.1						
พระนครศรีอยุธยา						
1.น.ส.สายฝน นามพยุร	- ควรมีแค่ช่องรับ -จ่าย,คงเหลือ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำให้เขาได้รู้รายรับ-รายจ่าย	- รายรับและรายจ่าย
อายุ 36 ปี	เหมือนของธกส.	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	ในครัวเรือน	
การศึกษา ปวช.	- ช่องให้เงินลูก,ค่าเครื่องนุ่งห่ม,	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- แบบมีการติดตาม 2 ครั้ง	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		
อาชีพ รับจ้าง	ของใช้ ควรไปอยู่ช่องเบ็ดเตล็ด	ควรรับเพิ่มช่องเงินซื้อ	แต่ข้อมูลในแบบมีครั้งเดียว	/ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
ตำแหน่งในชุมชน	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	ถ้ามีการติดตาม 2 ครั้ง			
- ผู้ใหญ่บ้าน	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ไม่ถนัดเขียนชื่อหลายครั้ง	ต้องใช้แบบ 2 ฉบับ (แบบ ต.2)			
- กรรมการกองทุนหมู่บ้าน	-ไม่ต้องมีตัวอย่างแค่มีวิธีการลง					
- กรรมการฟื้นฟู						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						
2. นางนิภา บุญรัตน์	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	-	-	- มีการติดตามเป็นระยะๆ
อายุ 48 ปี		ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)				ไม่ทอดทิ้งเขา
การศึกษา - ป.ตรี						- เกิดผลโดยตรงกับเขา
อาชีพ รับราชการ						- สิ่งจูงใจให้กับเกษตรกรใน
ตำแหน่งในชุมชน						การจัดทำบัญชี
- เคยเป็นเลขากองทุนหมู่บ้าน						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						
อุทัยธานี						
3. นางสาวหญิง จำกลั่น	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	-	-	- ต้องเปลี่ยนแปลงแนวคิด
อายุ 37 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ / อายุ / ที่อยู่)	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)				ของชาวบ้านให้ได้
การศึกษา ม.6	- ควรรวมรายการที่คล้ายกัน					- สิ่งจูงใจให้กับเกษตรกร
อาชีพ เกษตรกร	เข้าด้วยกัน					
ตำแหน่งในชุมชน - อสม.	- ชื่อเบ็ดเตล็ดไม่เข้าใจ แต่ใช้ว่า					
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45	อื่น ๆ เข้าใจ					

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
ชยันนาท						
4. นายสุวรรณ ยอดคำเนิน	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- การได้แนะนำให้กับสมาชิก	- ต้องมีการกระตุ้นอย่าง
อายุ 32 ปี	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	ได้รู้ว่ามีบัญชีมีประโยชน์	ต่อเนื่อง
การศึกษา ป.ตรี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	- ต้องมีการจัดทำแบบการ		
อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
ตำแหน่งในชุมชน -		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
ปี que เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง	- หน้าเยอะควรปรับเหลือ 1 หน้า	- ไม่มีเวลาที่จะติดตาม		
5. นางประคอง บุสบง	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบมีการติดตาม 2 ครั้ง	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ช่วยเหลือสังคม ทำให้ชาว	-
อายุ 52 ปี	- มีแต่ชื่อก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	แต่ข้อมูลในแบบมีครั้งเดียว	อบรมไม่อยู่	บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	
การศึกษา ป.4			ถ้ามีการติดตาม 2 ครั้ง		- ทำให้เขารู้จักการใช้จ่ายเงิน	
อาชีพ แม่บ้าน			ต้องใช้แบบ 2 ฉบับ (แบบ ต.2)			
ตำแหน่งในชุมชน						
- อสม.						
- อพม.						
- ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์						
- เคยเป็นกรรมการสหกรณ์						
ปี que เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						
ลพบุรี						
6. นางพยอม ชุ่มโต	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้มีคนเรียกว่าครู	- มีสิ่งจูงใจ
อายุ 37 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)		อบรมไม่อยู่		- ต้องเริ่มฝึกจากนักเรียนให้
การศึกษา - ม.6	- ควรมีตัวอย่าง 1 หน้าก็พอ	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		- ต้องมีการจัดทำแบบการ		เด็กเริ่มบันทึกฝึกเป็นนิสัย
อาชีพ แม่บ้าน	- ควรเป็นอาชีพเดียว+จำนวน	ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
ตำแหน่งในชุมชน	หน้าร้อนไป	ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก		ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
- อบต.		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		- ไม่สามารถติดตามได้		
- อสม.				ครบ 2 ครั้ง		
ปี que เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 40						

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
7. นางบรรจง เตียแม่	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- งานด้านบัญชีเป็นงานที่ทำ	- มีสิ่งจูงใจ
อายุ 62 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)		อบรมไม่อยู่	ทนายเพราะชาวบ้านไม่ค่อย	
การศึกษา - ป. 4					เห็นความสำคัญของการทำ	
อาชีพ แม่ค้า					บัญชี	
ตำแหน่งในชุมชน- อบต. , อช. , อพม.						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 41						
สุพรรณบุรี						
8-11. สัมภาษณ์ 4 คน	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำให้เข้าถึงจิตใจของสมาชิก	- น่าจะมีรางวัลเพื่อเป็นแรง
อายุช่วง 36-45 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ควรปรับเปลี่ยนของเงินชื่อ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่	อบรมไม่อยู่	มากขึ้น	จูงใจในการจัดทำบัญชี
อาชีพ เจ้าหน้าที่สหกรณ์		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	อยากบอก	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- ทำให้รู้จักคุณค่าของเงินใน	- สอนยากต้องเริ่มสอนจากเด็ก
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง	การใช้จ่าย และประหยัดขึ้น	- มีการติดตามเป็นระยะๆ
				ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก	- ทำให้รู้รายจ่ายของตัวเอง	
				- ค่าตอบแทนไม่คุ้ม	และวางแผนการใช้จ่ายเงินได้	
				- ไม่สามารถติดตามได้ครบ	- ทำให้สามารถควบคุม	
				2 ครั้ง	ค่าใช้จ่ายได้	
				- ค่าใช้จ่ายใช้ของสหกรณ์		
สตท.2						
ชลบุรี						
12. นายสฤษฎ์ รอดร่วมบุญ	- คำน้า ค่าไฟ งานบุญ ควรมี	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	-	- ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ได้	- ถ้าทำบัญชีจะรู้ได้ (ธกส.)
อายุ 46 ปี	ช่องให้ลง	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)			เรียนมาให้ชาวบ้านได้รู้ ผล	- ถ้าทำบัญชีจะได้รับการ
การศึกษา ป.ตรี	- ช่องให้เงินลูก,ค่าเครื่องนุ่งห่ม,				คือ ชาวบ้านได้ทำบัญชีแล้วเกิด	ช่วยเหลือจากรัฐบาล
อาชีพ เกษตรกร	ของใช้ ควรไปอยู่ช่องเบ็ดเตล็ด				การออม	
ตำแหน่งในชุมชน	- สืบสน งง คำว่า สินทรัพย์ถาวร				- เจ้าหน้าที่ สตส.ดีทุกคน	
- กรรมการ ธ.ก.ส.	ควรให้ภาษาที่ชาวบ้านเข้าใจง่าย				ให้ความเป็นกันเอง	
- รองประธานสหกรณ์การตลาด						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
13. นายบุญฤกษ์ กิมกวางทอง	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	-	-	- ไม่ติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำให้เขารู้จักรับผิดชอบต่อ	- การสร้างรายได้ในชุมชนเมื่อดู
อายุ 29 ปี				อบรมไม่อยู่	ตัวเองและสังคม	บัญชีรายรับมากกว่ารายจ่าย
การศึกษา ม.6				- ไม่ค่อยทำกัน,ทำแต่น้อย		
อาชีพ เกษตรกร				- ไปครั้ง 1 ไม่เจอ ครั้ง 2		
ตำแหน่งในชุมชน				ก็ไม่ไป		
- ประธานวิสาหกิจชุมชน						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						
จันทร์						
14. คุณพิทยาธร ศรีธรรม	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	-	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ข้อมูลที่สมาชิกบอก	- ช่วยให้เขารับรู้รายได้รายจ่าย	- เวลา เพราะไม่มีเวลาจดบันทึก
อายุ 44 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ		ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ไม่จริง	ว่ามีเท่าจะได้รู้จักการออม	
การศึกษา ปวช.	- ชื่อง่ายจ่ายมากไปสับสน			- ไม่ติดตามแล้วผู้ผ่านการ		
อาชีพ รับจ้างซักผ้า				อบรมไม่อยู่		
ตำแหน่งในชุมชน				- สมาชิกไม่มีเวลาในการ		
- กรรมการกองทุนหมู่บ้าน				ทำบัญชี (อาชีพทำสวน)		
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						
15. นายประจิดต์ สฤษฏีสุข	-	-	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไม่ติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ภูมิใจได้สอนให้เขาได้รู้จักการ	- ชี้ให้เห็นประโยชน์ของการทำ
อายุ 63 ปี			ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	ทำบัญชีและเป็นประโยชน์กับ	บัญชีแล้วเกิดการออมเห็นผล
การศึกษา ปวช.				- แบบติดตามยุ่งยาก	ชาวบ้านในการลดรายจ่ายได้	ในอนาคต
อาชีพ เกษตรกร						
ตำแหน่งในชุมชน						
- ประธานกลุ่มออมทรัพย์						
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
สมุทรปราการ						
16. นายธีรเมธ สวัสดิ์ปัญญาคุณ	-	- ถ้าไม่ใช่คนในพื้นที่จะไม่	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- สมาชิกไม่ค่อยจดบัญชี	- สร้างประโยชน์ให้ชุมชน	- ให้ความเป็นผู้นำในชุมชนเป็น
อายุ 38 ปี		ทราบข้อมูลเท่าไร	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	- ค่าใช้จ่ายในการติดตาม	- รุ้รายรับและรายจ่ายของ	สิ่งจูงใจให้คนอื่นทำตาม
การศึกษา ป.ตรี		- แบบ ล.4 รวมไปถึงพร้อม	- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	บางครั้งใช้เงินส่วนตัว /	ตนเองและช่วยคนอื่นให้พื้นที่	- สิ่งที่ยาก คือการเริ่มต้นจด
อาชีพ เกษตรกร		กับแบบ ล.3	กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	บางครั้งใช้ของสหกรณ์	สิ้นจากการจดบันทึกบัญชี	เมื่อจดแล้วไม่ยากที่จะทำ
ตำแหน่งในชุมชน			ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย			ต่อเนื่อง
- ประธานสหกรณ์			- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ			
- กรรมการจังหวัด			เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
- กรรมการกองทุนจังหวัด			อยากบอก			
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						
17. นายภูษะพัฒน์ มั่งมี	-	- ถ้าไม่ใช่คนในพื้นที่จะไม่	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำแล้วเห็นผลเห็นว่าสามารถ	- ให้ความเป็นผู้นำในชุมชนเป็น
อายุ 45 ปี		ทราบข้อมูลเท่าไร	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้	สิ่งจูงใจให้คนอื่นทำตาม
การศึกษา ป.ตรี			- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา	- ทำให้รู้รับรู้อย่างมากขึ้น	
อาชีพ เกษตรกร			กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป	- สามารถช่วยผู้อื่นให้มีชีวิต	
ตำแหน่งในชุมชน			ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย		ที่ดีขึ้นได้	
- ประธานสหกรณ์			- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ			
- กรรมการจังหวัด			เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
- กรรมการกองทุนจังหวัด			อยากบอก			
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						
18. ครูรุ่ง	-	- ข้อมูลเยอะมาก เสียเวลา	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้เข้าพิธีจรดพระนังคัลแรก	- ประหยัดสิ่งฟุ่มเฟือย เช่น เหล้า
อายุ 37 ปี		ต้องเซ็นหลายชื่อ	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	นาขวัญเป็นความภูมิใจสูงสุด	บุญรี ออกไปมาก ครอบครัวมี
การศึกษา ม.3				- ต้องมีการจัดทำแบบการ		ความสุขเพิ่มขึ้น
อาชีพ เกษตรกร				ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
ตำแหน่งในชุมชน				ยุ่งยาก/ รกขอข้อมูลมาก		
- ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
สตท.3						
นครราชสีมา						
19. นายมานะ เชียงสันเทียะ	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- ภูมิใจที่ได้เป็นครู แล้วมีคน	- ต้องเริ่มฝึกจากนักเรียน ให้เด็ก
อายุ 33 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง	เรียกว่าครู	เริ่มบันทึกบัญชี จนเป็นนิสัย
การศึกษา - ป.4	- ควรมีตัวอย่าง 1 หน้าก็พอ	- แบบ ล.3 ข้อมูลเยอะเกิน	อยากบอก	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		- ควรมีสิ่งจูงใจในการจดบัญชี
อาชีพ เกษตรกร	- จำนวนหน้าน้อยไป	- แบบ ล.4, ล.5 ใช้ข้อมูล		- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		
ตำแหน่งในชุมชน		จากแบบ ล.3		/ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						
20. นายผิน บาลโพธิ์	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเขียน	- แบบล.3 ข้อมูลกรอกเยอะ	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา/	- ความภาคภูมิใจในการเป็นครู	- ควรมีรางวัลเป็นจูงใจในการจด
อายุ 71 ปี	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	มาก เสียเวลา	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป	และได้มีคนรู้จักมากขึ้น	บัญชี
การศึกษา - ปวช.	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	- ไม่ได้ทำแบบ ป.1 เพราะ		- ผู้เข้ารับการอบรมไม่สนใจ		
อาชีพ เกษตรกร		คิดโทษเองประมาณ 10 ข้อ		/ไม่เห็นความสำคัญของการ		
ตำแหน่งในชุมชน		ถ้าทำได้ตามเกณฑ์ที่ลุงผิน		จดบัญชี		
- อดีต อบต.		ตั้งไว้ก็ถือว่าทำบัญชีได้		- สับสนระหว่างรายรับ		
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45		- สื่อการสอนเล็กไป		ประกอบอาชีพกับรายรับอื่น		
สตท.4						
อุบลราชธานี						
21. คุณวาสนา บุญสร้าง	-	-	-	-	- ภูมิใจ แต่ยังไม่ได้ทำงาน	- ไปคอยดูตามบ้านในช่วงที่ว่าง
อายุ 44 ปี						
การศึกษา ม.ปลาย						
อาชีพ เกษตรกร						
ตำแหน่งในชุมชน						
- ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน						
- ประธานอสม.หมู่บ้าน						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 50						

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
22. คุณบานใจ โทพิวา	-	- แบบ ล.3 ไม่ค่อยบอกเรื่อง	-	- ตาม 2 ครั้ง เฉลี่ย 1 เดือน	- ไปไหนก็มีคนเรียกครู ทั้งที่เรียน	- ต้องมีแรงจูงใจเป็นรางวัลใน
อายุ 44 ปี		รายได้			แคม.ปลาย	การจดบัญชี (ใช้ส่วนตัว)
การศึกษา ม.ปลาย						
อาชีพ เกษตรกร						
ตำแหน่งในชุมชน						
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน						
- ประธานอาสาสมัครเกษตร						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48						
ศรีสะเกษ						
23. คุณยุพิน รองสุพรรณ	-	- กรอกให้ได้เพราะรู้ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา	- ทำมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี 45 ได้	- ชักจูงบ่อย ๆ ข้างในหลวงคน
อายุ 38 ปี		จปฐ	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป	แลกเปลี่ยนความรู้	จะได้ทำบัญชี
การศึกษา กำลังศึกษาป.ตรี		- ไม่มีปัญหาเพราะรู้จัก		- ไม่มีเวลาที่จะติดตาม		
อาชีพ เกษตรกร		ทุกคนสามารถกรอกได้				
ตำแหน่งในชุมชน						
- สมาชิก อบต.						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 44						
สตท.5						
หนองคาย						
24. นายอิวัฒน์ นันทยา	- ควรเพิ่มช่องคงเหลือ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- ช่วยเหลือสังคมให้มีความรู้	-
อายุ 43 ปี	- เล่มม่วงซ้ำซ้อนกับเล่มเขียว	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง	ด้านบัญชี	
การศึกษา ม.ศ.5		- ข้อมูลเยอะมาก เสียเวลา	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
อาชีพ ช่างตัดผม		ซ้ำซ้อนกับกรมส่งเสริมการ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
ตำแหน่งในชุมชน		เกษตร	อยากบอก			
- นักพัฒนาสังคม (CSO)		- ใช้เวลานาน				
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
25. คุณคำมิ่ง บุตรจันทร์	- ควรเพิ่มช่องคงเหลือ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำให้คนรู้จักบัญชีและนำ	- อยู่ที่มีความตั้งใจของชาวบ้าน
อายุ 36 ปี		ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	บัญชีไปใช้ประโยชน์ได้	เองแต่จะให้เห็นผลต้องมีสิ่งจูงใจ
การศึกษา อนุปริญญา		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	- ต้องมีการจัดทำแบบการ		เช่น เงิน ,รางวัล ไร่ และควรปลูก
อาชีพ ค้าขาย		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		ฝังจากเด็กในวัยเรียนจะได้
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	อยากบอก	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		ประโยชน์
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		- ไม่สามารถติดตามได้ครบ		
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45				2 ครั้ง		
อุดรธานี						
26. คุณอรยา คานทอง	- เขียนแค่ชื่อก็พอ (ชื่ออยู่หน้าเล่ม)	- ใช้เวลากกรอกนาน และ	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้พูดคุยกับชาวบ้าน	-
อายุ 32 ปี		ข้อมูลถามเยอะมาก	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	- ได้สอนชาวบ้านรู้จักออม	
การศึกษา ม.6		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		- ไม่ค่อยมีเวลาแต่ก็เต็มใจ		
อาชีพ เกษตรกร		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ		ทำ "เราคืออาสา"		
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก		- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย		
- เลขากลุ่มวิสาหกิจชุมชน		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		ต้องบวกตัวเลขเอง		
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 50						
27. คุณอรทัย หมื่นศรี	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- รู้ราย รายจ่ายของตัวเอง	-
อายุ 57 ปี		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง	- มีเพื่อนเยอะ ๆ	
การศึกษา - มศ.3		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
อาชีพ เกษตรกร		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- บางส่วนยังไม่ได้ลง		
ตำแหน่งในชุมชน			ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก			
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน			- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ			
- เครือข่ายชุมชน			เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
- ผู้ตรวจสอบบัญชีสมาคม			อยากบอก			
- เกษตรอาสา			- รูปแบบการติดตามควรมีแค่			
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49			ทำ, ไม่ทำ, ถามปัญหา			

สทท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
28. นางอุไรวรรณ ธีระคุณ	-	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	-	-	- สร้างเงินออมทำให้ชุมชนมีเงิน	- เข้าถึงสมาชิกบ่อย ๆ โดยไป
อายุ 46 ปี		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ			ออมเพิ่มขึ้น	ถามบ่อย ๆ ว่าลงบัญชีหรือยัง
การศึกษา ปวช.		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก				
อาชีพ ค้าขาย		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง				
ตำแหน่งในชุมชน						
- กรรมการสหกรณ์						
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						
นครพนม						
29. นายสุต แก้วปิลก	- ตัวอย่างเล็กมาก	- ไม่ทำเพราะ สตส.ทำให้	- ไม่ได้ทำ	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- ภูมิใจที่มีคนเรียกว่า คุณครู	- ทาง สตส.ให้ความร่วมมือไป
อายุ 70 ปี				ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง	- ได้ช่วยเหลือสังคม ,เศรษฐกิจ	เยี่ยมเยียน
การศึกษา ม.3				ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก	พอเพียง	- สนับสนุนอาหารกลางวันอาจ
อาชีพ เกษตรกร				- ไม่ค่อยมีเวลา		จะ 2 เดือน/ครั้ง/เมื่อ นัดเกษตรกร
ตำแหน่งในชุมชน						มาคุย
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน						
- ผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์						
- ประธานสหกรณ์ศรีสงคราม						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						
30. นายภูวนาท ท่าเข	-	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ภูมิใจในคำว่าเป็นครู	- ควรมีการประชาสัมพันธ์
อายุ 44 ปี		ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	- ให้ความรู้ เกิดประโยชน์ต่อ	- รัฐให้การสนับสนุนโดยใครๆ
การศึกษา ปวช.		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา	สังคม	เงินต้องจดและทำบัญชี
อาชีพ รับจ้าง		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่	/ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	อยากบอก	- ไม่มีเวลาที่จะติดตาม		
- ที่ปรึกษากลุ่มสตรี		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง	- รูปแบบการติดตามควรมีแค่			
- ผู้ทำบัญชีกลุ่มสตรี			ทำ , ไม่ทำ และถามปัญหา			
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45			(เสนอแนะ)			

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
สตท.6						
สุโขทัย						
31. คุณยุพิน ไชโย	- ชื่ออยู่หน้าเล่ม	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเกียรติ	- ปรับแบบบัญชีตามสภาพของ
อายุ 33 ปี	- ไม่ต้องระบุอาชีพ (เล่มม่วง)	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)		อบรมไม่อยู่		คนชุมชน
การศึกษา ม.ปลาย		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		- ต้องมีการจัดทำแบบการ		
อาชีพ เกษตรกรรม		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก		ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
- กรรมการกองทุนสุขภาพตำบล		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		
- รองประธานศูนย์สาริต				/ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
- กรรมการระดับตำบล						
- เลขากลุ่มออมทรัพย์						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						
32. วัชรพล เจริญศิริ	- ชื่ออยู่หน้าเล่ม	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้ช่วยคนได้รู้ ได้ทำบัญชี	- กองทุนหมู่บ้าน ใครกู้เงินให้ทำ
อายุ 40 ปี	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่		บัญชีครัวเรือน
การศึกษา ป.4	- ช่องค่าเครื่องนุ่มห่ม,ของใช้	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ			- การติดตามดูของข้าราชการ
อาชีพ เกษตรกร	ควรไปอยู่ช่องเบ็ดเตล็ด	ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
ตำแหน่งในชุมชน -	- ปรับตัวอย่างให้สอดคล้องกับ	ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	อยากบอก			
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49	การลง เช่น วันเดียวกันมีหลาย	ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง				
	รายการ ควรมีสรุปให้ดูด้วย					
แพร่						
33. นางสุดใจ มิ่งขวัญ	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้สอนให้คนรู้จักรายรับ	- การเข้าไปติดตามตามบ่อย ๆ
อายุ 44 ปี	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	อบรมไม่อยู่	รายจ่าย อะไรที่ไม่จำเป็น	
การศึกษา ม.3	- ควรรวมรายการที่คล้ายกันเข้า	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	ก็ควรจะต้องทิ้งไป	
อาชีพ เกษตรกร	ด้วยกัน	ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
ตำแหน่งในชุมชน -		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 48		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		
				- ไม่สามารถติดตามได้ครบ		

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
34. คุณโสภา เสาวรานนท์	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ไปหาสมาชิกสมาชิกให้	- สิ่งสนใจในการจดบัญชี
อายุ 42 ปี	- ช่อง "รายการ" ควรไปอยู่ต่อ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	การต้อนรับดี	เช่น เงิน
การศึกษา ม.3	จากช่อง "เบ็ดเตล็ด" (สมาชิกไม่	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		
อาชีพ เกษตรกร	ถนัดเขียน)	ควรปรับเปลี่ยนช่องเช่นชื่อ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
ตำแหน่งในชุมชน	- สมุดเล่มเดิมดีกว่าเพราะมี	ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	อยากบอก			
- ประธานกลุ่มสหกรณ์สูงเม่น	บรรทัดครบ 31 บรรทัดมีช่องให้	ไม่ถนัดเขียนชื่อหลายครั้ง				
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49	ดึกเดือนไม่ต้องเขียน					
	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน					
สตท.7						
ลำปาง						
35. คุณทักษิณา มนูญชัย	- ช่องรายการเยอะเกินไป	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- การได้รับความสำคัญจาก	- ต้องมีสิ่งสนใจในการจดบัญชี
อายุ 44 ปี	- ไม่มียอดยกมา	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	อบรมไม่อยู่	กองทุนโดยมอบหมายให้ทำ	เช่น เงิน รางวัล
การศึกษา ปวส.	- ไม่มีช่องยอดคงเหลือ	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา	บัญชีแล้วมีผู้มาขอให้ช่วยสอน	
อาชีพ เกษตรกร, ค้าขาย		ควรปรับเปลี่ยนช่องเช่นชื่อ	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป	- ได้ช่วยเหลือสังคม	
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	- ไม่สามารถติดตามได้ครบ	มีประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น	
- กรรมการกองทุนหมู่บ้าน		ไม่ถนัดเขียนชื่อหลายครั้ง	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	2 ครั้ง		
- ประธานกลุ่มแม่บ้าน		- เสียเวลาในการกรอกมาก	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
- เหนรัญญิกกองทุน		ประมาณ 1 ชั่วโมง	อยากบอก			
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45			- ไม่อยากให้ใส่เลขบัตรครูทุกครั้ง			
			- ต้องใช้แบบเดิมในครั้งที่ 2 ซึ่งทำ			
			ให้ครูเสียเวลาในการค้นหา			

สทท./สทส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
36. นายฝึกหัด ไวปัญญา	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้สอนเกษตรกรให้มีความรู้	- ให้เกษตรกรรู้จักการรับ จ่ายที่
อายุ 51 ปี	และควรพิมพ์วันที่ 1-31 ให้เลย	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	- ภูมิใจในตัวเองที่มีฐานะดีขึ้น	ถูกต้องของตัวเอง
การศึกษา ป.4	- ชื่ออยู่หน้าเล่ม	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา	(แต่ก่อนเขาตัวเองไม่รอด)	
อาชีพ เกษตรกร	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
ตำแหน่งในชุมชน	- ไม่ต้องระบุนอาชีพ (เล่มม่วง)	ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก		- ต้องมีการจัดทำแบบการ		
- หมอดินอาสา		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45		- ควรถามรายจ่ายบ้าง		ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
		เพราะถามแต่รายได้		- ชาวบ้านไม่ค่อยทำ		
เชิงใหม่						
37. นางอำพัน อินทปัญญา	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอวัน เพราะ	-	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำให้ผู้เรียนนำบัญชีไปใช้ใน	- ต้องมีการติดตามบ่อย ๆ เป็น
อายุ 46 ปี	ชาวบ้านต้องเขียนรายการทุก			อบรมไม่อยู่	การวางแผนใช้จ่ายเงิน ,	การกระตุ้น (มีคนสนใจ)
การศึกษา ป.ตรี	บรรทัด 1 วัน = 1 หน้า			- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา	ลดค่าใช้จ่ายได้	- ต้องมีรางวัลจูงใจ (ที่ไม่เป็นตัว
อาชีพ ครู	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ			ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		เงิน)
ตำแหน่งในชุมชน	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล					- ต้องประสานกับหน่วยงานอื่น
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน , ตำบล	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ					ในระดับท้องถิ่น (บูรณาการ)
- กรรมการทำแผนชุมชนของตำบล	- ควรเพิ่มบรรทัด , เพิ่มช่องเปล่า					
- กรรมการจังหวัด						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						
38. นายพิเชษฐ์ คันธรส	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	- สมาชิกกรอก/ลงช่องไม่	-	- ต้องมีการติดตามบ่อย ๆ เป็น
อายุ 52 ปี	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)		ค่อยถูก		ระยะ อย่างสม่ำเสมอ
การศึกษา ป.ตรี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ					- แสดงให้เห็นความสำคัญและ
อาชีพ ข้าราชการบำนาญ						ประโยชน์การจดบัญชีจะได้
ตำแหน่งในชุมชน -						วางแผนการใช้จ่ายได้ถูกต้อง
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						- ต้องมีสิ่งจูงใจในการจดบัญชี

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
สศท.8						
นครศรีธรรมราช						
39. ครุยินดี วรกีพันธ์	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- มีแต่รายจ่ายไม่มีรายรับ	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ได้แนะนำในสิ่งที่เขาคิดไม่ถึง	- เน้นสอนบัญชีช่วงที่มีรายได้
อายุ 35 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	- แบบล.3 ทำยาก ข้อความ	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	ให้คิดได้ (ทำยากให้เป็นง่าย)	เช่น ทำนาขายปีละครั้ง สอนช่วง
การศึกษา ม.6	- อาชีพไม่ต้องระบุ (เล่มม่วง)	อ่านแล้วไม่ทราบว่าจะหมายถึง	- หน้าเยอะควรปรับเหลือ 1 หน้า	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		ที่ขายหรือช่วงที่จะซื้อปุ๋ยจะเห็น
อาชีพ เกษตรกร	- ค่าเสื่อมราคา ควรเปลี่ยนเป็น	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		ผลมากกว่า
ตำแหน่งในชุมชน -	จ้างได้	ควรปรับเพิ่มช่องเซ็นชื่อ				- อยากให้มีการบูรณาการ
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 46		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก				ระหว่างหน่วยงาน
40. ครูบุญเรือน ทองจำรัส	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ไปสอนให้เขาทำในสิ่งที่เขาทำ	- ความสนใจของเกษตรกรจะ
อายุ 49 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	ไม่ได้ (ทำยากให้เป็นง่าย)	ทำให้เกษตรกรทำบัญชีอย่าง
การศึกษา ปวช.	- ช่องรายการไม่มีก็ได้	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา		ต่อเนื่อง
อาชีพ เกษตรกร	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	ควรปรับเพิ่มช่องเซ็นชื่อ		ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		- อยากให้มีการบูรณาการ
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก		- ต้องมีการจัดทำแบบการ		ระหว่างหน่วยงาน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
- ประธานศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยี				ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
- ประธานศูนย์ข้าวชุมชน				- ติดตามจริงมากกว่า 2 ครั้ง		
- ประธาน สกต.						
- เลขา สกต.						
- เลขา ศูนย์ข้าวจ.นครศรีธรรมราช						
- ประธานกลุ่มเลี้ยงโค						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
นครศรีธรรมราช						
41. นายธนบดินทร์ ทองนอก	- สื่อการสอนเล็กไป	-	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- มีคนนับถือ	- จะบอกเกษตรกรว่าหากบันทึก
อายุ 40 ปี				อบรมไม่อยู่	- เป็นตัวอย่างของครอบครัว	บัญชีหากมีภัยธรรมชาติ เช่น
การศึกษา ม.6				- ต้องมีการจัดทำแบบการ		น้ำท่วม ก็จะมีหลักฐานไป
อาชีพ พนักงานบัญชีน้ำมัน				ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		เบิกจ่ายจากหน่วยงานของรัฐได้
ตำแหน่งในชุมชน -				ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		- รัฐควรให้ความร่วมมือ
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 46						
42. นายสมหมาย เขียวทอง	- สื่อการสอนเล็กไป	-	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- มีคนนับถือ	- จะบอกเกษตรกรว่าหากบันทึก
อายุ 72 ปี				อบรมไม่อยู่	- เป็นตัวอย่างของครอบครัว	บัญชีหากมีภัยธรรมชาติ เช่น
การศึกษา ม.3				- ต้องมีการจัดทำแบบการ		น้ำท่วม ก็จะมีหลักฐานไป
อาชีพ เกษตรกร				ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		เบิกจ่ายจากหน่วยงานของรัฐได้
ตำแหน่งในชุมชน				ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		- รัฐควรให้ความร่วมมือ
- ประธานสหกรณ์						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						
สศท.9						
ตรัง						
43. ไม่ระบุชื่อ	-	-	-	-	- มีคนมาถามข้อมูลเพิ่มเติม	- ควรมีสิ่งจูงใจในการจดบัญชี
อายุ 23 ปี						
การศึกษา กำลังศึกษาป.ตรี						
อาชีพ นักศึกษา						
ตำแหน่งในชุมชน -						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา- ปี 50						
(3 ต.)						

สตท./สตส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
ตรง						
44. คุณสุทร สุธาประดิษฐ์	-	- แบบล.3 ต้องใช้เวลาใน	-	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- สอนแล้วมีความภาคภูมิใจ	- ควรมีสิ่งจูงใจในการจดบัญชี
อายุ 42 ปี		การกรอก 2-3 ชม.		อบรมไม่อยู่	มากเมื่อมีคนมาถามข้อมูล	- ตอนสอนต้องมีสมุดตลาดหรือ
การศึกษา ป.ตรี				- ต้องมีการจัดทำแบบการ	เพิ่มเติมที่บ้าน	ใช้ภาษาชาวบ้าน
อาชีพ เกษตรกร				ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		- ควรจัด Promotion บ้างเป็น
ตำแหน่งในชุมชน -				ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		ครั้งคราว เช่น ตัวเครื่องบิน
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา- ปี 50 (7 ค.)				- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา/		ไปเที่ยว
				ค่าใช้จ่ายที่เสียไป		
พัทลุง						
45. คุณสมมาตร ลักษณะ	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	-	- ทำให้ชาวบ้านได้รู้จักตัวเอง	- มีการติดตามเป็นระยะ ๆ
อายุ 42 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก		มีการใช้จ่ายที่ดีขึ้น รู้จักการทำ	เกษตรกรจะมีความรู้สึกว่าได้
การศึกษา -	- สื่อการสอนเล็กไป	- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ		บัญชี รู้ดีด (ว่าจ่ายอะไรบ้าง)	การเอาใจใส่ การดูแล ถ้าทำผิด
อาชีพ เกษตรกร		ควรปรับเพิ่มช่องเช่นชื่อ	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่		รู้ขนาด (ว่าควรทำอะไร	จะได้แนะนำให้ถูกได้
ตำแหน่งในชุมชน -		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก	อยากบอก		save cost อย่างไร)	
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 46		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง				
46. น.ส.อนินชา ชูเกลี้ยง	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- แบบกรอก ล.3 , ล.4 ,ล.5	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำประโยชน์ให้หมู่บ้าน ,	- รายได้ รายจ่ายที่รับรู้หลังจาก
อายุ 45 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ยุ่งยากมาก , ข้อมูลซ้ำซ้อน	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	สังคม , ชาวบ้านได้รับสิ่งดี ๆ	การบันทึกข้อมูล
การศึกษา -		ละเอียดดีียบ , เรื่องรายได้	- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	ทำด้วยใจ	- มองเห็นประโยชน์ของบัญชี
อาชีพ เกษตรกร		ถ้าถามชาวบ้านก็ไม่บอก	เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		- ควรมีสิ่งจูงใจในการจดบัญชี
ตำแหน่งในชุมชน		- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	อยากบอก	ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก		
- ผู้นำท้องถิ่นกลุ่มแม่บ้าน		ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)				
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 45						

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
สงขลา						
47. นางสาวรัตน์ ศิริบุรณ์	- ควรมีช่องว่างให้เพิ่ม เช่น ค่า	- แบบ ล.3 ไม่ควรถาม	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- ได้รับความรู้หลาย ๆ อย่าง	- ต้องให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้สนับสนุน
อายุ 38 ปี	รักษาพยาบาล	ละเอียดถึง ที่ดิน , รายได้	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง	ไม่เพียงแต่บัญชี ในเรื่องของ	สนับสนุนเป็นอย่างดี
การศึกษา ปวช.	- ข้อมูลส่วนตัวที่ดินทำกินรายได้	น่าจะเป็นแค่ ชื่อ ที่อยู่		ยุ่งยาก/ กรอกข้อมูลมาก	บุคลิกภาพการกล้าพูด และ	
อาชีพ ขายของชำ	ไม่ควรมี เพราะชาวบ้านไม่อยาก	เลขบัตร อาชีพ ก็พอ		- ไม่มีเวลาที่จะติดตาม	ตั้งใจที่ได้สอนชาวบ้านให้	
ตำแหน่งในชุมชน	เปิดเผย			ได้ครบ 2 ครั้ง	รู้เรื่องบัญชี	
- เลขาธิการคารมหมู่บ้าน	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน					
- อสม.						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 46						
48. คุณสุพร จุตันชวน	- ข้อมูลในสมุดควรมีแค่ข้อมูล	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	-	- ถ้าช่วยให้คนรู้จักประหยัด	- ต้องรู้ว่าเขาทำอาชีพอะไร มีลูก
อายุ 53 ปี	ส่วนบุคคล(ชื่อ/อายุ/ ที่อยู่) ก็พอ	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)			จะเป็นการดี	ก็คน โยงไปถึงค่าใช้จ่ายที่ต้อง
การศึกษา ปวช./ปวส.		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6				รับผิดชอบ
อาชีพ ค้าขาย		ควรรับเพิ่มช่องเซ็นชื่อ				
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก				
- กรรมการฝ่ายพัฒนาสตรีชุมชนสะพานม้า		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง				
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						
สศท.10						
สมุทรสงคราม						
49. นายอโนชา หลีสุวรรณ	- สมาชิกกรอกข้อมูลไม่ครบ	-	- การติดตามครั้งที่ 1 ไม่มี	- ค่าตอบแทนไม่คุ้มกับเวลา/	- ทำงานแล้วสนุก ได้เครือข่าย	- การกระตุ้นโดยการติดตาม
อายุ 48 ปี	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน		กรณีไปพบผู้เข้ารับการอบรม	ค่าใช้จ่ายที่เสียไป	ได้เพื่อน อยากให้เขาจดบัญชี	บ่อย ๆ เช่น การรู้ว่าจะไปตรวจ
การศึกษา ม.6	- ไม่สอดคล้องกับตัวอย่าง		ทำให้ครูไปฟรี แต่เสียค่าใช้จ่าย			
อาชีพ เกษตรกร			- ไม่ควรมีข้อมูลยืมเงิน เพราะ			
ตำแหน่งในชุมชน			เป็นข้อมูลส่วนตัวที่สมาชิกไม่			
- ผู้ใหญ่บ้าน			อยากบอก			
- อสม.						
- อพม.						
ปีที่เริ่มเป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						

สศท./สศส. ข้อมูลส่วนบุคคล	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอน		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามผล		ความภาคภูมิใจ ในการเป็นครูบัญชี	สิ่งที่มีผลต่อการจัดทำบัญชี ต่อเนื่องของเกษตรกร
	รูปแบบสมุดบัญชี	แบบรายงาน	แบบรายงาน	ปัญหาที่พบ		
50. นางสุรินทร์ แก้วมณี	- สมาชิกกรรอกข้อมูลไม่ครบ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	- แบบเก็บรายรับ-รายจ่าย	- ไปติดตามแล้วผู้ผ่านการ	- ทำให้คนที่ฟุ่มเฟือยสามารถ	- น่าจะมีสิ่งจูงใจในการทำจด
อายุ 53 ปี	- ควรเพิ่มบรรทัดให้พอเดือน	ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)	ในแต่ละเดือนยุ่งยากมาก	อบรมไม่อยู่	ประหยัดและรู้จักใช้จ่ายได้	บันทึก อาจจะเป็นรางวัลเล็ก ๆ
การศึกษา ม.ปลาย		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		- ต้องมีการจัดทำแบบการ		น้อย ๆ ราคาไม่ต้องแพงก็ได้
อาชีพ เกษตรกร		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		เพื่อคนจะได้สนใจจดบันทึก
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก		ยุ่งยาก/ กรรอกข้อมูลมาก		
- หมอดินอาสา		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง				
- อาสาแรงงาน						
- อสม.						
ปีที่เป็นครูบัญชีอาสา - ปี 38						
กรุงเทพมหานคร						
51. นางไหมสาเหาะ ชากิริน	- เพิ่มช่องยอดคงเหลือ	- ควรตัดให้เหลือแค่ข้อมูล	-	- ต้องมีการจัดทำแบบการ	- การให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	- ต้องเห็นประโยชน์
อายุ 37 ปี		ส่วนบุคคล (ชื่อ ที่อยู่ เลขบัตร)		ติดตาม (แบบ ต.1) ซึ่ง		
การศึกษา ป.ตรี		- แบบ ล.4 , ล.5, ล.6		ยุ่งยาก/ กรรอกข้อมูลมาก		
อาชีพ แม่บ้าน		ควรปรับเปลี่ยนช่องเซ็นชื่อ				
ตำแหน่งในชุมชน		ครั้งเดียวเลย เพราะสมาชิก				
- ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		ไม่ถนัดเซ็นชื่อหลายครั้ง				
- กรรมการชุมชน						
- กรรมการวิสาหกิจชุมชน						
- ที่ปรึกษา ธ.ก.ส.						
- อสส.						
ปีที่เป็นครูบัญชีอาสา - ปี 49						

ร่าง

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

ว่าด้วยการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับ “บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดค่าไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ”

โดยที่สภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ โดยเฉพาะสถาบันเกษตรกร ซึ่งเป็นการรวมตัวของเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งในการดำเนินธุรกิจและการบริหารจัดการองค์กร ที่จะต้องสามารถให้ดำรงอยู่ได้ และอาจต้องแข่งขันทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอื่น ๆ จึงมีความจำเป็นต้อง เสริมสร้างให้สมาชิกของสถาบันฯ ซึ่งเป็นฐานหลักของสถาบันฯ มีความเข้มแข็งในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพและการมีวินัยทางการเงิน ซึ่งการเสริมสร้างความรู้การจัดทำบัญชี ก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้สมาชิกของสถาบันฯ มีความเข้มแข็งอันจะส่งผลให้สหกรณ์มีฐานะที่มั่นคงขึ้นด้วย

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการกำกับ แนะนำ การเงินการบัญชี การตรวจสอบบัญชี และพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร กับ สหกรณ์.....จำกัด ซึ่งเป็นสหกรณ์ในประเภท สหกรณ์การเกษตร จึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วยการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชี แก่เกษตรกรไทยขึ้น

บันทึกข้อตกลงนี้ ทำขึ้นวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....น. ณระหว่างกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดย นาย/นาง/นางสาวนามสกุล..... ตำแหน่ง.....(หัวหน้า / ผอ.) ผู้ได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... ซึ่งต่อไปในข้อตกลงนี้เรียกว่า กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ฝ่ายหนึ่ง กับ สหกรณ์..... จำกัด โดย นาย/นาง/นางสาว.....นามสกุล..... ตำแหน่งประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์.....จำกัด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....ซึ่งต่อไปในข้อตกลงนี้เรียกว่าสหกรณ์ ฝ่ายหนึ่ง โดยทั้ง 2 ฝ่าย บันทึกข้อตกลงความร่วมมือกัน ดังนี้

1. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะร่วมมือกับสหกรณ์ในการดำเนินการฝึกอบรมคณะกรรมการ สหกรณ์/ตัวแทนสหกรณ์ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นผู้จัดหาวิทยากรให้ความรู้ ในหลักสูตร “บัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และประกอบอาชีพ” เพื่อให้ผู้ที่ผ่านการอบรมไปทำหน้าที่วิทยากร ในการ ถ่ายทอดความรู้ตามอาชีพที่สมาชิกประกอบต่อไป โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้รับ ผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนของวิทยากรที่จัดหาให้

2. สหกรณ์ตกลงให้ความร่วมมือ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 คัดสรรสมาชิกสหกรณ์ เข้ารับการฝึกอบรมบัญชีเพื่อให้สมาชิกที่เป็นเกษตรกร รู้จักการจดบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ
 - 2.2 จัดเตรียมและอำนวยความสะดวก ความพร้อมในการฝึกอบรม
 3. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะทำการติดตามประเมินผลโครงการให้ความรู้ทางบัญชีเกี่ยวกับ “บัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ” อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จะติดต่อประสานงานต่อไป
 4. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสหกรณ์.....จำกัด จะร่วมมือกันพัฒนาให้เกษตรกรมีความรู้ ความสามารถที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้
 5. เพื่อให้การดำเนินงานตามข้อ 1 – 3 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายในเวลา 4 ปี นับแต่วันลงนาม จึงกำหนดบทบาทของหน่วยงาน ดังนี้
 - 5.1 ภายหลังการลงนามในบันทึกข้อตกลงนี้ ทีมงานโครงการ โดยสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จะเป็นผู้ประสานงานในการดำเนินการฝึกอบรมสมาชิกสหกรณ์ ในแต่ละกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบันทึกข้อตกลงต่อไป
 - 5.2 บันทึกข้อตกลงนี้ให้มีผลบังคับนับแต่วันที่ลงนามเป็นต้นไป และให้มีการพิจารณาบทบาทของตกลงตามความจำเป็น โดยการพิจารณาร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย
- บันทึกข้อตกลงนี้ทำขึ้น 2 ฉบับ และมีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ ทั้งสองฝ่ายได้อ่านบันทึกและเข้าใจโดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานสำคัญ และ ต่างยึดถือไว้ฝ่ายละ 1 ฉบับ

ลงชื่อ.....(กตส.) ลงชื่อ.....(สหกรณ์)
 (.....) (.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....พยาน ลงชื่อ.....พยาน
 (.....) (.....)(ฝ่ายสหกรณ์)

ตำแหน่ง.....

แบบ ล.1

สำหรับเจ้าหน้าที่	
รหัสจังหวัด	
เลขที่ใบลงทะเบียน	

แบบลงทะเบียนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

วันที่.....

ชื่อสหกรณ์.....ประเภท.....

ที่อยู่ เลขที่..... หมู่ที่..... ถนน.....

ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....

1. ข้อมูลสมาชิก

จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น.....คน

จำนวนสมาชิกที่คาดว่าจะสามารถเข้าร่วมโครงการ.....คน

จำนวนวิทยากรที่คาดว่าจะเข้าร่วมโครงการ.....คน

2. ข้อมูลบุคคล

ชื่อผู้ประสานงาน.....ตำแหน่งในสหกรณ์ (ถ้ามี).....

หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้.....

ชื่อประธาน

กรรมการ.....

ชื่อเลขานุการ.....

ชื่อผู้จัดการ.....

ใช้ใบราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

แบบทะเบียนประวัติอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

- ☐ โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
- ☐ (ระบุ).....

ข้อ 1

- 1.1 ชื่ออาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (นาย/นาง/นางสาว)นามสกุล.....
- 1.2 วันเดือนปีเกิด ____/____/____ อายุ ____ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน
- 1.3 การศึกษา ☐ ต่ำกว่า ป.4 ☐ ป.4 ถึง ป.6 ☐ ม.1 ถึง ม.3 ☐ ม.4 ถึง ม.6 ☐ ปวช./ปวส. ☐ ปริญญาตรี
- ☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่น ๆ
- 1.4 ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่ หมู่ที่ ชื่อบ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด (ใช้ที่อยู่ในจังหวัดที่อบรม)
- 1.5 ที่อยู่ตามบัตรประจำตัวประชาชน บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด โทรศัพท์
- 1.6 ท่านเคยขึ้นทะเบียนคนจนตามโครงการของรัฐบาลหรือไม่ ☐ เคย ☐ ไม่เคย
- 1.7 อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ระดับ ☐ จังหวัด ☐ อำเภอ ☐ ตำบล ☐ ชุมชน (ให้เลือกเพียง 1 ข้อ)
- 1.8 ท่านอยู่ในพื้นที่ของ สปก. ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

ข้อ 2 คุณลักษณะของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (เลือกได้เพียง 1 ข้อ)

- ☐ คุรบัญชีเกษตรกรอาสาเดิม
- ☐ เกษตรกรในโครงการเสริมสร้างฯ
- ☐ เกษตรกรทั่วไป/บุคคลทั่วไป

ข้อ 3. ประวัติการทำงาน (เลือกเฉพาะอาชีพหลัก 1 อาชีพ เท่านั้น)

- ☐ เกษตรกร
- ☐ กรรมการสหกรณ์ / กลุ่ม
- ☐ ข้าราชการพลเรือน / ทหาร / ตำรวจ / บัณฑิต
- ☐ ค้าขาย
- ☐ อื่น ๆ

ข้อ 4. ประวัติการอบรม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 4.1 หลักสูตรการอบรม จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- ☐ หลักสูตรบัญชีอย่างง่าย ☐ หลักสูตรบัญชีฟาร์ม 1
- ☐ หลักสูตรบัญชีฟาร์ม 2
- 4.2 อบรมจากหน่วยงานอื่น โปรครระบุ
- ☐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ☐ ช.ก.ส. ☐ หน่วยงานอื่น ๆ
- 4.3 ☐ ไม่เคยอบรม

ข้อ 5. การประกอบอาชีพของผู้เข้าร่วมโครงการ

- 5.1 ด้านพืช รายได้ต่อปี.....บาท
- 5.2 ด้านปศุสัตว์ รายได้ต่อปี.....บาท
- 5.3 ด้านประมง รายได้ต่อปี.....บาท
- 5.4 รายได้จากกรับจ้าง ต่อปี.....บาท

ข้อมูลทั้งหมดนี้จะไม่ถูกเปิดเผย โดยไม่ได้รับอนุญาต จากเจ้าของข้อมูลก่อน

(.....)

วันที่...../...../.....

อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

(.....)

วันที่...../...../.....

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัณฑิตรับ-จ่ายในครัวเรือน

หลักสูตร ความรู้และความเข้าใจ

รุ่นที่ _____

วันที่ ____ / ____ / ____

ชื่อสหกรณ์ _____

ลำดับที่	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	ชื่อ - นามสกุล	ลายมือชื่อ

แบบประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี
โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
ปีงบประมาณ 25.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
จังหวัด.....

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ กรอกข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชี จึงขอความกรุณาผู้เข้ารับการอบรมกรอกข้อความท้ายนี้ให้ครบถ้วนทุกหัวข้อ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง

1. จากที่ท่านฟังการบรรยายจากวิทยากร ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย หรือไม่
 () ได้ () ไม่ได้

2. จากที่ท่านได้ฟังการบรรยายจากวิทยากร ท่านได้รับความรู้ทางการบัญชี รับ – จ่าย ประจำวันหรือไม่
 () ได้ () ไม่ได้

แบบสรุปการประเมินผลการเรียนรู้การบันทึกบัญชีตามแบบ ป.1

- โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

ปีงบประมาณ 25.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....

การเป็นสมาชิกองค์กรการเกษตร/ลูกค้า ธกส.

- ☐ 1 ไม่เป็นสมาชิก.....คน
- ☐ 2 เป็นสมาชิก
- ☐ กลุ่มเกษตรกร.....คน
- ☐ สหกรณ์การเกษตร.....คน
- ☐ อื่น ๆ.....คน
- ☐ 3 ลูกค้า ธ.ก.ส.....คน

1. จากการที่ท่านได้ฟังการบรรยายจากวิทยากร ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทยหรือไม่

ได้ จำนวนคน ไม่ได้ จำนวน.....คน

2. จากการที่ท่านได้ฟังการบรรยายจากวิทยากร ท่านได้รับความรู้ทางการบัญชี รับ – จ่ายประจำวันหรือไม่

ได้ จำนวนคน ไม่ได้ จำนวน.....คน

แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน

หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ

วันที่ _____

วันที่ ____ / ____ / ____

ชื่อสหกรณ์ _____

ลำดับที่	เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	ชื่อ - นามสกุล	ลายมือชื่อ

แบบลงทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมอบรม สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

หลักสูตรฝึกอบรมปฏิบัติ

วันที่

วันที่ ____ / ____ / ____

ชื่อสหกรณ์ _____

ลำดับที่	เลขที่บัตรประจำตัว ประชาชน	ชื่อ - นามสกุล	ลายมือชื่อ

แบบ ป.2

แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

ปีงบประมาณ 25.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ กรอกข้อมูล เพื่อใช้ในการประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติการบันทึกบัญชีหลังจากอบรมการเรียนรู้แล้ว จึงขอความกรุณากรอกข้อความท้ายนี้ให้ครบถ้วนทุกหัวข้อ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง

1. จากการฟังการบรรยายความรู้และความเข้าใจทางการบัญชี ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน หรือไม่

() มี

() ไม่มี

2. ท่านคิดว่าจะบันทึกรายการรับ-จ่ายอย่างต่อเนื่อง หรือไม่

() บันทึก

() ไม่บันทึก

3. ท่านสนใจจะเรียนรู้ด้านบัญชีเพิ่มเติม หรือไม่

() สนใจ

() ไม่สนใจ

แบบประเมินผลการฝึกอบรมปฏิบัติ บันทึกรายการสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

ปีงบประมาณ 25.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ กรอกข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผลการฝึก
ปฏิบัติการบันทึกบัญชีหลังจากอบรมการเรียนรู้แล้ว จึงขอความกรุณากรอก ข้อความทำนองนี้ให้ครบถ้วนทุกหัวข้อ จัก
เป็นพระคุณยิ่ง

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง

4. จากการฟังการบรรยายความรู้และความเข้าใจทางการบัญชี ท่านคิดว่ามีประโยชน์ต่อชีวิต ประจำวัน หรือไม่
() มี () ไม่มี

5. ท่านคิดว่าจะบันทึกรายการสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง หรือไม่
() บันทึก () ไม่บันทึก

6. ท่านสนใจจะเรียนรู้ด้านบัญชีเพิ่มเติม หรือไม่
() สนใจ () ไม่สนใจ

7. จากการประกอบอาชีพหลัก (เพียง 1 อาชีพ)
() ด้านพืช () ด้านปศุสัตว์
() ด้านประมง () รายได้จากการรับจ้าง

4.1 ท่านมีรายได้ (อาชีพหลัก) อยู่ระหว่าง

() 10,000 -15,000 / ปี () 15,001-30,000 / ปี
() 30,001- 50,000 / ปี () เกิน 50,001 ขึ้นไป / ปี

8. จากการประกอบอาชีพเสริมท่านมีรายได้อยู่ระหว่าง (ถ้ามี)
() 10,000 -15,000 / ปี () 15,001-30,000 / ปี
() 30,001- 50,000 / ปี () เกิน 50,001 ขึ้นไป / ปี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....

ทะเบียนเลขที่.....

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการฝึกอบรม ท่านเห็นว่าการฝึกอบรม มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด
() มีประโยชน์มาก () มีประโยชน์พอสมควร
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการฝึกอบรม
 - 2.1 สามารถจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนและสมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพได้มากน้อยเพียงใด
() ดี () พอใช้ () น้อย () ไม่สามารถปฏิบัติได้
 - 2.2 สามารถนำไปสอนแนะให้เกษตรกรในพื้นที่ได้เพียงใด
() ดี () พอใช้ () น้อย () ไม่สามารถสอนได้
3. หากมีหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือให้ท่านไปเผยแพร่ความรู้/และติดตามด้านบัญชีท่านสามารถให้ความร่วมมือได้หรือไม่
() ให้ความร่วมมือ () ให้ความร่วมมือบางโอกาส
() ไม่พร้อมใจให้ความร่วมมือ

แบบ ต.1

(ปรับปรุงใหม่)

แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

ปีงบประมาณ 255.....

ครั้งที่ 1 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ครั้งที่ 2 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....

แบบติดตามการเรียนรู้การจัดทำบัญชี จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ประเมินคือ

☐ อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

ชื่อ-นามสกุล (อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี)

☐ เจ้าหน้าที่โครงการฯ ☐ อื่น ๆ ระบุ

กรอกข้อมูลหลังจากได้เข้าติดตามเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ แต่ละรายเสร็จเรียบร้อยแล้วส่งมอบให้กับ

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

สำหรับเกษตรกรผู้ถูกประเมิน (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

เข้าโครงการเสริมสร้างฯ ปีงบประมาณ ☐ 2548 ☐ 2549 ☐ 2550

การติดตามหลักสูตร ฝึกปฏิบัติได้

ผู้ประเมินเกษตรกร โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ()

การติดตามครั้งที่ 1

1. เกษตรกรผู้ผ่านการอบรม สามารถบันทึกบัญชี ได้หรือไม่ (ถ้าตอบว่า "ไม่ได้" ไม่ต้องทำข้อ 3 - 4)
() ได้ () ไม่ได้
2. เกษตรกรยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้การบันทึกบัญชีอีกหรือไม่
() ยังต้องการ () ไม่ต้องการ
3. เกษตรกรผู้ผ่านการฝึกอบรม สามารถบันทึกรายการรับ-จ่าย ในสมุดบัญชีได้ถูกต้องหรือไม่
() ได้ () ไม่ได้
4. เกษตรกรผู้ผ่านการฝึกอบรม สามารถบันทึกรายการบัญชี ในสมุดบัญชีได้อย่างสม่ำเสมอหรือไม่
() ได้ () ไม่ได้

การติดตามครั้งที่ 2

1. สถานะของผู้เข้ารับการติดตาม
() ติดต่อได้ (ให้ทำข้อ 2 ถึง 3 ต่อ)
() ติดต่อไม่ได้ (ไม่ต้องทำข้ออื่นต่อ) สาเหตุเนื่องจาก () ขาดพื้นฐาน () ตาย () ไม่ทราบสาเหตุ
2. เกษตรกรยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้การบันทึกบัญชีอีกหรือไม่
() ยังต้องการ () ไม่ต้องการ
3. เกษตรกรผู้ผ่านการอบรมสามารถนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือไม่
() ใช่ () ใช่บางครั้ง () ไม่ใช่เลย

แบบติดตามโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

เดือน	รายรับ		รวมรายรับ (รวม 1 ถึง 2)	รายจ่าย		รวมรายจ่าย (รวม 1 ถึง 10)	รายรับสูง กว่ารายจ่าย (3) - (11)	รายจ่ายสูง กว่ารายรับ (11) - (3)
	รายรับประกอบอาชีพ (1)	รายรับอื่น ๆ (2)		รายจ่ายประกอบอาชีพ (รวม1 ถึง 2)	รายจ่ายครัวเรือน (3 ถึง10)			
มกราคม								
กุมภาพันธ์								
มีนาคม								
เมษายน								
พฤษภาคม								
มิถุนายน								
กรกฎาคม								
สิงหาคม								
กันยายน								
ตุลาคม								
พฤศจิกายน								
ธันวาคม								
ยอดรวม								

ข้อมูลในการกู้ยืมเงิน (การเข้าถึงแหล่งทุนหลังจากการบันทึกบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน)

1. เกษตรกรได้ใช้สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนและนำข้อมูลทางบัญชีไปกู้ยืมเงินหรือไม่ (ถ้าใช่ให้ตอบข้อ 2 และ 3)

() ថៃ () ឆែក

- ## 2. แหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรกู้ยืมเงิน

() ร.ก.ส. () สหกรณ์ทุกประเภท () กองทุนหมู่บ้าน

() กองทุน สปก. () แหล่งทุนอื่น ๆ

- ### 3. จำนวนเงินที่กู้ยืม

() 0 - 5,000 () 5,001 - 10,000 () 10,001 - 20,000

() 20,001 - 30,000 () 30,001 - 40,000 () 40,000 ขึ้นไป

ลงชื่อ.....ผู้ติดตาม

$$(\quad)$$

หมายเหตุ

การติดตามการบันทึกบัญชีของเกษตรกรรายบุคคล โดยเก็บข้อมูลตามที่เกษตรกรบันทึกจริงลงในแบบติดตามทั้ง 2 ครั้ง

ปีงบประมาณ 25.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

จังหวัด.....

สำหรับอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ผู้ถูกประเมิน

(นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....

เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

☐ หลักสูตรบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน ☐ หลักสูตรสมคึกคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

ผู้ประเมินอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ()

การติดตามการถ่ายทอดการเรียนรู้ของอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

1. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ได้มีการเตรียมอุปกรณ์การสอนและการวางแผนการถ่ายทอดการเรียนรู้

ในระดบัใจ

() ดีมาก () ดี () พอใช้

2. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ได้ในระดับใด

() ดีมาก () ดี () พอใช้

3. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ได้สนใจเข้าไปแนะนำการจัดทำบัญชีบ่อยครั้งเพียงใด

() มากกว่า 3 ครั้ง () 3 ครั้ง () 2 ครั้ง

4. ท่านคิดว่าอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี สามารถอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้การจัดทำ

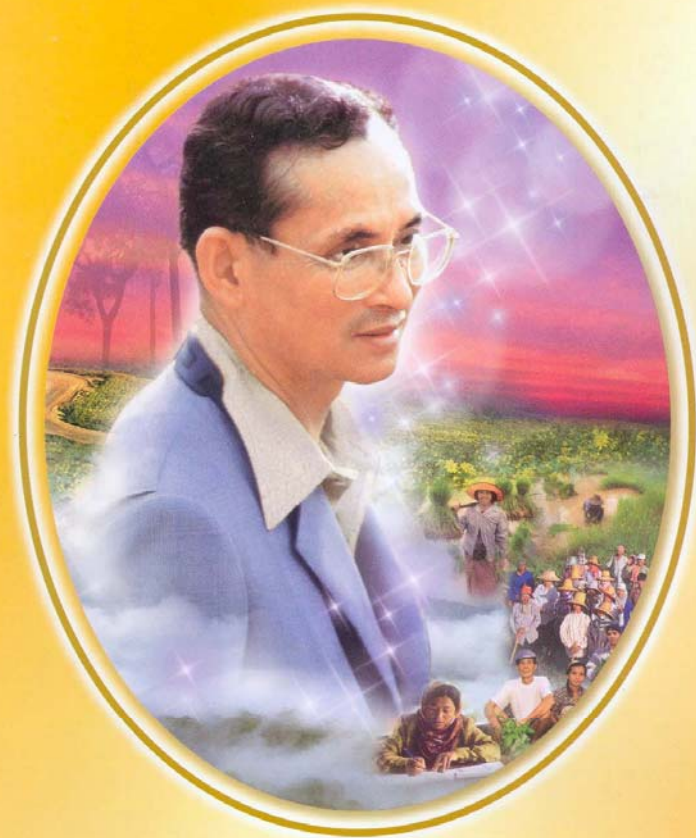
บัญชีได้อย่างต่อเนื่องหรือไม่

() ยังได้รับประโยชน์ต่อเนื่อง () ไม่ได้รับอย่างสม่ำเสมอ

() ไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

พระราชดำรัส
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช

“ทำบุญชี้ให้เห็นว่าสมคูลไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดีไม่ขาดทุน
ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่ และประเทศชาติขาดทุนอย่างนี้ ไม่ขาดทุน อยู่รอด
ข้อสำคัญเป็นอย่างนี้ ที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ว่าพอเพียงในการบริโภค
แต่ให้พอเพียงในการมีชีวิตอยู่บางคนก็อาจจะรวยได้ทีเดียว”

ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541

ภูมิปัญญาทางบัญชี สร้างวิถีสู่นาคต

⑧ รู้จักประหยัด :
ลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

⑦ รู้หนี้สิน :
วางแผนชำระหนี้ให้ทันตามกำหนด

⑥ รู้ต้นทุนกำไร :
ลงทุนเท่าไร ขายได้เท่าไร

⑤ รู้รายจ่าย :
ใช้จ่ายเป็นค่าอะไรบ้าง เท่าไร

④ รู้รายรับ :
ได้เงินมาจากไหน เท่าไร

③ ต้องลงมือทำบัญชี :
ทำบัญชีทุกวันที่มีการรับ - จ่ายเงิน

② ต้องเข้าอบรม : ตั้งใจเรียนรู้การทำบัญชี
สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน
สมุดคิดกำไร - ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

① สมัครใจเข้าร่วมโครงการ :
ลงทะเบียนเพื่อขอรับการฝึกอบรม

สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน

ใช้ในราชการกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

- ☐ เสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- ข้อ 1 1.1 เลขประจำตัวประชาชน
- 1.2 ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล.....
- 1.3 วันเดือนปีเกิด...../...../..... อายุ.....ปี
- 1.4 การศึกษา ☐ ต่ำกว่า ป.4 ☐ ป.4 ถึง ป.6 ☐ ม.1 ถึง ม.3
☐ ม.4 ถึง ม.6 ☐ ปวช./ปวท./ปวส. ☐ ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี ☐ อื่น ๆ.....
- 1.5 ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ชื่อบ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ข้อ 2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

- 2.1 สมาชิกในครัวเรือนตามทะเบียนบ้าน คน
2.2 สมาชิกในครัวเรือนปัจจุบัน คน
2.3 สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำงานการเกษตร คน

ข้อ 3 การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร/ลูกค้า อ.ก.ส.

- ☐ 1) ไม่เป็นสมาชิก
☐ 2) เป็นสมาชิกของ ☐ กลุ่มเกษตรกร.....
☐ สหกรณ์การเกษตร.....
☐ อื่น ๆ.....
☐ 3) เป็นลูกค้า อ.ก.ส. สาขา.....

2 ข้อมูลการถือครองที่ดิน

ข้อ 4 ที่ดินและสถานะการถือครอง

- 4.1 ที่ดิน
☐ พื้นที่บ้านไร่งานตรว.
☐ พื้นที่ทำการเกษตรไร่งานตรว.
☐ พื้นอื่น ๆ (ที่ว่างเปล่า)ไร่งานตรว.
- 4.2 สถานะการถือครอง
☐ ของตนเองไร่งานตรว.
☐ เช่าไร่งานตรว. อัตราค่าเช่า.....บาทต่อปี
☐ อื่น ๆไร่งานตรว.
(ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ญาติให้ทำประโยชน์ เป็นต้น)

ข้อ 5 พื้นที่การเกษตร

- 5.1 มีแหล่งน้ำไร่
5.2 ไม่มีแหล่งน้ำไร่

3 ข้อมูลการประกอบอาชีพ

ข้อ 6 6.1 ด้านพืช รายได้ต่อปี.....บาท

- ☐ เห็ด.....ก้อน ☐ ผักสวนครัว.....งาน ☐ กะหล่ำปลีม่วง.....ไร่ ☐ ถั่วลิสงเตาหวาน.....ไร่
☐ พริก.....ไร่ ☐ มะเขือม่วง.....ไร่ ☐ ข้าวโพดหวาน.....ไร่ ☐ กลัวย.....ไร่
☐ ไม้ผล.....ไร่ ☐ ข้าว.....ไร่ ☐ นาหญ้า.....ไร่ ☐ ฝั.....ไร่
☐ พริก.....ไร่ ☐ ไม้ดอก.....ไร่ ☐ กล้าไม้.....ไร่
☐ อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....หน่วยนับ.....

6.2 ด้านสัตว์ รายได้ต่อปี.....บาท

- ☐ ไก่.....ตัว ☐ เป็ดเทศ.....ตัว ☐ โค.....ตัว ☐ สุกร.....ตัว
☐ อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....หน่วยนับ.....

6.3 ด้านสัตว์น้ำ รายได้ต่อปี.....บาท

- ☐ กบ.....ตัว ☐ ปลา.....ตัว ☐ อนุบาลลูกปลา.....ตัว
☐ อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....หน่วยนับ.....

6.4 รายได้จากการรับจ้าง

- 1) ในภาคการเกษตรบาทต่อปี
 2) นอกภาคการเกษตรบาทต่อปี

4 ข้อมูลฐานะการเงิน

ข้อ 7 7.1 รายการทรัพย์สินหลัก รวมมูลค่า ประมาณ.....บาท ได้แก่

- 1) ที่ดิน.....ไร่ มูลค่า.....บาท
 2) โรงเรือน รวมมูลค่า.....บาท
 ☐ บ้าน.....หลัง ☐ ตึก ☐ ไม้ สภาพ ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ไม่ดี
 มูลค่า.....บาท
 ☐ ยุ้ง/ฉาง.....หลัง สภาพ ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ ไม่ดี
 มูลค่า.....บาท
 3) ทรัพย์สินอื่น ๆ รวมมูลค่า ประมาณ.....บาท

ได้แก่.....

7.2 รายการหนี้สินสำคัญ รวม.....บาท

- กู้มาจาก.....เพื่อ.....
 หลักประกัน.....ต้นเงินคงเหลือ.....บาท อัตราดอกเบี้ย.....%
 - กู้มาจาก.....เพื่อ.....
 หลักประกัน.....ต้นเงินคงเหลือ.....บาท อัตราดอกเบี้ย.....%

บัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน

รวมรายรับบาท
รวมรายจ่ายบาท

☐ รายรับสูงกว่ารายจ่ายบาท
☐ รายจ่ายสูงกว่ารายรับบาท

สมุดบัญชีรับ – จ่ายในครัวเรือน

สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน

สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน

ใช้บันทึกรายรับ หรือรายจ่ายที่เกิดขึ้น ทั้งในครัวเรือนและจากการประกอบอาชีพ

วิธีลงวัน เดือน ปี

- 1 ช่อง "วัน เดือน ปี"
เขียนวันที่ เดือน ปี พ.ศ. ที่มีรายการรับเงิน และรายการจ่ายเงิน

วิธีลงรายการ

- 2 ช่อง "รายการ"
เขียนรายละเอียดของการรับเงิน และจ่ายเงินที่เกิดขึ้น

วิธีลงรายรับ

- 3 ช่อง "รายรับ" แบ่งเป็น รายรับประกอบอาชีพและรายรับอื่นๆ
 - (1) "ประกอบอาชีพ" เขียนจำนวนเงินที่ได้รับ จากการประกอบอาชีพ
เช่น ขายข้าวเปลือก ขายผัก ขายผลไม้ ขายไก่ ขายปลา เป็นต้น
 - (2) "รายรับอื่นๆ" เขียนจำนวนเงินที่ได้รับ โดยเป็นเงินที่ไม่ได้เกิดจากการประกอบอาชีพ
เช่น รับเงินค่าจ้าง รับเงินรางวัล รับเงินกู้ยืม ถอนเงินฝากสหกรณ์/ธนาคาร เป็นต้น
 - (3) "รวมรายรับ" เขียนจำนวนเงินที่ได้รับทั้งสิ้น โดยรวมยอดเงินจากช่องที่ (1) และ (2)

แบบฟอร์ม

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (รวม 1-2) (3)
		ประกอบ อาชีพ (1)	รายรับอื่นๆ (2)	
1	2		3	

ตัวอย่าง

วันที่ 27 ตุลาคม 2548

รับเงินค่าจ้างซ่อมบ้าน 1,000 บาท

ขายมะม่วงได้เงิน 2,000 บาท

กู้เงินมา 1,500 บาท

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (รวม 1-2) (3)
		ประกอบ อาชีพ (1)	รายรับอื่น ๆ (2)	
27 ต.ค. 48	รับเงินค่าจ้างซ่อมบ้าน		1,000	1,000
	ขายมะม่วงได้เงิน	2,000		2,000
	กู้เงินมา		1,500	1,500

วิธีลงรายจ่าย

4 ช่อง “รายจ่าย” แบ่งเป็น รายจ่ายประกอบอาชีพและรายจ่ายในครัวเรือน

รายจ่ายประกอบอาชีพ

- (1) “ค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ” เขียนจำนวนเงินที่จ่ายเป็น ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ข้าว ค่าพันธุ์ปลา ค่าอาหารปลา เป็นต้น
- (2) “ซื้อสินทรัพย์ถาวร” เขียนจำนวนเงินที่จ่าย เพื่อซื้อหรือสร้างเครื่องใช้ที่ใช้งานได้หลายปี และมีราคาสูง รวมถึงลงทุนในการประกอบอาชีพ เช่น ซื้อรถไถนา เครื่องสูบน้ำ ชุดบ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น

รายจ่ายในครัวเรือน

- (3) - (10) เขียนจำนวนเงินที่จ่ายตามประเภทรายจ่ายในครัวเรือนที่แยกไว้ โดยรายจ่ายในครัวเรือนจะเป็นรายจ่ายที่ไม่ได้เกิดจากการประกอบอาชีพ เช่น ค่าอาหาร ค่าของใช้ ค่าน้ำมันรถ ให้เงินลูกใช้ ผักเงิน ชำระคินต้นเงินกู้ เป็นต้น
- (11) “รวมรายจ่าย” เขียนจำนวนเงินที่จ่ายทั้งสิ้น โดยรวมยอดเงินจากช่องที่ (1) ถึง (10)

แบบฟอร์ม

รายจ่าย										รวมรายจ่าย (รวม 1-10) (11)
ประกอบอาชีพ		ในครัวเรือน								
ค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ (1)	ซื้อสินทรัพย์ถาวร (2)	ค่าอาหาร (3)	ค่าของใช้ (4)	ค่าเครื่องนุ่งห่ม (5)	ค่าน้ำมันรถ (6)	ให้เงินลูกใช้ (7)	ฝากเงิน (8)	ชำระคินต้นเงินกู้ (9)	เบ็ดเตล็ด (10)	
					</					

สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน

สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน

ตัวอย่าง

วันที่ 27 ตุลาคม 2548

จ่ายค่ากับข้าว 300 บาท
จ่ายค่าจ้างชุดบ่อเลี้ยงปลาบ่อที่ 2 2,000 บาท
ซื้อปุ๋ยใส่มะม่วง 400 บาท
ซื้อของใช้ในครัว 500 บาท

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (รวม 1-2)	รายจ่าย										รวมรายจ่าย (รวม 1-10)
		ประกอบอาชีพ	รายรับอื่นๆ		ประกอบอาชีพ		ในครัวเรือน								
					ค่าจ้างราย ประกอบอาชีพ (1)	ชื่อ สินค้าที่ขาย (2)	ค่าอาหาร (3)	ค่าของใช้ (4)	ค่าเครื่อง นุ่งห่ม (5)	ค่าจ้างหรือ ค่าเช่า (6)	ให้เงิน ลูกใช้ (7)	ฝากเงิน (8)	ชำระคืน ต้นเงินกู้ (9)	เบ็ดเตล็ด (10)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)					
27 ต.ค. 48	รับเงินค่าจ้างซ่อมบ้าน		1,000	1,000											
	ขายมะม่วงได้เงิน	2,000		2,000											
	กู้เงินมา		1,500	1,500											
	จ่ายค่ากับข้าว						300							300	
	จ่ายค่าจ้างชุดบ่อเลี้ยงปลาบ่อที่ 2					2,000								2,000	
	ซื้อปุ๋ยใส่มะม่วง				400									400	
	ซื้อของใช้ในครัว							500						500	

ตัวอย่าง

วันที่ 29 ตุลาคม 2548

รับเงินค่าจ้างทาสีบ้าน 1,000 บาท

วันที่ 30 ตุลาคม 2548

จ่ายค่าสูบน้ำเข้าบ่อเลี้ยงปลาบ่อที่ 2 400 บาท

ซื้อพันธุ์ปลา 1,000 บาท

ซื้ออาหารปลา 600 บาท

วันที่ 31 ตุลาคม 2548

ขายปลาบ่อที่ 1 ได้เงิน 3,000 บาท

ให้เงินลูกใช้ 300 บาท

ฝากธนาคาร 2,000 บาท

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (รวม 1-2)	รายจ่าย										รวมรายจ่าย (รวม 1-10)
		ประกอบอาชีพ	รายรับอื่นๆ		ประกอบอาชีพ		ในครัวเรือน								
					ค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ (1)	ชื่อสินค้า/บริการ (2)	ค่าอาหาร (3)	ค่าของใช้ (4)	ค่าเครื่องนุ่งห่ม (5)	ค่าจ้างหรือค่าเช่า (6)	ให้เงินลูกใช้ (7)	ฝากเงิน (8)	ชำระคืนต้นเงินกู้ (9)	เบ็ดเตล็ด (10)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)					
27 ต.ค. 48	รับเงินค่าจ้างซ่อมบ้าน		1,000	1,000											
	ขายมะม่วงได้เงิน	2,000		2,000											
	กู้เงินมา		1,500	1,500											
	จ่ายค่ากับข้าว					300								300	
	จ่ายค่าจ้างชุดบ่อเลี้ยงปลาบ่อที่ 2					2,000								2,000	
	ซื้อปุ๋ยใส่มะม่วง				400									400	
	ซื้อของใช้ในครัว						500							500	
29 ต.ค. 48	รับเงินค่าจ้างทาสีบ้าน		1,000	1,000											
30 ต.ค. 48	จ่ายค่าสูบน้ำเข้าบ่อเลี้ยงปลาบ่อที่ 2				400									400	
	ซื้อพันธุ์ปลา				1,000									1,000	
	ซื้ออาหารปลา				600									600	
31 ต.ค. 48	ขายปลาบ่อที่ 1 ได้เงิน	3,000		3,000											
	ให้เงินลูกใช้								300					300	
	ฝากธนาคาร									2,000				2,000	

วิธีรวมเงินในแต่ละเดือน

- 5 ทุกวันสิ้นเดือนให้รวมจำนวนเงินที่ได้รับ และจำนวนเงินที่จ่ายไปในแต่ละเดือน เขียนยอดรวมจำนวนเงินแต่ละช่อง ทุกช่อง ไว้ในบรรทัด “รวมเดือน.....” และระบุชื่อเดือนไว้ด้วย

ตัวอย่าง

รวมจำนวนเงินในแต่ละช่อง ทุกช่องของเดือนตุลาคม 2548

วัน เดือน ปี	รายการ	รายรับ		รวมรายรับ (รวม 1-2)	รายจ่าย										รวมรายจ่าย (รวม 1-10)
		ประกอบอาชีพ	รายรับอื่นๆ		ประกอบอาชีพ		ใบทวีคูณ								
					ค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ	ชื่อสหกรณ์การ	ค่าอาหาร	ค่าของใช้	ค่าเครื่องนุ่งห่ม	ค่าบ้านเรือน	ให้เงินลูกใช้	ฝากเงิน	ชำระคืนต้นเงินกู้	เบ็ดเตล็ด	
(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)		
27 ต.ค. 48	รับเงินค่าจ้างซ่อมบ้าน		1,000	1,000											
	ขายมะม่วงได้เงิน	2,000		2,000											
	ได้เงินมา		1,500	1,500											
	จ่ายค่าข้าว					300							300		
	จ่ายค่าจ้างซ่อมรถจักรยานยนต์ 2					2,000							2,000		
	ซื้อปุ๋ยใส่มะม่วง				400								400		
	ซื้อของใช้ในครัว							500					500		
29 ต.ค. 48	รับเงินค่าจ้างทาสีบ้าน		1,000	1,000											
30 ต.ค. 48	จ่ายค่าซ่อมจักรยานยนต์ 2				400								400		
	ซื้อพันธุ์ปลา				1,000								1,000		
	ซื้ออาหารปลา				600								600		
31 ต.ค. 48	ขายปลาอยู่ที่ 1 ได้เงิน	3,000		3,000											
	ให้เงินลูกใช้								300				300		
	ฝากธนาคาร									2,000			2,000		
	รวมเดือนตุลาคม	5,000	3,500	8,500	2,400	2,000	300	500		300	2,000		7,500		

5 ลงยอดรวมเดือน

เทียบยอดรายรับกับรายจ่ายในแต่ละเดือน

= รายรับ - รายจ่าย

➢ หากเป็นบวก คือ รายรับสูงกว่ารายจ่าย มีเงินเหลือเป็นเงินออม

➢ หากเป็นลบ คือ รายจ่ายสูงกว่ารายรับ

ในเดือนตุลาคม 2548

มีรายรับจากการประกอบอาชีพ 5,000 บาท และรายรับอื่นๆ 3,500 บาท รวมรายรับทั้งสิ้น 8,500 บาท

มีรายจ่ายประกอบอาชีพเป็นค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ 2,400 บาท ซื้อสินทรัพย์ถาวร 2,000 บาท

และรายจ่ายในครัวเรือนเป็นค่าอาหาร 300 บาท ค่าของใช้ 500 บาท ให้เงินลูกใช้ 300 บาท

ฝากเงินธนาคาร 2,000 บาท รวมรายจ่ายทั้งสิ้น 7,500 บาท

ดังนั้น รายรับสูงกว่ารายจ่าย เท่ากับ 1,000 บาท (8,500 - 7,500)

ให้นำไปเขียนไว้ตอนท้ายต่อจากบัญชี ดังนี้

รวมรายรับ 8,500 บาท

รวมรายจ่าย 7,500 บาท

☒ รายรับสูงกว่ารายจ่าย 1,000 บาท

☐ รายจ่ายสูงกว่าค่าใช้จ่าย บาท

สมุดบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน

รวมรายรับบาท
รวมรายจ่ายบาท

☐ รายรับสูงกว่ารายจ่ายบาท
☐ รายจ่ายสูงกว่ารายรับบาท

ประสงค์เรียนรู้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมและสมัครได้ที่ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร
ที่ท่านเป็นสมาชิก หรือที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดในท้องที่ www.cad.go.th

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 0-3524-3355

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์
พระนครศรีอยุธยา 0-3524-2212
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นนทบุรี 0-2526-1957
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ปทุมธานี 0-2581-6669
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อ่างทอง 0-3561-1351
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ลพบุรี 0-3641-2938
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สิงห์บุรี 0-3650-7182
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สุพรรณบุรี 0-3555-5255
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สระบุรี 0-3622-1959
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุทัยธานี 0-5651-1082
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยนาท 0-5641-1200
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กาญจนบุรี 0-3451-2993

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 2 0-3832-1045

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยภูมิ 0-3832-2482
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ระยอง 0-3896-6840
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ฉะเชิงเทรา 0-3851-2466
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สมุทรปราการ 0-2395-1589
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จันทบุรี 0-3932-1184
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ตราด 0-3951-1966
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครนายก 0-3731-1189
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ปราจีนบุรี 0-3745-4077
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สระแก้ว 0-3742-5051

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 3 0-4424-5660

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครราชสีมา 0-4424-5581
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์บุรีรัมย์ 0-4461-7091
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มหาสารคาม 0-4372-1474
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ชัยภูมิ 0-4482-2505
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สุรินทร์ 0-4451-2203

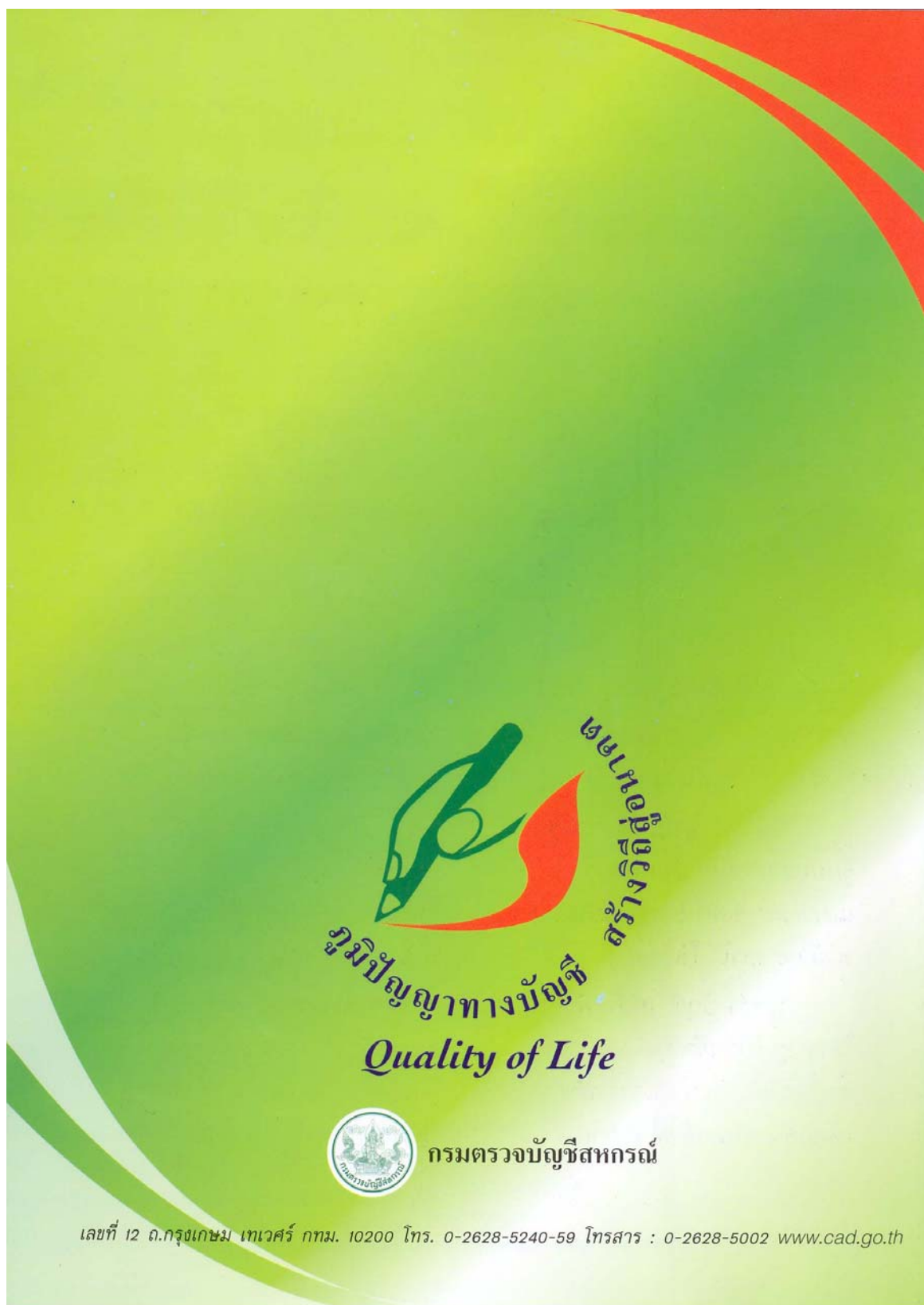
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 0-4532-1856

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุบลราชธานี 0-4526-9469
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ยโสธร 0-4572-0825
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ร้อยเอ็ด 0-4351-1888
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มุกดาหาร 0-4261-1630
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อำนาจเจริญ 0-4545-1020
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์กาฬสินธุ์ 0-4381-2083
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ศรีสะเกษ 0-4563-3497

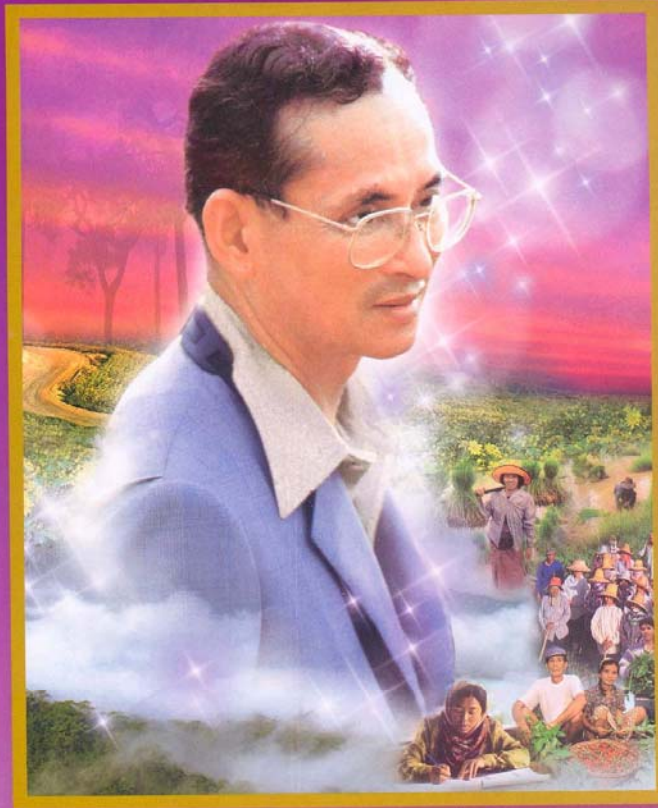
สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 5 0-4224-4829

- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุดรธานี 0-4232-6117
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เลย 0-4281-1390
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์สกลนคร 0-4273-2048
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์หนองคาย 0-4241-2360
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ขอนแก่น 0-4324-1069
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์นครพนม 0-4251-1655
- สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์หนองบัวลำภู 0-4231-2016

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช

“ทำบัญชีให้เห็นว่าสมดุลไม่ขาดทุน ถ้าทุกคนสามารถที่จะทำให้พอดีไม่ขาดทุน
ประเทศชาติไม่ขาดทุนแน่ และประเทศชาติขาดทุนอย่างนี้ ไม่ขาดทุน อยู่รอด
ข้อสำคัญเป็นอย่างนี้ ที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ว่าพอเพียงในการบริโภค
แต่ให้พอเพียงในการมีชีวิตอยู่บางคนก็อาจจะรวยได้ที่เดียว”

สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

ภายหลังจากที่เกษตรกรจดบันทึกรายการรับจ่ายเงินที่เกิดขึ้นในแต่ละวันไว้ในสมุดบัญชีรับ-จ่าย ในครัวเรือน หรือที่เรียกว่า “ ลงบัญชี ” แล้ว เมื่อสิ้นรอบการผลิตและขายผลผลิตได้ เกษตรกรสามารถคิดกำไร-ขาดทุน จากการประกอบอาชีพของตนเองได้ โดยนำรายรับและรายจ่ายในการประกอบอาชีพที่ลงบัญชีไว้มาใส่ลงใน แบบฟอร์มของอาชีพแต่ละอาชีพ ตามแต่ว่าเกษตรกรจะประกอบอาชีพอะไร ซึ่งแต่ละอาชีพจะมีรายการต่าง ๆ ที่นำมาคิดเพื่อหาผลกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ดังนี้

การคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

รายได้

- ขาย บาท

หัก ต้นทุน

- ซื้อพันธุ์ บาท

- ซื้ออาหารสัตว์ / ปุ๋ย / ยา บาท

- บาท

- บาท

- บาท

- คิดค่าแรงงานตนเอง บาท

- คิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต บาท

..... บาท

หัก ปัจจัยการผลิตคงเหลือ บาท

กำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ บาท

วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

ให้คิดกำไร-ขาดทุนแยกเป็นแต่ละอาชีพ เช่น อาชีพเลี้ยงปลา อาชีพทำนา อาชีพทำสวนยาง อาชีพเลี้ยงโคนม อาชีพเลี้ยงไก่ อาชีพทำไร่ข้าวโพด อาชีพทำสวนผัก อาชีพทำฟาร์มเห็ด เป็นต้น

รายได้

นำข้อมูลที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน ช่องรายรับจากการประกอบอาชีพ มาบันทึกไว้

ต้นทุน

นำข้อมูลที่บันทึกไว้ในสมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน ช่องรายจ่ายจากการประกอบอาชีพ มาบันทึกไว้ ดังนี้

● **ค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ** นำเฉพาะรายจ่ายของอาชีพที่จะคิดกำไร-ขาดทุน ใส่ลงในรายการที่กำหนดไว้ กรณีรายจ่ายรายการเดียวกันมีการจ่ายเงินหลายครั้ง ให้รวมยอดรายจ่ายนั้นทั้งหมดก่อนนำมาใส่ไว้ และกรณีมีรายการนอกเหนือจากที่กำหนด ให้ระบุรายละเอียด

- ซื้อพันธุ์.....ให้นำยอดเงินที่จ่ายไปเพื่อซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่บันทึกไว้ในช่องค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพมาใส่ไว้

- ซื้ออาหารสัตว์ / ปุ๋ย / ยาให้นำยอดเงินที่จ่ายไปเพื่อซื้ออาหารสัตว์ ปุ๋ย ยา ที่บันทึกไว้ในช่องค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพมาใส่ไว้

- ใช้ในกรณีไม่มีรายการตามที่กำหนดไว้ แต่มีรายจ่ายนั้นบันทึกไว้ในช่องค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพ ให้ระบุรายละเอียด เช่น บันทึกไว้ในช่องค่าใช้จ่ายประกอบอาชีพว่าจ่าย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับเครื่องสูบน้ำ ก็ให้ระบุไว้ว่า “ - ค่าน้ำมันเครื่องสูบน้ำ ” พร้อมทั้งใส่ยอดเงินที่จ่ายไปด้วย

● **คิดค่าแรงงานตนเอง** เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพโดยใช้แรงงานตนเองและคนในครอบครัว จึงควรคิดค่าแรงงานตนเองและคนในครอบครัวเป็นต้นทุนประกอบอาชีพด้วย โดยคิดค่าแรงงานตามอัตราท้องถิ่นคิด ได้เท่าไรให้นำยอดเงินที่คิดได้ใส่ไว้ในบรรทัดนี้ สำหรับกรณีที่เกษตรกรทำหลายอาชีพในคราวเดียวกัน ให้แบ่งคิดค่าแรงงานเป็นต้นทุนตามสัดส่วนที่ใช้แรงงานในแต่ละอาชีพ

● **คิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อการผลิต** สินทรัพย์ถาวรที่ลงบัญชีไว้ในช่อง “ซื้อสินทรัพย์ถาวร” จะเป็นสินทรัพย์ที่ซื้อหรือสร้างอุปกรณ์/สิ่งปลูกสร้างที่ใช้งานได้หลายปีและมีราคาสูง รวมถึงลงทุนในการประกอบอาชีพ เช่น ซื้อรถไถนา เครื่องสูบน้ำ ชุดบ่อเลี้ยงปลา สร้างเล้าไก่ เป็นต้น จึงต้องแบ่งราคาสินทรัพย์เฉลี่ยออกเป็นงวดๆ หรือปีละเท่าๆ กัน ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น โดยมีวิธีการคิด ดังนี้

$$\text{รายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อการผลิต} = \frac{\text{อุปกรณ์/สิ่งปลูกสร้าง}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

ตัวอย่าง จ่ายค่าชุดบ่อเลี้ยงปลาเป็นเงิน 2,000 บาท คาดว่าบ่อนี้ใช้เลี้ยงปลาได้ 10 รุ่น

$$\text{รายจ่ายในการชุดบ่อเลี้ยงปลาเฉลี่ยต่อรุ่น} = \frac{2,000}{10} = 200 \text{ บาท}$$

สำหรับกรณีที่เกษตรกรทำหลายอาชีพในคราวเดียวกัน ให้แบ่งคิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเป็นต้นทุนตามสัดส่วนที่ใช้สินทรัพย์ถาวรในแต่ละอาชีพ

● **ปัจจัยการผลิตคงเหลือ** เมื่อสิ้นรอบการผลิตหากมีปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการผลิต เช่น อาหารสัตว์ ปุ๋ย ยา คงเหลืออยู่ให้นำมาคิดว่าของที่เหลือนั้น เป็นเงินเท่าไร เพื่อนำไปหักออกจาก ยอดรวมต้นทุนซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นต้นทุนที่แท้จริงในการประกอบอาชีพนั้นๆ

ตัวอย่าง การคิดกำไร-ขาดทุนจากอาชีพเลี้ยงปลา

เกษตรกรเลี้ยงปลาน้ำจืด 1 มีรายรับและรายจ่ายในการเลี้ยงที่ลงบัญชีไว้ในสมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน ดังนี้

- ซื้อพันธุ์ปลา 800 บาท
- ซื้ออาหารปลา 1 กระสอบ เป็นเงิน 700 บาท แต่ใช้ไม่หมดคงเหลือคิดเป็นเงิน 300 บาท
- จ่ายค่าชุดบ่อเลี้ยงปลาน้ำจืด 1 เป็นเงิน 2,000 บาท คาดว่าจะเลี้ยงปลาได้ 10 รุ่น
- ในการเลี้ยงปลาได้ใช้แรงงานตนเองเป็นคนเลี้ยง จึงคิดค่าแรงงานตนเอง เป็นเงิน 500 บาท
- ขายปลาน้ำจืด 1 ได้เงินรวม 3,000 บาท

ให้นำจำนวนเงินของรายการต่าง ๆ ข้างต้นไปใส่ในแบบฟอร์มคิดกำไร-ขาดทุนจากอาชีพเลี้ยงปลา ดังนี้

อาชีพเลี้ยงปลา

รายได้

- ขายปลา 3,000 บาท

หัก ต้นทุน

- ซื้อพันธุ์ปลา 800 บาท
 - ซื้ออาหารปลา 700 บาท
 - ค่าขนส่ง บาท
 - ดอกเบี้ยเงินกู้ บาท
 - บาท
 - บาท
 - คิดค่าแรงงานตนเอง 500 บาท
 - คิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต 200 บาท

..... 2,200 บาท

หัก อาหารปลาคงเหลือ

..... 300 บาท 1,900 บาท

กำไรจากการเลี้ยงปลา

..... 1,100 บาท

การคิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต

= $\frac{\text{อุปกรณ์/สิ่งปลูกสร้าง}}{\text{อายุการใช้งาน}}$

(1) ค่าใช้จ่ายในการชุดบ่อเลี้ยงปลา

= 2,000 บาท

..... 10 รอบ

= 200 บาทต่อรอบ

(2)

= บาท

..... รอบ

= บาทต่อรอบ

รวมรายจ่ายของสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต (1) + (2) = 200 บาท

สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ

รู้จักวางแผนประกอบอาชีพ

ก่อนที่จะทำอาชีพใดๆ เกษตรกรจะต้องรู้จักคิดอย่างรอบคอบก่อนที่จะลงมือทำว่า จะทำอะไร เมื่อใด ทำเท่าไร ทำอย่างไร ลงทุนหรือเสียค่าใช้จ่ายเท่าใด และทำแล้วจะได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งการคิดอย่างนี้เรียกว่า “ การวางแผนประกอบอาชีพ ”

การวางแผนที่ดีต้องนำผลการประกอบอาชีพครั้งก่อนมาดูว่าเป็นอย่างไร แล้วคาดคะเนถึงผลสำเร็จของการประกอบอาชีพครั้งต่อไปว่าควรเป็นอย่างไร จากนั้นกำหนดวิธีดำเนินการไว้ล่วงหน้าสำหรับการประกอบอาชีพครั้งต่อไป ซึ่งเกษตรกรสามารถวางแผนได้อย่างง่าย ๆ ดังนี้

- 1 ตัดสินใจให้ได้ว่าจะประกอบอาชีพอะไร เพื่อกำหนดชนิดและปริมาณผลผลิตที่จะผลิต
- 2 กำหนดเวลา และขั้นตอนของงานที่ทำ
- 3 ประมาณการรายได้ โดยแยกเป็นแต่ละอาชีพว่า แต่ละเดือนอาชีพใดมีรายได้เท่าไร
- 4 ประมาณการต้นทุนในการประกอบอาชีพเพื่อจะได้ทราบจำนวนเงินทุนที่ต้องการใช้ในแต่ละอาชีพ

ว่าจำนวนเท่าไรจึงจะเพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการใช้จัดหาปัจจัยการผลิต ลงทุนซื้อสินทรัพย์ถาวร และจ่ายค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่เกิดปัญหาเงินทุนขาดแคลน หรือกู้เงินเตรียมไว้มากเกินไป ต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้โดยไม่จำเป็น

- 5 นำประมาณการรายได้ หักด้วย ประมาณการต้นทุน จะทำให้ทราบประมาณการผลตอบแทนของแต่ละอาชีพ

ทั้งนี้ เกษตรกรสามารถวางแผนประกอบอาชีพได้ โดยใส่จำนวนเงินที่ประมาณการของแต่ละอาชีพในแบบฟอร์ม ดังนี้

แผนการลงทุนประกอบอาชีพ

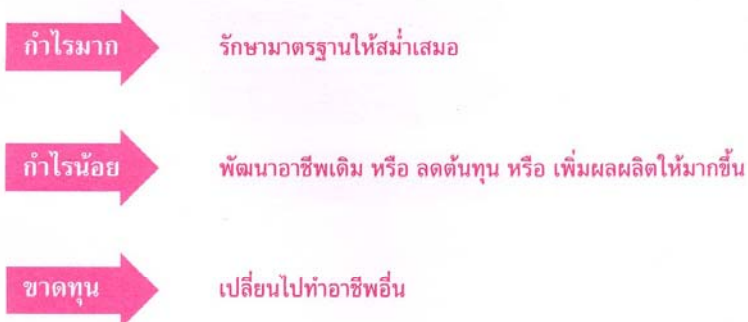
อาชีพ	ปริมาณ	รายรับประกอบอาชีพ	รายจ่ายประกอบอาชีพ	กำไร-ขาดทุน	รายได้แต่ละเดือน												รวม
					ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
1.....																	
2.....																	
3.....																	
4.....																	

ภายหลังจากการวางแผนการประกอบอาชีพแล้ว เกษตรกรต้องรู้จักบันทึกผลจากการประกอบอาชีพที่ได้รับจริง โดยใส่จำนวนเงินได้รับจากการประกอบอาชีพแต่ละอาชีพในแบบฟอร์ม ดังนี้

ผลการลงทุนประกอบอาชีพ

อาชีพ	ปริมาณ	รายรับประกอบอาชีพ	รายจ่ายประกอบอาชีพ	กำไร-ขาดทุน	รายได้แต่ละเดือน												รวม	
					ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
1.....																		
2.....																		
3.....																		
4.....																		

และเพื่อให้เกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีทิศทาง ควรจะได้มีการเปรียบเทียบแผนการประกอบอาชีพที่วางไว้กับผลการลงทุนประกอบอาชีพเป็นระยะๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางในการประกอบอาชีพครั้งต่อไปได้อย่างรอบคอบ

การคิดกำไร-ขาดทุนสำหรับการประกอบอาชีพต่าง ๆ

- ทำนา
- ทำสวนยาง
- ทำไร่ข้าวโพด
- ทำสวนผัก
- เลี้ยงโคนม
- เลี้ยงไก่
- เลี้ยงปลา
- ทำฟาร์มเห็ด

สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ ///

อาชีพทำนา

การคิดกำไร-ขาดทุนจากการทำนา 1 รอบฤดูกาล

รายได้

- ขายข้าวเปลือก บาท
- ขายฟางข้าว บาท
- บาท
- บาท

หัก ต้นทุน

- ค่าไถพินา บาท
- ค่าพันธุ์ข้าว บาท
- ค่าปุ๋ย บาท
- ค่ายาปราบศัตรูพืช บาท
- ค่าแรงงานเก็บเกี่ยวข้าว บาท
- ค่าน้ำมันเครื่องสูบน้ำ บาท
- ค่าขนส่ง บาท
- ดอกเบี้ยเงินกู้ บาท
- บาท
- บาท
- คิดค่าแรงงานตนเอง บาท
- คิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต บาท
- บาท
- หัก ปุ๋ย...../.....คองเหลือ บาท บาท

กำไร (ขาดทุน) จากการทำนา บาท

$$\text{รายจ่ายของสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต} = \frac{\text{อุปกรณ์/สิ่งปลูกสร้าง}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

(1)

= บาท

..... รอบ

= บาทต่อรอบ

(2)

= บาท

..... รอบ

= บาทต่อรอบ

รวมรายจ่ายของสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต (1+2) บาท

อาชีพ.....

การคิดกำไร-ขาดทุนจากการ.....

รายได้

- บาท
 - บาท
 - บาท
 บาท

หัก ต้นทุน

- บาท
 - บาท
 - บาท
 - บาท
 - บาท
 - บาท
 - บาท
 - บาท
 - คิดค่าแรงงานตนเอง บาท
 - คิดรายจ่ายสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต บาท
 บาท
 หัก/.....คงเหลือ บาท

กำไร (ขาดทุน) จากการ..... บาท

รายจ่ายของสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต = $\frac{\text{อุปกรณ์/สิ่งปลูกสร้าง}}{\text{อายุการใช้งาน}}$

(1)
 = บาท
 รอบ
 = บาทต่อรอบ

(2)
 = บาท
 รอบ
 = บาทต่อรอบ

รวมรายจ่ายของสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต (1+2) บาท

สมุดคิดกำไร-ขาดทุนจากการประกอบอาชีพ //

แผนการลงทุนประกอบอาชีพ

อาชีพ	ปริมาณ	รายรับประกอบอาชีพ	รายจ่ายประกอบอาชีพ	กำไร-ขาดทุน			
					ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1							
2							
3							
4							

ผลการลงทุนประกอบอาชีพ

อาชีพ	ปริมาณ	รายรับประกอบอาชีพ	รายจ่ายประกอบอาชีพ	กำไร-ขาดทุน			
					ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.
1							
2							
3							
4							

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย (ปี 2550)

ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศไทยตามนโยบายรัฐบาล มีจุดมุ่งหมายแก้ไขปัญหาคูณยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยเฉพาะด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นฐานเศรษฐกิจของภูมิภาคต้องอาศัยศักยภาพด้านการผลิตการเกษตร กระบวนการเกษตรและสหกรณ์จึงกำหนดยุทธศาสตร์เกษตรที่มุ่งเน้นการผลิตที่มีประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจจากก้าวเพื่อให้เกษตรกรไทยหลุดพ้นจากความยากจน การแก้ไขปัญหาคูณยากจนตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล นอกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพที่ตัวเกษตรกรเพิ่มขีดความสามารถให้เข้มแข็ง ให้ภูมิคุ้มกันให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ในสภาวะการณ์ปัจจุบันพบว่าบุคคลทั่วไปที่อยู่นอกภาคเกษตร เช่น บุคคลในสถาบันการศึกษาหรือ บุคคลในชุมชนเมืองก็ควรได้รับการพัฒนาด้วย เพื่อเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและพลังท้องถิ่นชุมชนให้มีความเข้มแข็งก่อให้เกิดทุนทางเศรษฐกิจและสังคม สอดรับกับกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฉบับที่ 9 และฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริการจัดการภายในที่ดีให้เกิดทุกระดับ อันจะทำให้เกิดการต่อยอดภูมิปัญญาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดังนั้นเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเกษตรกรและบุคคลทั่วไปให้มีความรู้ด้านบัญชีเพื่อการพัฒนาที่มุ่งสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาวิชาชีพและแก้ปัญหาคูณยากจนและหนี้สินของเกษตรกรตามหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จึงได้ขยายกลุ่มเป้าหมายในโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย เพื่อให้เกษตรกรไทยและบุคคลทั่วไปได้รับโอกาสเรียนรู้การจัดทำบัญชีทั่วประเทศ ซึ่งได้แก่การจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนและบัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อเกษตรกรไทยและบุคคลทั่วไปจะสามารถควบคุมรายรับรายจ่ายในครัวเรือน ได้รู้ต้นทุนในการประกอบอาชีพและสามารถวางแผนการประกอบอาชีพในอนาคตได้ โดยใช้การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Learning Organization) ในการเพิ่มขีดความสามารถให้เกษตรกรมีความเข้มแข็ง ได้รับโอกาสเรียนรู้การจัดทำบัญชีอย่างง่ายทั่วประเทศ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ องค์ความรู้ ได้แก่ ความรู้ทางบัญชีที่จะถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไปเพื่อนำไปปฏิบัติ คือ ความรู้ทางบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายตรงตามความต้องการของประชาชนในแต่ละอาชีพ กระบวนการเรียนรู้ เป็นการจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ ความเป็นสังคมไทย การปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมอันเนื่องมาจากความเคยชินให้เห็นประโยชน์และความสำคัญในการลงบัญชี

นอกจากนี้ยังดำเนินการเสริมสร้างภูมิปัญญา บัญชีอย่างต่อเนื่อง โดยการรณรงค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ทางบัญชีรายบุคคล และติดตามการเรียนรู้รายบุคคล โดยกำหนดแผนสอนซ่อมเสริมรายบุคคล ออกแนะและเสริมทักษะรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจ รากแก้วในภาคการเกษตรเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เสริมสร้างความรู้ด้านบัญชีให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปแต่ละครัวเรือน ให้เห็นประโยชน์ของการจัดทำบัญชี รัฐบาลได้ รัฐบาลจ่าย จ่ายอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน บัญชีต้นทุนการประกอบอาชีพ รวมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงิน และกำหนดราคาผลผลิตของตนเองได้
2. เปิดโอกาสให้เกษตรกรไทยและบุคคลทั่วไปสามารถเรียนรู้การจัดทำบัญชี สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อหลุดพ้นจากความยากจนและมีอนาคตที่ดีต่อไป
3. เสริมสร้างวัฒนธรรมในการมีวินัยทางการเงินให้กับเกษตรกรและบุคคลทั่วไป

เป้าหมาย

ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีอย่างง่ายแก่เกษตรกรทั่วประเทศ
จำนวน 5.6 ล้านครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 5.6 ล้านคน ภายในปีงบประมาณ 2552

ปีงบประมาณ 2548	จำนวน	1,000,000 คน
ปีงบประมาณ 2549	จำนวน	1,000,000 คน
ปีงบประมาณ 2550	จำนวน	1,000,000 คน
ปีงบประมาณ 2551	จำนวน	1,200,000 คน
ปีงบประมาณ 2552	จำนวน	<u>1,400,000</u> คน
รวม		<u>5,600,000</u> คน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตัวชี้วัด (KPIs)	หน่วยวัด : คน				
	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
1. เกษตรกรได้รับการสอนแนะด้านบัญชีอย่างง่าย	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,200,000	1,400,000
2. จำนวนเกษตรกรที่มีขีดความสามารถในการจัดทำบัญชีรายบุคคล	300,000	400,000	400,000	480,000	560,000

วิธีดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์และเปิดโครงการระดับจังหวัด โดยการสำรวจ / ประสานงานกับสถาบันเกษตรกรเป้าหมาย เพื่อชี้แจงและทำข้อตกลง รวมทั้งแจ้งสิทธิและหน้าที่ของเกษตรกรและบุคคลทั่วไปที่ได้รับเมื่อเข้าร่วมโครงการ
2. จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานฝึกอบรมผ่านกลไกความร่วมมือได้แก่สถาบันเกษตรกร การบริการแก่น / สหกรณ์นิคมในเขต สปก. ชุมชนเมือง สถาบันการศึกษาและบุคคลทั่วไป โดยการประชุม ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และทราบเป้าหมายของโครงการ กำหนดวิทยากรผู้ช่วย กำหนดรูปแบบบัญชีรับ-จ่าย และบัญชีต้นทุนตามกลุ่มอาชีพ พร้อมทั้งนัดหมายสถาบันเกษตรกรเพื่อจัดทำปฏิทินสำหรับดำเนินการฝึกอบรมและบันทึกจำนวนผู้สนใจรายกลไก
3. ฝึกอบรมเกษตรกรรายบุคคล โดยจัดเตรียมสื่อการสอนและเอกสารประกอบการบรรยาย ชักชวนการปฏิบัติงานวิทยากร ดำเนินการฝึกอบรมโดยแบ่งเป็น 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี และหลักสูตรฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชีเพื่อให้สามารถบันทึกบัญชีได้ ซึ่งในหลักสูตรที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย 30 -40% ของเกษตรกรที่วางแผนอบรมในแต่ละปี จะได้รับการกระตุ้น การเรียนรู้ให้สามารถจัดทำบัญชีรายบุคคลและบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพได้
4. รณรงค์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้บัญชีรายบุคคล โดยการรณรงค์ในวันประชุมสมาชิก ประจำปีของสถาบันเกษตรกรเป้าหมาย จัดนิทรรศการในเทศกาลสำคัญของชุมชน และรณรงค์ผ่านสื่อท้องถิ่นของชุมชน โดยใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ เช่น ภาพโปสเตอร์ แผ่นสติ๊กเกอร์ และสื่ออื่น ๆ เพื่อให้ทราบประโยชน์ของการจัดทำบัญชี
5. ติดตามผล / สอนแนะเกษตรกรรายบุคคล สำนักงานฯ จะกำหนดแผนสอนซ่อมเสริมเกษตรกรรายบุคคล เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจบัญชีรับ - จ่าย ในครัวเรือน จากกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านหลักสูตรฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชี โดยครูบัญชีเกษตรกรอาสา ออกแนะนำ และเสริมทักษะการจัดทำบัญชีรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง
6. ติดตามผลการจัดการโครงการระดับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรรายไตรมาส ตลอดจนติดตามผลการจัดการโครงการระดับจังหวัดเป็นรายเดือน เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคของโครงการ (ถ้ามี) จะได้แก้ไขทันท่วงที
7. สัมมนาและฝึกอบรม ได้แก่ ประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชีปีละครั้ง เพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีรายบุคคล เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และปรับปรุงวิธีการกระตุ้นการเรียนรู้ ติดตามประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ
8. การจ้างเหมาบริการเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโครงการประจำสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวน 76 จังหวัด เพื่อให้ช่วยปฏิบัติงานในการจัดฝึกอบรมเกษตรกร การประชาสัมพันธ์ การเตรียมงานประสานงานกับสถาบันเกษตรกร งานธุรการ และบันทึกข้อมูลหลังการฝึกอบรม สำหรับยานพาหนะในการปฏิบัติงานตามโครงการใช้การจ้างเหมาบริการรถยนต์ พร้อมพนักงานขับรถเท่ากับจำนวนสายสอบบัญชี เนื่องจากใช้สหกรณ์เป็นสถานที่จัดอบรมซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอ/ตำบลต่าง ๆ

พื้นที่ดำเนินการ จำนวน 76 จังหวัดทั่วประเทศ

ระยะเวลาของโครงการ ปีงบประมาณ 2548 - 2552

ค่าใช้จ่ายของโครงการ 726.290 ล้านบาท

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทรายจ่าย	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552
1. การเตรียมการ	27.606	16.000	16.000	22.560	22.560
1.1 คู่มือและสมุดทำบัญชีรายบุคคล	21.900	16.000	16.000	22.560	22.560
1.2 ชักซ้อมการปฏิบัติงานวิทยากร	5.706	-	-	-	-
2. การจัดการ	3.875	7.860	7.860	10.240	10.240
2.2 ประชาสัมพันธ์โครงการ	1.060				
2.3 ติดตามผลการจัดการโครงการ	2.695				
2.4 จ้างเหมาบริการและค่าน้ำมัน	0.120	7.860	7.860	10.240	10.240
3. พัฒนาศักยภาพความรู้	33.329	106.000	106.000	144.360	144.360
3.1 ค่าใช้จ่ายในการอบรมเกษตรกร	23.679	90.000	90.000	120.000	120.000
3.2 ค่าใช้จ่ายติดตามผล/สอนแนะเกษตรกร	8.000	16.000	17.000	19.200	19.200
3.3 ค่าใช้จ่ายในการสัมมนา/ฝึกอบรม	1.650	-	-	-	-
4. ค่าใช้จ่ายอำนวยการโครงการ		.140	.140	5.160	5.160
รวม	64.810	130.000	131.000	177.160	177.160

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้รับประโยชน์จากการจัดทำบัญชีรับ - จ่ายในครัวเรือน ทำให้สามารถควบคุมการใช้จ่ายเงินจากการจัดทำบัญชีอย่างง่าย และใช้ข้อมูลทางบัญชีในการประกอบอาชีพมาวางแผนในอนาคตได้
2. ส่งเสริมสถาบันครอบครัวของภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ให้มีความเข้มแข็ง โดยใช้ประโยชน์จากการจัดทำบัญชี ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับครัวเรือนให้มีความเข้มแข็ง
3. สร้างโอกาสการเรียนรู้สามารถ คิดเป็น ทำเป็น สร้างรายได้ และการมีส่วนร่วม ในชุมชนของเกษตรกรและบุคคลทั่วไป ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
4. เป็นการสร้างจิตสำนึกในการมีวินัยทางการเงินแก่ประชาชน
5. รัฐจะมีข้อมูลจากการบันทึกบัญชีของเกษตรกรและประชาชนที่ขึ้นทะเบียนคนจนทั่วประเทศ เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้บริหารโครงการ

ส่วนกลาง	- อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	ผู้อำนวยการโครงการ
	- รองอธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	รองผู้อำนวยการโครงการ
	- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร	ผู้จัดการโครงการ
	- ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการบัญชีเกษตรกร	ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการ
	- ผู้อำนวยการส่วนพัฒนานโยบายและแผน	ผู้เขียนโครงการ
ส่วนภูมิภาค	- ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 – 10	ผู้อำนวยการโครงการ
	- หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์	ผู้ดำเนินการโครงการ

เป้าหมายโครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย ปีงบประมาณ 2550

หน่วย : ราย

สตท./สตส.	เป้าหมาย ที่ดำเนินการ	เป้าหมายใหม่ ที่ดำเนินการ (หลักสูตร รู้และเข้าใจ)	เป้าหมาย ที่ต้องดำเนินการ (หลักสูตร อบรมฝึกปฏิบัติ)
สตท.1			
สตส.กาญจนบุรี	6,880	6,880	2,752
สตส.ชัยนาท	7,730	6,570	2,628
สตส.นนทบุรี	12,170	9,550	3,820
สตส.ปทุมธานี	3,680	3,130	1,252
สตส.พระนครศรีอยุธยา	8,180	8,180	3,272
สตส.ลพบุรี	11,660	10,500	4,200
สตส.สระบุรี	7,560	7,560	3,024
สตส.สิงห์บุรี	4,830	4,100	1,640
สตส.สุพรรณบุรี	11,670	9,925	3,970
สตส.อ่างทอง	6,300	5,350	2,140
สตส.อุทัยธานี	4,170	3,550	1,420
รวม	84,830	75,295	30,118
สตท.2			
สตส.จันทบุรี	8,520	8,520	3,408
สตส.ฉะเชิงเทรา	7,700	7,700	3,080
สตส.ชลบุรี	3,710	3,710	1,484
สตส.ตราด	2,920	2,920	1,168
สตส.นครนายก	3,900	3,900	1,560
สตส.ปราจีนบุรี	3,950	3,950	1,580
สตส.ระยอง	5,300	5,300	2,120
สตส.สมุทรปราการ	290	290	116
สตส.สระแก้ว	6,320	6,320	2,528
รวม	42,610	42,610	17,044

สตท./สตส.	เป้าหมาย ที่ดำเนินการ	เป้าหมายใหม่ ที่ดำเนินการ (หลักสูตร รู้และเข้าใจ)	เป้าหมาย ที่ต้องดำเนินการ (หลักสูตร อบรมฝึกปฏิบัติ)
สตท. 3			
สตส.ชัยภูมิ	29,460	29,460	11,784
สตส.นครราชสีมา	51,140	51,140	20,456
สตส.บุรีรัมย์	33,610	33,610	13,444
สตส.มหาสารคาม	26,880	26,880	10,752
สตส.สุรินทร์	26,480	26,480	10,592
รวม	167,570	167,570	67,028
สตท. 4			
สตส.กาฬสินธุ์	20,530	20,530	8,212
สตส.มุกดาหาร	7,440	7,440	2,976
สตส.ยโสธร	12,780	12,780	5,112
สตส.ร้อยเอ็ด	36,160	36,160	14,464
สตส.ศรีสะเกษ	28,590	28,590	11,436
สตส.อำนาจเจริญ	6,570	6,570	2,628
สตส.อุบลราชธานี	41,720	41,720	16,688
รวม	153,790	153,790	61,516
สตท. 5			
สตส.ขอนแก่น	35,470	35,470	14,188
สตส.นครพนม	12,260	12,260	4,904
สตส.เลย	15,720	15,720	6,288
สตส.สกลนคร	20,980	20,980	8,392
สตส.หนองคาย	17,800	17,800	7,120
สตส.หนองบัวลำภู	9,920	9,920	3,968
สตส.อุดรธานี	24,480	24,480	9,792
รวม	136,630	136,630	54,652

สตท./สตส.	เป้าหมาย ที่ดำเนินการ	เป้าหมายใหม่ ที่ดำเนินการ (หลักสูตร รู้และเข้าใจ)	เป้าหมาย ที่ต้องดำเนินการ (หลักสูตร อบรมฝึกปฏิบัติ)
สตท. 6			
สตส. กำแพงเพชร	15,980	15,980	6,392
สตส.ตาก	4,500	3,825	1,530
สตส.นครสวรรค์	20,020	17,000	6,800
สตส.น่าน	16,880	14,350	5,740
สตส.พิจิตร	12,220	10,400	4,160
สตส.พิษณุโลก	18,760	15,950	6,380
สตส.เพชรบูรณ์	20,120	20,120	8,048
สตส.แพร่	16,800	14,280	5,712
สตส.สุโขทัย	17,710	15,055	6,022
สตส.อุตรดิตถ์	16,250	13,815	5,526
รวม	159,240	140,775	56,310
สตท. 7			
สตส. เชียงราย	24,310	24,310	9,724
สตส. เชียงใหม่	35,480	35,480	14,192
สตส. พะเยา	14,550	14,550	5,820
สตส.แม่ฮ่องสอน	1,530	1,530	612
สตส. ลำปาง	17,280	17,280	6,912
สตส. ลำพูน	15,310	15,310	6,124
รวม	108,460	108,460	43,384

สตท./สตส.	เป้าหมาย ที่ดำเนินการ	เป้าหมายใหม่ ที่ดำเนินการ (หลักสูตร รู้และเข้าใจ)	เป้าหมาย ที่ต้องดำเนินการ (หลักสูตร อบรมฝึกปฏิบัติ)
สตท.8			
สตส.กระบี่	4,620	4,620	1,848
สตส.ชุมพร	9,230	9,230	3,692
สตส.นครศรีธรรมราช	24,330	24,330	9,732
สตส.พังงา	6,090	6,090	2,436
สตส.ภูเก็ต	780	780	312
สตส.ระนอง	2,460	2,460	984
สตส.สุราษฎร์ธานี	13,190	13,190	5,276
รวม	60,700	60,700	24,280
สตท. 9			
สตส. ตรัง	8,730	8,730	3,492
สตส.นราธิวาส	5,230	3,000	1,200
สตส.ปัตตานี	5,300	38,000	15,200
สตส. พัทลุง	13,450	13,450	5,380
สตส.ยะลา	4,270	1,800	720
สตส. สงขลา	12,610	12,610	5,044
สตส.สตูล	3,030	3,030	1,212
รวม	52,620	80,620	32,248
สตท. 10			
สตส. กรุงเทพมหานคร	2,480	3,180	1,272
สตส.นครปฐม	6,340	6,340	2,536
สตส.สมุทรสาคร	510	410	164
สตส.สมุทรสงคราม	1,310	1,310	524
สตส.ราชบุรี	8,020	7,420	2,968
สตส.เพชรบุรี	8,030	8,030	3,212
สตส.ประจวบคีรีขันธ์	6,860	6,860	2,744
รวม	33,550	33,550	13,420
รวมทั้งสิ้น	1,000,000	1,000,000	400,000

โครงการเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย
เป้าหมายอบรมอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ปีงบประมาณ 2550

จังหวัด	แผนการอบรม	
	จำนวนตำบล (ข้อมูลจากมททไทย)	จำนวน อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (คน)
สตท.1		
1. พระนครศรีอยุธยา	209	209
2. นนทบุรี	52	52
3. ปทุมธานี	60	60
4. อ่างทอง	73	73
5. ลพบุรี	125	125
6. สิงห์บุรี	43	43
7. สุพรรณบุรี	110	110
8. กาญจนบุรี	97	97
9. สระบุรี	111	111
10. อุทัยธานี	70	70
11. ชัยนาท	53	53
รวม	1,003	1,003
สตท.2		
1. ชลบุรี	89	89
2. ระยอง	58	58
3. ฉะเชิงเทรา	94	94
4. จันทบุรี	76	76
5. ตราด	38	38
6. สระแก้ว	59	59
7. ปราจีนบุรี	65	65
8. นครนายก	41	41
9. สมุทรปราการ	43	43
รวม	563	563
สตท.3		
1. นครราชสีมา	288	288
2. บุรีรัมย์	189	189
3. มหาสารคาม	133	133
4. ชัยภูมิ	124	124
5. สุรินทร์	159	159
รวม	893	893

จังหวัด	แผนการอบรม	
	จำนวนตำบล (ข้อมูลจากมหาดไทย)	จำนวน อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (คน)
สตท.4		
1. อุบลราชธานี	219	219
2. ยโสธร	79	79
3. ร้อยเอ็ด	193	193
4. มุกดาหาร	52	52
5. อำนาจเจริญ	56	56
6. กาฬสินธุ์	135	135
7. ศรีสะเกษ	206	206
รวม	940	940
สตท.5		
1. อุตรธานี	156	156
2. เลย	89	89
3. สกลนคร	125	125
4. หนองคาย	114	114
5. หนองบัวลำภู	59	59
6. ขอนแก่น	199	199
7. นครพนม	98	98
รวม	840	840
สตท.6		
1. พิชณุโลก	93	93
2. อุตรดิตถ์	67	67
3. พิจิตร	89	89
4. เพชรบูรณ์	117	117
5. นครสวรรค์	130	130
6. กำแพงเพชร	78	78
7. ตาก	63	63
8. สุโขทัย	86	86
9. แพร่	78	78
10. น่าน	98	98
รวม	899	899

จังหวัด	แผนการอบรม	
	จำนวนตำบล (ข้อมูลจากมท.ไทย)	จำนวน อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (คน)
สตท.7		
1. เชียงใหม่	205	205
2. เชียงราย	124	124
3. ลำปาง	100	100
4. ลำพูน	51	51
5. แม่ฮ่องสอน	45	45
6. พะเยา	68	68
รวม	593	593
สตท.8		
1. นครศรีธรรมราช	169	169
2. กระบี่	53	53
3. สุราษฎร์ธานี	131	131
4. ภูเก็ต	17	17
5. พังงา	48	48
6. หุมพร	70	70
7. ระนอง	30	30
รวม	518	518
สตท.9		
1. สงขลา	127	127
2. พัทลุง	65	65
3. สตูล	36	36
4. นราธิวาส	77	77
5. ปัตตานี	115	115
6. ยะลา	59	59
7. ตรัง	87	87
รวม	566	566

จังหวัด	แผนการอบรม	
	จำนวนตำบล (ข้อมูลจากมท.ไทย)	จำนวน อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี (คน)
สตท.10		
1. กรุงเทพฯ	168	168
2. เพชรบุรี	93	93
3. ราชบุรี	104	104
4. ประจวบคีรีขันธ์	49	49
5. นครปฐม	106	106
6. สมุทรสาคร	40	40
7. สมุทรสงคราม	36	36
รวม	596	596
รวมทั้งสิ้น	7,411	7,411